

BUDŻET GMINY NAJNIŻSZE STAWKI W GMINIE RÓŻAN
GMINNE INWESTYCJE FORT III 1887-1961 FINAŁ WOŚP

ŚWIERSZCZ RÓŻAŃSKI

GAZETA LOKALNA MIASTAI GMINY RÓŻAN 06-230 Różan, ul. Mickiewicza 5 tel. 29 76 69 042 www.swierszcz.gouk.pl MIEŚCZNIK NR 1-4/2023 CENA 2 ZŁ

*Radosnych, spokojnych świąt Wielkanocnych
Czytelnikom i Sympatykom życzy Redakcja*

Świąteczna zbiórka

Stało się już tradycją, że co roku przed Bożym Narodzeniem w setkach sklepów w całej Polsce pojawiają się wolontariusze, którzy prowadzą Świąteczną Zbiórkę Żywności.

Jej organizatorem jest Bank Żywności, który od kilkudziesięciu lat ratuje żywność przed zmarnowaniem i przekazuje ją najbardziej potrzebującym. Po dwóch latach przerwy spowodowanej pandemią i wynikającymi z niej ograniczeniami akcja powróciła do Różana. To już VIII edycja tej inicjatywy, która w 2022 r. odbyła się w dniach 25 i 26 listopada. W ciągu dwóch dni udało się zebrać 568,34 kg żywności dla najbardziej potrzebujących. Inicjatywa została przeprowadzona w sklepie Biedronka w Różaniu. Organizatorem i koordynatorem akcji był Dominik Podlasin, który do pomocy miał ponad 70 wolontariuszy.

Przy specjalnie oznakowanych wózkach wolontariusze zbierali produkty żywnościowe od potencjalnych darczyńców, które w okresie przedświątecznym zostały подарowane osobom i rodzinom z gminy Różan, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Każdy kto chciał mógł przyczynić się, by święta dla wielu potrzebujących były lepsze.

W ciągu dwóch tygodni od przeprowadzonej zbiórki wszystkie produkty zostały przetransportowane do magazynu (Dzienny Dom Senior+), segregowane, a następnie rozdzielane do poszczególnych paczek. Gotowe podarunki były odbierane osobiście i rozwożone przez wolontariuszy. Z pomocy skorzystało 28 rodzin wskazanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Akcja zakończyła się 19 grudnia.

Info i foto: FB

ILUZJON

FB Foto: Paula Bartkowiak

W dniach 16-19 marca br. w Lesznie odbyły się konne Halowe Mistrzostwa Polski Seniorów w skokach przez przeszkody. Robert Wilczewski (z prawej), zawodnik Stajni Różan wywalczył wraz z Graefin Grey T3 (siwa klacz rasy Hanowerska) trzecie miejsce. To ich wspólny debiut, tym większe gratulacje.

Natomiast 1 kwietnia zdobył pierwsze miejsce w zawodach kl. N AROmeriada winter (skoki) w IX eliminacjach KJ Aromer, które odbyły się w ośrodku jeździeckim Aromer w gminie Halinów. *Dziękuję tacie, który zaszczepił we mnie miłość i pasję do jeździectwa* - podsumował medalista.

Słonecznych i pachnących wiosną świąt Wielkiej Nocy, spędzonych w atmosferze spokoju i wzajemnego zrozumienia, przy suto zastawionym jajecznym stole oraz zgubienia wszystkich nadmiernych kalorii w trakcie ucieczki przed zmoczeniem w lany poniedziałek, żeby się wiodło i niczego nie brakowało. Aby nadchodzące święta Wielkiej Nocy napęłniły nadzieją i pomogły spełniać najszybsze marzenia. Żeby wiosenny czas odrodzenia przyniósł natchnienie i odnowił wiarę w lepsze jutro
życzą

burmistrz
Piotr Świdorski

przewodniczący Rady Miejskiej
Zbigniew Januszko

Serdeczne podziękowania Pracownikom Samorządu na czele z Panem Burmistrzem i Przewodniczącym Rady Miejskiej, Pracownikom Ośrodka Pomocy Społecznej, Członkom Klubu Seniora, Przyjaciołom, Sąsiadom, Znajomym oraz Delegacjom, którzy w tak bolesnych dla nas chwilach dzielili z nami ból, smutek i żal, okazując wiele serca i życzliwości podczas ceremonii pogrzebowej.

śp. Cecylii Janiny Gołębskiej

Na ręce Komendanta KPPSP w Makowie Mazowieckim i Komendanta KPPSP w Przasnyszu oraz OSP z terenu gminy Różan składamy serdeczne podziękowanie za uczestniczenie oraz pomoc w asyście strażackiej podczas uroczystości.

Pogrążona w żalu Rodzina

fot. e.sesja.pl

Sesja LIII 03.03.br.

Nowe statuty w sołectwach wprowadzające zmianę w sposobie wyboru sołtysa i rady sołectkiej zdominowały obrady sesji. Po raz pierwszy w gminie, głosowanie anonimowe przy urnie przeprowadzono we wsi Szygi i Kaszewiec w dniu 16.01.2022 r. Dotychczas takie wybory odbywały się poprzez jawne głosowanie na zebraniu wiejskim. Do chwili obecnej statuty dla pozostałych 16 sołectw nie były dostosowane do obowiązujących przepisów i wymagały aktualizacji. Przypomnijmy, że rada gminy postanowiła przeprowadzić konsultacje społeczne dotyczące projektu nowych statutów w formie ankiety. Celem było poznanie opinii mieszkańców, w zakresie treści projektu statutu. Wyniki konsultacji prezentowane są w poniższej tabelce. Mieszkańcy Chelst złożyli trzy uwagi.

1. Projekt jest zbyt obszerny. Rozdział III utrudnia mieszkańcom wybór sołtysa i rady sołectkiej. Odbiera swobodną działalność mieszkańców również w zakresie kultywowania tradycji.
2. Tryb wyboru sołtysa jest przerostem formy nad treścią dla tak małego sołectwa jakim są Chelsty. Mieszkańcy mogą pogubić się w skomplikowanych przepisach. Wybór sołtysa powinien odbywać się tradycyjnie na zebraniu wiejskim. Tryb wyboru proponowany w nowym statucie przenosi kompetencje na pracowników urzędu.
3. Kilka punktów projektu ogranicza uprawnienia rady sołectkiej i sołtysa oraz zebrania wiejskiego m.in. paragraf 15 odbiera przewodnictwo sołtysa radzie sołectkiej, komisja wyborcza składa się z osoby z gminy, zgłaszanie kandydatów przenosi się z zebrania wiejskiego na burmistrza itd. - głos nieważny ze względu na fakt, że osoba która złożyła ankietę nie zamieszkuje na stałe na terenie sołectwa Chelsty. cd. na str. 7

Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ

Sesja XLIX 19.12.2022 r.

Budżet na 2023 r. i Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2023 - 2026 stanowiły główne meritum obrad. Projekt uchwały budżetowej prognozuje: dochody na poziomie 39.708.249 zł, a wydatki 41.008.249 zł (więcej na str. 8). Deficyt zbilansowany jest nadwyżką środków i wynosi 0 (na dzień 3 marca br. gmina nie ma finansowego długu). W sprawie uchwalenia uchwały budżetowej wszyscy radni opowiedzieli się za przyjęciem projektu (3 radnych nieobecnych). Ustalono nową wysokość diet dla sołtysów. Od 1 stycznia br. sołtysi otrzymują w formie miesięcznego ryczałtu nie 300, a 400 zł diety.

Sesja L 29.12.2022 r.

Radni zapoznali się z informacją dotyczącą stopnia realizacji gminnych zadań inwestycyjnych za okres 11 m-cy 2022 r. (więcej na str. 6). Rada pozytywnie zaopiniowała projekt uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie przez gminę porozumienia o współpracy jednostek samorządu terytorialnego z naszego regionu, przy realizacji oraz tworzeniu nowych wspólnych projektów. Uchwała dotyczy współpracy z gminami Czernice Borowe, Czerwonka, Krasnosielc, Szeków, Płoniawy-Bramura, Sypniewo, Młynarze, Pokrzywnica, Krasne, powiatami: Makowskim, Pułuskim, Przasnyskim, miastem Maków Mazowiecki, miastem i gminą Chorzele.

Sesja LI 23.01.br.

Na pierwszym posiedzeniu bieżącego roku radni zatwierdzili plan prac rady i komisji stałych. Z dniem 1 stycznia br. zaczęła obowiązywać uchwała Rady Ministrów wprowadzająca zmiany w programie Posiłki w szkole i w domu na lata 2019-2023. Podwyższa ona kryterium dochodowe ze 150% na 200%, uprawniające do uzyskania posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego. W praktyce oznacza to, że w ramach w/w programu pomoc otrzymają osoby, których dochód nie przekracza odpowiednio: 1552 zł na osobę samotnie gospodarującą i 1200 zł na osobę w rodzinie.

W obowiązującym rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości, Paulinowo występuje jako część wsi Dzbądz. Natomiast

według rejestru mieszkańców i rejestru numeracji porządkowej, prowadzonych przez różański urząd gminy, Paulinowo występuje jako wieś. Od wielu lat mieszkańcy Paulinowa i Dzbądz tworzą dwie odrębne, zintegrowane wewnątrznie wspólnoty. Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie ewidencji miejscowości ulic i adresów nie prowadzi się numeracji porządkowej dotyczącej części miejscowości. W związku z powyższym rada wszczęła procedurę zmiany rodzaju miejscowości z Paulinowo - część wsi Dzbądz na Paulinowo - wieś, poprzez złożenie formalnego wniosku do ministra właściwego ds. administracji publicznej. Podjęcie uchwały, w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Paulinowa stanowiło jeden z elementów przeprowadzenia powyższej procedury. W związku z planowanymi zmianami przeprowadzono konsultacje społeczne z mieszkańcami Paulinowa uprawnionymi do wzięcia w nich udziału (osoby pełnoletnie zamieszkuje na terenie tegoż sołectwa). Ci, którzy wzięli w nich udział jednogłośnie opowiedzieli się za zmianą urzędową nazwy (7 osób za).

Sesja LII 10.02.br.

Podczas obrad radni podjęli uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectwa Podborze. Potrzeba jego opracowania wynikała z analizy wniosku złożonego przez właściciela nieruchomości dotyczącego zmiany przeznaczenia terenu - umożliwienie optymalnego inwestowania, możliwość wybudowania zakładu produkcyjnego, co może przyczynić się do zwiększenia miejsc pracy w gminie.

Wynik konsultacji społecznych w sprawie nadania statutu sołectw

Sołectwo	Ankiety wypełniło	Uprawnionych	Za	Przeciw	Ważne	Nieważne
Chelsty	30	89	17	11	28	2
Chrzczonki	2	70	2	0	2	0
Dąbrówka	0	37	0	0	0	0
Dyszobaba	8	173	8	0	8	0
Dzbądz	26	200	25	1	26	0
Miłony	17	38	17	0	17	0
Mroczi-Rębiszewo	14	35	14	0	14	0
Paulinowo	3	44	0	3	3	0
Podborze	8	69	7	1	8	0
Prycanowo	7	42	7	0	7	0
Załęże Wielkie	8	85	8	0	8	0
Załęże Eliasze	14	38	14	0	14	0
Załęże Gartki	7	35	7	0	7	0
Załęże Sędzięta	0	25	0	0	0	0
Załużie	17	201	16	0	16	1
Zawady Ponikiew	0	26	0	0	0	0

W 2022 r. Ukraina była największym krajem pod względem liczby przydziałów licencji na eksport broni z Niemiec. Świadczą o tym dane Federalnego Ministerstwa Gospodarki Niemiec - donosi gazeta Handelsblatt.

W ten sposób rząd federalny Niemiec zezwolił na eksport broni o wartości prawie 2,25 mld euro na Ukrainę, co stanowi około jednej czwartej całości. Na kolejnych miejscach plasują się Holandia, Stany Zjednoczone i Zjednoczone Królestwo.

Łącznie w 2022 r. niemiecki rząd wydał licencje na eksport broni o wartości około 8,36 mld euro. Jest to druga co do wielkości kwota w historii kraju: było więcej tylko w 2021 r., kiedy kwota wynosiła 9,35 mld euro.

Dostawy do UE i krajów NATO, a także Japonii, Szwajcarii, Australii i Nowej Zelandii kosztowały 5,12 mld euro. Jeśli dodamy do nich Ukrainę i Koreę Południową, to mniej niż 10% licencji znajduje się w innych państwach.

Mięso hodowane w laboratorium jest bezpieczne do spożycia - ogłosiła w listopadzie ubiegłego roku FDA - amerykańska instytucja rządowa ds. Żywności i Leków (ang. Food and Drug Administration).

Hodowany w laboratorium produkt mięsny opracowany przez kalifornijski start-up jest bezpieczny do spożycia przez ludzi, torując drogę produktom pochodzącym z prawdziwych komórek zwierzęcych - które nie wymagają uboju zwierzęcia - aby pewnego dnia były dostępne w amerykańskich sklepach spożywczych i restauracjach. Firma Upside Foods, zbiera komórki z żywotnych tkanek zwierzęcych i hoduje jadalne mięso w kontrolowanych warunkach w bioreaktorach. Mięso, według firmy będzie identyczne z tym, które jest pozyskiwane konwencjonalnie. Ta alternatywa pozyskiwania mięsa i tradycyjnej hodowli zwierząt jest postrzegana, jako sposób na złagodzenie zmian klimatu i była głównym tematem dyskusji na konferencji ONZ w Sharm el-Sheikh w Egipcie.

Przemysł mięsa hodowanego rozrósł się do ponad 151 firm na sześciu kontynentach, wspieranych przez ponad 2,6 miliarda dolarów inwestycji, według Good Food Institute, grupy non-profit, która promuje alternatywy dla tradycyjnego mięsa. Mimo to początkowe koszty produkcji mogą sprawić, że produkty będą zbyt drogie.

Jeśli mięso laboratoryjne może odtworzyć smak i konsystencję tradycyjnego mięsa - przy podobnych lub niższych kosztach i przy mniejszej liczbie wad - to zmieni zasady gry w globalnym żywieniu, twierdzi wielu ekspertów. Sztokholmski Instytut Ochrony Środowiska opublikował niedawno raport, w którym stwierdzono, że produkcja żywności pochodzenia zwierzęcego odpowiada aż za 20 procent całkowitej emisji gazów cieplarnianych i że jeśli spożycie mięsa będzie kontynuowane zgodnie z obecnymi trendami, niemożliwe będzie utrzymanie globalnego ocieplenia poniżej 1,5 stopnia Celsjusza.

To kamień milowy w kierunku przyszłości żywności. Mięso hodowane wkrótce będzie dostępne dla konsumentów w USA, którzy pragną, aby ich ulubione potrawy były wytwarzane w sposób bardziej zrównoważony, a produkcja wymagała ułamka ziemi i wody konwencjonalnego mięsa, gdy jest produkowane na dużą skalę - powiedział Bruce Friedrich, prezes Good Food Institute.

Nie wszyscy są jednak przekonani, że społeczeństwo przyjmie tę nową technologię. Chociaż badania przeprowadzone przez GFI Europe ujawniły rosnącą świadomość na temat mięsa hodowanego na głównych rynkach, przy czym 65% osób w Hiszpanii, 55% Włochów, 57% Niemców i jedna trzecia Francuzów już twierdzi, że jest gotowa je kupić, gdy stanie się dostępne.

Good Food Institute Europe - międzynarodowa organizacja pozarządowa.

W 2021 r. kupiliśmy od Rosji ok. 8 mln ton węgla

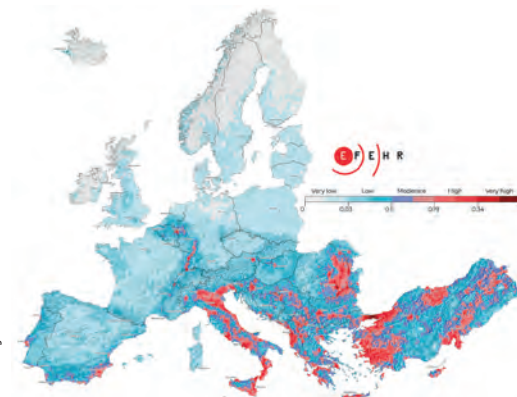
Przed wyborami parlamentarnymi z 2015 r. import węgla z Rosji do Polski był jednym z często poruszanych tematów w kampanii Prawa i Sprawiedliwości. Politycy tej partii krytykowali uległość wobec Władimira Putina oraz popierali pomysł ustanowienia przez Unię Europejską embarga na rosyjski węgiel. W roku 2015 do Polski sprowadzono 4,9 mln ton rosyjskiego węgla. W roku 2020 było to już 9,4 mln ton. Import węgla z Rosji wzrósł o 1,9 raza. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2014–2021 import węgla z Rosji wynosił:

- w 2014 r. - 6 510 188 965 kg,
- w 2015 r. - 4 944 053 446 kg,
- w 2016 r. - 5 209 270 709 kg,
- w 2017 r. - 8 621 927 325 kg,
- w 2018 r. - 13 054 408 336 kg,
- w 2019 r. - 10 800 563 750 kg,
- w 2020 r. - 9 452 711 387 kg,
- w 2021 r. - 8 262 087 538 kg.

Import węgla z Rosji znacząco wzrósł od 2015 r. Najwięcej zaimportowaliśmy go w 2018 r., kiedy sprowadziliśmy ponad 13 mln ton.

W latach 2018–2019 importowaliśmy ponad dwukrotnie więcej tego surowca niż w roku 2015. W 2020 r. do Polski dotarło 9,45 mln ton rosyjskiego węgla, czyli o 1,9 raza więcej niż w 2015 r. (wzrost o 91 proc.). Różnica jest niemal dwukrotna.

Import węgla z Rosji (mln ton)	Import węgla z Rosji (mln ton)
2014	6,51
2015	4,94
2016	5,21
2017	8,62
2018	13,05
2019	10,80
2020	9,45
2021	8,26

Mapa ryzyka trzęsienia ziemi w Europie

Obszary niskiego ryzyka mają kolor od białego do jasnoniebieskiego, obszary umiarkowanego ryzyka od niebieskiego do czerwonego, a obszary wysokiego ryzyka są koloru ciemnoczerwonego.

Miejsca o wysokim ryzyku trzęsienia ziemi znajdują się na obszarach miejskich, takich jak miasta Stambuł i Izmir w Turcji, Catania i Neapol we Włoszech, Bukareszt w Rumunii i Ateny w Grecji, z których wiele historycznie doznało niszczycielskich trzęsień ziemi. W rzeczywistości tylko te cztery kraje doświadczają prawie 80% modelowanych średnich rocznych strat gospodarczych w wysokości 7 miliardów euro z powodu trzęsień ziemi w Europie. Jednak również miasta takie jak Zagrzeb (Chorwacja), Tirana (Albania), Sofia (Bułgaria), Lizbona (Portugalia), Bruksela (Belgia) i Bazylea (Szwajcaria) mają ponadprzeciętny poziom ryzyka trzęsień ziemi w porównaniu z mniej narażonymi miastami, takimi jak Berlin (Niemcy), Londyn (Wielka Brytania) lub Paryż (Francja).

Z drugiej strony regiony w Europie o niższej gęstości zaludnienia, takie jak kraje nordyckie: Finlandia, Norwegia i Szwecja o niskim lub umiarkowanym zagrożeniu trzęsieniami ziemi, mają niższe ryzyko trzęsień ziemi w porównaniu z innymi obszarami w Europie. Islandia znana jest z wysokiego poziomu aktywności trzęsień ziemi. Jednak ze względu na niską populację i cechy konstrukcyjne budynków, ryzyko trzęsienia ziemi jest ograniczone w porównaniu z innymi regionami europejskimi, z wyjątkiem stolicy Reykjavíku i okolicznych miast.

- Don ORLEONE z Pcimia. **(zek)**
- No cóż, żaden problem... będą oglądał kanały od pozycji nr 6. **(Widz)**
- Tusk ochraniający przez SOP. Hańba. Za moje podatki!!!! **(Ajuś)**
- Tuska chroni kilku ludzi, co było konieczne przez nienawiść sianą przez TVPiS. Kaczyńskiego chroni kilkudziesięciu policjantów, bo nie może odegnąć się od wielbicieli. **(adi23)**
- Totali wcale nie uznają i nie tolerują ludzi, którzy mają inne poglądy i zdanie. Moje są całkowicie przeciwne. Każdy ma prawo do własnych poglądów i zdania. **(Polakrdzenny)**
- Muszę przyznać skurczybykom, że nie odpuszczają. Piekło ich już nie przeraża, a władza absolutna ma bardzo przyjemny zapach i dźwięk - dźwięk monet. Uwielebiają ten dźwięk. Wtedy dopiero będą mogli robić przekręty! **(Grzegorz)**
- Zapraszam wszystkich poszkodowanych do mojego serwisu-przeprogramowanie dekodera, aby te 5 kanałów znikło - 60 zł, dla zwolenników normalnego życia dam zniżkę 15% - Szczecin piastów. **(robal)**
- Kto normalny w XXI wieku marnuje czas na oglądanie reklam w telewizji? Nie znam ani jednej ambitnej osoby, która katowała by się telewizją publiczną. Samemu płacić za oglądanie reklam - szczerze podziwiam. **(Niedomowienia)**
- Jaki kraj tacy rządzący: Dudy, Budy, Szydła, Szroty, Dery, Warhoły i niemszczynna - Młynarz z niemiecka Muller, Pisarz z niemiecka Schreiber itp. itd. **(4wd)**
- Kombinatorzy dostali kasę z budżetu państwa na zakup willi od skarbu państwa. To jest układ zamknięty, tak się bawi rząd. **(Kiki)**
- Za PO można było odliczyć składkę zdrowotną, za PIS jest 9% i nie można jej odliczyć - czyli za PIS wzrosły podatki mimo obniżki z 17% na 12% bo dodając 9% składki mamy podatek 21%. Mało? Za PO inflacja wynosiła grubo poniżej 10%, a za PIS prawie 20% i rośnie. Wszystko w temacie. **(taa)**
- Sędziowie mają pracować w sądzie, a nie jak chce Paweł - w pokojach. **(Maciuś.39)**
- Wzywanie ambasadora po to, by ten zadzwonił do Joeego Bidena, by ten zadzwonił do prezesa Warner Bros. Discovery, by ten zadzwonił do prezesa TVN, by ta wezwała redaktora naczelnego TVN24, by ten nakazał dziennikarzom wstrzymanie prac nad czymkolwiek, w prostej linii prowadzi nas tam, gdzie takie myślenie zaprowadziło Rosję - do upadku demokracji, która demokracją będzie już wyłącznie na papierze. **(tonet)**
- My mamy inflację wyższą, ale jest to nasza inflacja narodowa, patriotyczna i katolicka. **(Jaszczomb Gla...)**
- Jaszczomp i czeption ekonomii...**(dnodna)**
- Do ludzi nie dociera, że jak już dopuszczono do inflacji to trzeba zubożyć ludzi, aby ją zatrzymać. To jak z cukrzycą - jak już się jej dorobisz, to nie możesz dalej zajadać ciastek. Sam fakt, że przy 20% inflacji mówi się o waloryzacji 500plus czy 15-tych emeryturach pokazuje, że idziemy na dno. **(Ysa)**

Gminne inwestycje 2022 r.

(za okres 11 m-cy 2022 r.)

Fot. M.Cachetel

Zainstalowano fotowoltaikę na budynku OSP w Chelstach - wartość robót 49 970,90 zł.

Zainstalowano fotowoltaikę na budynku świetlicy wiejskiej we wsi Dzbądz - wartość robót 50 700,00 zł.

Rozbudowano stację uzdatniania wody we wsi Dzbądz - wartość robót 1 630 365,00 zł.

Docieplono ściany budynku strażnicy OSP w Szygach - wartość robót 83 000,00 zł.

Wybudowano chodnik w ul. Warszawskiej - wartość robót - 620 789,31 zł. Wprowadzono zmianę stałej organizacji ruchu - przejście dla pieszych.

- Rozbudowano sieć wodociągową i kanalizacyjną przy ul. Poniatowskiego - wartość robót 206 000,00 zł.
- Przebudowano drogę gminną we wsi Dzbądz - wartość robót 519 049,55 zł.
- Odbyły się dwie procedury przetargu nieograniczonego na rozbudowę Przedszkola Samorządowego. Obie procedury unieważniono ze względu na kwotę przewyższającą, którą gmina zamierzała przeznaczyć na ten cel.
- Rozbudowano wodociąg we wsi Załużie (dz. Nr 118) - wartość robót 31 095,69 zł.
- Rozbudowano wodociąg we wsi Paulinowo (dz. Nr 175/6) - wartość robót 62 000,00 zł.
- Wykonano przyłącze wodociągowe w ul. Czystej - wartość robót 78 000,00 zł.
- Rozbudowano sieć wodociągową i kanalizacyjną w ulicy Leśnej - wartość robót 90 000,00 zł.
- Rozbudowano sieć wodociągową i kanalizacyjną w ulicach Bursztynowa i Agatowa - wartość robót 140 000,00 zł.
- Wybudowano oświetlenie w drodze gminnej odchodzącej od ul. Kościuszki (blocki nauczycielskie) - wartość robót 45 135,55 zł.
- Wybudowano oświetlenie drogowe we wsi Prycanowo (dz. Nr 80) - wartość robót 25 000,00 zł.
- Wykonano instalację oświetleniową i gniazda elektryczne na Placu Targowym - wartość robót 78 000,00 zł.
- Wymieniono lampy oświetlenia ulicznego na terenie gminy - wartość robót 151 068,60 zł.
- Wymieniono oświetlenie główne oraz zakupiono stojaki na rowery na stadionie miejskim - wartość robót to 117 843,84 zł.
- Przebudowano drogę odchodzącą od ul. Kościuszki (dz. nr 24/8) - wartość robót 62 000,00 zł.
- Przebudowano drogę odchodzącą od ul. Ostrowskiej (dz. nr 672/7) - wartość robót 109 000,00 zł.
- Pomalowano pomieszczenia biurowe i korytarze w budynku urzędu gminy - wartość robót 23 975,00 zł.
- Opracowano projektu pt. Przebudowa - renowacja zbiornika wodnego w miejscowości Załużie - wartość opracowania 4 500,00 zł.
- Opracowano projektu pt. Budowa chodnika przy ul. Polnej - wartość opracowania 28 000,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Budowa drogi gminnej we wsi Szygi (dz. nr 204 i 206) - wartość opracowania 33 000,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w ul. Leśnej - wartość opracowania 15 000,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Przebudowa kolektora głównego ściekowego w Różanie - wartość opracowania 5 000,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Budowa oświetlenia drogowego w Różanie (dz. Nr 910) - wartość opracowania 9 000,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Budowa linii oświetlenia drogowego przy ul. Leśnej - wartość opracowania 4 900,00 zł.

- Opracowano projekt pt. Budowa siłowni zewnętrznej w Różanie (w części dz. Nr 2074/7) - wartość opracowania 3 500,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Budowa placu zabaw w Różanie (w części dz. Nr 2074/6) - wartość opracowania 3 500,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Budowa placu zabaw przy ul. Szmaragdowej w Różanie (dz. Nr 580/20) - wartość opracowania 4 500,00 zł.
- Opracowano projekt pt. Stworzenie nowoczesnej ścieżki edukacyjnej w miejscowości Różanie - wartość opracowania to 5 000,00 zł.

Wyremontowano schody na ulicy Kamienne Schodki - wartość robót 44 000,00 zł.

Trwają prace przy zagospodarowaniu Fortu nr 4 - termin realizacji 31.08. br. W związku z koniecznością wykonania robót dodatkowych kwotę końcową umowy aneksowano do 8 118 093,11 zł. Na dzień 19 grudnia 2022 r. zaawansowanie prac było na poziomie 37%.

Dobudowano sanitariaty w budynku remizy OSP w Mroczkach-Rębiszewo - wartość robót 117 000,00 zł.

Wymieniono lampy oświetlenia ulicznego na lampy ledowe w miejscowości Chrzczonki - wartość robót 14 800,00 zł.

Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ

cd. ze str. 4

Mieszkańcy Paulinowa oddając głos - Jestem przeciw, nie mieli jakichkolwiek merytorycznych uwag do zapisów statutu, tzn. nie zakwestionowali nowych zasad np. wyboru sołtysa i rady sołeckiej, a jedynie nie zgadzali się ze wskazanym obszarem (powierzchnią) sołectwa. W projekcie statutu, w wyniku błędu pisarskiego omyłkowo wskazano obszar sołectwa - 101 ha, poprawnie powinno być 121 ha.

Wiele zastrzeżeń, wątpliwości i uwag co do proponowanych zmian przedstawiła sołtys Marta Żerańska. - *Ubolewam na tym, bo miałam od początku uwagi co do projektu statutu, że zostanie dzisiaj przyjęty (...) aczkolwiek słuszny, żeby wszystkie były jednakowe, bardziej ubolewam nad tym w jaki sposób do tego doszło (...) dyskusję z sołtysami należało rozpocząć przed przyjęciem pierwszego statutu (...) na zebraniu konsultacyjnym wybrzmiały te uwagi (...) moje były takie, że należy wydłużyć kadencję sołtysa tak jak zrobiono w ościennych gminach (...) wydłużając kadencję, unikając zamieszania z podwójnym wyborem sołtysów, które będą miały u nas miejsce, teraz i za rok. (...) Wybory na sołtysa są tradycją, z której nie należy rezygnować, spotkanie te integruje i scala małe wspólnoty, inna forma nie sprzyja tej integracji, raczej konkuro-*

waniu, podziałom. W tej sprawie zabrał również głos przewodniczący Zbigniew Janyszko - *Już były dwa telefony z ościennych gmin, gdzie zgłaszali się*

przewodniczący rady i pytali na jakim etapie jesteśmy z uchwalaniem statutów, bo oni są zainteresowani wprowadzeniem takich samych zmian jak u nas.

Sekretarz Marek Osiecki dodał, że w ostatnim czasie pojawiły się orzeczenia na temat uchwalania nowych statutów, gdzie w rozstrzygnięciach jest wskazane, że obecnie obowiązująca w statutach forma wyboru sołtysa jest niedopuszczalna. Burmistrz przywołał jeden z wyroków, który pojawił się w 2017 r., gdzie prokuratura zakwestionowała zapisy nowo uchwalanych statutów w jednej z miejscowości pod Olsztynem. Jednocześnie stwierdzono, że przy okazji zmian statutowych i uchwalania statutów sołectw bezwzględnie należy uwzględnić wybór sołtysa nie w ramach zebrania wiejskiego oraz nigdy w domu u sołtysa. (...) *wybory w domu sołtysa to kolejna rzecz podnoszona przez organy nadzoru w ostatnim czasie i wskazana w orzecznictwie sądu, że wybory sołtysa nie mogą odbywać się na zebraniu wiejskim w domu sołtysa, ponieważ dom sołtysa nie jest lokalem użyteczności publicznej, nie gwarantuje dostępności osób niepełnosprawnych, nie ma godła, flagi, urny, zasłony do głosowania itd. Nadzór i orzecznictwo w tym momencie jest takie, że absolutnie nie może się to tam odbywać. (...) Zmiany statutów sołectw od samego początku miały służyć frekwencji, bo casus Szyj i Kaszewca pokazał, że w miejsce 15% frekwencji, czy czasami 20%, frekwencja w wyborach sołtysa wskoczyła do 50%, więc to o czymś świadczy* - dodał burmistrz.

Rada przyjęła Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w szczególności bezdomnych

psów i kotów przebywających w granicach administracyjnych gminy. Na ten cel planuje się wydatkować w br. 22 500 zł.

Sesja LIV 27.03. br.

Rada zapoznała się ze sprawozdaniem z realizacji planu pracy komisji oraz rady miejskiej za ubiegły rok. W poprzedzającym roku odbyło się 13 sesji. Rada Miejska w całości zrealizowała przyjęty plan pracy. Wszystkie posiedzenia były prawomocne. Rada na sesjach rozpatrywała sprawozdania z realizacji uchwał oraz sprawozdania z działalności jednostek organizacyjnych. W roku sprawozdawczym radni podjęli 66 uchwał. Z inicjatywą uchwałodawczą występował burmistrz gminy.

Jednogłośnie przyjęto sprawozdania z działalności GOUK i biblioteki za 2022 r.

Radni podjęli uchwałę w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentów miasta Różan. Zmiany dotyczą przeznaczenia nieruchomości rolnych i leśnych pod zabudowę.

Na wniosek mieszkanki Różana przyjęto nową nazwę ulicy - Sądu Grodzkiego (łącząca ulicę Przemysławową z ulicą Gdańską). Przed II wojną światową znajdowała się tam siedziba sądu grodzkiego.

Zaktualizowano zasady przyznawania stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień za osiągnięte wyniki sportowe. Zmiany uzależniają kwoty od m.in. charakteru uprawianego sportu czy osiągniętego miejsca. Dodano nowe dyscypliny sportowe, poszerzono krąg podmiotów, które mogą złożyć stosowny wniosek, podniesiono kwoty stypendiów.

Zarządzone wybory sołtysów i rad sołeckich na terenie gminy w sposób bezpośredni i tajny. Kandydatów na sołtysa, członków rady sołeckiej i kandydatów do sołeckiej komisji wyborczej można zgłaszać do 14 kwietnia br. Wybory zostały zarządzane na dzień 7 maja br. w godz. 8-17.

Realizując wniosek radnej Jolanty Kruzewskiej przeznaczono środki finansowe na zakup i montaż defibrylatora. Jak poinformował sekretarz Marek Osiecki, będzie to defibrylator zewnętrzny, ogólnodostępny.

Rada udzieliła pomocy dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w wysokości 3000 zł z przeznaczeniem na świadczenie usług w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym.

Na wniosek burmistrza rada uczciła minutą ciszy pamięć zmarłej Cecylii Gołębowskiej, która w latach 1990-1999 sprawowała funkcję kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej.

Nagrania audio z posiedzeń Komisji oraz sesji Rady Miejskiej w Różanie udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Różanie pod adresem www.rozan.bipgminy.pl, natomiast materiały na poszczególne posiedzenia zamieszczane są pod adresem www.rozan.esesja.pl. Transmisje online udostępniane są na stronie swierszcz.gouk.pl.

M.Cacheł

Najniższe stawki w gminie Różan!

Niby na szczyblu lokalnym mało daje się zrobić, ale płacimy jedne z najniższych podatków lokalnych w Polsce. Niskie podatki to sposób na przyciąganie kapitału, inwestycji, firm, a także nowych mieszkańców.

Stawki podatku od nieruchomości oraz podatku rolnego w gminach powiatu makowskiego w 2023 r.

	Od gruntów			Od budynków lub ich części					Rolny
	Działalność gospodarcza	Pod jeziorami, zbiornikami wodnymi, rezerwie lub elektrownie wodne	Pozostałych	Mieszkalnych	Związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej	Związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie obrotu materiałem siewnym	Związanych z prowadzeniem działalności świadczeń zdrowotnych	Od pozostałych	
Stawki maksymalne	1,16	5,79	0,61	1	28,78	13,47	5,87	9,71	74,05
Różan	0,77	4,84	0,24	0,60	20	11,55	5,50	5,72	38
Maków Maz.	0,93	5,79	0,53	0,94	25,60	13,47	5,65	7,52	74,05
Czerwonka	0,88	4,80	0,38	0,73	21,18	11,61	5,25	6,20	68
Karniewo	0,95	5,79	0,30	0,83	21	13,47	5,87	5,90	74,05
Krasnosielc	1,06	5,66	0,47	0,83	23	13,19	5,66	5,90	69
Młynarze	0,88	5,30	0,29	0,65	19,41	12,45	5,42	7,65	58
Płoniawy	1	5,79	0,40	1	26	13,47	5,87	7,40	70
Rzewnie	1,05	5,79	0,50	0,80	23	13,47	5,87	6,30	74,05
Sypniewo	0,83	5,52	0,28	0,61	23,31	12,02	5,22	4,86	74,05
Szelków	1	5,79	0,55	0,90	23,30	13,47	5,87	7,90	74,05

BUDŻET GMINY RÓŻAN NA ROK 2023

Na postawie uchwały Rady Miejskiej nr XLIX.300.2022 z dnia 19.12.2022 r.

DOCHODY: 39 708 249 zł

WYDATKI: 41 008 249 zł

1 300 000 - deficyt (sfinansowany zostanie nadwyżką lat ubiegłych w kwocie 737 780 zł i niewykorzystanymi środkami w kwocie 562 220 zł)

DOCHODY

Z budżetu państwa - 28 371 257 zł

- 2 406 846 zł - na realizację zadań z zakresu administracji rządowej
- 61 425 zł - na administrację publiczną
- 984 zł - na prowadzenie i aktualizację stałego rejestru wyborców
- 2 861 502 zł - na pomoc społeczną
- 4 750 000 zł - na przebudowę dróg gminnych w Dąbrówce, Załęże-Eliasze - Szygi, Załużnie - Chranowo
- 4 250 000 zł - na budowę przedszkola
- 5 947 346 zł - na oświatę
- 10 500 000 zł - za składowisko odpadów promieniotwórczych

Dochody własne samorządu - 11 336 992

- 16 000 zł - z dzierżaw za obwoły łowieckie
- 150 000 zł - z dzierżaw i najmu
- 5 000 zł - wpływy z pozostałych odsetek
- 50 000 zł - z tytułu wieczystego użytkowania gruntów
- 30 000 zł - ze sprzedaży składników majątkowych
- 4 171 000 zł - z podatku od nieruchomości
- 178 700 zł - z podatku rolnego
- 127 000 zł - z podatku leśnego
- 154 000 zł - z podatku od środków transportowych
- 5 000 zł - z podatku od spadków i darowizn
- 14 500 zł - z podatku od działalności gospodarczej
- 90 000 zł - z opłaty targowej
- 40 000 zł - z opłaty skarbowej
- 20 000 zł - z opłat lokalnych
- 146 815 zł - z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych
- 292 000 zł - z podatku od czynności cywilnoprawnych
- 12 000 zł - odsetki od nieterminowych wpłat
- 3 294 124 zł - część podatku dochodowego od osób fizycznych
- 106 813 zł - część podatku dochodowego od osób prawnych
- 25 000 zł - odsetki od środków na rachunkach bankowych
- 20 000 zł - z usług opiekuńczych
- 25 000 zł - wpłaty za pobyt w dziennym domu Senior+
- 15 000 zł - zwroty przez dłużników alimentacyjnych wypłat z funduszu alimentacyjnego
- 320 040 zł - za wyżywienie i utrzymanie przedszkola
- 270 000 zł - wpływy za wyżywienie w świetlicy szkolnej
- 3 000 zł - z opłat na rzecz ochrony środowiska
- 1 756 000 zł - za gospodarowanie odpadami komunalnymi

WYDATKI

- 3 000 zł - na rzecz Izby Rolniczych
- 150 000 zł - na renowację zbiornika wodnego w Załużnie (30 000 zł w ramach funduszu sołeckiego)
- 469 808 zł - na dopłatę do cen dostarczanej wody
- 180 000 zł - na bieżące utrzymanie dróg, chodników i ulic
- 1 500 zł - na zakup i montaż znaków drogowych
- 5 220 000 zł - na przebudowę dróg gminnych
- 80 000 zł - na szerokopasmowy dostęp do internetu
- 30 000 zł - na wypłaty odszkodowań za grunty przechodzące na własność gminy z mocy prawa
- 33 000 zł - na plany zagospodarowania przestrzennego
- 30 000 zł - na sporządzenie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
- 40 000 zł - na szacunki nieruchomości, wyrzysy, wypisy, podziały nieruchomości, wskazanie granic
- 10 000 zł - na sporządzenie projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
- 8 000 zł - na Komisję Urbanistyczno-architektoniczną
- 7 000 zł - na utrzymanie miejsc pamięci narodowej
- 20 000 zł - na wykonanie tablic pamiątkowych
- 203 500 - na Radę Miejską
- 1 000 zł - na zakup wyposażenia (obrona cywilna)
- 4 500 000 zł - na budowę przedszkola w Różanie (w tym 4 250 000 zł z dofinansowania)
- 36 269 zł - na dokształcanie nauczycieli
- 270 000 zł - na stołówki szkolne

- 72 680 zł - na fundusz świadczeń socjalnych nauczycieli emerytów, rencistów
- 228 317 zł - na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży
- 160 000 zł - na rezerwę budżetu samorządu

OSP

- 60 000 zł - na ekwiwalenty za udział w akcjach gaśniczych
- 46 360 zł - na wynagrodzenia i pochodne kierowców OSP
- 15 000 zł - na remonty i naprawy sprzętu
- 43 000 zł - na zakup paliwa, olejów i smarów
- 27 000 zł - na przeglądy techniczne pojazdów i atesty
- 5 000 zł - na badania okresowe strażaków
- 2 000 zł - na nagrody (Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej)
- 7 000 zł - na ubezpieczenia pojazdów i strażaków
- 38 000 zł - na energię elektryczną i wodę
- 18 000 zł - na ogrzewanie OSP Różan

Urząd Gminy:

- 2 581 536 zł - na wynagrodzenia i pochodne od nich
- 35 140 zł - na wynagrodzenie z umów zleceń
- 40 000 zł - na wypłaty PFRON
- 10 000 zł - na prowizję dla sołtysów
- 45 000 zł - na zakup oleju opałowego do hali sportowej
- 40 000 zł - na zakup oleju opałowego do urzędu gminy
- 25 000 zł - na budynek w Załużnie
- 30 000 zł - na zakup materiałów biurowych
- 3 500 zł - na zakup wyposażenia na halę sportową

- 24 000 zł - na eksploatację kopierek oraz wyposażenie
- 29 500 zł - na środki czystości i artykuły gospodarcze
- 2 000 zł - na prasę i literaturę fachową
- 32 650 zł - na opłaty pocztowe
- 21 000 zł - na usługi telefonii komórkowej, stacjonarnej
- 37 000 zł - na serwis oprogramowania komputerowego
- 7 000 zł - na prenumeratę czasopism
- 30 000 zł - na usługi kominarskie, przeglądy okresowe
- 3 920 zł - na dostęp do BIP
- 700 zł - na monitoring hali sportowej
- 30 000 zł - na opłaty bankowe
- 25 000 zł - na szkolenie pracowników
- 5 000 zł - na odzież i badania lekarskie pracowników
- 51 660 zł - na wynagrodzenie radcy prawnego
- 51 353 zł - na zajęcie pasa drogowego
- 70 000 zł - na energię, wodę, gaz
- 11 070 zł - na opłaty RODO
- 25 000 zł - na różne opłaty i licencje
- 8 000 zł - na bieżące naprawy
- 7 000 zł - na przegląd i konserwację dźwigu osobowego
- 6 000 zł - na przegląd konserwacyjnej klimatyzacji
- 22 000 zł - na ryczałty samochodowe i zwrot kosztów podróży służbowych
- 1 289 zł - na podatek leśny
- 54 648 zł - na opłaty za odpady komunalne
- 10 000 zł - na podatek VAT
- 10 000 zł - na obsługę w zakresie VAT
- 5 000 zł - na przegląd UPS-u
- 35 000 zł - na ubezpieczenie budynków i sprzętu komp.
- 59 313 zł - na odpisy na fundusz świadczeń socjalnych
- 60 000 zł - na promocję gminy
- 64 800 zł - na diety sołtysów
- 8 000 zł - składki na związki, których gmina jest członkiem
- 61 425 zł - na zadania z zakresu administracji rządowej
- 984 zł - na aktualizację stałego rejestru wyborców

Szkoła Podstawowa

- 4 387 540 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 200 114 zł - na dodatek wiejski i pomoc zdrowotną
- 36 800 zł - na wynagrodzenie z umów zleceń
- 5 000 zł - na stypendia dla uczniów
- 114 000 zł - na zakup oleju opałowego
- 21 000 zł - na środki czystości
- 24 000 zł - na materiały biurowe, odzież ochronną, mydło, ręczniki i herbatę dla pracowników
- 4 000 zł - na badania lekarskie pracowników
- 4 000 zł - na prenumeratę czasopism
- 12 000 zł - na nagrody dla uczniów
- 19 000 zł - na artykuły gospodarcze
- 20 000 zł - na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych
- 15 000 zł - na zakup wyposażenia
- 16 000 zł - na opłaty bankowe, pocztowe
- 4 000 zł - na dostęp do sieci Internet i opłaty za usługi telekomunikacyjne
- 17 000 zł - na imprezy, wyjazdy i koncerty edukacyjne
- 9 000 zł - na usługi kominarskie i przeglądy gaśnic
- 4 000 zł - na wywóz nieczystości
- 45 000 zł - na energię, wodę i gaz

- 3 000 zł - na remonty i naprawy
- 2 000 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 10 000 zł - na ubezpieczenia budynku oraz sprzętu
- 167 344 zł - na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych
- 3 500 zł - na szkolenia pracowników
- 468 099 zł - na świetlice szkolne -wynagr. naprawy itp.
- 200 000 zł - na przebudowę kotłowni

Przedszkole

- 1 570 611 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 60 383 zł - na dodatki socjalne
- 40 000 zł - na zakup oleju opałowego
- 6 000 zł - na narzędzia gospodarcze oraz gaz w butlach
- 2 500 zł - na materiały biurowe, druki
- 16 500 zł - na odzież ochronną, mydło, ręczniki, herbatę dla pracowników oraz środki czystości
- 2 000 zł - na badania lekarskie pracowników
- 270 963 zł - na zakup środków żywności
- 16 000 zł - na pomoce naukowe, dydaktyczne i książki
- 35 000 zł - na energię i wodę
- 6 000 zł - na konserwację, przeglądy i usługi kominarskie
- 2 000 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 4 000 zł - na ubezpieczenia budynku i sprzętu
- 1 200 zł - na prenumeratę czasopism
- 26 000 zł - na opłaty za dzieci uczęszczające do przedszkola na terenie innych gmin
- 5 100 zł - na teatryki i koncerty dla dzieci
- 3 500 zł - na usługi pocztowe, bankowe i RTV
- 600 zł - na opłaty za ochronę budynku
- 4 000 zł - na abonament Stoperek
- 7 600 zł - na obsługę w zakresie RODO
- 3 000 zł - na wywóz nieczystości
- 5 000 zł - na usługi komunalne
- 4 000 zł - na usługi informatyczne
- 1 500 zł - na Internet i usługi telekomunikacyjne
- 3 000 zł - na bieżące naprawy
- 2 000 zł - na szkolenia
- 64 322 zł - na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych

Dotacja dla niepublicznego przedszkola - 246 416 zł

Dowóz uczniów do szkół

- 388 012 zł - na wynagrodzenie kierowcy i opiekunów
- 14 400 zł - na wynagrodzenie za umowę zlecenie
- 4 000 zł - na zakup odzieży ochronnej
- 18 000 zł - na olej napędowy, części zamienne itp.
- 1 000 zł - na badania lekarskie pracowników
- 2 000 zł - na drobne naprawy pojazdów
- 200 000 zł - na bilety miesięczne oraz przeglądy
- 4 000 zł - na ubezpieczenie autobusów
- 11 641 zł - na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych
- 19 500 zł - na przewóz dziecka niepełnosprawnego

Przeciwdziałania alkoholizmowi

- 11 000 zł - na świetlicę opiekuńczo-wychowawczą
- 10 800 zł - na programy profilaktyczne
- 12 000 zł - na wynagrodzenie członków komisji
- 6 000 zł - na imprezy bezalkoholowe
- 36 700 zł - na zajęcia sportowe promujące zdrowy styl życia i rozwijające zainteresowania
- 5 000 zł - na kursy, szkolenia i warsztaty
- 2 000 zł - na wynagrodzenie biegłego
- 20 000 zł - na wyjazd na kolonie
- 4 000 zł - na koszty przejazdu osób korzystających z terapii
- 2 000 zł - na zakup materiałów inform., prenumeratę
- 7 000 zł - na zajęcia rozwijające zainteresowania
- 13 000 zł - na finansowanie punktu konsultacyjnego
- 5 000 zł - na przeciwdziałanie przemocy
- 3 000 zł - na prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób z uzależnieniami (dotacja dla powiatu)
- 1 500 zł - na zakup wyposażenia do Ośrodka Leczenia Uzależnień w Przasnyszu

Przeciwdziałanie narkomanii

- 500 zł - na zakup materiałów informacyjno-edukacyjnych
- 2 000 zł - na szkolenia i kursy
- 2 500 zł - na programy profilaktyczne
- 2 815 zł - na zajęcia rozwijające zainteresowania

Pozostała działalność

- 50 000 zł - utrzymanie budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (zakup oleju opałowego),
- 20 000 zł - na badania profilaktyczne i szczepienia
- 732 zł - na monitoring
- 2 000 zł - na serwis instalacji CO i przeglądy
- 80 000 zł - na wyjazd integracyjny dla seniorów

Pomoc społeczna

(916 770 zł środki własne, 828 376 budżet państwa)

- 240 000 zł - na umieszczenie osób w domu pomocy społecznej
- 1 000 zł - na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- 622 075 zł - na usługi opiekuńcze
- 184 000 zł - na zasiłki celowe i okresowe
- 224 500 zł - na zasiłki stałe
- 935 759 zł - na utrzymanie ośrodka pomocy społecznej
- 19 000 zł - na ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej
- 155 812 zł - na dodatkowe dożywianie uczniów
- 60 000 zł - na dodatki mieszkaniowe
- 285 000 zł - na utrzymanie dziennego domu Senior+
- 18 000 zł - na świadczenia z tytułu prac społecznie użytecznych

Rodzina

(ze środków własnych 113 695 zł i z dotacji 2 033 126 zł)

- 2 022 000 zł - na świadczenia rodzinne, fundusze alimentacyjne oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz koszty z tym związane
- 126 zł - na Kartę Dużej Rodziny
- 113 695 zł - na wspieranie rodziny
- 11 000 zł - na składki ubezpieczenia zdrowotnego

Edukacyjna opieka wychowawcza

- 260 000 zł - na wypoczynek letni dzieci i młodzieży oraz organizacja ferii zimowych
- 1 000 zł - na uczestnictwo w obozie sportowym
- 50 000 zł - na stypendia dla uczniów

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

- 1 000 000 zł - na przebudowę kolektora ściekowego
- 100 000 zł - na wymianę źródeł ciepła i fotowoltaikę
- 587 414 zł - na dopłaty do cen odprowadzanych ścieków
- 1 756 000 zł - na wydatki związane z odpadami komunalnymi
- 170 500 zł - na oczyszczanie miasta
- 156 000 zł - na utrzymanie zieleni
- 7 090 zł - na system monitorowania powietrza
- 500 000 zł - na oświetlenie ulic
- 2 000 zł - na opłaty za udostępnienie słupów linii napowietrznej
- 15 000 zł - na utylizację wyrobów zawierających azbest
- 70 848 zł - na konserwację oświetlenia ulicznego
- 36 000 zł - na prowizję od opłaty targowej
- 800 zł - na nadzór nad obsługą składowiska odpadów
- 10 000 zł - na ubezpieczenia
- 1 000 zł - na środki czystości i art. gospodarcze na targowisko i składowisko odpadów
- 6 500 zł - na wykonanie badań ze składowiska odpadów
- 1 000 zł - na tablice informacyjne z zakresu ochrony środowiska
- 15 000 zł - na bieżące utrzymanie targowiska i składowiska odpadów

- 10 000 zł - na opłaty za odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych
- 22 500 zł - na akcję wylapywania bezdomnych zwierząt i opiekę nad zwierzętami bezdomnymi
- 10 000 zł - na energię i wodę na targowisku i składowisku odpadów

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

- 1 200 000 zł - na Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury
- 380 000 zł - na Gminną Bibliotekę Publiczną
- 10 000 zł - na działalność związaną z kulturą i dziedzictwem narodowym
- 30 000 zł - na energię elektryczną i wywóz nieczystości w świetlicach wiejskich: Dzbądz, Załęże - Eliasze, Załęże Gartki i Załęże Wielkie
- 2 000 zł - na przeglądy okresowe świetlic wiejskich

Kultura fizyczna

- 3 900 000 zł - na zagospodarowanie rekreacyjno-kulturalne terenu Fort nr 4 (częściowo finansowane w kwocie 562 220 zł przychodami jednostek samorządu)
- 200 000 zł - na budowę placu zabaw przy ul. Szmaragdowej
- 165 000 zł - na budowę placu zabaw i siłowni przy blokach spółdzielni mieszkaniowej Różanka.
- 61 500 zł - na prowadzenie zajęć sportowych (zajęcia karate, piłki siatkowej, piłki ręcznej, piłki nożnej)
- 46 000 zł - na utrzymanie stadionu
- 10 000 zł - na stypendia sportowe
- 20 000 zł - na organizację imprez sportowych
- 27 000 zł - na zakup sprzętu sportowego
- 3 000 zł - na naprawy i konserwację sprzętu sportowego
- 5 000 zł - na przegląd placów zabaw
- 500 zł - na wodę i energię elektryczną na placach wiejskich
- 70 000 zł - na wspieranie szkolenia sportowego i uczestnictwa w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych imprezach sportowych

W ramach funduszu sołectkiego:

- 23 051 zł - na remont drogi gminnej w Podborzu
- 21 293 zł - na utwardzenie drogi gminnej we wsi Miłony
- 20 556 zł - na utwardzenie drogi gminnej we wsi Prycanowo
- 19 000 zł - na utwardzenie dróg gminnych we wsi Zawady-Ponikiew
- 19 737 zł - na montaż instalacji fotowoltaicznej na budynku OSP w miejscowości Mroczi - Rębiszewo
- 1 789 zł - na utrzymanie budynku świetlicy wiejskiej i boiska we wsi Dzbądz
- 34 152 zł - na zagospodarowanie placu wiejskiego we wsi Dyszobaba
- 1 600 zł - na zakup koszy na śmieci i utrzymanie monitoringu
- 6 772 zł - na utrzymanie zieleni na placu wiejskim w Załuziu
- 2 000 zł - na utrzymanie placu zabaw w Dąbrówce

Wymiana lamp oświetlenia:

- 34 000 zł - we wsi Dzbądz
- 19 655 zł - we wsi Załęże-Eliasze
- 26 125 zł - we wsi Załęże Wielkie
- 24 569 zł - we wsi Szygi
- 24 405 zł - we wsi Chełsty
- 21 785 zł - we wsi Kaszewiec
- 17 492 zł - we wsi Dąbrówka

inspirująca wyobraźnię, doświadczenie i odnajdywanie odpowiedzi, gdzie można było odkrywać i poznawać tajemnice świata nauki. Największe zainteresowanie wzbudził pokaz pn. Narodziny Ziemi - to obraz ukazujący trudne dzieje naszej planety w niezwykle sugestywny sposób. W filmie wykorzystano zaawansowane, oparte na rzetelnych danych, kinowe wizualizacje. Po kilku godzinnym zwiedzaniu interaktywnych przestrzeni Centrum oraz wystaw pozwalających dzieciom na samodzielne eksperymentowanie, wycieczkowicze zmęczeni, ale z uśmiechem na twarzach powrócili do swoich domów.

Kolejnego dnia Ryszard Sobolewski zabrał nas do Meksyku. Podróżnik pokazał zdjęcia ciekawych miejsc i opowiedział o bogactwie przyrodniczym oraz kulturze tego kraju. Po zakończonym spotkaniu uczestnicy mieli możliwość zakupienia pamiątek na kiermaszu tradycyjnego rękodziela pochodzącego z tego regionu świata.

Pierwszy tydzień zajęć zimowych zakończył się warsztatami batiku. Zajęcia poprowadził Tomasz Jakubowski, artysta - plastyk, pracownik Miejskiego Domu Kultury w Przasnyszu oraz kierujący pracownią batiku Mamut. Na wstępie prowadzący wprowadził w temat historii batiku oraz samej technologii. Następnie każdy wykonał swój autorski projekt pracy i przedniósł go na płótno. W kolejnym etapie odbyło się woskowanie i barwienie. Na zakończenie każda z prac została wyprasowana. Warsztaty

Zajęcia zimowe

Chociaż ferie zimowe to odpoczynek od szkolnych obowiązków, czas słodkiego lenistwa, to dzieci niezmiennie potrzebują interesujących zajęć. Z tej racji GOUK zaproponował cykl zajęć zimowych. Tradycją staje się, iż dzieci i młodzież z gminy Różan nie mogą nudzić się w wolnym czasie. W okresie od 13 do 22 lutego br. na młode pokolenie czekało mnóstwo niespodzianek i przygotowanych atrakcji. Nuda nie doskwierała żadnemu smykowi.

Program kulturalnych zajęć zimowych rozpoczęło spotkanie z teatrykiem kamishibai - jest to wywodząca się z tradycji japońskiej forma narracji, polegająca na opowiadaniu historii przy pomocy obrazów przedstawianych na planszach. Uczestnicy zajęć poznali historię teatru, a także podstawowe zasady jego budowy i funkcjonowania. Wysłuchali z uwagą kilku bajek opowiedzianych za pomocą teatryku. Na zakończenie spotkania, mieli także okazję spróbować swoich sił w prezentowaniu bajek. Każdy, kto chciał mógł przyjrzeć się z bliska teatrykowi i kartom z ilustracjami, a także przeczytać wybraną bajkę.

Kolejnego dnia odbyły się kreatywne warsztaty ART-DECO. W związku z przypadającym tego dnia Dniem Świętego Walentego uczestnicy ozdobili metodą decoupage serca ze sklejki.

GOUK również zabrał dzieci do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Tutaj nie było miejsca ani czasu na nudę, gdyż to przestrzeń

Fot. M. Gachel

okazały się ciekawym sposobem na spędzenie czasu wolnego dla dzieci chcących poznać nowe techniki zdobnicze.

Nie zawsze wszystko układa się zgodnie z planem, bez względu na to, jak bardzo się staramy. Pojawiają się wyzwania i przeszkody. I tym razem tak się stało. Drugi tydzień ferii miał rozpocząć się Questem pn. Ścieżkami historii Różana, lecz niesprzyjające warunki pogodowe nie pozwoliły na zrealizowanie tej gry terenowej. Jeszcze kiedyś to zrobimy :).

Feriovicze zapoznali się z akcją - #kamyczki, która przywędrowała do Polski z Czech. Na przykładzie czeskiej grupy facebookowej kaminky również i w naszym kraju powstała grupa miłośników tej dość barwnej zabawy. Na chwilę obecną polska grupa - #kamyczki liczy już ponad 77 tysięcy członków. Do tej grupy dołączyła również gmina Różan. Uczestnicy zamienili białe kamienie tzw. otoczaki w małe dzieła sztuki, które powędrują wraz z nimi w podróż. Jak widać warto się rozglądać i szukać ciekawych znalezisk. Jak już znajdziemy, to co dalej? - *Znaleźliście tak podpisany kamień? Dołączcie do grupy i dodajcie zdjęcie kamienia z obu stron. Wpiszcie miejsce, gdzie*

kamień był znaleziony, wraz z kodem pocztowym. Jego autor, jak i pozostali, mogą sprawdzić, gdzie aktualnie kamień się znajduje. Na podstawie kodu pocztowego dowiecie się, skąd kamień do was przybył. Kamień możecie sobie zostawić, ale jeszcze lepiej będzie, jeśli przesuniecie go dalej i pozwolicie mu wędrować - tłumaczą na stronie grupy twórcy #kamyczki. Jak widać, zabawa jest prosta, można również stworzyć swój własny kamień, malując go farbami akrylowymi lub markerem, zabezpieczając akrylowym lakierem. To znakomity sposób na spędzenie wspólnego czasu z dziećmi. Taką pracę dzielimy się z innymi, zostawiając kolorowy kamień w dowolnie wybranym przez nas miejscu.

Zajęcia zimowe zakończyły się warsztatami malowania ekotreb. Każdy uczestnik zaprojektował własną materiałową torbę i nadał jej indywidualny charakter.

Wszystko co dobre, szybko się kończy. Czas ferii nieubłaganie dobiegł końca. Dziękujemy wszystkim za aktywny udział i radosne spędzanie wolnego czasu w GOUK w Różaniu. Widzimy się ponownie za rok!

M.Cachel

Fragmenty Monodramu
Rafala Tamarzewskiego
Nostalgiczny Powrót
Czyli Historia Polskiego Designu

Oraz

Pokaz Filmu
W reż. Małgorzaty Olipii Świderskiej
Poużywajmy Sobie Historia Polskiego
Wzornictwa

23.04.2023
Godz. 18.00

GMINNY OŚRODEK UPOWSZECHNIANIA KULTURY W RÓŻANIE
UL. Adama Mickiewicza 5

Organizator:
Partner wystawczny:
Partnerzy wystawczni:
Partnerzy medialni:

Bank Spółdzielczy w Różaniu

Jedyny taki, Twój bank

Buchunki, lokaty, kredyty, karty płatnicze, internet banking, sms banking, dotychczas telefonami, przesyłki krajowe i zagraniczne.

tel. 29 7669220 ul. Wileńska 2

Ubezpieczenia

Marlena Mrozek Koczara
ul. Warszawska 30

GRILL-IMPEX
Piotr Oleksiak

Sieluń 4a tel. 766 90 64 www.grill-impeX.com.pl

Lukasz Mroczkowski
Getmor Sp. z ograniczoną odpowiedzialnością S.p. z o.o.

Taste us...

Chrzanowo 28
06-225 Rzewnie

Chrisbruk

USŁUGI BRUKARSKIE
Krzysztof Borucki

Różan, ul. Słoneczna 2, tel. 530-197-187

HOTEL AVANGARDA
W BIZNESIE I Z RODZINĄ

ul. Królowej Bony 3, Różan tel. +48 29 752 50 34 hotelavangarda.pl

ALLMAX
Józef Wilczewski

ul. Królowej Bony 4
tel. 76-69-062

Narzew Tytuł

Bronisław Krawczyk

ul. Polna 67
tel. 7669595

MRÓWKA
Różan ul. Warszawska 66

ŻYJCIE ZDROWO

31 Finał Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy

Kolejny finał Wielkiej Orkiestry przeszedł do historii. Fundacja WOŚP, jak co roku zagrała na całym świecie, aby zebrać pieniądze na szczytny cel. Tysiące wolontariuszy, setki internetowych zbiórek i aukcji na rzecz

Wielkiej Orkiestry - to tylko niektóre formy wsparcia, z których pieniądze zasilały konto Fundacji. Po pandemicznej przerwie powrócił w tradycyjnej formie. W akcję zbierania pieniędzy zaangażowanych

jest setki sztabów, odbywają się imprezy, kiermasze czy imprezy sportowe, a na koniec dnia tradycyjne liczenie każdego grosika. Działają one zarówno w Polsce, jak i za granicą, gdzie również nie brakuje chętnych, aby zasilać konto Fundacji Jerzego Owsiaka. Cel zawsze jest bardzo szczytny, chodzi przecież o zdrowie. W tym roku fundacja gromadziła fundusze na walkę z sepsą, a hasłem 31. finału WOŚP było: Chcemy wygrać z sepsą! Gramy dla wszystkich - małych i dużych!.

Jak czytamy na stronie internetowej, Fundacja ma w planach wyposażać szpitale w specjalistyczny sprzęt pozwalający na przyspieszenie diagnostyki zakażeń, co umożliwi lepszą terapię sepsy poprzez szybsze wdrożenie celowanego i skutecznego leczenia antybiotykami. Po raz pierwszy graliśmy, walcząc z sepsą - dla dużych i małych!

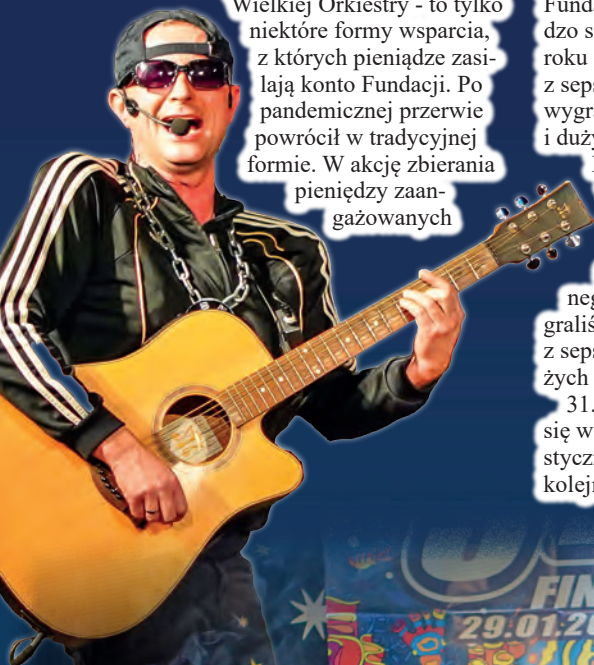
31. Finał odbył się w niedzielę 31 stycznia br. Po raz kolejny w zbiórkę

włączył się Różański Sztab #281 działający przy GOUK, nad którym czuwała jego szefowa Jolanta Kruszevska. Bliżniaki 60 wolontariuszy mimo zimowej aury już od godzin

wczesno porannych zbierało pieniądze na terenie naszego miasta i okolicznych miejscowości, a także Warszawy. Rekord zbiórki pobił nastoletni Nikodem, który

GRAMY, BO LUBIMY

oddal puszkę z zawartością ponad 5 tys. zł. Za sprawą hojności darczyńców zebrano rekordową kwotę 38 242,22 zł. Dobrowolne wpłaty na rzecz 31. Finału można było dokonywać również do wirtualnej skarbnicy.

Punktualnie o godzinie 12-tej spod budynku GOUK wystartował bieg pn. Policz się z cukrzyczą, który od 17 lat towarzyszy finałowym wydarzeniom. Akcja ma na celu promocję zdrowego i aktywnego trybu życia oraz zwrócenie uwagi na problem cywilizacyjny, jakim jest cukrzyca. Bieg jest w pełni charytatywny, co znaczy, że za wszystkie zebrane środki z pakietów startowych zakupione są pompy insulinowe dla kobiet w ciąży. W akcję Pomaganie przez bieganie włączyło się 6 mieszkańców gminy Różan. Nad organizacją i przebiegiem czuwała grupa różańskich biegaczy Różan Biega.

W godzinach popołudniowych na scenie różańskiego ośrodka kultury pojawili się artyści z Teatru TAK z interaktywnym programem artystycznym Fionka Dzieciom aktywnie włączając do zabawy nie tylko najmłodszych widzów. Kolejnym występującym artystą był zespół blues-rockowy Maciej Komorowski Band. Poruszenie wśród publiczności wywołał występ kapeli Bez Poręczy. Panowie po około 30 letniej przerwie powrócili na scenę muzyczną. Na scenie GOUK wystąpiły również młodsze solistki pochodzące z gminy Rzewnie i Różana. Oprócz doznań typowo muzycznych, nie zabrakło muzycznego akcentu humorystycznego, gdy na scenie pojawili się członkowie lokalnego kabaretu Rozumisz? wykonując

znane już publiczności autorskie skecze.

Finał to nie tylko koncerty. Tradycyjnie WOŚP można było wesprzeć nie tylko wrzucając do puszek, ale i licytując. Tego dnia każdy znalazł coś dla siebie - było rękodzieło, maskotki, porcelana, gadżety sportowe, vouchery na usługi, itp. Zebrane gadżety na licytację zostały pozyskane przez wolontariuszy: Kamila Terleckiego oraz Annę Skrzecz lub osobiście dostarczone do sztabu przez darczyńców. Największą popularność wśród licytujących zdobyła piłka podarowana przez klub sportowy FC 2012 Różan wycytowana za 350 zł. Tradycyjnie o godz. 20:00 zabyłsto Światelko do Nieba, czyli przygotowany przez organizatorów pokaz fajerwerków.

Do zobaczenia za rok! Gramy do końca świata i o jeden dzień dłużej.

**Żyćcie zdrowo
w zdrowym świecie!**
M.Cachel

Fot. GOUK

Wieczór kolęd

Śpiewanie kolęd i pastorałek to jedna z najpiękniejszych tradycji Świąt Bożego Narodzenia. Zbliża ludzi i stwarza wyjątkową, magiczną atmosferę. Podtrzymując tę tradycję, już od kilku lat Stowarzyszenie Aktywnych Pań w Załuziu zaprasza do wspólnego ich śpiewania.

W tym roku odbyło się w GOUK 15 stycznia br. Śpiewano zarówno tradycyjne, jak i te mniej znane kolędy m.in.: Wśród nocnej ciszy, Przybieżeli do Betlejem, Gdy się Chrystus rodzi, Dzisiaj w Betlejem, Bóg się rodzi, i wiele innych. M.Cachel

Fot. M.Glimasińska

Jarmark Bożonarodzeniowy

Wywodzi się z Niemiec i to tam odbywają się najstarsze i największe jarmarki. W Polsce tradycja jarmarków dopiero raczkuje, ale bardzo mocno zyskuje na popularności. 4 grudnia 2022 r. po raz pierwszy odbył się w Różaniu. Hol w GOUK zapełniły ręcznie wykonane ozdoby choinkowe, rękodzieła w postaci stroików, bombek itp. oraz domowe ciasta wykonane przez uczniów szkoły podstawowej i ich rodziców. Odwiedzający oprócz zakupu ozdób mogli obejrzeć zimowo-świąteczny program artystyczny przygotowany przez uczestników koła teatralnego działającego przy GOUK. Muzyczną atrakcją był jam session The OrchestRose. Jarmark cieszył się dużym zainteresowaniem. Z ozdób i słodkości uzyskano ponad 7 tys. zł, które przeznaczono na potrzeby uczniów szkoły podstawowej. Organizatorami była Rada Rodziców i Samorząd Uczniowski.

Wydarzenie przerosło nasze oczekiwania. Atmosfera, która panowała podczas trwania, życzliwość z jaką się spotkaliśmy, całe mnóstwo gratulacji i podziękowań pokazało, że warto i trzeba podejmować wyzwania - podsumowała Magdalena Glimasińska z-ca Przewodniczącej Rady Rodziców. M.Cachel

Spotkanie autorskie z Mirą Białkowską

W Gminnej Bibliotece Publicznej 1 lutego br. odbyło się spotkanie autorskie z Mirą Białkowską, która z wykształcenia jest muzykiem i pedagogiem. Po przejściu na emeryturę zajęła się muzykoterapią i pisarstwem. Jest autorem wierszy, scenariuszy, tekstów piosenek oraz ponad 300 fraszek. Podczas spotkania zaprezentowała niektóre z nich oraz fragmenty powieści, ukazując ich różnorodność, lekkość, romantyczność i czasem pikantność. W spotkaniu uczestniczyli seniorzy z Dziennego Domu Senior+. Miłym urozmaicheniem było wspólne śpiewanie piosenek. Info. gbprozan.pl

gbprozan.pl

Fot. Organizatorzy

Bal ostatekowy

Karnawał to miła, szalona, pełna wrażeń, dźwięków, smaków i zabaw tradycja. Jest atrakcją bardzo lubianą przez dzieci,

gdy dostarcza im wielu przeżyć i radości. Tak też było w Załuziu 16 lutego br. W udekorowanej szkole pojawiły się kolorowe postacie. Dzieci, jak i dorośli, przebrali się za bohaterów znanych bajek, których nie sposób zliczyć i wymienić. Wszyscy bawili się wesoło, a uśmiechy nie znikwały z twarzy, mimo chwilowego zmęczenia. Uczestnicy chętnie brali udział w grach i zabawach z nagrodami. W tym dniu przypadła też Tłusty Czwartek, więc nie mogło zabraknąć pączków, by tradycji stało się zadość. Kiedy czas zabawy dobiegł końca dzieci z żalem opuszczały budynek szkoły. Bal umożliwił dzieciom i organizatorom spędzenie czasu w miłej atmosferze. Wspólna zabawa przyniosła wiele radości, co było głównym celem tego balu.

Dziękujemy dzieciom i rodzicom za zaangażowanie w przygotowanie pięknych balowych strojów, wypieków i smakołyków. Kolejny bal karnawałowy już za rok.

Organizatorzy

Konkursy

Co nam w duszy gra? - pod takim hasłem 27 marca br. odbył się I Powiatowy Konkurs Piosenki Dziecięcej zorganizowany przez Zespół Placówek Oświatowych w Sypniewie pod patronatem Starostwa Powiatowego w Makowie Mazowieckim oraz gminy Sypniewo.

Fot. FB ZPO w Sypniewie

Do konkursu przystąpiło 6 szkół i 25 uczestników. Przesłuchania solistów odbyły się w trzech kategoriach: klasy 1-3, 4-6 i 7-8. Uczennice Szkoły Podstawowej w Różaniu uczestniczyły w zorganizowanym konkursie zajmując miejsca na podium. W kategorii wiekowej 1-3 Natalia Pskiet zajęła III miejsce. Natomiast w kat. 4-6 Antonia Dobrosielska zajęła I miejsce, nagrodę publiczności oraz nagrodę za zdolności muzyczne. Konkurs piosenki oceniało jury w składzie Marcin Ostrowski, Sebastian Olszewik, Andrzej Skrzecz oraz Bogusława Batogowska.

Tego samego dnia odbył się V Powiatowy Konkurs Recytatorski w setną rocznicę urodzin Wisławy Szymborskiej. Konkurs objęła patronatem Fundacja Wisławy Szymborskiej. W kategorii wiekowej kl. 4-6 Stanisław Ryl-Świdorski zajął I miejsce, natomiast kl. 7-8, III zajęła Zuzanna Olbrys.

29 marca br. w makowskim MDK Stanisław Ryl-Świdorski w eliminacjach powiatowych 46. Konkursu pn. Warszawska Syrenka, spośród 36 uczestników wyrecytował pierwsze miejsce i tym samym przeszedł do etapu wojewódzkiego, który odbędzie się w Warszawie. M.Cachel

Fot. MDK Maków Maz.

Foto: GOUK

Opowieść według Tyma

Z okazji Dnia Kobiet

W środę 8 marca br. na deskach GOUK miał miejsce spektakl teatralny - Rozmowy przy wycinaniu lasu - Stanisława Tyma w reżyserii Adama Gadomskiego, w wykonaniu amatorskiego - Teatru pod Dębem.

To opowieść o drwalach. Codziennie czekają na Siekierowego, który rozda im narzędzia do pracy, by po jej zakończeniu znów je zebrać. Czekając prowadzą różne rozmowy. O rybach, o tym i o owym wypełniają czas drwalom, których, jak się okazuje, głównym zajęciem jest to czekanie. Dorośli filozof Macuga, naiwny Dunlop, lizus Zyzol i Bimber rozmawiają przy ognisku - *Tak to jest na świecie - każdy chce coś powiedzieć... Tylko nikt nie zdąży prawie... albo - Nie jest ważne czy się umie czytać i pisać, ale co się czyta i co pisze... gdzie indziej - Może on i głupi ale swój rozum ma. Swoją ma, jak to głupi.* Wszyscy łatwo poddają się codziennym dyrektywom zwierzchników ich poleceniom i decyzjom, lecz często nie widzą w tym sensu i logiki. Drwale czekają, ale nie tylko na siekiery od Siekierowego ale i na coś jeszcze, co się za chwilę wydarzy i doda blasku ich monotonnemu życiu.

Mogło by się wydawać, że sztuka napisana w czasach gierkowskiego PRL-u będzie nam serwować tamto poczucie humoru. Jednak jak się okazuje od czasu premiery w Teatrze Kwadrat w 1975 r. Tym nie musiał aktualizować tekstu – system się zmienił, ale władza wciąż wydaje się ludziom obca i niezrozumiała. Niezmienna aktualność spostrzeżeń Tyma, podobnie zresztą jak w tekstach Wojciecha Młynarskiego, wprost bije po oczach, a właściwie uszach. Prowokuje do śmiechu, oczyszcza, zmusza do myślenia. Jak widać łatwiej zmienić system niż ludzką mentalność - i tu już nie jest śmiesznie, a jeśli już jest to przewrotne i gorzkie.

Sztuka Tyma z dużym powodzeniem grana była w Starym Teatrze w Krakowie, trafiła na sceny Olsztyna, Łodzi, Kielc, Elbląga, a nawet czeskiego Cieszyna.

Stanisław Tym przedstawił świat z właściwym sobie poczuciem humoru – życzliwym i ciepłym, ale złośliwym i kąśliwym.

Na konkursie – V Pułtuskie Teatry Amatorskie – Konkurs PTA-K, Teatr pod Dębem zdobył I nagrodę, ufundowaną przez Fundusz Popierania Twórczości Stowarzyszenia Autorów ZAiKS im. Andrzeja Szczypiorskiego oraz najważniejszą dla aktorów - nagrodę publiczności. Świetnie spędzony czas. kruszewski

Dobre loty hodowców gołębi pocztowych

Jak co roku przyszedł czas na podsumowanie minionego sezonu lotowego 2022.

W lotach gołębi dorosłych okazał się sezonem udanym. Straty w gołębiach były niewielkie, a hodowcy Sekcji Różan zajęli wysokie lokaty w rywalizacji na szczeblu Oddziału Pułtusko-Przasnysko-Makowskiego.

Przykładem jest Radosław Żebrowski, który w kategorii lotów krótkich tj. do 400 km, (kategoria A) zajął drugie miejsce w rywalizacji okręgowej, natomiast w rywalizacji Okręgu Ciechanów zajął w tej kategorii piąte miejsce. Jego gołąb na tym samym dystansie zajął pierwsze miejsce w oddziale i drugie w rywalizacji okręgowej, w której brało udział kilkanaście tysięcy gołębi.

W najważniejszym locie w nowej kategorii - Supermaraton, która pojawiła się pierwszy raz w minionym sezonie (chodzi o lot z Brukseli) brały udział gołębie Andrzeja Rozbickiego i Cezarego Gęsicha. Wystawili oni na ten lot 12 gołębi. Gołąb Andrzeja Rozbickiego zajął pierwsze miejsce w oddziale, a był to lot najdłuższy 1200 kilometrów. Kategoria Supermaraton jest najbardziej wymagającym współzawodnictwem dla gołębi, gdyż obejmuje trzy loty: z Peine 750 km, Bat Ben-theim 950 km i Brukseli.

Loty gołębi młodych okazały się natomiast nieudane. Już po drugim locie cała sekcja za-

kończyła sezon z powodu ogromnych strat. W grudniu odbyła się wystawa okręgowa gołębi w remizie OSP Idzikowice koło Płońska. Różan wystawił 5 gołębi Andrzeja Rozbickiego. Trzy z nich zostały nagrodzone, a dwa najbardziej reprezentowały Okręg Ciechanowski na ogólnopolskiej wystawie w Katowicach, która odbyła się na początku stycznia br. Nie zabrakło tam również hodowców z Sekcji Różan, którzy wybrali się tam wraz z hodowcami Sekcji Maków Maz., Przasnysz i Chorzele.

Wystawa była okazją do wymiany doświadczeń związanych z chowem i hodowlą gołębi. Zapoznano się z nowymi produktami na rynku. Można było wzbogacić swoją hodowlę, czyli po prostu kupić gołębie. Spotkaniom towarzyszył dobry nastrój i koleżeńskość.

Sekcja Różan liczy obecnie 14 aktywnych hodowców. Wszystkich zainteresowanych tym pasjonującym hobby serdecznie zapraszamy do wstąpienia w nasze szeregi.

W imieniu własnym i wszystkich hodowców Sekcji Różan chciałbym podziękować Dyrektorowi Gminnego Ośrodka Upo-

wszechniania Kultury w Róźnie Sebastianowi Olszewikowi za opiekę nad naszą sekcją oraz dofinansowanie nagród.

Andrzej Rozbicki

Foto: Artur Kolodziejczyk

A. Rozbicki (po prawej). OSP Idzikowice (gm. Sochocin) XXX Okręgowa Wystawa Gołębi Pocztowych 2022.

Piłka nożna FC 2012 Różan

Terminarz rozgrywek wiosennej odsłony A Klasy piłki nożnej

- 25 marca - FC 2012 Różan - Bartnik Myszyniec (wynik 2:4)
- 2 kwietnia - GUKS Krasnosielc (0:2) *
- 7 kwietnia - Gladiator Słozzewo
- 15-16 kwietnia - Orzeł Sypniewo *
- 22-23 kwietnia - GKS tyse
- 29-30 kwietnia - Pełta Karniewo *
- 6-7 maja - Orzyc Chorzele
- 13-14 maja - Orłeta Baboszewo *
- 20-21 maja - Tamka Dzierzgowo
- 27-28 maja - ULKS Oldaki *
- 3-4 czerwca - Narew 1962 II Ostrołęka
- 10-11 czerwca - Opia Opinogóra *
- 17-18 czerwca - GKS Pokrzywnica

* - spotkania wyjazdowe

Przedmoście Różan – fort III w latach 1887–1961

Rosyjskie fortyfikacje Różana do tej pory nie doczekały się ani ogólnego opracowania z punktu widzenia historii wojskowości, ani też szczegółowego, z zakresu historii inżynierii wojskowej. Przedmoście Różan stanowi białą plamę w rosyjskich pracach historyczno-wojskowych na temat planowania obronnego Cesarstwa Rosyjskiego oraz teorii i praktyki rosyjskiego budownictwa obronnego. Takiego stanu rzeczy nie zmieniła nawet pełna inicjatyw poznawczych 100 rocznica I wojny światowej, głośno obchodzona w Europie w latach 2014–2018. Prace polskich historyków dotyczące wojskowości rosyjskiej okresu Romanów były i są zasadniczo rezonatorami opracowań rosyjskich. W tej sytuacji brak dopływu informacji w wymienionych zakresach wpłynął na skromną zawartość rodzimych prac, mniej lub bardziej szczegółowo poruszających kwestie fortyfikacji Różana.

Wydawać by się mogło, iż uznanie dwóch fortów różańskich za zabytki budownictwa obronnego, zwieńczone wpisem do rejestru w roku 1978, powinno zainicjować działania na rzecz uzyskania pełnej wiedzy o budowlach objętych prawną ochroną państwa. Tak się jednak nie stało. Służba ochrony zabytków nie podjęła takowych, ograniczając się do powielania danych z dostępnej literatury oraz posiłkowania się badaniami architektonicznymi. Biorąc i to pod uwagę, można stwierdzić, że całość polskiego materiału opublikowanego i nieopublikowanego powstała głównie przy wykorzystaniu opisowej metody badawczej oraz zawiera treść nie zawsze zgodną z rzeczywistością.

Zasadniczy wniosek z analizy stanu rzeczy jest taki, że brak w Polsce dokumentów źródłowych to główna bariera blokująca odtworzenie dziejów rosyjskiego przedmościa Różan, zwłaszcza w odniesieniu do etapów projektowania i budowy tego założenia obronnego oraz dalszej jego służby. Dlatego niniejszy artykuł stanowi tylko szkic taktyczno-technicznej natury rosyjskich fortyfikacji Różana i ich losów na przykładzie fortu III. Ważnym fragmentem tychże losów – najnowszych, a już zapomnianych – jest okres polskiego zarządu nad różańskimi fortami po zakończeniu II wojny światowej. Wówczas miał miejsce przypominany ciąg zdarzeń, który doprowadził do wykorzystania opisanego w artykule obiektu do funkcji pełnionej obecnie.

Różan w planowaniu obronnym na zachodnim teatrze działań wojennych Cesarstwa Rosyjskiego

Wojna z napoleońską Francją spowodowała reorientację dotychczasowych poglądów polityków i geografów wojennych Cesarstwa Rosyjskiego na problem bezpieczeństwa państwa. Największe zagrożenie dla imperium upatrywano w potencjalnym militarnym państwie Europy, w całej szerokości tego obszaru, od Turcji (włącznie) po Norwegię. Wkrótce po kongresie wiedeńskim (1815) zajęto się między innymi analizą właściwości geograficznych obszaru przyległego do zachodniej granicy Rosji, z jego tworami natury oraz tworzoną przez człowieka infrastrukturą. Wówczas wprowadzono podział pasa przygranicznego

na trzy teatry działań wojennych. Za najważniejszy uznano tzw. teatr czołowy w Europie Środkowej, który wklonowany był pomiędzy Królestwo Pruskie a Cesarstwo Austriackie. Władanie tym rejonem pozwalało zablokować ruch z zachodu na wschód, czyli włąb Rosji, z terenu między Karpatami a Morzem Bałtyckim wprost do Petersburga i Moskwy. O blokadzie można było mówić w przypadku wprowadzenia tam odpowiedniej masy wojska oraz zapewnienia mu wsparcia w postaci inżynieryjnego przygotowania teatru (przede wszystkim fortyfikacje i szlaki komunikacyjne). Problem polegał na tym, że były to tylko rozważania teoretyczne, bowiem brak było warunków do ich realizacji. Obszar teatru czołowego zajmowało Królestwo Polskie, co prawda podporządkowane cesarstwu, lecz niedostępne dla jego armii.

Uśmierzenie polskiego buntu (powstanie listopadowe 1830 r.), zwieńczone likwidacją Królestwa Polskiego i jego zamianą na dziesięć guberni cesarstwa, otworzyło drogę do realizacji planów budowy obronno-zaczeptnego ugrupowania wojsk na granicy z mocarstwami zachodnimi. Tzn. mającego zdolność im się przeciwstawić i jednocześnie zajmującego podstawę wyjściową do działań zaczepnych. Oparciem dla tego ugrupowania była linia głównego oporu, opasująca rdzeń teatru czołowego. Stanowiła ją pozycja rozwinięta na rubieży rzek Niemen–Biebrza–Narew–Wisła–Wieprz–Tyśmienica–Bug. Operacyjne właściwości teatru czołowego miały niestety istotny mankament. Jego kształt sprzyjał również przeciwnikowi – koncentryczne uderzenia wymierzone w podstawę - polskiego klina - mogły go odciąć. Oznaczało to utratę teatru wraz z wojskami wyznaczonymi do obrony, albo inaczej – utratę pozycji wyjściowej do ataku, zanim dotrą tam siły wyznaczone do działań zaczepnych (polski worek).

Wobec powyższego, natychmiast po likwidacji Królestwa Polskiego, przystąpiono w roku 1832 do budowy twierdz w Brześciu Litewskim (obecnie Brześć i Terespol) do zablokowania manewru odcięcia teatru czołowego. Równocześnie wszczęto budowę twierdz do wsparcia obrony głównej linii oporu oraz służących za podstawę do działań zaczepnych z linii Wisły: w Modlinie (Nowogeorgiewsk) i w Warszawie, a w roku 1837 dodatkowo w Dęblinie (Iwangorod). W dalszym rozwoju wypadków, w związku z przebudową sił zbrojnych, wprowadzono między innymi wojskowy podział administracyjny państwa na okręgi wojskowe (OW) i w roku 1864 sformowano Warszawski OW. W jego granicach znalazła się większość sił i środków ulokowanych w czasie pokoju na teatrze czołowym.

Kolejny polski bunt (powstanie styczniowe 1863 r.) nie wpłynął na zmiany rosyjskiego ugrupowania wojskowego na teatrze czołowym, ponieważ jego byt nie miał znaczenia lokalnego – kierowany był na konfrontację z siłami zbrojnymi państw zachodnich. Bodźcami do przebudowy i wzmocnienia ugru-

Wycinek z niemieckiej wojskowej mapy topograficznej w skali 1:100 000 z roku 1915 (na podkładzie z mapy rosyjskiej). Rysunek mapy pokazuje stan rozbudowy fortyfikacji połowych przedmościa Różan z początku roku.

powania było dopiero zjednoczenie państw niemieckich w 1871 r. (Rzesza Niemiecka) oraz sojusz wojskowy Cesarstwa Niemieckiego z Monarchią Austro-Węgierską (1879). Członek tajnej komisji opracowującej projekt reformy sił zbrojnych gen. mjr. Nikołaj N. Obruczew przygotował w związku z tym plan wzmocnienia całego ugrupowania przy zachodniej granicy państwa (także teatry północnozachodni i południowo - zachodni). Został on przedstawiony i poddany dyskusji na konferencji w Ministerstwie Wojny pod przewodnictwem cara Aleksandra II w roku 1873. W planie tym autor uznał za niezbędną między innymi budowę nowych fortyfikacji na najważniejszym, prawym skrzydle głównej linii oporu w Kownie, Grodnie, Osowcu, Ostrołęce i Zegrzu, plus w pięciu innych punktach na teatrze południowo-zachodnim. Ciąg niekorzystnych dla Rosji zdarzeń wstrzymał realizację tego planu. Do propozycji Obruczewa powrócono po zatwierdzeniu w roku 1880 sporządzonego przez niego pierwszego detalicznego rosyjskiego planu mobilizacji i rozwinięcia wojsk na zachodniej granicy kraju.

Nowy cesarz Aleksander III otrzymał raport Obruczewa o stanie obrony państwa, w którym autor podkreślił słabość ugrupowania przy granicy zachodniej wobec wysokiej sprawności mobilizacyjnej Niemiec i Austro-Węgier, znacznie przewyższającej rosyjską. Chodziło o to, że tamtejsze armie uzyskiwały zdolność do wtargnięcia w teatr czołowy i rozbicia wojsk rosyjskich, zanim będą one w pełni przygotowane do obrony, a siły mające je wzmocnić w działaniach zaczepnych nie dotrą jeszcze do rejonów koncentracji. W związku z powyższym trzeba było wzmocnić fortyfikacyjne wsparcie wojsk rozwijających pod przykryciem głównej linii oporu. Szczególnie na prawym skrzydle, tam gdzie Niemcy prowadziliby natarcie w ramach manewru koncentrycznego uderzenia w kierunku Brześcia Litewskiego. Szczegóły sposób rozwiązania tej kwestii spoczyły na barkach dowódców OW warszawskiego i wileńskiego oraz Generalnego Kwatermistrza i Głównego Zarządu Inżynierskiego.

Punktem wyjścia były studia operacyjne przeprowadzone w 1875 r. w sztabie Warszawskiego OW na rozkaz Sztabu Głównego. Zasadniczy z nich wniosek był taki, że budowy fortyfikacji do zabezpieczenia prawego skrzydła teatru czołowego nie można było ograniczyć do twierdz w Osowcu (zamknięcie najkrótszej drogi z Prus Wschodnich do Brześcia Litewskiego) i Zegrzu (północny narożnik obozu warownego w rejonie Warszawy, zdolnego do obrony w okrążeniu dla utrzymania głównych przepraw przez Wisłę i Bug). Nie było wątpliwości, że zasadniczym celem niemieckiego natarcia będzie Brześć Litewski, zatem przeciwnik niechybnie uderzy na front nadnarwiański do ominięcia Osowca z barierą bagien biebzańskich. Brak fortyfikacji zamykających dostęp do tamtejszych przepraw wręcz zachęcał go do ich przechwycenia. Jako minimum przeciwdziałania widziano twierdzę w Ostrołęce, tak jak w planie Obruczewa.

W planie obrony opartej na Narwi istotne były siła rzeki i doliny jako przeszkody oraz istniejąca infrastruktura komunikacyjna sprzy-

Fort nr I - lata pierwszej wojny światowej. W forcie żołnierze pruscy.

jająca wrogowi. W przeprowadzonej analizie rosyjscy wojskowi ustalili, że siła zaporowa tej przeszkody była niejednorodna, i wyróżnili pod tym względem trzy odcinki:

1. Odcinek pomiędzy ujściami Biebrzy i Pisy. Dolina błotnista, zabagniona. Przedpole pagórkowate, gęsto zaludnione, wiele dróg zmierzający ku rzece. Most w Łomży.
2. Odcinek od ujścia Pisy do linii Chorzele-Sieluń. Dolina sucha, wiele brodów. Przedpole słabo zaludnione, zalesione. Most w Ostrołęce. Promy: Nowogród, Parzychy, przy ujściu Szkwy, Rogale i Sieluń.
3. Odcinek od linii Chorzele-Sieluń do ujścia do Bugu. Bród tylko w Gąsiorowie Polskim. Prawy brzeg wysoki z wieloma drogami wiodącymi do rzeki. Mosty w Różanie i Pułtusk. Promy: Brzoza, Rowy, Zembski, Holendry.

Podsumowanie dotychczasowych rozważań, niezbędne do wydania wreszcie zarządzeń wykonawczych do wzmocnienia ugrupowania wojsk przy granicy zachodniej, nastąpiło w lutym 1882 r. Aleksander III powołał wtedy grupę roboczą do postawienia ostatecznych wniosków co do między innymi planu budowy niezbędnych fortyfikacji. W zasadzie sprawa była prosta: przeciwnik nie mógł zdo-

być sprawnych mostów, lecz ich zniszczenie stanowiło barierę dla przejścia do natarcia wojsk własnych. W przypadku Narwi, mimo zmiennych cech taktycznych rzeki i doliny, przy wszystkich stałych przeprawach prawy brzeg rzeki – przynależny przeciwnikowi – był wyższy, utrudniający obronę rozwiniętą wzdłuż brzegu lewego. Bez względu na fortyfikacje musiały zostać ulokowane na brzegu prawym, bowiem wówczas nie tylko chroniły mosty przed utratą, ale też niwelowały dominujące położenie przeciwnika w punktach węzłowych i – co było istotą sprawy – dawały sposobność do natychmiastowego wszczęcia działań zaczepnych na całym broniącym froncie. Na razie ustalono budowę twierdz (czyli fortyfikacji stałych) do wytrwałej obrony przepraw na głównej linii oporu, wybierając tylko miejsca najważniejsze, tj. Kowno, Osowiec i Zegrze. Od razu wszczęto budowę dwóch pierwszych, natomiast co do trzeciej pojawiły się wahania.

c.d.n.

dr Bogusław Perzyk - 60-lecie Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych w Różanie. Wydawca ZUOP 2022 r.

Fort nr II - lata pierwszej wojny światowej..

TECHNOLOGIE, NOWOŚCI, DEMENTI, POJĘCIA

Xiaomi wprowadza technologię pod nazwą Mi Air Charge, która pozwala na ładowanie wielu urządzeń jednocześnie bez

podłączania kabli czy umieszczania ich na bezprzewodowych, indukcyjnych ładowarkach. Aby to wszystko mogło działać należy urządzenia wyposażyć w odpowiednie rozwiązania. Jeśli chodzi o smartfony, Xiaomi opracowało zminiaturyzowany zestaw anten – nawigacyjnych i odbiorczych.

Te pierwsze to swego rodzaju radiolatarnia, która nadaje informacje o położeniu, druga odpowiada za przekształcanie sygnału fal EHF na energię elektryczną do ładowania.

Na obecnym etapie rozwoju technologii zdalnego ładowania Xiaomi umożliwia ładowanie z maksymalną mocą 5W. Możliwe jest również ładowanie kilku urządzeń jednocześnie, a przeszkody fizyczne nie powinny mieć wpływu na moc ładowania.

*

Całe nasze życie jest w naszym telefonie. Pomyśl o wszystkich informacjach, które znajdują się za ekranem.

Bankowe, adresy, tajemnice, prywatne zdjęcia, dane służbowe, najprawdopodobniej wszystko tam jest. Nie przekażesz tych rzeczy nieznanemu na ulicy, ale prawdopodobnie nie utrudnisz temu nieznanemu dostępu do nich, jeśli zdarzy się, że dostanie w ręce twój telefon.

Jeśli twoje hasło (password) zawiera twoje imię i nazwisko lub imię bliskiej osoby – mają cię. Albo twoje hasło to imię twojego ulubionego muzyka lub drużyny sportowej. Te kategorie słów są niezwykle popularnymi hasłami, dzięki czemu bardzo łatwo je odgadnąć.

Okazuje się, że 23 miliony ludzi w samej Wielkiej Brytanii używa hasła 123456 i to hasło króluje jako najczęściej używane. Szczerze mówiąc, jaki jest sens posiadania hasła, jeśli jest ono takie same jak wszystkich innych? Zasadniczo prosisz o udostępnienie swoich danych 23 milionom + innym osobom.

Rzeczywistość jest taka, że jest wielu ludzi, którzy gotowi byłiby umrzeć, aby dostać w swoje ręce telefon i wszystkie tajemnice, które w nim są. Jeśli masz coś wartego ukrycia, rozważ zmianę hasła.

*

Popiół lotny emitowany przez elektrownię węglową emituje do środowiska 100 razy więcej promieniowania niż elektrownia atomowa produkująca tę samą ilość energii.

Czy rząd PiS uniezależni Polskę od rosyjskiego gazu?

- Pierwszy rząd PiS w 2006 r. zainicjował projekt budowy terminalu LNG. W tym celu utworzono spółkę Polskie LNG oraz wybrano lokalizację w Świnoujściu. Realizację projektu po 2007 r. przejął rząd PO-PSL. Ostatecznie inwestycję zakończono w 2016 r., czyli za rządów PiS. Terminal był projektem realizowanym ponadpartyjnie.
- W 2007 r. za rządów PiS podpisane zostało porozumienie w sprawie budowy bezpośredniego połączenia między Polską, Danią i norweskimi złożami gazu.
- W 2009 r. projekt zawieszono, jednak nie była to decyzja rządu PO-PSL. Umowę zerwała strona norweska i duńska, powołując się na zmianę warunków makroekonomicznych oraz brak możliwości zapewnienia dostaw gazu. Strona polska deklarowała otwartość na dalszą realizację projektu.
- Do inwestycji Baltic Pipe powrócono w 2018 r., a gazociąg północny został ukończony i osiągnął pełną przepustowość w listopadzie 2022 r. Ostateczny koszt realizacji projektu był zgodny z zaplanowanym budżetem.
- Wskaźnik uzależnienia, czyli odsetka gazu pochodzącego z Rosji w całym importowanym gazie, regularnie (choć z jednorazowym wzrostem w 2016 r.) spada od 2010 r., kiedy wyniósł 89,5 proc. W 2021 r. wskaźnik ten spadł do poziomu 51 proc.

*

Czy Orlen podpisał z Rosją kontrakt po jej ataku na Ukrainę?

- Jeszcze w styczniu 2023 r. rosyjska ropa płynęła do Polski. Surowiec był sprowadzany m.in. w ramach umowy z rosyjską spółką Tatneft. Kontrakt wygasa dopiero w grudniu 2024 r.
- Jak informuje Orlen, umowa została podpisana w 2015 r. Wcześniej, bo z końcem stycznia br., wygasł kontrakt ze spółką Rosneft, podpisany w marcu 2021 r.
- Żadnej z umów, w ramach których Polska importowała rosyjską ropę, nie podpisano po ataku Rosji na Ukrainę. W listopadzie ub.r. Polska zamówiła konkretną ilość ropy, jednak było to w ramach wcześniej obowiązujących kontraktów, co wskazano w doniesieniach medialnych na ten temat.

*

Już dawno temu, wielokrotnie wyliczono i udowodniono, iż dużo bardziej opłacałoby się, gdyby podatnicy odkładali pieniądze, a jeszcze lepiej inwestowali, np. w mieszkanie na wynajem, niż płacili składki na emeryturę... Waloryzacja rent i emerytur wynosi kilka procent, a inflacja kilkadziesiąt...

Inflacja, a deflacja - co to znaczy?

Inflacja występuje wtedy, gdy poziom przeciętnych cen wzrasta, co skutkuje spadkiem siły nabywczej pieniądza. W praktyce oznacza to, że za taką samą kwotę możemy kupić mniej np. za 1 zł mogliśmy kupić rok temu 4 bułki, a obecnie za tę samą kwotę 1 zł możemy kupić tylko 3 bułki.

Możemy wyróżnić następujące przyczyny inflacji:

- w sytuacji kiedy bank centralny gwałtownie zwiększa podaż pieniądza czyli po prostu go dodrukowuje,
- gdy wydatki państwa przekraczają budżet czyli tworzy się nadmierny deficyt,
- w sytuacji gdy państwo ma nadmiernie rozwinięty proces inwestycyjny czyli tzw. przeinwestowanie gospodarki

Skutkami inflacji są:

- gdy emitowane (dodrukowywane) są kolejne pieniądze przez rząd, następuje redystrybucja siły nabywczej na korzyść drukującego, kosztem społeczeństwa dlatego inflacja bywa nazywana - ukrytym podatkiem),
- spadek zobowiązań i wiarygodności (pieniądze tracą na wartości, więc każdy dzień zwłoki zmierzający do odzyskania pieniędzy, sprawia, że w efekcie odzyskamy mniej),
- koszty, które ponoszą ludzie aby nie gromadzić gotówki, czyli częściej korzystają np. z wypłat z bankomatu,
- koszty związane ze zmianami cenników np. w punktach usługowych, restauracjach,
- aby unikać inflacji decydujemy się na zakupy dóbr trwałych np nieruchomości, napędzając ten sektor.

Deflacja jest zjawiskiem odwrotnym do inflacji. Skutkuje spadkiem przeciętnego poziomu cen, co przekłada się na zwiększenie siły nabywczej pieniądza. W praktyce oznacza to, że za taką samą kwotę możemy kupić więcej np. za 1 zł mogliśmy kupić rok temu 4 bułki, a obecnie za tę samą kwotę 1 zł możemy kupić 5 bułek.

Przyczynami deflacji są:

- nieproporcjonalna emisja pieniądza do wzrostu gospodarczego (czyli mało pieniądza w obrocie)
- recesja i spadek popytu (mniej kupujemy)
- wysokie oprocentowanie lokat (trzymamy pieniądze w bankach)
- przy braku emisji pieniądza i wstrzymaniu akcji kredytowej spłata zobowiązań kredytowych (trudności w spłacie kredytów).

Skutki deflacji to:

- spadek opłacalności produkcji w sytuacjach, które nie pozwalają na obniżenie kosztów,
- dla części społeczeństwa nastąpi wzrost siły nabywczej pieniądza,
- odsuwanie w czasie zakupów, zamówień dla przemysłu, co pogłębiać będzie dalej recesję, upadek przedsiębiorstw.

Inflację rozróżniamy ze względu na jej tempo:

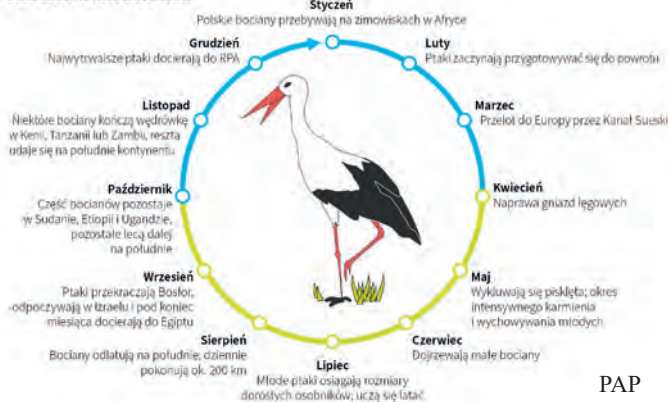
- deflację czyli ujemną inflację,
- pełzająca inflacja to taka, która nie przekracza 5% rocznie,
- inflacja krocząca, nie w skali roku, jest na poziomie od 5% do 10%,
- galopująca inflacja zaczyna się, gdy przekroczony został poziom 20%,
- hiperinflacja występuje, gdy miesięcznie ceny wzrastają więcej niż 150%.

Inflacja w Polsce w lutym br. wyniosła ok. 17%. W strefie EUR 8,5%.

Bociani kalendarz

Pojawienie się bocianów to jeden z najbardziej oczekiwanych znaków wiosny. Powrót na łęgowską bocianią rozpoczynają w styczniu. W Polsce widuje się je czasami już na początku marca.

CYKL MIGRACYJNY BOCIANÓW

PAP

POGLĄDY

Ilekoć znajdziesz się po stronie większości zastanów się przez chwilę.

Mark Twain

O wyborach

Sądzi zwykłe, kto przegrywa, że gra nie jest sprawiedliwa - prof. W. Słomczyński

W tym roku ciąg dalszy podatkowego koszmaru! Dalsze komplikowanie, gmatwanie, stwarzanie ludziom mnóstwa dodatkowej pracy itd. Obawiam się, że jak się nic nie zmienia, to za kilka lat ustawa o podatku PIT liczyła będzie 1000 (a może nawet... 2000 stron!), a taki PIT-2 kilkadziesiąt stron i nie sposób będzie go poprawnie wypełnić bez dokładnego przestudiowania kilkusetstronicowej instrukcji! Acha, oczywiście PIT-2, jak zresztą już chyba wszystko, będzie obowiązywał wyłącznie elektronicznie i aby go złożyć trzeba będzie najpierw pobrać mobilną aplikację na smartfona, założyć konto, zeskanować jakiś kod QR, wygenerować hasło, zmienić hasło, pobrać SMS-em kod jednorazowy, wylogować, zalogować ponownie, wybrać opcje zabezpieczeń, uwierzytelnić klauzulę RODO, podpisać podpisem elektronicznym, albo profilem zaufanym itd. itd. itd. ... Oczywiście co rusz system do PIT-olenia będzie się zawieszał, będą się pojawiały przeróżne błędy serwera, niezgodności algorytmów, nieobsługiwanie formatów, dziwne komunikaty wymagające ponownego logowania itp. No, a kto przez to wszystko nie przebrnie, no to sorry, ale papierowych PIT-ów już nie przyjmujemy, bo przecież - nie możemy być tacy zacofani, musimy wdrażać nowe rozwiązania cyfrowe, no nie?... Oczywiście wszystko rzekomo dla wygody podatnika, który będzie mógł w sposób wygodny, bez wychodzenia z domu wypełnić swój PIT-2 (po tygodniu zmagania z całym powyższym bałaganem!) (j)

Rosja - ludobójstwo Czerkiesów, Polaków, Ukraińców itd. Miliony ludzi. Wolność w Rosji to fasada. Likwidowali kraje, społeczeństwa, języki. Dlaczego w Białorusi większość mówi po rosyjsku. Ten kraj od 30 lat jest wolny. Rosja to jedyny kraj świata, który ekspansywnie zajmuje cudze tereny, likwiduje ludność, przesiedla, zruszcza. Rosja ani raz, powtarzam ani raz, nie była nam przyjazna. Wieki wojen, rozbiory, napaści, wywózki, ludobójstwa. Więc tym co mówią, że USA to to samo, radzę wrócić do szkoły i przypomnieć sobie, że to nie USA podbiły Amerykę Północną, zrobili to Europejczycy. (Rusmongol)

Nie wierzę, że można zakończyć wojnę - po prostu przestając strzelać. Nie pamiętam z historii, żeby wojna się tak skończyła, bo po prostu przestali strzelać. Albo jest wojna, albo nie. A jeśli nie wygrasz, zostaniesz pokonany. (żołnierz)

Typowe nadużycia i rozmycia semantyczne stały się już immanentną cechą kościelnego języka. Cóż bowiem znaczą; stanie w prawdzie, świadectwo prawdy, czy trwanie na straży prawdy. Jakiej prawdy? To jest jedynie reiligijno-ideologiczna interpretacja rzeczywistości, która na siłach nadprzyrodzonych się zasadza, a więc na urojeniach. Pozbawiona jest zatem jakichkolwiek podstaw, a więc i znaczenia poza metaforycznym oczywiście. Efedryna

Bankier to ktoś, kto pożyczka ci parasol, kiedy świeci słońce, ale chce go z powrotem w chwili, gdy zaczyna padać. Mark Twain:

Willaplus

Powiedz mi, po co jest ta willa?

- Właśnie, po co?

- Otóż to. Nikt nie wie po co i nie musisz się obawiać, że ktoś zapyta. Wiesz co robi ta willa? Ona odpowiada żywotnym potrzebom całego społeczeństwa. To jest willa na skalę naszych możliwości. Ty wiesz co my robimy tą willą? My otwieramy oczy niedowiarkom. Patrzcie - mówimy - to jest nasze, przez nas wykonane, i to nie jest nasze ostatnie słowo! I nikt nie ma prawa się przycepić, bo to jest willa społeczna, w oparciu o sześć instytucji, która sobie zgnije do jesieni na świeżym powietrzu. I co się wtedy zrobi?

- Protokół zniszczenia.

- Zapamiętaj: Prawdziwe pieniądze zarabia się na drogich, słomianych inwestycjach!

(Antek)

My wiemy, że oni kłamią, oni wiedzą, że kłamią, oni wiedzą, że my wiemy, że kłamią, my wiemy, że oni wiedzą, że my wiemy, że kłamią, ale oni nadal kłamią - Aleksandr Sołżenicyn

Rosjanie to bardzo fajni ludzie - do tańca i do różańca. Niestety mają włodarzy takich, a nie innych. Dla jednych Putin to maż stanu - twardy przywódca któremu marzy się powrót do potęgi ZSRR, dla innych despota, który naraża życie ludzi, dla spełnienia swoich marzeń o potęgę. Dzieli nas pogląd na II wojnę światową - dla nich, byli zbawieniem ludzkości, dla nas najeżdźcą, który podpisał pakt Ribbentrop - Mołotow i okupował nasz kraj do 89 r. Putin napadł na 2 suwerenne kraje - Gruzję i Ukrainę i nie ma w tym żadnej propagandy, takie są fakty. Moim skromnym zdaniem, chce być na równi z USA - roznosicielem demokracji, który pokój i demokrację rozsiewa tam gdzie jest ropa ;), a po ich działaniach zapada chaos i głód, z tą różnicą że Putinowi zależy na powiększeniu terytorium. Tak niestety wygląda obecnie świat - USA, Rosja i Chiny - to są główni gracze, Europa tylko dzięki zjednoczeniu może coś zdziałać, dlatego tak ważna jest UE. Wiem, że nie jest to twór doskonały, ale tylko tak możemy coś zdziałać w kontaktach z wcześniej wymienionymi 3 mocarstwami. (jastR8 - ohsisl.pl)

CIEKAWOSTKI

71 procent powierzchni Ziemi jest pokryta wodą. Chociaż to prawda, ludzie mogą zużywać tylko 0,007 procent tej wody, zgodnie z National Geographic. To dlatego, że tylko około 2,5 procent wody to woda słodka, a tylko 1 procent z tego jest dostępny. Reszta składa się z lodowców i pól śnieżnych.

W Japonii na każde 40 osób przypada jeden automat. W większości można w nich kupić różne rodzaje napojów, inne zawierają lody, makaron i jednorazowe aparaty fotograficzne.

Elektrownia atomowa produkuje bardzo mało odpadów. Jak podaje U.S. Department of Energy, całe zużyte paliwo jądrowe z USA w ciągu ostatnich 60 lat zajęłoby powierzchnię boiska piłkarskiego na głębokość niecałkowicie 10 m. Nie należy zapominać, że elektrownie węglowe również pozostawiają po sobie odpady. Według Environmental Protection Agency (EPA) w USA co roku wytwarzają one 140 mln t odpadów po spalaniu węgla. Odpady dzielimy na niskoaktywne i wysokoaktywne. Poziom ich radioaktywności zmienia się od niewiele większego niż promieniowanie tła dla odpadów z walcowni uranu do znacząco wyższego w przypadku zużytego paliwa i części reaktora. Ok. 90 proc. objętościowych odpadów z elektrowni to odpady niskoaktywne. Można je bezpiecznie składować niemal wszędzie.

2022 rok w statystyce Parafii pw. Św. Anny w Różaniu wyglądał następująco: ochrzczono 32 dzieci; do pierwszej komunii św. przygotowano - 47 dzieci; bierzmowanie przyjęło 54 młodych parafian; małżeństw sakramentalnych zawarło 15 par; do wieczności odeszło 54 osób, komunii św. rozdano 55 tysięcy. Info. www.parafiarozan.pl (ogłoszenia parafialne 01.01.2023 r.) :-)

Mało znany fakt

Charlie Chaplin i Albert Einstein podziwiali nawzajem swoją pracę i zawsze chcieli mieć ten - fan moment. Ich życzenie spełniło się w styczniu 1931 r., kiedy wpadli na siebie na premierze filmu City of Lights w reżyserii Chaplina.

Einstein wyraził kiedyś pragnienie spotkania się z Chaplinem, ujawniając, że był jedynym celebrytą, którego chciał zobaczyć osobiście. Einstein powiedział Chaplinowi: *To, co najbardziej podziwiam w twojej sztuce, to, twoja uniwersalność. Nie mówisz ani słowa, a świat cię rozumie!*

Chaplin odpowiedział wspaniale uzupełniając Einsteina: *To prawda, ale twoja sława jest jeszcze większa: świat cię podziwiał, gdy nikt nie rozumie, co mówisz.*

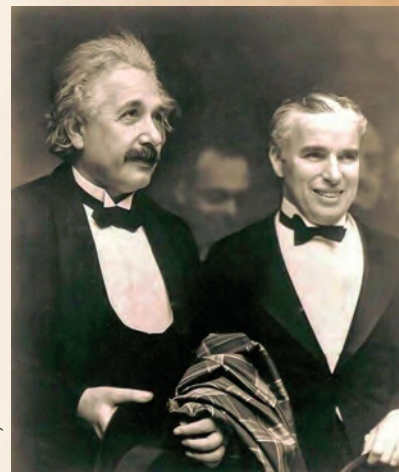
WARTO PRZECZYTAĆ

W Twierdzy Poznań niemieccy żołnierze walczyli z armią sowiecką przez prawie pięć tygodni w beznadziejnej sytuacji, aż do kapitulacji. Książka to wspomnienia

Richarda Siegerta celowniczego jednego walczącego na ulicach Poznania niemieckiego czołgu Tygrys. Warto przeczytać tę książkę nie tylko ze względu historyczno-militarnych, ale również i dlatego, by mieć trzeźwy stosunek do obecnej narracji politycznej. Autor wydania polskiego Maciej Karalus pisząc we wstępie m.in. nadmieniam - *Richard Siegert był bowiem pierwszym osobieście przeze mnie poznanym byłym żołnierzem niemieckiego Wehrmachtu - armii, zetknięciem z którą w czasie II wojny światowej kosztowało nas Polaków tyle cierpienia i straszliwych doświadczeń. W mojej głowie rodziło się wiele pytań i wątpliwości. Wkrótce wszystkie one zostały jednak całkowicie rozwiane, również dzięki innym członkom Hilfsgemeinschaft ehem. Posen-kämpfer (stowarzyszenie byłych żołnierzy red.), których miałem przyjemność poznać w późniejszym okresie. Nigdy nie spotkałem ludzi tak mocno i szczerze zaangażowanych w proces pojednania Polaków, Niemców i Rosjan. Richard Siegert pisał w kwietniu 2005 roku w jednym z adresowanych do mnie listów: W Niemczech ogłoszono rok 2005 rokiem przyjaźni niemiecko-polskiej. My budujemy tę przyjaźń już od 2001 roku. Jesteśmy jednak szybsi niż politycy!*

Musiąco minąć prawie pięćdziesiąt lat od zakończenia II wojny światowej, by dawni wrogowie zaczęli budować przyjacielskie stosunki. Czy teraz politycy znów pchną nas do mordowania się nawzajem?

Numery telefonów

Urzędu Gminy w Róźnie:

29 numer kierunkowy

gminarozan.pl

rozan.bipgminy.pl

Burmistrz Piotr Świdarski

Burmistrz przyjmuje interesantów w sprawach skarg

i wniosków w każdy wtorek

w godz. 12.00 – 16.00 w pok. nr 22 – I piętro

76 79 120 sekretariat

76 79 121 faks sekretariat

76 79 122 sekretarz

Referat organizacji i nadzoru

76 79 122 kierownik

76 79 136 obsługa Rady i Komisji

76 79 144 administracja sieci komputerowej

Referat finansów i budżetu

76 79 132 kierownik

76 79 132 księgowość budżetowa

76 79 143 księgowość podatkowa

76 79 133 wymiar podatków i opłat

76 79 142 księgowość budżetowa szkół i przedszkola

76 79 142 place szkół i przedszkola

76 79 134 kasa

Referat planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska

76 79 126 kierownik

76 79 125 planowanie przestrzenne

76 79 125 stanowisko pracy ds. inwestycji

76 79 126 drogi i zamówienia publiczne

76 79 149 gospodarka mieniem komunalnym i rol.

76 79 149 ochrona środowiska

Referat oświaty, kultury i sportu

76 79 140 kierownik

76 79 140 oświata oraz rozwiązywanie problemów alko-

holowych i przeciwdziałania patologiom społecznym

76 79 139 działalność gospodarza, archiwum zakłado-

we, kultura i zdrowie

76 79 294 sport

Urząd stanu cywilnego

76 79 127 kierownik

76 79 127 sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych

76 79 128 promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych

76 79 135 obronność, obrona cywilna i zarządzania

kryzysowe

76 69 177 Ośrodek Pomocy Społecznej

76 69 004 Posterunek Energetyczny, ul. Polna 991, 22 3404100 zgłaszanie reklamacji w sprawie przerw w dostawie prądu

**Zakład Gospodarki Komunalnej
Sp. z o.o.**

Tel. 76 69 159 ul. Dolna

e-mail: biuro@zgkrozan.pl

Biuro zakładu pracuje w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰

od poniedziałku do piątku

Tel. 76 69 041 - oczyszczalnia ścieków

Tel. 606280968, 662258790 - zgłaszanie awarii

Adresy e-mail:

Urząd gminy: ugrozan@post.pl

Burmistrz: ugrozan@post.pl

Sprawy organizacyjno-kadrowe:

p.kowalewska@gminarozan.pl

Obsługa Rady i Komisji:

m.bialik@gminarozan.pl

Kierownik nadzoru i informatyki:

m.osiecki@gminarozan.pl

Administracja sieci komputerowej:

p.rzezawa@gminarozan.pl

Skarbnik, kierownik referatu finansów i budżetu:

m.powirska@gminarozan.pl

Księgowość budżetowa:

a.grzywacz-brym@gminarozan.pl

Księgowość podatkowa:

m.mosakowska@gminarozan.pl

Podatki i opłaty:

m.bruzdziak@gminarozan.pl

Księgowość szkół i przedszkola:

i.krupka@gminarozan.pl

Rachuby, plac szkół i przedszkola:

m.skrzecz@gminarozan.pl

Kierownik referatu planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska:

c.lodygowski@gminarozan.pl

Planowanie przestrzenne:

j.oltarzewska@gminarozan.pl

Inwestycje: w.wnuk@gminarozan.pl

Drogi i zamówienia publiczne:

c.lodygowski@gminarozan.pl

Gospodarka mieniem komunalnym i rolnictwo:

i.dobrosielska@gminarozan.pl

Ochrona środowiska: a.ostrowska@gminarozan.pl

Kierownik referatu oświaty, kultury i sportu:

k.ogonowska@gminarozan.pl

Oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałanie patologiom społecznym:

k.ogonowska@gminarozan.pl

Sport: sport@gminarozan.pl

Kierownik urzędu stanu cywilnego:

b.kornacka@gminarozan.pl

Sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych:

b.kornacka@gminarozan.pl

Promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych:

k.zamojska@gminarozan.pl

Archiwum zakładowe, dział. gosp. kultura i zdrowie:

e.stryjewska@gminarozan.pl

997 POLICJA

71 77 391 Różan, ul. Lwowska

998, 112 STRAŻ POŻARNA

Różan, ul. Warszawska, 76 69 008

999 POGOTOWIE RATUNKOWE

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI (22) 62 102 51

800 120 226 tel. zaufania o przestępstwach

w rodzinie

W rytmie Wielkiej Orkiestry

*Dzisiaj znów zabijaj nasze serduszka,
Znaczone rytmem Wielkiej Orkiestry,
Czy się odnajdą w czerwonych puszkach,
Na apel Jurka, odpowiem pierwszy.*

*Chociaż podziały są między nami,
I mamy prawo się ładnie różnić,
To mimo wszystko razem zagramy,
Bo jak tu komuś zdrowia odmówić?*

*Z wielką pewnością i przekonaniem,
Widzę Owsiaaka zmiany na lepsze,
Bo Służba Zdrowia dziś nie jest stanie,
Przyciąć śmiertelne pazurki Sepsie.*

*Dlatego prosba, wspomóżcie groszem,
I drobnym gestem poprzyjcie akcję,
To się poczuje, każdy po trosze,
Że sam przedłuża życiową stację.*

*Bo jakże piękne, to i ludzkie,
Jak człowiek w sobie, dojrzy człowieka,
I pomoc niesie z wiadomym skutkiem,
Wiedząc, że jego to może czekać.*

*Grajmy z Orkiestrą do końca świata,
I jeśli trzeba, to o dzień dłużej,
Niech każdy zdrowo trzyma się w latach,
Ja się życzeniem takim posłużę.*

Nowy Rok 2023

*Jakże mamy witać, dzisiaj Nowy Rok,
Kiedy właśnie Stary pozostawił wojnę?,
A, i do atomu, już tylko o krok,
To, czy na tym świecie będzie nam spokojniej?*

*Nie, długo nie będzie, kiedy rządzi Putin,
Który dziś odrzuca ślany mu rozejmy,
Może, jak już zniszczy, co zaczynał w lutym,
Pokój podpisywać, będzie nam uprzejmy?*

*Czyżby świat nie widział, wszak jego zamiarów,
Gdy chce Ukrainę, wziąć ogniem i głodem?,
To nam, teraz wszystkim, trzeba wołać larum!,
Bo z Rosji Radzieckiej, jest to wzięte rodem.*

*Życmy, aby przekaz, powyższej historii,
Odbił rykoszetem do krajów Stanowych,
Wtedy, ten najmniejszy, sławę się uzbior,
Gdy tylko zobaczy, na pomoc gotowych.*

*Życmy również dzisiaj, tak potrzebnej wiary,
Bez której tak trudno jest człowiekiem być,
Że pokój zwycięży i rozwiąże swary,
Tak, by na tej ziemi można zgodnie żyć.*

*Wtedy, jak z popiołów, wstanie Nowy Rok,
I pokaże światu, swe dobre oblicze,
Że do szczęśliwości, jest już tylko krok,
Na to ja Rodacy, bardzo dzisiaj liczę.*

Zenon Kozłowski

OBCHODY 160. ROCZNICY BITWY POD SZYGAMI
Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ DNI RÓŻANA

ŚWIERSZCZ RÓŻANIE

GAZETA LOKALNA MIASTA I GMINY RÓŻAN 06-230 Różan, ul. Mickiewicza 5 tel. 29 76 69 042 www.swierszcz.gouk.pl swierszcz@gouk.pl MIESIĘCZNIK NR 5-7/2023 CENA 2 ZŁ

Obchody Święta 3 maja

Święto Narodowe Trzeciego Maja – polskie święto państwowe ustanowione w 1919 i ponownie w 1990 r.

3 maja 1791 r. Sejm Czteroletni uchwalił pierwszą w Europie, a drugą na świecie konstytucję, tj. ustawę regulującą ustrój prawny monarchii dziedzicznej Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Zwyczajowo tego dnia mieszkańcy Różana wzięli udział w obchodach trzecio majowych, które rozpoczęły się mszą świętą w kościele św. Anny. Tuż po niej w towarzystwie pocztów sztandarowych różańskich placówek oświatowych, delegacji lokalnych stowarzyszeń oraz strażaków OSP z gminy Różan, przeszli na miejski rynek, aby złożyć kwiaty i wieńce pod pomnikami pamięci narodowej i uroczystie odśpiewać hymn Polski.

Głos zabrał burmistrz Piotr Świdorski, który przypomniał genezę święta, oraz uhonorował strażaków Ochotniczych Straży Pożarnych. To właśnie z okazji przypadającego na 4 maja międzynarodowego Dnia Strażaka (w kościele katolickim Św. Floriana - patrona strażaków), różańscy strażacy zostali odznaczeni medalami, które oprócz burmistrza wręczał Komendant PSP w stanie spoczynku Arkadiusz Gołębiowski w asyście Zastępcy Komendanta Powiatowego PSP w Makowie Maz. Cezarego Pichały. Wyróżnionym strażakom gratulujemy i życzymy satysfakcji z pełnionej służby.

Z okazji święta GOUK w Różanie zaprosił mieszkańców na koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu męskiego chóru - Octawian. To męski oktet wokalny Teatru Wielkiego, Opery Narodowej, Filharmonii Narodowej oraz Warszawskiej Opery Kameralnej w skład którego, wchodzi: Paweł Wałek, Feliks Gawecki, Marek Kądziała, Andrzej Zaradkiewicz, Ryszard Gniazdowski, Stanisław Szatybełko, Jan Mieczkowski i Jerzy Sznajder. Dyrygowała Karolina Markowska przy akompaniamentcie Gabrieli Machowskiej. (red.)

Odznaczeni strażacy

Złotym Medalem za Zasługi dla Pożarnictwa

- Andrzej Załęski - OSP Mroczi-Rębiszewo

Srebrnym Medalem za Zasługi dla Pożarnictwa

- Franciszek Mosakowski - OSP Mroczi-Ręb.,
- Dominik Załęski - OSP Mroczi-Rębiszewo.

Brazowym Medalem za Zasługi dla Pożarnictwa

- Mateusz Załęski - OSP Różan,
- Kamil Tarasiewicz - OSP Różan,
- Łukasz Kanclerz - OSP Załużcie,
- Mateusz Kanclerz - OSP Załużcie,
- Marcin Pruszkowski - OSP Mroczi-Ręb.

Odznakę Strażak Wzorowy

- Paulina Peczyńska - OSP Różan,
- Bartłomiej Napiórkowski - OSP Różan,
- Hubert Borucki - OSP Różan,
- Ewelina Świercz - OSP Mroczi-Ręb.

ILUZJON

Pocztwo sztandarowe, orkiestra, strażacy, lokalna społeczność - obchody 160 rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego i bitwy pod Szygami. Zawady Ponikiew 16 lipca br.

Burmistrz Piotr Świdorski w towarzystwie Elżbiety Lanc wicemarszałkini woj. mazowieckiego i posłanki Kamili Gasiuk-Pihowicz podczas obchodów Dni Różana. Różan 23.07.br

Fot. M. Gachel

Fot. J. Wasniński

GOUK w Różanie nie stroni od charytatywnych akcji. W trakcie imprezy z okazji Dnia Dziecka zebrano ok. 230 kg karmy.

Została ona przekazana schronisku CANIS w Kruszewie, które boryka się z problemami wyżywienia zwierząt, a jest ich ok 500.

Można tam adoptować pieska, bądź po prostu przyjechać w odwiedzinę i zabrać czworonoga na spacer po urokliwej okolicy doliny Narwi.

Dziękujemy z całego serca za szczerłość, a pieskom ze schroniska życzymy smacznego.

Od lewej pracownicy GOUK - dyrektor Sebastian Olszewik, instruktorka Marzena Cachel oraz Wiesława Rykowska prowadząca schronisko podczas przekazywania karmy. Kruszewo, 28.06.br. (red.)

Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ

Sesja 28 kwietnia

Podczas obrad kierownik OPS Monika Dzierżowska przedstawiła sprawozdanie z pracy ośrodka w 2022 r., w szczególności skupiając się na nowinkach w postaci dodatków: węglowego, osłonowego, ciepłego, elektrycznego czy świadczeń na wsparcie obywateli Ukrainy. Obszerny dokument zawierał zestawienia osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. Jak wynika z informacji liczba osób korzystających z pomocy OPS ma tendencję spadkową. W kolejnym punkcie rada zapoznała się z informacją dyrektora szkoły i przedszkola na temat problemów dydaktyczno-wychowawczych oraz o stanie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole i w drodze do szkoły. Radni zapoznali się również z informacją na temat sposobu dowozu dzieci do szkół i przedszkola. Zgodnie z porządkiem obrad poddano pod głosowanie informację na temat stanu obiektów sportowo-rekreacyjnych, gdzie zawarto szczegółowe informacje o zasobach bazy sportowej. Przedstawiono również informację z realizacji Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszaniowym Zasobem Gminy Różan za rok 2022. Jak wynika z informacji w skład tego zasobu na koniec 2022 r. wchodziły 39 lokale mieszkalne i 17 lokali z najmem socjalnym.

Sesja 22 maja

Obrady rozpoczęły się od uroczystego podziękowania sołtysom w związku z zakończeniem kadencji 2019-2023, a nowo wybranym wręczenia zaświadczeń. Przypomnijmy, 7 maja odbyły się wybory sołtysów i członków rad sołeckich w 16 sołectwach, w nowej formule jako wybory bezpośrednie, w sposób taki jak głosuje się na burmistrza czy radę miejską. Burmistrz pogratulował zwycięzcom wskazując na osiągnięcie sporej frekwencji w wyborach. - *Mam nieodparte wrażenie, że ta zmiana była dobrym posunięciem o czym świadczy frekwencja na tych wyborach. Mieszkańcy w poszczególnych sołectwach zaangażowali się w sposób dużo bardziej widoczny niż we wcześniejszych (...), gdy odbywały się na zebraniach wiejskich (...). Kompletnie nie porównywalne co miało miejsce wcześniej. (...) Z całego serca bardzo dzie-*

kuję tym sołtysom, którzy odeszli ze swoich stanowisk, należy wam się za te poprzednie lata ogromny szacunek, bardzo wam dziękuję - stwierdził burmistrz. Rozpoczęta nowa kadencja nie potrwa jednak długo, gdyż kolejne wybory na sołtysów odbędą się w ciągu trzech miesięcy po wyborze nowej rady miejskiej w przyszłym roku.

Następnie zgodnie z porządkiem obrad poddano pod głosowanie informację o stanie bezpieczeństwa na terenie gminy za ubiegły rok. Z przedstawionej analizy wynika, że przestępczość utrzymuje się na podobnym poziomie w porównaniu do roku poprzedniego, jednak w niewielkim stopniu zmienił się charakter przestępstw.

Kolejną była informacja na temat bezpieczeństwa przeciwpożarowego zabezpieczonego przez 5 jednostek OSP. Radni zapoznali się również z informacją na temat stanu dróg. Jak czytamy w dokumencie na koniec 2022 r. jest ich 52,646 km w tym: utwardzonych 38,921 km i gruntowych 13,543 km.

Sesja 26 czerwca

W obradach oprócz stale uczestniczących osób obecni byli zaproszeni goście z Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych - Anety Korczyk dyrektora, Urszuli Kuczyńskiej starszej specjalistki do spraw komunikacji społecznej i Radosława Napiórkowskiego kierownika sekcji składowania odpadów promieniotwórczych. W związku z ich obecnością przedstawiono informację stanowiącą podsumowanie wyników monitoringu środowiska prowadzonego stale na terenie KSOP. W 2022 r. na składowisko trafiło łącznie w trzech kwartałach 128 bębnowo o objętości około 33 metrów sześciennych odpadów. Większość z nich było wyprodukowane przez polskie ośrodki naukowe, jednostki ochrony zdrowia, laboratoria badawcze i uniwersytety. - *Zgodnie z aktualnymi ocenami stanu ochrony radiologicznej nie obserwuje się negatywnego wpływu składowiska odpadów promieniotwórczych w Różanie na zdrowie ludzi ani na otaczające środowisko, przedłożone wyniki monitoringu są zbliżone do uzyskiwanych w latach poprzednich, co oznacza stabilną sytuację - podsumowała Urszula Kuczyńska.*

Kolejnym punktem porządku obrad był raport burmistrza o stanie gminy za 2022 r. Do debaty nie włączyli się mieszkańcy i radni debatowali we własnym gronie. To już 5 z rzędu raport wynikający z obowiązku znowelizowanej ustawy o samorządzie gminnym. Stanowi on podsumowanie działalności burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów, strategii i uchwał rady gminy. Burmistrz przedstawił zmiany zaistniałe w przeciągu ostatniego roku.

W kolejnym punkcie rada zapoznała się ze sprawozdaniem z przebiegu wykonania budżetu gminy za 2022 r. Ocena dotycząca wykonania budżetu dokonywana jest za pomocą absolutorium. To najważniejszy instrument kontroli sytuacji finansowej samorządu gminnego związany z wykonaniem budżetu w danym roku. Podejmując uchwałę w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium rada gminy ocenia całość jej gospodarki finansowej. Pozytywną opinię o sprawozdaniu finansowym za ubiegły rok wydała Regionalna Izba Obrachunkowa, a wotum zaufania i absolutorium dla burmistrza z jego wykonania zostały przyjęte jednogłośnie.

Rada zobligowana została do głosowania nad projektem uchwały w sprawie wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym Arturem Grześkiewiczem zatrudnionym w szkole podstawowej. (Pracodawca zatrudniający radnego miasta lub gminy musi uzyskać zgodę rady, jeżeli chce pracownika zwolnić. Rada może odmówić udzielenia zgody na zwolnienie, ale tylko pod jednym warunkiem: wypowiedzenie umowy o pracę jest związane z wykonywaniem mandatu. red.). Głos w tej sprawie zabrał radny Dominik Podlasin odnosząc się do proponowanego projektu - *wstrzymam się od głosu z uwagi na to, iż moim zdaniem jako radny nie posiadam kompetencji do weryfikacji zasadności oraz prawdziwości przyczyn rozwiązania umowy o pracę wskazanych przez pracodawcę, a w szczególności nie posiadam też instrumentów do przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego (...), między innymi przesłuchanie (...) świadków, co w sprawach z zakresu prawa pracy jest kluczowym dowodem, a taką główną kompetencję posiada wyłącznie sąd pracy, który jest właściwym do rozwiązania tej sytuacji.* Radni wyrazili swój sprzeciw i uchwała nie została przyjęta.

Rada podjęła uchwałę w sprawie nazwania ronda u zbiegu ul. Warszawskiej, Ostrowskiej i Księcia Józefa Poniatowskiego, które otrzymało nazwę Księcia Janusza I Starszego.

Nagrania audio z posiedzeń Komisji oraz sesji Rady Miejskiej w Różanie udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Różanie pod adresem www.rozan.bipgminy.pl, natomiast materiały na poszczególnych posiedzeniach zamieszczane są pod adresem www.rozan.esesja.pl. Transmisje online udostępniane są na stronie swierszcz.gouk.pl.

M.Cachel

Czy status globalnej dominacji dolara dobiega końca?

Dolar jest nadal globalną walutą bez realnych konkurentów. Chiński juan, europejskie euro i inne waluty nie są tak stabilne, płynne, bezpieczne i wymienne.

Nagłówki gazet obfitują w doniesienia o zakończeniu globalnej dominacji dolara. Rosja stawia na chiński handel denominowany w renminbi (system walutowy Chińskiej Republiki Ludowej wprowadzony w 1948 r.). Podobnie jak Brazylia. Arabia Saudyjska zaczyna fakturować swój eksport ropy do Chin również w renminbi. Rosja i Iran zintegrowały swoje banki. Oba te kraje, objęte sankcjami USA, rozliczają transakcje w rublach lub rialach. Mówi się o krajach planujących nową walutę rezerwową. Nawet Indie rozliczają handel rupiami.

Przez lata trąbiono o upadku dolara. Kiedyś za rywala dolara był uważany japoński jen. Potem pojawiło się euro. Teraz jest to chiński renminbi, znany również jako juan. Jednak wydaje się, że obawy są przesadzone. Powód jest prosty. Ludzie inwestują w dolara, ponieważ amerykański model gospodarczy jest nadal najbardziej dynamiczny na świecie. Stany Zjednoczone mają najlepsze uniwersytety, świetne laboratoria, łatwość zakładania firm, inwestorów, głębokość rynków, a kultura innowacji jest nadal niezrównana.

Jest jednak mało prawdopodobne, aby dolar miał taką samą dominację jak w przeszłości z bardzo prostego powodu. Hegemonia USA była historycznie bezprecedensowa. Stany Zjednoczone zrzuciły dwie bomby atomowe na Japonię. Francja była okupowana przez Niemcy, a Wielka Brytania zwyciężyła, ale była wyczerpana. Rosja wciąż była pod rządami Józefa Stalina i została zdziesiątkowana przez nazistowskie Niemcy. Po II wojnie światowej amerykańska gospodarka stanowiła 50% światowego PKB, Stany Zjednoczone były fabryką świata, a dolar zastąpił funta, aby wyłonić się jako waluta światowa. Od tego czasu żadna inna gospodarka nie dorównuje amerykańskiej choć status dolara nie jest już tak dominujący jak wcześniej.

Mimo to dolar jest nadal szeroko stosowany do finansowania, ustalania cen, fakturowania i rozliczania transakcji oraz transgranicznych pożyczek, nawet jeśli USA nie są bezpośrednio zaangażowane. Banki centralne mają 12 bilionów w dolarach jako rezerwy walutowe. Liczba ta spadła od 1999 r., ale nadal jest prawie dwa razy większa niż euro, jen, funt i juan razem wzięte – tak samo jak dziesięć lat temu. Np. Chiński juan stanowi marne 3% rezerw walutowych.

Stany Zjednoczone mają wszystko, od najsilniejszej armii po silną gospodarkę. Innowacyjne firmy, takie jak Google, Apple i Tesla, nieustannie wyrastają w USA i stają się dominującymi globalnymi graczami. Ostatecznie ludzie ufają Stanom Zjednoczonym.

Jednak status dominacji dolara nie jest wieczny. Kiedy myślimy o dolarze, Amerykanie po raz kolejny borykają się z pułapem zadłużenia. Demokraci chcą wydawać. Republikanie nie godzą się na jakikolwiek wzrost podatków. Obywatele amerykańscy przyzwyczaili się do wydawania. W związku z tym deficyt budżetowy nadal rośnie. Amerykański sektor finansowy jest światowym liderem, ale nie jest tak stabilny i odporny jak kiedyś. Dla zbyt wielu wielki amerykański sen zamienił się w straszliwy amerykański koszmar, nadwyrażając samą tkankę społeczną. Nic nie trwa wiecznie. Na razie jednak doniesienia o śmierci dolara są mocno przesadzone.

Robakomat 24H/7 czyli automat dla wędkarzy, który wydaje robaki, zanęty i reszty.

Można w nim znaleźć min. robaki, zanęty i akcesoria wędkarskie. Przyjmuje płatności kartą i gotówką.

Różan, ul. Gdańska 12

Wyniki wyborów na Sołtysów

Wybory odbyły się 7 maja br.

- **Chelsty** - Marta Żerańska (frekwencja 67%)
- **Chrzczonki** - Adam Rogulski (frekwencja 16%)
- **Dąbrówka** - Celina Łuczyska (frekwencja 44%)
- **Dyszobaba** - Bogusław Osłowski (frekwencja 14%)
- **Dzbażd** - Mariola Dorota Baszczyńska (frekwencja 26%)
- **Miłony** - Dariusz Banaszek (frekwencja 68%)
- **Mroczi-Rębiszewo** - Jerzy Peplowski (frekwencja 66%)
- **Paulinowo** - Teresa Bedycka (frekwencja 47%)
- **Podborze** - Katarzyna Napiórkowska (frekwencja 24%)
- **Prycanowo** - Adam Więckowski (frekwencja 47%)
- **Załęże Wielkie** - Ewa Chęłchowska (frekwencja 36%)
- **Załęże-Eliasze** - Bożena Krystyna Załęska (frekwencja 63%)
- **Załęże-Gartki** - Krzysztof Daniłowski (frekwencja 51%)
- **Załęże-Sędzieta** - Tomasz Rawa (frekwencja 28%)
- **Załuzie** - Beata Kanceler (frekwencja 22%)
- **Zawady-Ponikiew** - Stanisław Olkowski (frekwencja 35%)

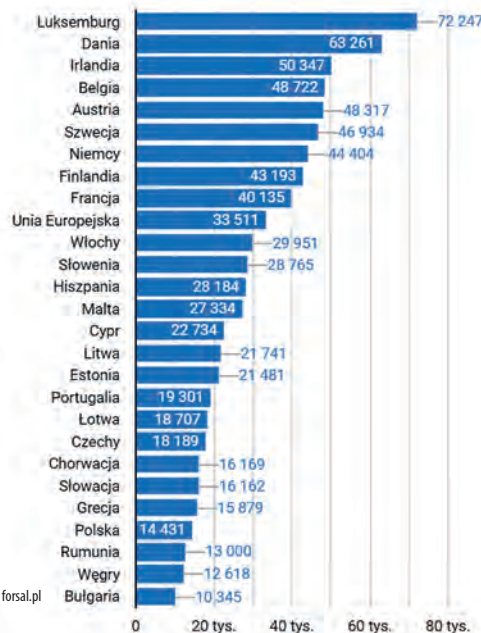
Matura 2023 – ZS Różan

Łączna zdawalność wyniosła 66 procent. Do egzaminu dojrzałości przystąpiło 37 uczniów technikum oraz 19 uczniów liceum. Matury nie udało się zaliczyć 17 uczniom technikum (11 miała szansę na poprawę w sierpniu) oraz 2 uczniom liceum. Zdawalność wyniosła 90 procent wśród absolwentów liceum przystępujących do matury oraz 54 procent wśród absolwentów technikum.

Komendant PSP w stanie spoczynku Arkadiusz Gołębiewski wręcza Złoty Medal za Zasługi dla Pożarnictwa Andrzejowi Załęskiemu podczas obchodów Święta Konstytucji 3 Maja i Dnia Strażaka. Różan 3.05.2023 r.

Średnie skorygowane roczne wynagrodzenie w pełnym wymiarze czasu pracy w krajach UE w 2021 r.

- Na zachodzie już mówią że mamy największego łgarza XXI wieku. (**jan**)
- Vateusz kłamca, zadłużenie spadło z 600 miliardów do półtora biliona. Całe osiem lat na pożyczkach i obligacjach, pisowskie ekonomy. (**Pisanka**)
- Ile milionów kłamco zarobiłeś na obligacjach skarbowych wiedząc wcześniej, że będzie wojna i rosnąca inflacja. (**Biedny**)
- W każdym normalnym kraju za każde kłamstwo odpowiadał by przed prokuratorem, ale na jego szczęście trafił się mądry katolicki naród. (**Lisaj**)
- Ale chlebuś za 1,7 za Tuska każdy sympatyk PiSu i pisowicz pamięta. Teraz ten sam w pisowskim kołchozie kosztuje 7 zł, a ciemnota zgrzyta zębami i dalej głosuje na PiS. To dopiero fenomen na skalę światową. (**Głupota**)
- A czy ktoś jeszcze pamięta że 8 lat temu do specjalisty lekarza można było się dostać w ciągu 2 tygodni, a teraz jak jest potrzeba, to trzeba iść prywatnie, bo najbliżej terminy są za 6 miesięcy? (**Tymon**)
- Niebawem praca będzie pojęciem abstrakcyjnym. Moi sąsiedzi patrzą na mnie jak na dziwaka gdy wracam z pracy do domu. Od kilku dni piją na umór na konto wyższych zasiłków dla wafłoni. Co oni chcą z nas zrobić? W pracy nie dostają podwyżek choćby o inflację. Czy Kaczyński i spółka to faktycznie ruski agent i chce od środka rozwalić nam kraj? (**123praca**)
- I tak po 40 latach hasło - czy się stoi czy się leży.... - znów stało się aktualne. Tylko druga część jest inna ... to 800 się należy. (**włatca móch**)
- Od razu mi lepiej jak się dowiedziałem, że za PiSinflację odpowiada Putin. Jak się chodzi na pasku Putina, to wiadomo, że to on za wszystko odpowiada. (**Polak**)
- Inflacja rośnie stabilnie i regularnie od stycznia 2021 r., gdy była na poziomie 2,5 procent. Średnio co miesiąc od tego czasu przyrasta o 1 pp miesięcznie. Żadna wojna, żadna pandemia, po prostu tak wyregulowaliście gospodarkę. Będzie rosnąć, aż po sufit, a potem wszystko nam się zawali na łeb. (**Tyle**)
- Konfederacja ma duże poparcie wśród bardzo młodych, którzy nie znają życia i widzą tylko 01 rozwiązania. Mentzen opowiada bajki o tym, że ciężka praca popłaca. Tak, na ciężkiej pracy naiwnych młodych za psie pieniądze fajnie się żyje, co? Świat nie jest czarno-biały. Nie dajcie się oszukać. (**boomer**)
- Sejm? To poziom magla. Trochę więcej kultury, wy wybrańcy narodu, elyta Państwa. Żaloszne. (**Tj**)
- To manewr rządu PO-PSL sprawił, że w 2016 r. rząd PiS mógł spokojnie wydawać pieniądze na swoje programy społeczne w rodzaju 500 plus. Tylko dlatego nie przekroczyliśmy wówczas progu zadłużenia, że PO zredukowała dług w wyniku reformy OFE. Jeśli premier Morawiecki uznaje, że w ten sposób przyszedł ludziom zabrane pieniądze, to mógł je oddać. Tak jednak nie zrobił. Oddanie ludziom pieniędzy z OFE wymusiłoby na rządzie PiS oszczędności (**ekspert**)

Fot. J. Wasiński

Obchody 160. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego i bitwy pod Szygami

Co roku tysiące Polaków uczestniczą w obchodach oddających cześć bohaterom przodkom uczestniczącym w powstaniu, które wybuchło w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 r. i było największym powstaniem przeciwko rosyjskiemu zaborcy. Inicjatywy, upamiętniające i oddające hold poległym, mają charakter centralny, ale też organizowane są przez samorządy oraz organizacje pozarządowe. W gminie uroczystość, na którą zaprosił burmistrz Piotr Świdorski, odbyła się 16 lipca br. przy kaplicy w Zawadach Ponikwi. Tego dnia 160 lat temu na tym terenie miała miejsce bitwa oddziałów powstańczych z wojskiem carskim zwana bitwą pod Szygami. Po Powstaniu Styczniowym przez ponad pięćdziesiąt lat panował pokój. Nie zapominano jednak o bohaterskich czynach przodków, kontynuowano ich dzieło pielęgnując kulturę polską w domach, w szkołach, na przekór nasilającej się rusyfikacji i germanizacji. Poczucie jedności narodowej pozwoliło przetrwać najtrudniejsze czasy zaborów i w 1918 r. odbudować niezależną państwowość i odzyskać wolność.

Wystąpienie Burmistrza Gminy Różan Piotra Świdorskiego wygłoszone podczas uroczystości.

Szanowni Zgromadzeni!

Powstanie Styczniowe 1863-1864 było najdłuższym trwającym zrywem niepodległościowym w epoce porozbiorowej. Do walki stanęły wszystkie warstwy społeczeństwa, miało niebagatelny wpływ na ówczesne stosunki międzynarodowe. Wreszcie, spowodowało ogromny przełom ideowy w dziejach narodowych, co wywarło decydujący wpływ na rozwój nowoczesnego społeczeństwa polskiego.

Wybuch powstania był poprzedzony kilkuletnimi represjami i wieloma ofiarami wśród demonstrantów, którzy organizowali manifestacje religijno-patriotyczne. Organizatorów tychże deportowano w głąb Rosji, a ci którzy uniknęli aresztowania i zesłania działali w konspiracji. W czerwcu 1862 r. został utworzony Komitet Centralny Narodowy, który kierował Organizacją Narodową, a ta natomiast tworzyła struktury tajnego państwa polskiego. W planach komitetu było powstanie, jednak nie wcześniej niż na wiosnę 1863 r. Jednakże tzw. branka do armii rosyjskiej z połowy stycznia 1863 r. zmusiła komitet, który wezwał do powstania w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 r. Manifest oraz dekrety Rządu Narodowego ogłaszały bezwarunkowe uwłaszczenie chłopów oraz walkę z Rosją

o niepodległą, demokratyczną Polskę w granicach przedrozbiorowych.

W styczniu 1863 r. powstanie obejmowało Królestwo Polskie, w lutym rozszerzyło się na Litwę, w kwietniu i maju sięgnęło okolic Dynaburga i Witebska oraz guberni kijowskiej i wołyńskiej. Z Galicji i zaboru pruskiego napływali ochotnicy, broń i zaopatrzenie. Przybyli też ochotnicy z Włoch, Węgier, Francji, a także Rosji. Najpoważniejszym niepowodzeniem była bierna postawa chłopów. Dekret

uwłaszczeniowy bez wcześniejszej ideowej agitacji nie odegrał roli mobilizacyjnej, tym niemniej w rejonach opanowanych przez polskie oddziały, udział chłopów stopniowo wzrastał. Ochotnicy pochodzili z ludu miejskiego, szlachty zaściankowej, robotników, inteligencji, młodzieży gimnazjalnej i studenckiej. Późną wiosną i latem 1863 r. walczyło do 35 tys. powstańców, mając przeciwko sobie w samym tylko Królestwie 145 tys. Rosjan. Tajemnym państwem polskim kierował Rząd Narodowy. Podlegała mu cywilna i wojskowa organizacja terenowa. Powstańczą dyplomacją z centralą w Paryżu kierował Władysław Czartoryski.

Fiasko zewnętrznej interwencji, kiedy to państwa zachodnie wycofały się z takiej groźby wobec Rosji, przesądziło o politycznej klęsce powstania. Polacy mogli ze zmiennym szczęściem walczyć z wojskiem rosyjskim, ale nie mieli szans na ostateczny sukces. Klęską zakończyła się kampania gen. Zygmunta Sierakowskiego na Litwie (IV-V 1863 r.), a on sam został stracony w Wilnie. Powstanie na ziemiach litewskich i białoruskich trwało wprawdzie do 1864 r., ale były to tylko działania partyzantki leśnej. Katastrofę przyniosła próba powstania na Kijowszczyźnie, gdzie w maju 1863 r. chłopcy wymordowali oddział młodzieży uniwersyteckiej. Jedynie na Wołyniu płk Edmund Różycki odniósł kilka zwycięstw, ale musiał wycofać się do Galicji, co kończyło walki powstańcze na Ukrainie.

Objęcie władzy przez Romualda Traugutta 17 października 1863 r. podtrzymało walkę, a reorganizacja oddziałów powstańczych zmierzała do ofensywy wiosną 1864 r. w oczekiwaniu na wojnę europejską. W końcu grudnia 1863 r. na Lubelszczyźnie rozбитo został oddział gen. Kruka-Heydenreicha. Zimą 1864 r. działania trwały głównie w południowej części Królestwa, graniczącej z Galicją, skąd docierała pomoc. Najsilniejszym ośrodkiem powstańczym pozostał rejon Gór Świętokrzyskich, gdzie dowodził gen. Bosak, lecz jego zgrupowanie poniosło 21 lutego klęskę, co zapowiadało już kres powstania zbrojnego. Austria wprowadziła 29 lutego stan wojenny w Galicji, a 2 marca władze carskie ogłosiły uwłaszczenie chłopów w Królestwie Polskim. Te dwa fakty przekreśliły koncepcję Traugutta rozwinięcia powstania z wykorzystaniem popołitego ruszenia w zaborze rosyjskim i pomocy z Galicji. W kwietniu 1864 r. Napoleon III wycofał się ze wspierania sprawy polskiej, a Władysław Czartoryski pisał do Traugutta - Jesteśmy sami, pozostaniemy sami.

Aresztowania szczybiły ogniwa tajemnego państwa polskiego, inni zagrożeni ujęciem uchodzili za granicę. Traugutt pozostał do końca. Został aresztowany w nocy z 10 na 11 kwietnia. Straceni 5 sierpnia 1864 r. na stokach Cytadeli członków ostatniego Rządu Narodowego: Traugutta, Antoniego Jeziorań-

skiego, Rafała Krajewskiego, Józefa Toczyńskiego i Romana Żulińskiego, symbolicznie zamykało powstanie.

W czasie jego trwania wojska rosyjskie stosowały odpowiedzialność zbiorową wobec mieszkańców wspierających polskie oddziały. Szczególnie krwawymi represjami na Litwie zapisał się gen.gub. M. Murawiew, który zasłużył na przydomek Wieszatiel. Przez polskie szeregi przeszło ponad 50 tys. ludzi. Na obszarze objętym powstaniem od Prosnę po Dźwinę i Dniepr stoczono nie mniej niż 1200 bitew i potyczek, zginęło blisko 20 tys. powstańców, Rosjanie wykonali przynajmniej 669 wyroków śmierci, na zesłanie, nie licząc tysięcy karnie wcielonych do wojska, wywieziono 38 tys., z czego ok. 20 tys. na Syberię, w tym 4 tys. na katorgę. Na emigracji znalazło się około 10 tys. powstańców, których część po kilku latach osiadła w Galicji. Konfiskaty majątków i wysokie kontrybucje dotknęły ziemiaństwo, zwłaszcza na Litwie. Powstanie styczniowe wywołało falę antypolskiego szowinizmu w społeczeństwie rosyjskim. Umocniło to kurs reakcji i represji, unifikacji administracyjnej Królestwa z Cesarstwem, rusyfikacji ziem polskich, tłumienia życia politycznego i społecznego. Konflikty między mocarstwami w okresie interwencji dyplomatycznej zacięły na układzie sił na arenie międzynarodowej. Sprawa polska na 50 lat zepchnięta została ze sceny międzynarodowej.

Klęska i represje w zaborze rosyjskim wywołały ostrą krytykę powstania ze strony kół konserwatywno-ugodowych, z drugiej zaś strony do tradycji roku 1863 nawiązywał odradzający się ruch niepodległościowy. Powstanie styczniowe wywarło wielki wpływ na kształtowanie się świadomości narodowej mas ludowych oraz postaw i programów politycznych przed 1918 r. Powstańcy w dwudziestoleciu międzywojennym byli otoczeni swoistym kultem.

Na Powstanie Styczniowe mieszkańcy Różana i okolic zareagowali dość entuzjastycznie, a z chwilą jego wybuchu ujawniła się organizacja powstańcza mająca oparcie w drobnej szlachcie, mieszczańach Makowa i Różana. Utrzymywała ona kontakt z Rządem Narodowym w Warszawie za pośrednictwem osób pracujących na różańskiej poczcie, zaprzysiężonych powstańcom.

Do pierwszej potyczki pod Chrzanowem i Różanem doszło 24 kwietnia 1863 r. Do większej bitwy doszło natomiast w dniach 22 – 27 czerwca 1863 r. pod Drążdżewem. Korzystając z naturalnych umocnień tzw. Plaskiej Góry oddział Józefa Trąbczyńskiego przez trzy dni stawiał skuteczny opór 1700-osobowemu oddziałowi Rediczkina. Moskiewskie wojsko wycofało się spod Drążdżewa na wieś o zbliżeniu się oddziałów Maksymiliana Broniewskiego i Polikarpa Dąbkowskiego.

Wkrótce jednak oddział Józefa Trąbczyńskiego zmierzający w kierunku przeprawy przez Narwę w celu połączenia się z partiami powstańczego Konstantego Ramotowskiego Wawra i mjr Jakuba Jasińskiego wpadł niespodziewanie pod Szygami na silny oddział Wałujewa. Liczył on pięć rot piechoty z dwoma działami, szwadron ulanów i sotnię kozaków. I tak 16 lipca 1863 r. – 160 lat temu – doszło

pod Szygami do dużej bitwy. Walka była bardzo zacięta. Wałujew został cięty kosą w głowę, ranny został też Trąbczyński. Polskiego dowódcę przewieziono na plebanię w Szygach, gdzie na wieść o zjawieniu się we wsi kozaków wystrzałem z pistoletu odebrał sobie życie. Oddział powstańczy po rozbiciu rozprzeczł się w błotnistej okolicy nad Narwią, a carskie wojsko urządziło na ocalałych oblavy.

Ludność ziemi różańskiej ogarnęło zwątpienie. Na dodatek z rosyjskim wojskiem współpracowali nieliczni niemieccy koloniści. W sierpniu 1863 r. zostały stoczone ostatnie potyczki na terenie ziemi różańskiej. 21 sierpnia w okolicach Różana został rozbity oddział płk Jakuba Jasińskiego, który był ostatnim naczelnikiem wojskowym powiatu pułtuskiego.

Po klęsce powstania społeczeństwo polskie spotkała kolejna fala represji ze strony władz carskich. W 1866 r. wprowadzono nowy podział administracyjny, wg którego Różan znalazł się w powiecie makowskim, w granicach guberni łomżyńskiej. Wkrótce potem na mocy ukazu cara Aleksandra II tj. z dniem 19 maja 1870 r. Różan wraz z wieloma innymi miasteczkami utracił prawa miejskie i stał się osadą podległą gminie Sieluń. Była to kara za pomoc powstańcom.

Poległych w bitwie pod Szygami powstańców pochowano wokół kościołka św. Trójcy, gdzie się właśnie znajdujemy. Na pamiątkę tamtych wydarzeń mieszkańcy Szyg i Zawad postawili duży drewniany krzyż. W 1963 r. z inicjatywy Antoniego Częścika - nauczyciela, więźnia obozu Mauthausen - powstała mogiła poświęcona powstańcom, przy której dzisiaj stoimy. Natomiast w roku 1984 w 101 rocznicę bitwy, Koło ZBOWiD w Różanie ufundowało pomnik z napisem - Powstańcom poległym za wolność w bitwie pod Szygami 16 VII 1863 r. Na czele koła stał ten sam Antoni Częścik, a wspierali go m.in.: Wacław Szalkowski, Władysław Kordowski, Helena Siedlecka, Tadeusz Daszewski, Zygmunt Modzelan, Mieczysława Załęska, Tadeusz Wróblewski, Władysław Czosnowski, Antoni Jakubowski, Kazimierz Kołodziejski i pozostali członkowie organizacji. Pomnik został z inicjatywy Pana Henryka Bogdańskiego – nauczyciela, radnego Rady Miejskiej w Różanie zastąpiony w 2010 r. obeliskiem – kamieniem. Odsłonięciu upamiętnienia towarzyszyła uroczystość, w której udział wzięli żyjący potomkowie Józefa Trąbczyńskiego – pan Wojciech Trąbczyński.

Dziś w 160 rocznicę bitwy pod Szygami stajemy wszyscy do apelu poległych!

Cześć Ich pamięci!

Fot.M.Cachel

Zajęcia wakacyjne

Jak co roku w gminie odbywały się zajęcia wakacyjne dla dzieci organizowane przez Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury, które przygotowała Marzena Cachel. Mają one na celu zapewnienie dzieciom wakacyjnej rozrywki. Ważnym ich elementem jest rozwijanie pasji, talentów oraz wspólna integracja. W tym roku odbyły się w Szygach, Podborzu, Zależu-Gartkach, Dyszobabie, Zaluziu, Dzbędzu i Różanie.

Zajęcia zawsze zaczynają się od przywitania i poznania dzieci, gdzie się przedstawiają i opowiadają o swoich zainteresowaniach. Podzielone były na: plastyczne, rozwijające zdolności manualne, a także na wymagające aktywności fizycznej. W części plastycznej dzieci głównie malowały i wyklejały np. ekotorby, które potem mogły wziąć do domu i z nich korzystać na co dzień. Dużym powodzeniem cieszyło się malowanie kamieni, na których z jednej strony maluje się np. jakieś zwierzę, a z drugiej swój kod pocztowy. Taki kamień można zostawić w miejscu uczęszczanym przez ludzi, żeby ktoś mógł go znaleźć w ramach akcji FB #kamyki. Dzieci wykonywały prasowanki z koralików m.in. breloki. Polegało to na wykładaniu formy koralikami, którą po uzyskaniu odpowiedniego kształtu prasuje się żelazkiem i pod wpływem wysokiej temperatury sklejają się ze sobą. Jedną z najbardziej lubianych przez dzieci atrakcji były slimy. Jest to masa plastyczna robiona z kleju i specjalnego aktywatora, którą dzieci

nazywają glutkiem. Ma lepką konsystencję, którą można ugniatać i rozciągać co działa odśrodkowująco. Przynosi to dzieciom dużo frajdy. Kolejną czynnością było malowanie masek, które potem wykorzystaliśmy do zdjęć z ramką. Dzieci miały okazję także do zrobienia bransoletek, naszyjników, czy też doniczek z gipsu. Kolejną plastyczną atrakcją było malowanie drewnianych piórników oraz wydrapywanki, czyli malowanie kartki czarną farbą, a potem wydrapywanie danego kształtu. W ramach zajęć ruchowych grały w piłkę, a także korzystały z placów zabaw. Największą atrakcją były balony napełnione wodą, którymi uczestnicy rzucali się nawzajem. Na każdych zajęciach dzieci prosiły o tatuaże i o kolorowe zaplatane warkoczki.

Bańki mydlane, również były ciekawą atrakcją, w której dzieci głównie rywalizowały o to, kto zrobi większą. W ramach podziękowań za uczestniczenie w zajęciach rozdawano promocyjne smycze, notesiki, ołówki i krówki przekazane przez urząd gminy.

Większość zajęć odbywała się w świetlicach, wyjątkiem było Podborze i Dyszobaba gdzie wykorzystany został potencjał tamtejszych placów wiejskich. W Podborzu rodzi-

ce zaprosili na grilla z kiełbaskami, natomiast w Szygach odbyły się zajęcia kulinarne z pieczenia babeczek.

Ostatni dzień zajęć wakacyjnych miał miejsce na różańskim rynku. Monika Dzierzowska – kierownik OPS w Różanie, obdarowała wszystkich darmową watą cukrową, zaś seniorki z Domu Dziennego Senior+ upiekły dla dzieci pyszne ciasto.

Dziękujemy wszystkim osobom zaangażowanym: Andrzejowi Rupińskiemu, Agnieszce Napiórkowskiej, Katarzynie Napiórkowskiej, Krzysztofowi Daniłowskiemu, Marioli Baszczyńskiej oraz Stanisławowi Strzeleckiemu i Monice Dzierzgowskiej. Dziękujemy także wszystkim uczestnikom zajęć za przybycie i wspólną zabawę, a także rodzicom za wspólnie spędzony czas. Liczymy, że dobrze nas zapamiętacie i wrócić do nas za rok.

GOUK Różan

Zakończenie konkursu i sezonu koncertów Filharmonii Narodowej

14 czerwca przedstawieniem Pan Twardowski w reżyserii Jarosława Praszczaka - dyrygenta, kompozytora, instrumentalisty, pedagoga i popularyzatora wiedzy o muzyce, zakończył się kolejny sezon koncertów Filharmonii Narodowej, które co miesiąc odbywały się w różańskim ośrodku kultury. Wyreżyserowana przez niego śpiewogra traktuje historię renesansowego czarnoksiężnika z dużym poczuciem humoru i przymrużeniem oka, czyniąc z Pana Twardowskiego postać sympatyczną wręcz ponadczasową i jak się okazało, podczas koncertu, postać bohatera podążającego za swymi pasjami i marzeniami spodobała się publiczności.

Również tego dnia rozlosowano nagrody w konkursie - Bądź na wszystkich koncertach Filharmonii Narodowej i wygraj laptop!, który zorganizował GOUK. Zadaniem było uczestnictwo we wszystkich

Fot. M. Gachel

koncertach, a celem promowanie kultury, wydarzeń odbywających się w ośrodku i zainteresowanie jego działalnością. Wylosowano trzy nagrody główne, którymi były laptopy i nagrody pocieszenia.

Koncerty mają charakter kameralny, trwają do 45 minut. Obok artystów, współpracujących z Filharmonią, występuje prelegent, który jest gospodarzem spotkań i przewodnikiem po świecie muzyki. Następny sezon już od września br. Warto. K.Kruszewski

Fot. M. Gachel

Wizyta Przedszkolaków

Przedszkole samorządowe realizowało ogólnopolski projekt edukacyjny pt. Z Kicią Kocią maluchy zmieniają się w zuchy, na podstawie serii książek Kicia Kocia autorstwa Anity Głowińskiej opowiadającej o Kici Koci, jej grupie przyjaciół oraz ich perypetiach. Projekt wprowadza dzieci w świat bohaterów poszczególnych opowiadań, prowadząc przedszkolaki po świecie wartości oraz zabawy. Celem projektu jest propagowanie czytelnictwa wśród najmłodszych przedszkolaków poprzez utożsamianie się z bohaterami książkowymi oraz rozwijanie potencjału poznawczego dzieci.

W towarzystwie maskotki Kicia Kocia przedszkolaki wykonują poszczególne zadania. W piątek 12 maja br. grupa Krasnali udała się z wizytą do GOUK. Po przybyciu dzieci zostały powitane przez dyrektora Sebastiana Olszewika, który opowiedział im o działalności ośrodka po czym przeczytał książkę - Kicia Kocia zakłada zespół muzyczny, która nawiązywała tematycznie do charakteru spotkania.

Następnie przyszedł czas na oprowadzenie po sali muzycznej. Przedszkolaki dowiedziały się z jakich instrumentów składa się zespół muzyczny. Mogły oświadczyć zagrać na perkusji, pianinie czy gitarze.

Spotkanie stanowiło doskonałą okazję, aby obejrzeć tzw. zaplecze kulturalne. Na zakończenie odbył się pokaz światła. Spektakularne efekty świetlne wywołane nagłymi zmianami kolorów, intensywnością

światła i niezwykłymi efektami wizualnymi wywołały niespotykany zachwyt u maluchów.

Wizyta pełna wrażeń szybko dobiegła końca. Przedszkolaki z zachwytem i uśmiechem na twarzach opuszczały mury ośrodka kultury. Kto wie czy któryś z nich nie zostanie w przyszłości słynnym muzykiem, czego wszystkim maluchom życzymy. M.Cachel

Rozpoczęcie lata w Załuziu

Z inicjatywy radnej, sołtysa i rady sołectwiej Załuzia w sobotnie popołudnie 17 czerwca odbyła się impreza pn. Rozpoczęcie lata. Tego dnia na najmłodszych mieszkańców czekało wiele atrakcji. Dzieciom dużą radość sprawiły dmuchane zjeżdżalnie, choć chętni byli też rodzice. W trakcie spotkania można było uwiecznić chwilę na fotografii na foto budce. Atrakcje zostały ufundowane przez Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (ZUOP) w Otwocku. Dodatkowo były m.in. bańki mydlane i odciskanie dłoni na brystolu. Dla uczestników zapewniony był poczęstunek z grilla i przekąski. Wszystkim dopisywały humory, a uśmiechy na twarzach dały organizatorom satysfakcję i radość, powodując motywację do dalszego działania. Na zakończenie dzieci otrzymały gadżety promocyjne i lekturę do domu w postaci broszurki informacyjnej ZUOP.

Dziękujemy ZUOP za sponsorowanie atrakcji podczas zorganizowanego wydarzenia, Gminnemu Ośrodkowi Upowszechniania Kultury w Różaniu za wsparcie i pomysły w animacjach dla dzieci, a także Zakładowi Gospodarki Komunalnej w Różaniu za część porządkową.

Organizatorzy

Fot. OSP Szygi

Wiosenne porządki

Pod taką nazwą 6 maja br. OSP z Szygi przeprowadziła wiosenne sprzątanie. To już druga tego typu akcja zorganizowana przez drużów strażaków, której celem jest budowanie świadomości ekologicznej.

Spotkanie rozpoczęło od prezentacji najmłodszym uczestnikom wpływu człowieka na środowisko, którą zaprezentował druh Tomasz Karaśkiewicz. Zagadnienia uzupełniono o bardzo ważny aspekt prawidłowej segregacji śmieci. Nie mając już żadnych wątpliwości, który śmieć do którego worka, z uśmiechami na twarzach, wyposażeni w rękawice wyruszyli na sprzątanie. Ochotnicy zostali podzieleni na grupy i wraz z opiekunami wyjechali w teren wozami strażackimi. Atrakcja okazała się być szczególnie nie tylko dla dzieci, ale i dla dorosłych. Na zakończenie

odbyło się integracyjne ognisko z pokazem możliwości wozów bojowych OSP Szygi.

Dla najmłodszych była to doskonała okazja do zdobycia wiedzy z obszarów środowiskowych. Z poboczy i rowów zniknęły butelki szklane i plastikowe, puszki aluminiowe, folie, reklamówki czy opony samochodowe. Dziesiątki zebranych worków ze śmieciami pokazują, że takie działania wciąż są potrzebne. To ważna akcja także dla integracji mieszkańców Szygi i poczucia odpowiedzialności za wspólne miejsce zamieszkiwania, a dla dzieci doskonała metoda edukacyjna, bo przecież jak staropolskie przysłowia mówią: czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci, lub alternatywnie - czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał.

M.Cachel

Design Czyli kto i jak zaprojektował nasze życie

23 kwietnia br. zakończył się cykl spotkań mieszkańców Różana z Rafałem Tarnarzewskim.

Tematem prelekcji była historia polskiego wzornictwa i designu. Cykl spotkań przeprowadzony w różańskim GOUK był okazją do zwrócenia uwagi na przedmioty, które nas otaczają, na ich wygląd, praktyczność i ich użyteczność w naszym życiu.

W czterech z pięciu z zaplanowanych spotkań, uczestniczyły uczniowie ze szkoły podstawowej, natomiast w ostatnim osoby dorosłe. Było to wyjątkowe wydarzenie, poprzedzone fragmentem monodramu autorstwa Rafała Tarnarzewskiego pod tytułem - Nostalgiczny Powrót Czyli Historia Polskiego Designu.

Dzieci ze szkół oraz młodzież miały okazję uczestniczyć w prelekcji i prezentacji dorobku polskich oraz światowej sławy projektantów.

Każde z wydarzeń zakończone było pokazem filmu zrealizowanego przez Canal+ Domo w reż. Małgorzaty Olimpki Świdorskiej - Poużywajmy Sobie Historia Polskiego Wzornictwa.

Rafał Tarnarzewski osoba na co dzień zajmująca się łańcuchem wartości jak i historią wzornictwa dziś nazywanego designem, tak w kilku słowach mówi o swoim monodramie jak i filmie - *Te dwie pozornie różne formy w swoim wyrazie mają jeden cel, przybliżenie szerszej widowni ideę cennienia dobrze zaprojektowanego przedmiotu, który z każdej strony wkracza do naszych domów, przestrzeni publicznej, czyli do naszego świata, poprzez przybliżenie historii samych przedmiotów jak i twórczego życia projektantów na przestrzeni lat, poczynając od tak zwanego odrodzenia sztuki rzemiosł.*

S.Olszewik

Kiermasz wielkanocny

Sukces jarmarku bożonarodzeniowego przyczynił się do zorganizowania przez radę rodziców różańskiej podstawówki kolejnego tego typu wydarzenia. Był nim kiermasz z okazji świąt Wielkanocnych, który odbył się w GOUK w niedzielę 26.03. br.

wielkanocny, który rozdawał słodkie upominki i pozował za dzieci do zdjęć.

Kiermasz wielkanocny stanowił doskonałą okazję do integracji społeczności lokalnej. Był nie tylko okazją do spotkania i wspólnego spędzenia czasu dla rodziców

Na stoiskach można było znaleźć wiele atrakcji i produktów związanych z Wielkanocą. Można było kupić pięknie zdobio-

i dzieci, ale także doskonałą okazję do finansowego wsparcia szkoły, ponieważ dochód z wydarzenia przekazany został na potrzeby

ne pisanki, stroiki wielkanocne, ozdoby świąteczne i inne unikalne przedmioty. Dzieci miały także możliwość uczestnictwa w warsztatach tworzenia własnych ozdób wielkanocnych zorganizowanych w GOUK przy

wspieraniu rodziców. Na kiermaszu można również było kupić domowe wypieki w postaci tradycyjnych ciast wielkanocnych takich jak mazurki czy babki. Był też specjalny gość - zajęczek

Fot.M.Cachel

Dni Różana

Tegoroczne Dni Różana odbyły się 22-23 lipca. Organizatorami imprezy byli Burmistrz Gminy Różan Piotr Świderski oraz Gminny Ośrodek Upowszechnienia Kultury w Różanie. Frekwencja przerosła najśmielsze oczekiwania, wystąpili topowi artyści polskiej sceny muzycznej: Cleo, Mig, Tribbs i Defis.

Dni Różana są jednym z najważniejszych wydarzeń kulturalnych w gminie Różan, na które czekają mieszkańcy. Jest to dla nich forma odpoczynku, zabawy, a także odskocznia od codzienności. Organizatorzy przygotowali w tym roku wiele atrakcji m.in. wesołe miasteczko i symulator VR, stragany z zabawkami, foodtracki, ogródki piwne, darmową strefę zabawek dmuchanych i animacji dla dzieci, loty widokowe śmigłowcem i wiele, wiele innych. Program imprezy rozpoczął się w sobotę o godz. 9:00 turniejem siatkówki plażowej, który ze względu na trudne warunki pogodowe odbył się w hali sportowej. Wygrała drużyna: Tomasz Grześkiewicz, Jakub Wiedeński. Drugie miejsce zajęła drużyna: Mateusz Kapraszewski, Tomasz Załęski, a trze-

cie Damian Niedźwiecki, Dawid Kot.

Jak co roku w organizację imprezy włączył się Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych, który w ramach Dni Różana zaprosił chętnych do zwiedzania Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych. Osoby zainteresowane po wcześniejszej rejestracji mogły zapoznać się z zasadami działania, funkcjonowania obiektu i procesem utylizacji składowanych na nim odpadów. Zwiedzający mogli przekonać się, że nie taki diabeł straszny jak go malują, natomiast pracownicy mieli okazję do wytłumaczenia i sprostowania nieprawdziwych mitów i informacji, dotyczących obiektu. ZUOP ufundował także dla uczestników wydarzenia darmowe atrakcje (ściana wspinaczkowa,

fotobudka 3D, namiot promocyjny). Tradycją stał się również konkurs wokalny Śpiewanie w Różanie. W tym roku odbyła się jego VIII edycja, do której przystąpiło 20 uczestników. Przesłuchania wokalistów odbyły się w sobotę pod czujnym okiem jury w skład, którego weszli: Dariusz Bereszczczyński, Tomasz Grześkiewicz oraz Andrzej Skrzecz. Na podstawie umiejętności wokalnych, prezentacji scenicznej, doboru repertuaru dokonali niełatwego wyboru laureatów konkursu. W kategorii wiekowej 8-15 lat, I miejsce zajęła Liania Habrys, II miejsce Liliana Pałucka, III miejsce Zuzanna Kuczborska, a wyróżnienie Antonia Dobrosielska. W drugiej kategorii młodzież i osoby dorosłe, I miejsce zajął Patryk Kęszczyk, II miejsce Martyna Bobowska, III miejsce Sylwia Józwiak, a wyróżnienie otrzymała Agnieszka Bartnik.

Kolejną częścią sobotniego programu były występy gwiazd z nurtu disco polo: Defis, Lili, M.I.G, które przyciągnęły pod scenę tłumy, na której zaprezentowała się także grupa post rockowa Can't Explain.

Kolejny dzień tradycyjnie rozpoczął się zawodami wędkarskim, które odbyły się nad Narwią w miejscowości Dyszobaba. Organizatorem był PZW koło nr 63 Różanka. Fundatorem nagród był Urząd Gminy w Różanie. Najlepszym wędkarzem okazał się Tomasz

Strzałkowski - koło nr 63. Drugie miejsce zajął Adam Pietras - koło nr 72, a trzecie Michał Bednarczyk - koło nr 72.

O godzinie 10:00 na stadionie odbył się bieg Piątka Królowej Bony, którego organizatorem był różański urząd gminy oraz Lekkoatletyczny Klub Sportowy w Makowie Mazowieckim z Grzegorzem Łuniewskim na czele. Bieg odbył się na dystansie 5 km, a udział w nim

zadeklarowało ponad 120 uczestników. Wręczenie pucharów, medali, dyplomów przez burmistrza odbyło się na miejscu wydarzenia. Program artystyczny na scenie rozpoczął się o godzinie 13:00 teatrykiem dla dzieci i animacjami w wykonaniu teatru Animator ABC Dziecka. Od rana trwały dni otwarte K.S.O.P.

Tradycją stały się również pokazy karate w wykonaniu MKK Shinkyokushin sekcja Różan pod przewodnictwem sensei Mariana Zająca.

Następnie odbył się konkurs wiedzy o K.S.O.P, zorganizowany przez ZUOP. Wszyscy uczestnicy konkursu zostali nagrodzeni. O godz. 17:00 występem grupy rockowej Bez Poręczy rozpoczął się blok koncertowy. To różańska grupa, która reaktywowała się po 35 latach. Swoje czasy świetności przeżywała w latach 80, obecny skład zespołu to: Wojciech Kruszewski (wokół, gitara), Wojciech Prusik (gitara), Cezary Łodygowski (bas), Piotr Olszewik (perkusja). W tym o to odrodzonym składzie grupa zaczęła na nowo swą przygodę z muzyką. Jak było widać po reakcji publiczności, bardzo skutecznie.

Kolejnym punktem programu był koncert grupy The OrchestRose, której nikomu przedstawić już chyba nie trzeba. Jak zwykle porwali publiczność w niezapomnianą muzyczną podróż wypełnioną standardami i klasykami muzyki rozrywkowej. Następnie na scenie w towarzystwie burmistrza Piotra Świderskiego pojawiły się posłanka Kamila Gasiuk-Pihowicz oraz wicemarszałkini województwa mazowieckiego Elżbieta Lanc, które w kilku słowach, podziękowały za zaproszenie życząc uczestni-

kom dobrej zabawy. Później nadzedł czas na ogłoszenie wyników i wręczenie nagród przez burmistrza laureatom i uczestnikom konkursu wokalnego, a zdobywcy trzech pierwszych miejsc, każdej z kategorii, zaprezentowali się ponownie publiczności.

Niestety, planowany koncert Kubañczyka nie odbył się z powodu problemów zdrowotnych artysty. Jednak godnie zastąpił go uwielbiany przez młodzież Tribbs, porywając ją do wspólnej

zabawy, która żywiołowo śpiewała i skandowała jego remixy utworów znanych artystów.

Na plac targowy przybyły rekordowe tłumy publiczności. Punktem kulminacyjnym tegorocznych Dni Różana był występ niekwestionowanej gwiazdy polskiej sceny muzycznej Cleo. To był magiczny czas i magiczny koncert.

Tegoroczne Dni Różana tradycyjnie prowadził dyrektor GOUK Sebastian Olszewik. (red.)

OPEN K

- I miejsce zajęła Ewa Jagielska
- II miejsce Ewelina Szczubetek-Rykowska
- III miejsce Anna Urbaniak

K20

- I miejsce Natalia Trzcińska
- II miejsce Natalia Górka

K30

- I miejsce Monika Karpińska
- II miejsce Katarzyna Śledziewska
- III miejsce Kinga Kowalczyk

K40

- I miejsce Agnieszka Gozdan
- II miejsce Renata Majdowska
- III miejsce Małgorzata Pawłowska

K50

- I miejsce Mariola Wiktorska
- II miejsce Edyta Sobierańska
- III miejsce Barbara Pogorzelska

K60

- I miejsce Teresa Mikoś

Bieg Piątka Królowej Bony - wyniki

DRUŻYNOWE

- I m. LKS Kurpie na luzie
- II m. KS Przasnisk Przasnysz
- III m. Jednoróżec robi co może

MISTRZOWIE GMINY RÓŻAN

- I m. Radosław Mateusiak
- II m. Rafał Kujawa
- III m. Andrzej Skrocki

MISTRZYNI GMINY RÓŻAN

- I m. Natalia Górka
- II m. Małgorzata Pawłowska
- III m. Mariola Szewczyk

OPEN M

- I miejsce zajął Damian Świerdzewski
- II miejsce Daniel Mikielski
- III miejsce Radosław Mateusiak

M10

- I miejsce Bartosz Kamiński
- II miejsce Bartek Mauszewski
- III miejsce Krystian Sobieraj

M20

- I miejsce Kamil Rafalik
- II miejsce Marcin Zach
- III miejsce Arkadiusz Adamiak

M30

- I miejsce Sławomir Dymarczyk
- II miejsce Sylwester Urbaniak
- III miejsce Konrad Tymiński

M40

- I miejsce Tomasz Stelmach
- II miejsce Łukasz Gołaszewski
- III miejsce Seweryn Wróblewski

M50

- I miejsce Marek Kulesza
- II miejsce Tomasz Sobieraj
- III miejsce Adam Tłoczkowski

M60

- I miejsce Waldemar Szczubetek
- II miejsce Tomasz Wudarczyk
- III miejsce Zdzisław Majewski

M70

- I miejsce Tadeusz Dziekoński
- II miejsce Witold Białoobrzęski
- III miejsce Wawrzyniec Szejko

OD ORGANIZATORA

DNI RÓŻANA 2023 przeszły do historii.

To był mega intensywny weekend.

Święto naszej gminy i miasta spowodowało, że targowisko miejskie pękało w szwach, a to za sprawą gwiazd i atrakcji jakie przygotowaliśmy. Dziękujemy najlepszej publiczności na świecie, że byliście z nami.

To dla Was jesteśmy i dla Was robimy to, co potrafimy najlepiej.

Organizatorzy:

Burmistrz Gminy Różan - Piotr Świderski
Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury w Różanie

Współorganizatorzy: NO.1 EVENTY, Lekkoatletyczny Klub Sportowy Maków Mazowiecki Biega, Koło PZW nr 63 Różanka, Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych

Sponsorzy: Bank Spółdzielczy w Różanie, Grill-Impex, Sala Bankietowa Lawendowe Wzgórze w Łasi, Hotel Avangarda, Hurtownia budowlana AII MAX, Sklep DEKOME,

Patronat Medialny: Świerszcz Różański, Radio OKO, Tygodnik Ostrołęcki, Tygodnik Makowski, eOstrołęka. GOUK w Różanie kieruje serdeczne podziękowania za pomoc w organizacji dla: Urzędu Gminy w Różanie, Jarosława Cendrowicza, Jarosława Zygmunta, Jarosława Wygody, Pawła Łuczyskiego, Tomasza Grześkowicza, Andrzeja Skrzecza, Dariusza Bereszczyskiego, Mariana Zajęca, Grzegorza Łuniewskiego, Krzysztofa Wasińskiego, Anety Korczy, Justyny Kardaszewskiej, Urszuli Kuczyńskiej, Janusza Świderskiego, OSP Różan, OSP Szygi, OSP Mroczi-Łębiszewo, OSP Załużie, ABC DZIECKA, MKKK Shinkyokushin, GSA Aviation, Pauliny Peczyńskiej, Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Pułtusk, Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej z Makowa Mazowieckiego, ZGK w Różanie, Techniki Estradowej HORUS, Zajazdu Kurpianka w Łasi.

Jeżeli o kims zapomnieliśmy, to dziękujemy za najmniejszy gest, który pomógł w przeprowadzeniu tej imprezy.

Fot. S.Olszewik

Dzień Dziecka

GOUK w czerwcu tradycyjnie organizuje Dzień Dziecka. Zatem, skoro okazja jest wyjątkowa, to i atrakcje były nie byle jakie! Do zabawy zaproszono każdego. Zarówno młodszy jak i trochę starsi mogli się świetnie bawić, bo przecież bez względu na wiek, w każdym drzemie dziecko.

Imprezę zorganizowano na placu targowym, który tego dnia przemienił się w tęczy zawirowały. Pomysł na wspólną kolorową zabawę bardzo się dzieciom spodobał. Wzajemne obsypywanie się kolorowymi proszkami na stałe wpisało się w organizację tej imprezy. Dodatkowo połączono przyjemne z pożytecznym i każdy uczestnik mógł otrzymać bezpłatnie kolorowy proszek w zamian za karmę dla zwierząt. Wspólnymi siłami zebrano jej około 230 kg i przekazano schronisku dla bezdomnych zwierząt CANIS w Kruszewie. Atrakcjami towarzyszącymi były dmuchańce oraz bań-

ki mydlane, bardzo lubiane przez najmłodszych. O znakomitą atmosferę, masę dobrej energii i niezapomniane wrażenia zadbały animatorki z Animator ABC Dziecka, które aktywnie włączyły wszystkie dzieci do wspólnej zabawy. Program wzbogacony o interaktywny spektakl teatralny pn. Smerfka Czarodziejka przeniosł wszystkich do magicznej i zabawnej dziecięcej krainy. Dzień pełen niezapomnianych emocji, mnóstwa humoru i pozytywnej energii zapewne na długo pozostanie w pamięci wszystkich uczestników. M.Cachel

Przy Szkole Podstawowej w Różanie działa 12. Różańska Drużyna Harcerska Niezłomni. Grupa młodych, ciekawych świata ludzi tworzy zgraną, wesołą i aktywną drużynę. W każdej sytuacji mogą na siebie liczyć. Chcąc być dobrzy w tym, co robią, zdobywają nowe umiejętności poprzez realizację stopni i sprawności harcerskich oraz stale dążą do wyznaczonych sobie celów. W drużynie czynnie uczestniczy ponad 30 harcerzy. Funkcję opiekuna sprawuje Marzena Chelchowska.

Drużyna wzięła udział w XXVII Rajdzie Szlakami Barci Kurpiowskich. Wydarzenie odbyło się w dniach 30.09. - 2.10.2022 r. na terenie Ostrołęki i powiatu ostrołęckiego. Patrol liczący 16 osób wyruszył w trasę z Fortu Bema w Ostrołęce do Kadzidła. Poza zadaniami zespołowymi o tematyce kurpiowskiej i harcerskiej wykonywanymi na trasach rajdowych, czekały na uczestników przygotowane atrakcje m.in.: koncert zespołu Wo-

satki, ognisko, strzelnica, ścianka wspinaczkowa i zwiedzanie skansenu. Różański patrol Grafen zajął 3 miejsce. Aktywnie udzielają się w różnego rodzaju akcjach na terenie szkoły. Drużyna harcerska włącza się w patriotyczne działania związane m.in. ze Świę-

12 Drużyna Harcerska „Niezłomni”

Czuwaj!

tem Niepodległości. Harcerze corocznie zapalają symboliczne znicze i sprzątają groby żołnierzy poległych w obronie kraju. W ramach integracji z sąsiednią gminą grupa aktywnie wzięła udział w grze terenowej pn. Niepodległa. W ramach ogólnopolskiej akcji: Czytanie dla pokoju, drużyna zorganizowała cykl spotkań bibliotecznych. Tradycją obchodów patriotycznych jest udział w mszach św. w intencji ojczyzny, po których oddelegowani harcerze składają wieńce przy pomnikach i grobach poległych żołnierzy.

W okresie przed świętami Bożego Narodzenia (listopad i grudzień) harcerze wraz z wolontariuszami ze szkolnego koła PCK biorą udział w akcjach charytatywnych: Święteczna Zbiórka Żywności, Paczka na Kresy i Szlachetna Paczka. Pomagali m.in. w przeprowadzeniu warsztatów bożonar-

odzieńowych zorganizowanych przy współpracy ze starszymi kolegami i koleżankami z zespołu szkół. W miłej, świątecznej atmosferze powstały ozdoby świąteczne. Podczas grudniowej

mszy św. drużyna przekazała Betlejemskie Światełko Pokoju niesione przez harcerzy na całym świecie prosto z Betlejem. W tygodniu różańscy harcerze przekazali swiatełko miejscowym władzom oraz osobom, które współdziałają z drużyną.

Harcerstwo ma na celu kształtowanie samodzielności, odpowiedzialności, życzliwości, a także miłości do ojczyzny, szacunku dla innych i środowiska naturalnego. W harcerstwie istotne są również wartości takie jak honor, uczciwość, lojalność i służba innym. Poprzez tego typu działania młody człowiek uczy się samodzielności, pracy zespołowej, odpowiedzialności i patriotyzmu.

M.Cachel

Senior+

Senior pomimo swojego wieku potrzebuje relacji z innymi osobami. Nie zawsze mieszka z rodziną, niejednokrotnie czuje się samotny i odizolowany. Wraz z wiekiem mogą pojawiać się zmiany powodujące stres i smutek. Zapewne wpływa to na jego zdrowie psychiczne. W Dziennym Domu Senior+ w Różaniu nie ma na to czasu.

Według Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej na rok 2023 różański Senior+ jest jednym z 28 domów działających w województwie mazowieckim. Aktywizuje społecznie i indywidualnie. Pomaga zorganizować i wypełnić dzień mieszkańcom, którzy zaprzestali aktywności zawodowej, zarówno tym, których wciąż wciąż rozpira energia do dzia-

Fot. M. Cachel

Świat baśni

Teatr Qlturalnie proszę na scenie

19 czerwca br. uczestnicy koła teatralnego działającego przy GOUK po kilkumiesięcznych próbach zaprezentowali swoje zdolności aktorskie i zaprosili na premierę. Wystawiono Kota w butach i W poszukiwaniu Kopciuszka.

Młodsza grupa (klasy IV – V) na podstawie tradycyjnej baśni przedstawiła sztukę pn. Kot w butach - mój przyjaciel. Za scenariusz i reżyserię odpowiadała Katarzyna Borajkiewicz. Młodzi aktorzy opowiedzieli historię o przyjaźni, dzięki której można pokonać wszelkie trudności.

Z kolei starsi koledzy z klas VII- VIII wystawili na scenie baśń pn. W poszukiwaniu Kopciuszka z dodanymi za zgodą autorki

elementami związanymi z Różaniem. Bohaterowie baśni, na prośbę zaniepokojonego księcia, szukają Kopciuszka, który nie przybył na bal. Okazuje się, że dziewczyna zamiast do zamku trafiła do Różana, malowniczego miasteczka nad Narwią. Na szczęście historia dobrze się kończy i mieszkańcy Bajkolandii mogą świętować spotkanie księcia z Kopciuszkiem.

Cieszę się, że mogłam pracować z dziećmi i młodzieżą, przygotowując te krótkie przedstawienia. Aktorzy, mimo wielu zajęć dodatkowych, nauczyli się tekstów, opanowali ruch sceniczny, chętnie pomagali mnie swoimi pomysłami na odegranie ról, co wprowadziło dużo humoru do obu przedstawień. Dziękuję im także za interesujące rozmowy na zajęciach koła Qlturalnie proszę. Pomoc Rodziców i Pracowników GOUK-u również była nieoceniona - to dzięki Państwa życzliwości nasze spektakle wypadły tak pięknie - podsumowała prowadząca koło teatralne, Katarzyna Borajkiewicz. M.Cachel

łania, jak i tym, którzy tej energii szukają. Oprócz towarzystwa innych osób, zapewnią zajęcia w różnych dziedzinach, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zajęcia usprawniające, terapię zajęciową i udział w wydarzeniach kulturalno - artystycznych.

Seniorzy aktywnie włączają się w wydarzenia organizowane na terenie gminy, ale i poza nią. Organizują tematyczne warsztaty, a także wycieczki integracyjne. Na przykład w tym roku wybrali się do ogrodu botanicznego w Powsinie, kina Helios oraz mieli możliwość obserwować starty i lądowania samolotów z tarasu widokowego na lotnisku Chopina w Warszawie. Pamiętają również o chwilach integracji podczas biesiad.

Seniorów, którzy chcieliby spędzić czas w miłym towarzystwie zapraszamy do odwiedzenia placówki podczas dni otwartych, których termin zostanie wkrótce podany do publicznej informacji.

Oferujemy spotkania z muzyką, sztuką, spacerami, ćwiczeniami ruchowe i inne, zgodnie z zainteresowaniami. Zapewniamy możliwość uczestniczenia w życiu kulturalno-artystycznym miasta. Organizujemy wyjazdy tematyczne.

A.Samsel, A.Napiórkowska

BURMISTRZ GMINY RÓŻAN
GMINNY OŚRODEK UPowszechniania KULTURY W RÓŻANIE
STOWARZYSZENIE MIŁOŚNIKÓW ZIEMI RÓŻAŃSKIEJ

ZAPRASZAJĄ NA

XII RÓŻAŃSKI PIKNIK MILITARNY

09.09.2023 (SOBOTA) / FORT NR I / RÓŻAN

PLAN ZDAŃ:
10.00 DNI OTWARTE KSOP
11.00 KUCHNIA POŁOWA, DMUCHANCE DLA DZIECI (płatne)
STRAGANY, STOSKA, OGRÓDKI PIWNE I INNE
11.00 PREZENTACJE STANOWISK GRUP REKONSTRUKCYJNYCH
12.00 NARODOWE CZYTANIE „NAD NIEMCEM”
12.30 KONKURS STRZELECKI (LAWRY I A MIEJCI BARZEZ OD GODZ. 11.00)
13.00 TEATR DLA DZIECI/ANIMACJE
15.00 WYNIKI KONKURSÓW, WRĘCZENIE NAGRÓD
15.30 KONKURS WIEDZY O KSOP
16.00 POKAZ JAZDY KONNEJ
17.00 BEZ PORĘCZY
18.30 KOBRANOCKA
20.00 NOCNE ZWIEDZANIE FORTU NR I
21.00 RÓŻE EUROPY

25 Mazowsze
WSPÓŁFINANSOWANIE:
W RÓŻANIE PRACUJĄCY
WSPÓŁFINANSOWANY JEST ZE ŚRODKÓW
SAMOZAJĘDZWOŁONKOWOŚCI MIASTA W RÓŻANIE

Zwiedzanie KSOP 09.09.2023 - Grupa I: 9:30, Grupa II: 11:00, Grupa III: 13:00, Grupa IV: 14:30. Tematyka: Krajowe Śladowe Odzwoły Promieniowocnych, czyli Fort nr I w kontekście historii militarnej. Wymagane wcześniejsze rezerwacje. Zestawy pod adresem e-mail: zwiedzanie@ksop.org.pl
Data do rezerwacji: data, godzina zwiedzania, imię, nazwisko, seria i numer dowodu lub legitymacji szkolnej.
Dokumenty tożsamości będzie wymagany podczas zwiedzania śladowca.
Rezerwacji na Dni Otwarte KSOP można dokonać do 06.09.2023. Wstęp dla osób od 7 roku życia.
Szczegóły na stronie internetowej: <https://zuoop.pl/Facebook/LinkedIn>

KSOP ZUOP

SERDECZNIE ZAPRASZAMY NA DNI OTWARTE KSOP

W RAMACH XII PIKNIKU MILITARNEGO W RÓŻANIE

9 WRZEŚNIA 2023

- Grupa I: godz. 09:30
- Grupa II: godz. 11:00
- Grupa III: godz. 13:00
- Grupa IV: godz. 14:30

grupa tematyczna „KSOP, czyli Fort nr 1 w kontekście historii militarnej”

WARUNKI ZWIEDZANIA:

- Rezerwacja pod adresem: zwiedzanie@ksop.org.pl
- Wymagane informacje: imię, nazwisko, seria i nr dowodu, numer dowodu lub legitymacji szkolnej, wytyczna adresu zwiedzania.
- Termin rezerwacji: do 06.09.2023
- Wstęp na KSOP dla osób od 7-go roku życia. Za zwiedzanie obowiązują przepisy i zasady obowiązujące w obiektach i obiektach.

Mężczyźni o kobietach

Kobiety i mężczyzn w postrzeganiu świata, okazywaniu emocji, rozwiązywaniu problemów, czy oczekiwań wobec partnera, dzielą lata świetlne - to fakt. Z tym problemem zmierzli się, a może próbowali, członkowie i członkinie Stowarzyszenia Aktywnych Pań w Załuziu. Wydaje się to nierealne, a jednak! Podobno na wszystko jest sposób. Relacje damsko - męskie od zarania dziejów przyprawiały o dreszczyk emocji. Oglądając przedstawienie trudno nie odnaleźć fragmentów żywcem wyjętych z własnej codzienności... Męskie pogaduchy przy piwku, czy o kobiecych sportach przedstawione w żartobliwy sposób, prawie że multimedialne show pełne humoru, zabawnych anegdot i interakcji z publicznością.

Przedstawienie odbyło się w niedzielne popołudnie 18 czerwca. br. (red.)

RD
HOTEL AVANGARDA
W BIZNESIE I Z RODZINĄ
ul. Królowej Bony 3, Różan tel: +48 29 752 50 34 hotelavangarda.pl

GT GRILL-IMPEX
Piotr Oleksiak
Sieluń 4a tel. 766 90 64 www.grill-impex.com.pl

ALLMAX
Józef Wilczewski
ul. Królowej Bony 4 tel. 76-69-062

LAWENDOWE WZGÓRZE
Sala Bankietowa
Łaś 60A (Droga Krajowa 61)
tel. 696 022 250, 600 665 550
andrzej_skrzecz@op.pl

Bank Spółdzielczy w Różanie
Jedyny taki, Twój bank
tel. 29 766 9220 ul. Wileńska 2

DEKOME
Ewa Załęska
Różan, ul. Gdańska

Przedmoście Różan – fort III w latach 1887–1961

Cd. z numeru 1-4/2023

W drugiej połowie 1883 r. wątpliwości do zamierzeń poczynionych w Petersburgu stanowczo zaczęli wyrażać dowódca Warszawskiego OW gen. adiutant Josif Hurko i szef jego sztabu gen. por. Nikołaj Ja. Zwierjew. Według nich nie mogło być tak szerokiej luki w fortyfikacjach stałych pomiędzy Osowcem a Zegrzem. Brakowało postulowanej od 1873 r. twierdzy łącznikowej, która powinna zostać zbudowana w Ostrołęce. Przez nią wiodła główna trasa z Prus Wschodnich, która przez Małkinię dalej prowadziła wprost do Brześcia Litewskiego. Jeśli nie w Ostrołęce, to twierdza powinna stanąć w Małkini, zwiększając tym głębię obrony¹. Uważali, iż wręcz należało zrezygnować z budowy fortyfikacji w Zegrzu na rzecz twierdzy Ostrołęka/Małkonia. Raporty wysyłane do Petersburga w między innymi tej sprawie spowodowały zwołanie specjalnego zebrania w lutym 1884 r. pod przewodnictwem ministra wojny gen. adiutanta Piotra S. Wannowskiego, z udziałem wyżej wymienionych oraz między innymi szefa Sztabu Głównego gen. por. Obruczewa, a także generałów Dragomirowa i Sofjano. W protokole końcowym z 28 lutego zawarto projekty dwóch sposobów realizacji, jak przyznano, słusznych postulatów². Pierwszy sugerował budowę twierdzy w Ostrołęce zamiast w Zegrzu, a drugi proponował budowę umocnień przedmostowych od Łomży po Pułtusk w formie pozycji oraz budowę przy Małkini fortyfikacji tzw. półstałych, jak też fortyfikacji stałych w Zegrzu.

Finałem naświetlonych wahań było przyjęcie do rozpatrzenia wariantu drugiego. W 1885 r. przeanalizowała go komisja ministerialna, która w pierwszej kolejności zarządziła rozpoczęcie budowy Twierdzy Zegrze³. W punktach pozostałych, tj. nad Niemnem (Olita, Merecz i Grodno) oraz nad Narwią (Łomża, Ostrołęka, Różan i Pułtusk), zapro-

Żołnierze i oficerowie pruscy w forcie - 1915 r.

ponowano wykonanie pozycji przedmostowych złożonych z tanich dzieł fortyfikacji polowej. W tej postaci plan zatwierdzono, ale do realizacji skierowano dopiero w związku ze zmianą planów mobilizacji i użycia wojsk przy granicy zachodniej. Plan z roku 1887 przewidywał rozwinięcie wojsk na szerokim froncie, przed główną linią oporu⁴. W wariantcie prowadzenia działań zaczepnych najsilniejsza Armia Nadwiślańska miała rozwinąć się od Ciechanowa przez Kutno, Miechów i Lublin do Kowla. Prawe skrzydło armii zabezpieczały niewielkie siły osadzone w fortyfikacjach od Zegrza po Kowno. W wariantcie wyłącznie pasywnym, uporzeczywa obrona głównej linii oporu, – Armia Nadwiślańska rozwijała się na froncie Białystok–Łomża–Kutno–Piotrków–Siedlce–Brześć Litewski. Plan szybko uznano za nierealny z uwagi na

znaczne wyprzedzanie przez Niemcy i Austro-Węgry rosyjskiego tempa mobilizacji. Już w 1890 r. Armię Nadwiślańską cofnięto na ufortyfikowaną główną rubież obrony Łomża–Modlin. Wraz z najsilniejszą, tym razem Armią Zachodnią w rejonie Białegostoku (Osowiec), miała powstrzymać niemiecki marsz na Brześć Litewski z Prus Wschodnich⁵.

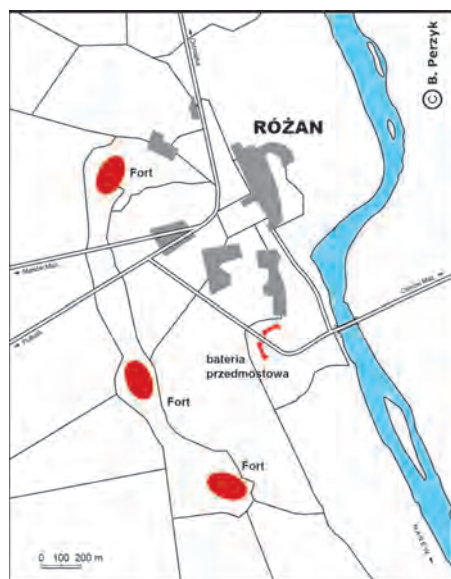
Istotny wpływ na transformację planów miało zawarcie sojuszu wojskowego z Francją, zawijanego w roku 1893. Rosja zobowiązała się do jak najszybszego rozpoczęcia działań zaczepnych przeciw Niemcom, jeśli zaatakują Francję. Pod to zobowiązanie powstał nowy plan mobilizacyjny z roku 1900. Zakładał ostrożną koncentrację zasadniczych sił pod osłoną głównej linii oporu; (w pierwszym etapie wojny, do ataku na Prusy Wschodnie): 1. Armia przy Niemnie; najsilniejsza 2. Armia z główną masą wojsk w rejonie Łomża–Pułtusk i wysuniętą grupą nad Wisłą (Modlin–Dęblin); 6. Armia w rejonie Wilna jako rezerwa. Minister wojny gen. por. Aleksiej N. Kuropatkin w raporcie o stanie armii zawiadomił cara Mikołaja II, że Niemcy nadal mieli znaczną przewagę w tempie czynności mobilizacyjnych. Dzięki temu mogli wykonywać prewencyjne uderzenia, choćby tylko do rozbitcia koncentrujących się jednostek, niezdolnych jeszcze do działań zaczepnych. Zaradzić temu mogli fortyfikacje, pozwalające szczupłym jednostkom wystawionym na początku mobilizacji przetrwać napór wroga i zapewnić czas na bezpieczne przygotowanie głównych sił do natarcia⁶. Był to sposób nie jedyny, lecz na tyle prosty, że został zaakceptowany, a do realizacji zabezpieczono środki w budżecie Ministerstwa Wojny. Począwszy od roku 1902, zaczęto wzmacnianie istniejących fortyfikacji między innymi przez zamianę obiektów ceglanych lub ziemnych na betonowe.

Fort nr III - zdjęcie lotnicze z 1944 r.

W tamtym momencie powróciła sprawa przedmości nadnarwiańskich. Dwadzieścia lat wcześniej najważniejszy punkt na tamtejszym odcinku linii głównego oporu widziano w Ostrołęce. Teraz problem postrzegano inaczej. Owszem, do Ostrołęki dochodziła główna szosa od granicy Prus Wschodnich, lecz lasy i bagna nie pozwalały na rozwinięcie idących nią kolumn marszowych piechoty i artylerii do szybkich manewrów i natarcia z dużą siłą. Uznano, iż Niemcy ominą Puszczę Kurpiowską po obu stronach, żeby uderzyć w rejonach Łomży i Różana, a następnie stamtąd przez Ostrow Mazowiecką i Małkinię wejdą z powrotem na trasę do Brześcia Litewskiego. Wzmocnienie pozycji przedmostowych w Różaniu i Łomży uznano za priorytetowe, zaś ostrołęckie i pułtuskie nabrały znaczenia drugorzędne. Rozwinięte z rozmachem roboty budowlane wstrzymano w roku 1905 wobec niepomyślnie toczonych wojny z Japonią i niezbędnego w związku z tym przegrupowania środków finansowych asygnowanych przede wszystkim na armię i flotę zaangażowaną na Dalekim Wschodzie.

Z zakończeniem przegranej wojny japońskiej wstrzymano realizację dotychczasowych planów w całym zakresie potrzeb obronnych państwa. Siły zbrojne należało odbudować i unowocześnić, tak technicznie, jak i taktycznie. Należało to precyzyjnie zaplanować i szybko wykonać. Poza niewielkimi robotami budowlanymi przy fortyfikacjach twierdz w 1907 r. nad Narwią wznowiono takowe tylko do zakończenia wzmocnienia Łomży⁷. Tamtejsza przeprawa wymagała starannej ochrony, gdyż ku niej mogły kierować się nie tylko wojska przeciwnika omijające Puszczę Kurpiowską, ale przede wszystkim pragnące uniknąć frontalnego ataku na Twierdzę Osowiec i ominąć bagna Biebrzy. Znaczenie Łomży podkreślił fakt sformowania w 1906 r. dla tamtejszych fortyfikacji kompanii i dowództwa Łomżyńskiej Artylerii Fortecznej⁸.

Pierwotny stan rozbudowy przedmościa Różana w roku 1888, w którym gotowa była pozycja złożona z dzieł fortyfikacji polowej

W tym czasie koncepcja ugrupowania wojsk przy granicy zachodniej zaczęła dryfować ku dość drastycznym zmianom. Pod presją spodziewanych uderzeń szybciej zmobilizowanej armii niemieckiej postanowiono zmniejszyć siły lokowane na teatrze czołowym i przenieść je za linię rzek Niemen-Bug⁹. W planie mobilizacji i rozwinięcia z 1908 r. w rejonie Zegrze-Modlin-Dęblin pozostawała tylko wydzielona Armia Wiślana. Zasadnicze siły stanowiła 1. Armia koncentrowana za Niemnem (Wilno-Kowno), 2. Armia w rejonie Grodno – Białystok oraz 3. Armia od Bielska przez Brześć Litewski do Kowla; w tyle Armia Centralna w obszarze Lida-Baranowice. Tak więc uporczywa obrona dotyczyła rejonu Warszawy jako przyczółka do działań zaczepnych w drugim etapie wojny oraz rejonu Kowno-Osowiec-Łomża-Białystok jako osłony Brześcia Litewskiego w pierwszym etapie wojny. Opanowanie przez wroga bariery Narwi między Łomżą a Zegrzem nie miało znaczenia w pierwszym, obronnym etapie wojny, zatem los fortyfikacji przedmostowych w Ostrołęce, Różaniu i Pułtusku nie miał już znaczenia.

Finałem dryfu był plan szefa Sztabu Generalnego gen. kaw. Władymira A. Suchomlinowa z lutego 1909 r., przewidujący opuszczenie teatru czołowego w pierwszym etapie wojny, oprócz bronionego w okrażeńiu Modlina (wprowadzony w życie rok później)¹⁰. Siły główne broniły twierdz Kowno, Grodno, Osowiec i Brześć Litewski, z dwoma armiami (armie 1. i 2.) rozwiniętymi na rubieży Niemen-Biebrza-Bug. Wszystkie dotychczas wybudowane na teatrze czołowym fortyfikacje, nie mające przypisanej roli w powyższym planie, podlegały likwidacji. Decyzję w tej sprawie, wydaną przez Suchomlinowa już jako ministra wojny, zatwierdzoną przez cara Mikołaja II, Główny Zarząd Inżynierski otrzymał 18 czerwca 1909 r.¹¹. Na mocy wydanych zarządzeń przeformowano do postaci szkieletowej artylerię łomżyńską, natomiast fortyfikacje tamtejszego przedmościa należało utrzymywać w dotychczasowym stanie. Pozostałe fortyfikacje nadnarwiańskie, czyli między innymi Różana, miały zostać zburzone.

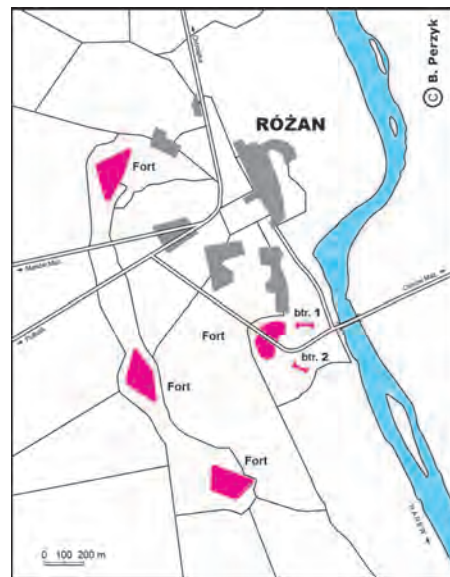
Przedmoście Różan 1887–1914

Etap I (1887–1902)

Projekt pozycji przedmostowej Różana powstał około 1886 r. Tak jak pozostałe pozycje, tak i ta składała się z umocnień polowych dla piechoty oraz wspierającej artylerii polowej. Wytyczono ją łukiem długości około 4,5 km, opartym skrzydłami o Narew: prawe przy ujściu strumienia Różanka, lewe przy kolonii Grzęda. W myśl projektu pozycja zawierała¹²: trzy reduty i baterię. Teren lekko pofałdowany, odkryty, bez wyraźnie wykształconych kulminacji, skłonił do utworzenia niemal regularnego łańcucha redut na pozycji. Układ ten oraz ukierunkowanie i narys redut nie były zdeterminowane potrzebą koncentracji ognia na czterech głównych drogach zbiegających do Różana (szosa z Ostrołęcki, Makowa Mazowieckiego i Pułtuska oraz lokalnej drogi przy kolonii Grzęda). Chodziło o to, że

teren sprzyjał przeciwnikowi w swobodnym rozwinięciu piechoty do ataku na cały front pozycji. Skutkiem potrzeby wysunięcia jej przed zabudowę miasta oraz jego położenie nie na osi mostu odległości redut od tego ostatniego wahały się w granicach 0,9–1,4 km.

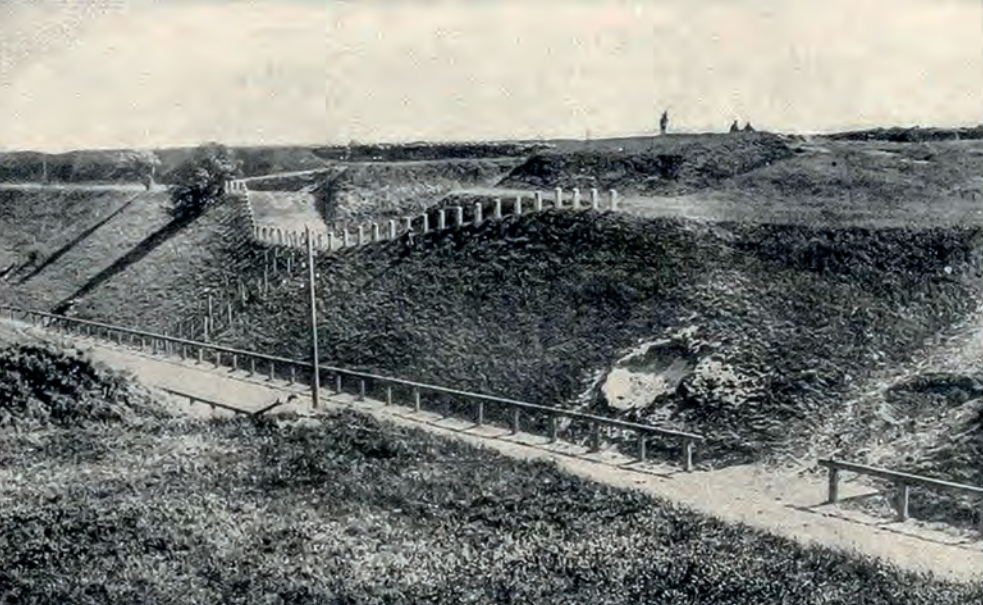
Reduty. Umocnienia zamknięte, przeznaczone do obrony okrężnej. Na planie wieloboku, kształtem zbliżonego do trapezu. Długość po froncie około 200–250 m. Złożone z obwodowego rowu i obwałowania z linią ognia dla dwóch kompanii. Ponadto dwie platformy dla armat. Rów broniony czołowo. Wewnątrz poprzecznice (trawersy) różnego kształtu do osłony strzelców i armat stojących na linii ognia przed pociskami i odłamkami spadającymi z kierunków innych niż prowadzony przez nich ostrzał. Zasięg skuteczny ognia płaskotorowego z karabinów i armat wynosił około 1000 m, a międzypola były krótsze, zatem reduty mogły się wspierać ogniowo. Dzieła uzyskały status fortów i otrzymały numerację od 1 do 3, narastającą od prawego skrzydła (z północy) do lewego (na południe).

Przedmoście Różan według stanu z roku 1906. Wzmocnienie przedmościa przerwano na etapie nie w pełni ukończonej zamiany ziemnych redut obiektami fortyfikacji stałej

Bateria. Na wzniesieniu przeciętym przez szosę wiodącą do mostu, w odległości 350 m od niego, postawiono baterię, którą od lokalizacji nazwano baterią przedmostową. Faktycznie były to dwie baterie 4-działowe rozdzielone szosą. Konstrukcja identyczna jak redut, tzn. rów i wał, lecz narys linearny. Wał od czoła niski, za to wysokie poprzecznice po bokach platform dla armat.

Budowa wyżej wymienionych fortyfikacji ograniczona była tylko do prac geodezyjnych oraz robót ziemnych. Po wykupie gruntów wykonano je zapewne w dwóch sezonach, tzn. w latach 1887–1888. Roboty prowadzono zakontraktowanymi robotnikami cywilnymi pod kierunkiem grupy saperów oddelegowanych z jednostki liniowej. Postawione budowle były całkowicie ziemne, odarniowane, bez elementów murowych i drewnianych,

Fort nr IV - 1915 r.

a więc zdolne trwać wiele lat bez konserwacji. Uzupełnienia w postaci ukryć, przeprofilowania linii ognia, ustawienia sztucznych przeszkód w rowach itp., tak jak i rozwinięcie na pozycji uzupełniających urządzeń fortyfikacyjnych, przewidziane było dopiero po ogłoszeniu mobilizacji na wypadek wojny. Równocześnie następowało obsadzenie przedmościa przez przydzielone pododdziały wojsk połowych.

Etap 2 (1902–1914)

W roku 1902 powstał projekt wzmocnienia przedmościa Różan przez doprowadzenie go do standardu fortyfikacji stałej. Zatwierdzony plan obejmował prace w pierwszej kolejności skierowane na przebudowę pozycji w dotychczasowym narysie, a następnie w drugiej kolejności budowę obiektów uzupełniających¹³.

Wzmocnienie istniejącej pozycji zamierzano uzyskać przez:

- przebudowę redut w forty stałe,
- połączenie fortów tzw. centralną osłoną,
- przebudowę baterii przedmostowej w reducie.

Stara, unowocześniona pozycja miała stanowić rdzeń, a zasadnicze wzmocnienie przedmościa polegało na założeniu wysuniętej, czołowej pozycji, zawierającej:

- trzy forty stałe
- pięć stałych baterii.

W 1903 r. powołano budowniczego umocnień różańskich i sformowano kierownictwo budowy. Po zakontraktowaniu cywilnych podwykonawców do końca roku zakończono prace ziemne przy przekształceniu narysu i profilu redut, na takowe mających je zastąpić fortów. Założono fundamenty dla większości budowli kazamatowych¹⁴. Wytyczono w terenie przebieg centralnej osłony. Miał to być rów z wałem, zamykający międzypola fortów oraz na skrzydłach przejścia pomiędzy nimi a rzeką. Z końcem roku wystąpiono do lokalnej administracji o wykup gruntów zajętych pasem (o szerokości średnio 120 m) pod zaprojektowaną osłonę, w osi którego stały forty.

W roku 1904 wykupiono grunty pod osłonę, zakończono prace betonowe przy budowlach kazamatowych. Zbudowano redutę przedmostową, a za nią odtworzono dwie ba-

terie 4-działowe. W 1905 r. program wzmocnienia przedmościa Różan zawieszono. Z pewnością pozostały jeszcze prace wykonaniowe przy fortach, jak plantowanie równi ogniowych, uzupełnienie obsypki kazamat, malowanie pomieszczeń, wybrukowanie dziedzińców przy koszarach i wiele innych, które prawdopodobnie jako zakontraktowane i opłacone zrealizowano do końca 1906 r. Niemniej przerwanie budowy było gwałtowne i nieodwołalne, gdyż np. nie zakończono rozpoczętego w fortach montażu krat przeciwszturmowych. Zachowano poprzednią numerację, a reduta otrzymała też status fortu i kolejny numer porządkowy¹⁵.

W obu etapach budowy przedmościa Różan wydano na fortyfikacje łącznie 0,72 mln rubli¹⁶. Istotą pokojowego bytu fortów było zakwaterowanie w nich pododdziałów artyleryjskich, formowanych do obrony danej twierdzy. Brak jakiegokolwiek wzmianki o choćby próbie sformowania artylerii różańskiej. Brak potencjalnych lokatorów mógł więc spowodować rezygnację z kwatrukowego wyposażenia postawionych fortów. Potwierdzeniem jest choćby fakt zerowych kosztów umocnień różańskich po stronie wydatków nieobronnych, tzn. obejmujących koszty powołania i bytu w służbie założenia obronnego, poza wydatkami na fortyfikacje i uzbrojenie.

Na wschodnim brzegu Narwi, po pierwszym etapie ufortyfikowania przedmościa, przy szosie do Ostrowi Mazowieckiej koło Kaszewca, zbudowano pułkowy zespół koszarowy (obecnie nie istnieje). Nazwany został Obozem Zabałkańskim, bowiem stanął tam 29. Czernichowski Gen. Feldm. Grafa Dibicza-Zabałkańskiego pp, należący do 8. DP (sztab dywizji w Pułtusku)¹⁷. Pułk zapewne otrzymał zadanie dozoru fortów, odbywano tam ćwiczenia, a może nawet rozwijano przy nich letnie obozy. W związku z przegrupowaniem wojsk pod plan mobilizacyjny z roku 1910 pułk przeniesiono do Warszawy, a na jego miejsce z Ostrołki przedyskutował się 21. Muromski pp (6. DP).

Drastycznie przetwarzanie zasobu fortyfikacji, uczynione w 1909 r. pod nową koncepcję prowadzenia wojny, spowodowało nakaz wykonania technicznych projektów

wyburzenia obiektów zbędnych. Bliżej nieznanego organu zarządzającego wtedy różańską substancją forteczną (być może Modliński Zarząd Inżynieryjny) musiał więc przygotować w 1910 r. projekty wysadzenia w powietrze budowli betonowych. Całe szczęście, nie wykazano pośpiechu w jego realizacji. Przyczyną były szybko narastające w centralnych zarządach i okręgowych sztabach wątpliwości wobec śmiałego pomysłu Suchomlinowa. Ich efektem była dokonana w roku 1912 korekta planu mobilizacji i rozwinięcia wojsk. Skorygowany plan miał charakter zaczepny, na podobieństwo tego z roku 1900. 2. Armie wysunięto na zachód, gdzie jednostki miały się przygotować pod osłoną linii Narwi do uderzenia w Prusy Wschodnie. Choć przedmościa Różan nie przywrócono do służby, nie zostało fizycznie zlikwidowane i doczekało niebawem wybuchu I wojny światowej. (cdn.)

dr Bogusław Perzyk - 60-lecie Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych w Różanie. Wydawca ZUOP 2022 r.

1. RGWIA. WUA-138, s. 1–2. Warszawski Wojenny Okrug. Okrężny sztab. Otd. mobilizacyjnoje. 15 janwarja 1884 g. Wojennomu Ministru. Raport.
2. Tamże, s. 27–38. Po dokładu naczelniku Głównego sztaba. 15 fiewralja 1884 g.
3. L.S. Bieskrownyj, Russkaja armia i flot w XIX wiekie. Wojenno-ekonomiczieskij potencjał Rossii, Moskwa 1973, s. 446–447.
4. A.M. Zajonczkowskij, Podgotowka Rossii k imperialisticzieskoj wojnie. Oczierek wojennoj podgotowki pierwonaczalnych planow. Po archiwnym dokumentam, Moskwa 1926, s. 35.
5. Tamże, s. 41–42.
6. P.A. Zajonczkowskij, Samodierzawie i russkaja armija na rubiezie XIX–XX stolietij, 1881–1903, Moskwa 1973, s. 86.
7. A. Gruszecki, A. Wap, Twierdza Łomża 1883–1915, [w:] Twierdze i działania wojenne na ziemiach polskich podczas I wojny światowej, Białystok – Przasnysz 2000, s. 38.
8. A. Dobroński, Dyslokacja wojsk rosyjskich w Królestwie Polskim przed I wojną światową, [w:] SiMDHW, T. XX, Warszawa 1976, s. 263.
9. A.M. Zajonczkowskij, Podgotowka Rossii..., s. 156–157.
10. A. Poliwanow, Iz dniewnikow wospominanij po dołżnosti wojennogo ministra 1907 – 1916 gg., T. I, Moskwa 1924, s. 62.
11. Wojenno-Istoriczieskij Muziej Artillerii, Inżeniernych Wojsk i Wojsk Swjazi [dalej: WIM]. 22/679. Wojennyj ministr Gosudaru. Dokład. 5 ijunja 1909 g.
12. Tamże. 22/1955/8. Kratkije swiedienija o rabotach proizwiediennych w naszich kriepostjach w poslednije 25-lietie i o summam kotoryje na eti raboty assignowany (1909 g.), s. 17.
13. Tamże, s. 17–18.
14. Prace te od razu zarejestrował niemiecki wywiad, co potem odnotowano w: Die russischen Befestigungen gegen Deutschland und russische Grundsätze in Festungskrieg, Berlin 1914, s. 14.
15. WIM. 23/424/2. Po m. Rożan. Gienieralnyj plan ukrieplienij. (1909 g.)
16. Tamże. 22/1955/8. Wiedomost summam otpuszczienym za poslednije 29 liet na raboty w kriepostjach s 1880 g. po 1909 g. (6 fiewralja 1910 g.)
17. Kratkije respisanije suchoputnych wojsk. Issprawliennoje po 1-je Sientjabrja 1903 g., S. Petersburg 1904, s. 34.

Piłkarski sezon za nami

W zakończonym sezonie piłkarskim 2022/23 gminę Różan reprezentowały cztery drużyny z UKS FC 2012 Różan w różnych kategoriach wiekowych. Seniorzy Klubu ze zmiennym szczęściem występowali na boiskach mazowieckiej A klasy grupy Ciechanowsko – Ostrołęckiej. W gronie czternastu drużyn ostatecznie uplasowali się na 7 pozycji odnosząc 11 zwycięstw, 2 remisy i 13 porażek. W trakcie sezonu z prowadzenia reprezentacji oraz trenowania dzieci zrezygnował Michał Nosek. Niewątpliwie, zmiana na stanowisku trenera i związana z nią zamieszanie były czynnikiem, który miał olbrzymi wpływ na dyspozycję i wyniki naszych reprezentantów. Kryzys udało się jednak zażegnać

i z każdym dniem było coraz lepiej. W ramach stowarzyszenia oprócz seniorów gminę reprezentowali zawodnicy kategorii wiekowych: Młodzik 2010/12, Orlik 2012/14, Żak 2014/15, którzy w swoich rozgrywkach odnieśli spektakularne sukcesy zarówno na rodzimym boisku w Różanie jak i podczas spotkań wyjazdowych. Cieszy duża frekwencja i zaangażowanie najmłodszych zawodników naszego klubu zarówno na treningach jak i podczas rozgrywek ligowych. Dodatkowo oprócz regularnych ligowych zmagani w kilkunastu turniejach piłkarskich wzięło udział 20 zawodników z roczników 2016/2017. W przyszłym sezonie 2023/24 do Seniorów, Młodzików, Orlików i Żaków dołączą Skrzaty, tym samym w rozgrywkach ligowych gmina reprezentowana będzie w pięciu kategoriach wiekowych.

Poniżej wyniki rozegranych meczów drużyny seniorów oraz składy drużyn wszystkich kategorii wiekowych. Serdecznie dziękujemy wszystkim zaangażowanym w funkcjonowanie i rozwój naszego klubu. J.Świdorski

Drużyna Seniorów

- Piotr Bałas,
- Kamil Białobrzewski,
- Wojciech Biedrzycki,
- Marcin Buchalski,
- Maciej Glimasiński,
- Kamil Glinka,
- Marcin Kaczyński,
- Piotr Kamionowski,
- Karol Kraśniewski,
- Piotr Kubat,
- Paweł Łuczynski,
- Nicolas Martin,
- Maciej Matuszewski,
- Piotr Mosakowski,
- Jarosław Napiórkowski,
- Kacper Niedźwiecki,
- Adrian Piersa,
- Kamil Rupacz,
- Michał Rychlik,
- Paweł Skarżyński,
- Kamil Tarasiewicz,
- Marcin Wilczewski,
- Przemysław Załęski,
- Szymon Załęski.

Wyniki A klasy 2022/23 - UKS FC 2012 Różan

- Bartnik Myszyniec - FC 2012 Różan - 2:1
- FC 2012 Różan - GUKS Krasnosielc - 2:3
- Gladiator Słozzewo - FC 2012 Różan - 0:4
- FC 2012 Różan - Orzeł Sypniewo - 3:2
- GKS Łyse - FC 2012 Różan - 1:1
- FC 2012 Różan - Pełta Karniewo - 3:4
- Orzyc Chorzele - FC 2012 Różan - 1:4
- FC 2012 Różan - Orleża Baboszewo - 4:3
- Tamka Dzierzgowo - FC 2012 Różan - 5:1
- FC 2012 Różan - ULKS Ołdaki - 3:3
- Narew 1962 II Ostrołęka - FC 2012 Różan - 3:0
- FC 2012 Różan - Opia Opinogóra - 1:2
- GKS Pokrzywnica - FC 2012 Różan - 3:4
- FC 2012 Różan - Bartnik Myszyniec - 2:4
- GUKS Krasnosielc - FC 2012 Różan - 2:0
- FC 2012 Różan - Gladiator Słozzewo - 0:4
- Orzeł Sypniewo - FC 2012 Różan - 3:1
- FC 2012 Różan - GKS Łyse - 2:0
- Pełta Karniewo - FC 2012 Różan - 1:2
- FC 2012 Różan - Orzyc Chorzele - 4:0
- Orleża Baboszewo - FC 2012 Różan - 2:1
- FC 2012 Różan - Tamka Dzierzgowo - 3:2
- ULKS Ołdaki - FC 2012 Różan - 6:1
- FC 2012 Różan - Narew 1962 II Ostrołęka - 2:1
- Opia Opinogóra - FC 2012 Różan - 5:2
- FC 2012 Różan - GKS Pokrzywnica - 2:1

Drużyna Orlików

- Filip Banaszek,
- Dawid Białobrzewski,
- Jakub Chrzanowski,
- Wojciech Drwęcki,
- Szymon Jaskólski,
- Błażej Józwiak,
- Oskar Kamiński,
- Michał Klusek,
- Hubert Małkowski,
- Ryszard Mroczkowski,
- Jacek Mroczkowski,
- Oliwier Napiórkowski,
- Jakub Otlowski,
- Bartosz Prusik,
- Adam Tomaszewski,
- Eryk Wysocki.

Drużyna Młodzików

- Karol Banaszek,
- Filip Banaszek,
- Szymon Brzozowski,
- Hanna Chełchowska,
- Kacper Długolecki,
- Patryk Dobrzyński,
- Kacper Gajdecki,
- Antoni Kluczek,
- Mieszko Mosakowski,
- Jacek Mroczkowski,
- Jakub Napiórkowski,
- Łukasz Ostaszewski,
- Jakub Otlowski,
- Kamil Ruszkiewicz,
- Mateusz Siemiątkowski,
- Mateusz Ślucky,
- Karol Śliwka.

Drużyna Żaków

- Franciszek Bienkowski,
- Jakub Chrzanowski,
- Oskar Kamiński,
- Michał Klusek,
- Szymon Kucharczyk,
- Ryszard Mroczkowski,
- Jakub Mróz,
- Wojciech Napiórkowski,
- Marceli Poździak,
- Błażej Tomaszewski,
- Aleksander Załęski.

Damian Niedźwiecki złotym medalistą

Od 15 do 18 czerwca br. odbywały się w Gdańsku Mistrzostwa Polski Elite i U23 w podnoszeniu ciężarów. Pochodzący z Różana Damian Niedźwiecki został złotym medalistą Młodzieżowych Mistrzostw Polski do lat 23 w kategorii wagowej do 109 kg i 5 zawodnikiem Mistrzostw Polski Seniorów w tej kategorii (316 kg w dwuboju) a także uzyskał tytuł mistrza w kat 102 kg w Akademickim Pucharze Polski AZS / Mistrzostwa Polski AZS Białą Podlaską w dniach 23-24.06.2023 r. Ponadto został najlepszym zawodnikiem w punktacji Sinclair'a zawodów wśród mężczyzn. (red.)

FB KAS AZS AWF Białą Podlaską Podnoszenie Ciężarów

Turniej o puchar burmistrza

23 kwietnia br. w hali sportowej odbył się turniej piłki siatkowej o puchar burmistrza gminy Różan. Popularyzacja i upowszechnianie zdrowego stylu życia, integracja we współzawodnictwie sportowym, nauka za-

Drużyna Narew Różan fot. FB Tomasz Grześkowicz

zdrowej rywalizacji i walki fair play to cel imprezy. Rywalizowało 5 drużyn kobiecych i 8 drużyn męskich z terenu gminy Różan i sąsiednich miejscowości. Po zaciętej i zdrowej rywalizacji wyłoniono zwycięzców. W kategorii kobiet: Karniewo I miejsce, Różan II miejsce II, Tamers miejsce III. W kategorii mężczyzn: I Dream Team, II Narew Różan, III Team Ostrołęka. Sędziowie w składzie: Paweł Łuczynski, Tomasz Grześkowicz i Robert Brzuzy wręczyli zwycięzcom nagrody w postaci piłek siatkowych i pucharów. M.Cachel

Elektrownia atomowa produkuje bardzo mało odpadów. Jak podaje U.S. Department of Energy, całe zużyte paliwo jądrowe z USA w ciągu ostatnich 60 lat zajęłoby powierzchnię boiska piłkarskiego na głębokość niecałych 10 m. Nie należy zapominać, że elektrownie węglowe również pozostawiają po sobie odpady. Według Environmental Protection Agency (EPA) w USA co roku wytwarzają one 140 mln t odpadów po spalaniu węgla. Odpady dzielimy na niskoaktywne i wysokoaktywne. Poziom ich radioaktywności zmienia się od niewiele większego niż promieniowanie tła dla odpadów z walcowni uranu do znacząco wyższego w przypadku zużytego paliwa i części reaktora. Ok. 90 proc. objętościowych odpadów z elektrowni to odpady niskoaktywne. Można je bezpiecznie składować niemal wszędzie.

*

Najcichszy pokój na świecie znajduje się w siedzibie Microsoftu w stanie Waszyngton. *Gdy tylko wchodzi się do pokoju, natychmiast odczuwa dziwne i unikalne uczucie, które trudno opisać – powiedział CNN Hundraj Gopal, naukowiec zajmujący się mową i słuchem oraz główny projektant komory bezdechowej w Microsoft. – Większość ludzi uważa brak dźwięku za ogłuszający, odczuwa uczucie pełności w uszach lub dzwonienie. Bardzo słabe dźwięki stają się słyszalne, ponieważ hałas otoczenia jest wyjątkowo niski. Kiedy odwrócisz głowę, usłyszysz ten ruch. Słychać swój oddech i brzmi to dość głośno.*

*

Toster do selfie

Czy kiedykolwiek chciałeś zrobić zdjęcie i je zjeść? Gdy użytkownik wysłał selfie do tej firmy, obraz jest przygotowywany za pomocą Adobe Photoshop, a stereo-

wana komputerowo wycinarka do metalu tworzy płytę ze zdjęciem. Ta płyta jest następnie wkładana do tostera, gdzie po użyciu zrobi tosta z selfie na dowolnym kawałku chleba. Kto by pomyślał, że technologia unowocześni Twój portret w kwestii jedzenia! Niestety, twórca tostera do selfie zamknął masową produkcję tego przedmiotu, decydując się na sprzedaż istniejących modeli. Nie ma tak dużego rynku na tostery do selfie! :-)

25 LAT RÓŻNICY

40 LAT RÓŻNICY

Od początku inwazji Rosji na Ukrainę w sieci pojawia się wiele doniesień o tym, że pomoc uchodźcom ma stanowić dla Polaków problem. Większość z nich sugeruje, że Ukraińcy stanowią uprzywilejowaną grupę mogącą liczyć na wsparcie niewspółmierne do realnych i niezbędnych potrzeb. Kwestionowana jest prawdziwość wojny w Ukrainie. Podobne przekazy pojawiały się w sieci od początku ataku Rosji. Prawda jest taka, że w Ukrainie trwa wojna. Jej efektem jest śmierć wielu osób, jak również straty materialne, także wśród cywilnej infrastruktury.

Jak wynika z danych Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR), z powodu tej wojny zmarło ponad 8,4 tys. cywilów. Ponad 14,2 tys. osób zostało rannych (stan na 10 kwietnia 2023 roku). OHCHR – podając te liczby – podkreśla, że rzeczywiste dane są znacznie wyższe z uwagi na utrudnione otrzymywanie informacji z miejsc, gdzie toczą się intensywne działania wojenne. Miliony ludzi potrzebują pomocy humanitarnej z powodu działań wojennych w Ukrainie.

Twierdzenie, że uchodźcy z Ukrainy najechali Polskę wpisuje się w popularną dezinformującą narrację dotyczącą tych osób. Słowo najazd oznacza agresję, atak, inwazję, co przyczynia się do pozycjonowania Ukraińców jako zagrożenia.

W świetle teorii spiskowej uchodźcy mają w przyszłości uzyskać polskie obywatelstwo i w związku z tym współdecydować o kształcie polskiej polityki.

Narracja ta jest odpowiednikiem The Great Replacement Theory (z ang. Teoria Wielkiego Zastąpienia) rozpowszechnionej w innych krajach i zaadaptowanej do polskich warunków. Zgodnie z tą teorią polityka migracyjna jest elementem spisku, w ramach którego biali mieszkańcy Europy mają być zastępowani przez imigrantów z krajów muzułmańskich i mają przejmować ich miejsca na szczeblach władzy i przy tworzeniu kultury. W Polsce – w dezinformujących materiałach wpisujących się w tę teorię spiskową – miejsce muzułmanów zajęli Ukraińcy.

Znajdujemy także informacje o bezpodstawnie przyznanych Ukraińcom prawach między innymi do zasiłków socjalnych. Zasiłek socjalny to świadczenie pieniężne przyznawane osobom niezdolnym do pracy ze względu na wiek lub niepełnosprawność (art. 37 ustawy o pomocy społecznej). Świadczenie to wynosi maksymalnie 719 zł. Zgodnie z art. 5. ustawy o pomocy społecznej prawo do świadczeń z pomocy społecznej (nie tylko do zasiłku socjalnego) przysługuje: obywatelom Polski przebywającym na terytorium RP oraz cudzoziemcom (nie tylko Ukraińcom) mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium RP. Ta druga grupa może się ubiegać (art. 5. p. 2) o świadczenia na podstawie m.in.: zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, w związku z uzyskaniem w RP statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, w związku z uzyskaniem w RP zgody na pobyt ze względów humanitarnych. **Przepis uprawniający cudzoziemców do pobierania świadczeń socjalnych funkcjonuje od 2004 roku, czyli na długo przed wojną w Ukrainie.**

Z art. 31 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy każdy Ukraińiec, który uzyska w Polsce numer PESEL, może ubiegać się o jednorazowe świadczenie w wysokości 300 zł. Pieniądze te mają zostać przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. Nie jest to zasiłek socjalny, lecz inne świadczenie jednorazowe.

Do Polski przyjechały tylko cwaniaki z Zachodu (Ukrainy red.). Jest to manipulacja wypowiedzią ekspertki. Dane dotyczące Ukraińców wyrażających chęć pozostania w Polsce pochodzą z sondażu agencji pracy Gremi Personal. Jak wyjaśniła dyrektor działu rekrutacji Gremi Personal, Anna Jobolda,

niektórzy Ukraińcy nie mają już dokąd wracać, zwłaszcza ci ze wschodniej i południowej części Ukrainy, gdzie domy zostały zniszczone przez rosyjskich okupantów (...) Jak czytamy w tekście Lega Artis, w całej wypowiedzi pani Anny brakuje rzekomo kontekstu, że mieszkańców wschodniej Ukrainy jest w Polsce jak na lekarstwo, ponieważ Polskę załapała głównie fala cwaniaków z zachodu tego państwa. Dyrektorką departamentu rekrutacji Gremi Personal jest Anna Dzhobolda i to jej wypowiedź została użyta do manipulacji. Wojna w Ukrainie toczy się nie tylko na wschodzie kraju, a ataki na infrastrukturę cywilną zdarzają się również w jego zachodnich częściach. Nazywanie uchodźców cwaniakami wartościuje te osoby negatywnie. W ten sposób prezentuje się jako kogoś, kto przybył do Polski z powodu czekających tu na niego przywilejów. Słownikowa definicja tego wyrazu wskazuje, że cwaniakiem jest osoba przebiegła, która radzi sobie czymś kosztem. Według przekazu kancelarii Lega Artis tą wyszykaną grupą mają być Polacy, na których rzekomo pasowałyby uchodźcy z Ukrainy.

*

W naszych szkołach uczy się nas czytać i pisać, ale dopóki nie przywrócimy retoryki do standardowego programu nauczania, nigdy nie nauczymy się, jak działa siła języka zarówno do przekazywania, jak i znieszczenia prawdy. Istnieje w dużej mierze niewiedomość, ale zauważalny historyczny powód tego zaniedbania. Instytucje edukacyjne i autorytety kulturalne obawiają się, że siła krytyki językowej może zostać wykorzystana przeciwko ich autorytetowi.

*

Jak to umiejętnie wyciszyli afery... Kto dziś pamięta o aferach SKOK, Banasia, PCK, Getback, Podkarpackiej, NBP, KNF, Kuchcińskiego, Piebaka, agenta Tomka, CBA, kolekcji Czertoryskich, z listami poparcia dla KRS, komisji smoleńskiej, wycinki Puszczy Białowieskiej, ułaskawienie Kamińskiego, finansowanie Solidarnej Polski, ze śmigłowcami Caracal, Piotrowicza, Polskiej Fundacji Narodowej, ze śmiercią Igora Stachowiaka, z dwiema wieżami Kaczyńskiego i spółką Srebrna, wieżami w Ostrołęce, z taśmami Morawieckiego, z majątkiem Morawieckiego, z mafią wатовską w ministerstwie finansów, z Funduszem Sprawiedliwości, z kradzieżą pieniędzy w CBA, z polskim złotem przywiezionym z Anglii, lewe przetargi w więziennictwie pana Jakiego, respiratory od handlarza bronią, maski od znajomego narciarza pana ministra, z nepotyzmem na każdym szczeblu stanowisk w spółkach skarbu państwa? A to tylko to co widać na górze, o dołach ciemny lud jeszcze nie mówi... I wiele jeszcze następnych, bo ten wpis jest stary, ale aktualny. Myśl. Nie oglądaj TVPiS.

*

Całe nasze życie jest na naszych urządzeniach - nadszedł czas, aby nasze hasła zaczęły to odzwierciedlać. Pomyśl o wszystkich informacjach, które znajdują się za ekranem. Informacje bankowe, adresy, tajemnice, prywatne zdjęcia, dane służbowe, najprawdopodobniej wszystko tam jest. Nie przekażesz tych rzeczy nieznanemu na ulicy, ale prawdopodobnie nie utrudnisz temu nieznanemu na ulicy dostępu do nich, jeśli zdarzy się, że dostanie w ręce twój telefon.

Okazuje się, że 23 miliony ludzi w samej Wielkiej Brytanii używa hasła 123456 i że to hasło króluje jako najczęściej używane w historii. Szczerze mówiąc, jaki jest sens posiadania hasła, jeśli zamierzasz uczynić je takim samym jak wszystkich inni? Zasadniczo prosisz o udostępnienie swoich danych 23 milionom + innym osobom.

Rzeczywistość jest taka, że jest wielu ludzi, którzy umierają, aby dostać w swoje ręce telefon i wszystkie tajemnice, które w nim żyją. Jeśli masz coś wartego ukrycia, rozważ poprawienie hasła.

demagog.org.pl

illumabily.com

POGLĄDY

Czy jednak nie byłoby prościej, gdyby władze rozwiązały naród i wybrały nowy? - Bertold Brecht

*

Rządy nie rozwiązują problemów, tylko co najwyżej zastępują jedne innymi, tworząc kolejne... A m.in. długi państw, firm, prywatne stale rosną... Ilość śmieci, skażenia, trujące stale rośnie... Spada jakość i ilość ziem uprawnych... Ubywa, przetwarzających dwutlenek węgla na tlen, tworzących gleby, lasów... Ginią organizmy wodne, glebowe, które również przetwarzają dwutlenek węgla na tlen... Odsetek ludzi chorych, upośledzonych fizycznie, psychicznie, niedorozwiniętych, anormalnych umysłowo, niezdolnych do pracy stale wzrasta... Spada iloraz inteligencji, ludzie są coraz mniej rozumni... Rośnie odsetek nikotynowych, alkoholowych, narkotykowych, żywieniowych, lekowych degeneratów... ltp. itd...

Codziennie w/w telewizyjne ćpyny słuchają, jakie to rząd osiągnął kolejne sukcesy... I wybierają swoich bohaterów na kolejne sejmowe, rządowe kadencje...

Rządy okłamują, manipulują, ogłupiają, okradają. Żerują na swoich wybrańcach i jeszcze na koszt przyszłych pokoleń...

Rządy muszą się wykazywać, że bronią, walczą, chronią, ratują, pomagają, są dobroczynne, pozytywne, niezbędne, aby ich nie tylko nie powieszono, ale nagradzano (znaczy się sami się, oficjalnie i nieoficjalnie, nagradzają...), wybierano...

*

Z ruskimi nie da się dogadać, jeżeli nie dysponuje się siłą, która jest w stanie ich zgnieść. Kennedy taką siłą miał i stąd wniknęło dogadanie. A Żelenski nie miał i efekt jest właśnie taki jaki widzimy od roku. Gdyby Putin czuł realną obawę, że w przypadku ataku wyjdzie mu na front ukraiński 500 tys US Army, to by dążył do negocjacji. Mentalność typowego bandziora, naprawdę wszyscy to widzą poza ruskim społeczeństwem i Niemcami. (Komi)

*

Co powiesz o Kadafim z jego prześmieszonym wyglądem? Berlusconi z bunga bunga i innymi wygłupami? Johnsonem z jego blond grzywką i aferami, wieloma małżeństwami? Trumpem, który może politycznie smartwytchwać? Jelcynem z jego tańcami na scenie podczas kampanii wyborczej i wiecznymi wybrykami, prawdopodobnie po pijaku? O naszym Kwaśniewskim, który też sobie potańczył. O Farage z jego Brexitem? No i finałowo, o Słudze Narodu, który jako lider kabaretu został prezydentem i dziś jest liderem Ukrainy stawiającej opór odwiecznemu ciemniejszy sąsiadów? Hmm, no co powiesz? Pamiętaj, wszystko zależy od odbiorcy. Dla mnie Putin nawet nie jest śmieszny, jest żalony. Ale obawiam się, że Rosjanie myślą o nim inaczej. (Monkey)

CIEKAWOSTKI

Sudan ma więcej piramid niż jakiegokolwiek kraju na świecie. Liczby nie są nawet zbliżone. Podczas gdy w Egipcie odkryto 138 piramid, Sudan szczyty się około 255.

*

W 2021 r. średnie roczne skorygowane wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w Unii Europejskiej wynosiło 33 500 euro – wynika z nowego wskaźnika Eurostatu, który jest publikowany po raz pierwszy. W Polsce ten wskaźnik nie sięga nawet połowy unijnej średniej.

*

W Norwegii za godzinę pracy można otrzymać nawet ponad 50 euro, co w przeliczeniu na polską walutę, daje prawie 240 złotych!

Dania. Średnia stawka godzinowa w tym kraju wynosi 44 euro. Luksemburg - za godzinę pracy możesz otrzymać około 41 euro. W rankingu przeciętnych, miesięcznych zarobków netto Polska znajduje się powyżej 40. miejsca.

*

Każdego roku około 24 tysiące osób ginie od uderzeń piorunów, a około 240 tysięcy zostaje rannych. Piorun ma ok. 30 tysięcy °C. Więcej niż powierzchnia Słońca! Jeśli drzewo zostanie uderzone piorunem, może eksplodować, ponieważ po uderzeniu cieple wewnątrz drzewa natychmiast zamieniają się w gaz i rozszerzają się. Jeśli uderzy w piasek lub skały, może zostać skamieniały i utworzyć skamieniałości błyskawicy. Szanse na uderzenie pioruna wynoszą 1 do 12 tysięcy.

*

- Według statystyk Amerykanie spędzają dwie godziny i 54 minuty na korzystaniu z telefonów komórkowych dziennie.
- Gwarancja produktów Apple może zostać unieważniona, jeśli palisz w ich pobliżu.
- Elon Musk, założyciel SpaceX, ma 264 miliardy dolarów wartości netto.
- Lis w logo Mozilla Firefox to w rzeczywistości czerwona panda.
- Pierwszy magnetowid był wielki jak fortepian!
- 92% światowych pieniędzy jest przechowywanych cyfrowo.
- Najpopularniejszym hasłem do komputera jest 123456.
- W 2022 r. w Oceanie Atlantyckim zatono 4000 luksusowych samochodów.
- Założyciele Microsoftu, Apple, Facebooka i SpaceX mają jedną wspólną cechę - wszyscy swego czasu porzucili naukę!
- Słowo robot pochodzi od czeskiego słowa, które oznacza pracę przymusową.
- Indie znajdują się na szczycie ilości użytkowników Facebooka, mając ponad 329 milionów osób aktywnych na tym portalu społecznościowym.

WARTO PRZECZYTAĆ

Śmierć to tylko sen

Christopher Kerr jest lekarzem i dyrektorem Hospicjum i Ośrodka Opieki Paliatywnej w Buffalo. Wszyscy jego pacjenci umierają.

Opiekował się jednak tysiącami ludzi, którzy w obliczu śmierci mówili o miłości i łasce. Kerr mówi, że poza fizycznymi realiami umierania istnieją nie-

widzialne procesy, które stanowią afirmację życia. Należą do nich sny, które nie przypominają zwykłych snów. Te doświadczenia kończą życia, opisywane jako prawdziwsze niż rzeczywiste, przywracają do życia przeszłe związki, znaczące wydarzenia oraz tematy związane z miłością i przebaczeniem.

Dr Kerr prowadzi czytelnika przez intymne wywiady z umierającymi, w trakcie których można doświadczyć ogromnej mocy snów i wizji. Książka przedstawia fascynującą i głęboko poruszającą obraz procesów umierania. Pokazuje również, jak wielkiej otuchy doświadczenia pacjentów mogą dodać pozostałym rodzinom. Pozycja o pocieszeniu, nadziei i podnoszącym na duchu spojrzeniu na śmierć.

Ciekawe zdjęcia historyczne

Dr Zbigniew Religa monitoruje swojego pacjenta po 23-godzinnej operacji przeszczepu serca, 1987 r. Jego asystent śpi w kącie.

Pośród płataniny przewodów dr Zbigniew Religa z niepokojem wpatruje się w ekran, aby zobaczyć, jak jego pacjent reaguje po przeszczepie serca. W prawym dolnym rogu widać, jak jeden z jego kolegów, który pomógł mu w operacji, zasnął. Operacja trwała 23 godziny.

Dr Religa był pionierem transplantacji serca w Polsce i choć operacja była wówczas uważana za niemożliwą, zaryzykował i operacja zakończyła się pełnym sukcesem.

Pacjentem był Tadeusz Żytkiewicz, który zmarł w 2017 r. – 30 lat po operacji, przeżył człowieka, który dał mu nowe serce.

James Stanfield zrobił to zdjęcie w 1987 r., gdy relacjonował upadający i przestarzały system bezpłatnej opieki zdrowotnej w Polsce, który w latach 80 osiągał stan narodowego kryzysu. Fotografia została wybrana zdjęciem roku 1987 przez National Geographic i znalazła się na liście 100 najważniejszych zdjęć w historii.

Religa ukończył studia na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym w 1963 r. W latach 1966-1980 pracował w Szpitalu Wolskim w Warszawie, gdzie uzyskał dyplom chirurga. W roku 1973 odwiedził Nowy

Jork, aby szkolić się w chirurgii naczyniowej, a w 1975 r. skończył się w kardiologii w Detroit (USA).

W 1973 r. uzyskał stopień doktora. W 1981 r. uzyskał habilitację, uzyskując uznanie akademickie. W latach 1980-1984 wykładał w Warszawskim Instytucie Kardiologii. W 1984 r. uzyskał katedrę kardiologii i kierował Kliniką Kardiologiczną w Zabrze.

Pionier transplantacji serca u ludzi w Polsce, kierował zespołem, który dokonał pierwszego w kraju udanego przeszczepu, a w czerwcu 1995 r. jako pierwszy chirurg wszczepił sztuczną zastawkę stworzoną z materiałów pobranych ze zwłok ludzkich.

Dr Zbigniew Religa był nałogowym palaczem i 8 marca 2009 r. zmarł na raka płuc. Pogrzeb odbył się na cmentarzu dla niekatolików, ponieważ Religa był ateistą. Jego pogrzeb był transmitowany na żywo w telewizji.

Fotograf, który zrobił zdjęcie, i jego pacjent Tadeusz Żytkiewicz byli obecni na pogrzebie, a jego 88-letni pacjent trzymał zdjęcie zrobione tego dnia przez cały pogrzeb.

Numery telefonów

Urzędu Gminy w Róźnie:

29 numer kierunkowy

gminarozan.pl

rozan.bipgminy.pl

Burmistrz Piotr Świdarski

Burmistrz przyjmuje interesantów w sprawach skarg

i wniosków w każdy wtorek

w godz. 12.00 – 16.00 w pok. nr 22 – I piętro

76 79 120 sekretariat

76 79 121 faks sekretariat

76 79 122 sekretarz

Referat organizacji i nadzoru

76 79 122 kierownik

76 79 136 obsługa Rady i Komisji

76 79 144 administracja sieci komputerowej

Referat finansów i budżetu

76 79 132 kierownik

76 79 132 księgowość budżetowa

76 79 143 księgowość podatkowa

76 79 133 wymiar podatków i opłat

76 79 142 księgowość budżetowa szkół i przedszkola

76 79 142 płace szkół i przedszkola

76 79 134 kasa

Referat planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska

76 79 126 kierownik

76 79 125 planowanie przestrzenne

76 79 125 stanowisko pracy ds. inwestycji

76 79 126 drogi i zamówienia publiczne

76 79 149 gospodarka mieniem komunalnym i rol.

76 79 149 ochrona środowiska

Referat oświaty, kultury i sportu

76 79 140 kierownik

76 79 140 oświata oraz rozwiązywanie problemów alko-

holowych i przeciwdziałania patologiom społecznym

76 79 139 działalność gospodarza, archiwum zakłado-

we, kultura i zdrowie

76 79 294 sport

Urząd stanu cywilnego

76 79 127 kierownik

76 79 127 sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych

76 79 128 promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych

76 79 135 obronność, obrona cywilna i zarządzania

kryzysowe

76 69 177 Ośrodek Pomocy Społecznej

76 69 004 Posterunek Energetyczny, ul. Polna 991, 22 3404100 zgłaszanie reklamacji w sprawie przerw w dostawie prądu

Zakład Gospodarki Komunalnej

Sp. z o.o.

Tel. 76 69 159 ul. Dolna

e-mail: biuro@zgkrozan.pl

Biuro zakładu pracuje w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰

od poniedziałku do piątku

Tel. 76 69 041 - oczyszczalnia ścieków

Tel. 606280968, 662258790 - zgłaszanie awarii

Adresy e-mail:

Urząd gminy: ugrozan@post.pl

Burmistrz: ugrozan@post.pl

Sprawy organizacyjno-kadrowe:

k.kowalewska@gminarozan.pl

Obsługa Rady i Komisji:

m.bialik@gminarozan.pl

Kierownik nadzoru i informatyki:

m.osiecki@gminarozan.pl

Administracja sieci komputerowej:

p.rzezawa@gminarozan.pl

Skarbnik, kierownik referatu finansów i budżetu:

m.powirska@gminarozan.pl

Księgowość budżetowa:

a.grzywacz-brym@gminarozan.pl

Księgowość podatkowa:

m.mosakowska@gminarozan.pl

Podatki i opłaty:

m.brzdziak@gminarozan.pl

Księgowość szkół i przedszkola:

k.sledziwska@gminarozan.pl

Rachuby, plac szkół i przedszkola:

m.skrzecz@gminarozan.pl

Kierownik referatu planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska:

c.lodygowski@gminarozan.pl

Planowanie przestrzenne:

j.oltarzewska@gminarozan.pl

Inwestycje: w.wnuk@gminarozan.pl

Drogi i zamówienia publiczne:

c.lodygowski@gminarozan.pl

Gospodarka mieniem komunalnym i rolnictwo:

i.dobrosielska@gminarozan.pl

Ochrona środowiska: a.ostrowska@gminarozan.pl

rozan.pl

Kierownik referatu oświaty, kultury i sportu:

k.ogonowska@gminarozan.pl

Oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałanie patologiom społecznym:

k.ogonowska@gminarozan.pl

Sport: sport@gminarozan.pl

Kierownik urzędu stanu cywilnego:

b.kornacka@gminarozan.pl

Sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych:

b.kornacka@gminarozan.pl

Promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych:

k.zamojska@gminarozan.pl

Archiwum zakładowe, dział. gosp. kultura i zdrowie:

e.stryjewska@gminarozan.pl

997 POLICJA

71 77 391 Różan, ul. Lwowska

998, 112 STRAŻ POŻARNA

Różan, ul. Warszawska, 76 69 008

999 POGOTOWIE RATUNKOWE

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI (22) 62 102 51

800 120 226 tel. zaufania o przestępstwach

w rodzinie

Prawo Głosu

*Nie jestem przecież wybrańcem losu,
Żeby podważać historię dziejów,
Lecz ja od zawsze mam prawo głosu,
By dać wyborcom rangę istnieniu.*

*Każdy wybiera własnym sumieniem,
Byle Ojczyźnie było jak trzeba,
Lecz ja się pytam, gdzie jest Jej mienie,
Gdy z prośbą trzeba dziś iść do nieba.*

*Gdzie się podziały nasze pieniądze,
W których istnienie, nikt wszak nie wątpi,
Przecież od dawna królują żądze,
By innym branzom grosza poskąpić.*

*Ale dlaczego to kosztem zdrowia,
Kiedy ktoś prosi, pomóż, umieram,
Ja już nie mogę użyć posłowania,
Gdyż bólem serca mi to doskwiera.*

*I kardiowerter już nie pomoże,
Gdy znieczulić widać od góry,
Ześlij memento na ziemię Boże,
By rozstąpiły się czarne chmury.*

Zenon Kozłowski

*

Ojczyzna

*Ja Ciebie widzę kraju ojczysty,
Że nie ma winien, są same zyski,
Ty się obronisz, boś jest otwarty,
Gdy ktoś ocenia cóż jesteś warty.*

*A grają Tobą na różne strony,
Z lewa i z prawa zerkają wzrokiem,
Czy masz plus minus coś do obrony,
Gdy nie daj Boże wyjdzie nam bokiem?*

*Ty swoją wartość wnieś na sztandary,
By nie szargano Jej na ulicach,
Powiedz, że polskie to będą miary,
Gdy winien będzie nie do ukrycia.*

*I nie ma przepros, gdyś sprzeniewierzył,
Bo moim kosztem patrzyłeś w przyszłość,
A jam do końca, w uczciwość wierzył,
Że w swoim bracie odzyskam bliskość.*

*Proszę Cię zatem, Ojczyzno moja,
Zrób znak równości, nie pozwól dzielić,
Prerogatywa jest przecież Twoja,
By młyn historii przestał znów mielić.*

Zenon Kozłowski

RAPORT O STANIE GMINY XII PIKNIK MILITARNY
Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ ULICA LIPOWSKIEGO

ŚWIERSZCZ RÓŻAŃSKI

Trwają prace kończące zagospodarowanie rekreacyjno-kulturalne terenu Fortu nr 4, które zaplanowano na 2024 r.
Gmina otrzymała na ten cel 1 387 626,26 zł. Całość będzie kosztować 8 118 093,11 zł.

Przebudowa - renowacja zbiornika wodnego w Załużu.
Koszt 326 128,97 zł w tym 126 000 zł dofinansowania z budżetu województwa mazowieckiego.

Zbiórka dla OLI

Dziewięcioletnia Ola Załęska z Różana od urodzenia zmaga się z chorobą (mukowiscydoza, zwłóknienie wielotorbielowate z innymi chorobami), która dzień po dniu zabiera jej oddech. To straszna choroba, na którą nikt jeszcze nie wynalazł lekarstwa. Urodzone z nią dzieci, skazane są na leczenie do końca życia. Samo życie toczy się pod dyktando zabiegów, terapii i leków, których chory niestety musi przyjmować całe garście. Choroba ta powoduje, że organizm wydziela duże ilości śluzu, który, mówiąc obrazowo, zakleja wszystkie narządy łącznie z płucami, które stopniowo tracą wydolność, aż w końcu jedynym ratunkiem dla chorego jest przeszczep. Czy dla chorego na mukowiscydozę jest jakiegось wyjście? Szansa na to, że choroba odpuści - na razie nie istnieje, choć są już na rynku leki przyczynowe, które skutecznie walczą z mukowiscydozą o standard i wygodę życia chorego!

Ola potrzebujemy pomocy w ubieraniu środków na leki przyczynowe, które u nas są refundowane dopiero od 12 roku życia, a są one bardzo drogie. Istnieje odpowiednik argentyński tych leków, który jest 5 razy tańszy!

CHCESZ POMÓC?

Wesprzyj zbiórkę nawet najdrobniejszą kwotą www.siepomaga.pl/ola-zaleska
WYŚLIJ SMS pod numer 75365 TREŚĆ 0348714 (koszt 6,15 zł brutto w tym VAT)
PRZEKAŻ 1,5% PODATKU NUMER KRS 0000396361 cel szczegółowy 1,5% 0348714 ALEKSANDRA

28 listopada 2023 roku, 10:00-11:15
Dzielnica i wytyczenie granic wydziału Urzędu Miejskiego Nadzoru Finansowego.
Jak wygląda okazuje i jak się przed nim chronić.

internet.gov.pl
SPRAWDŹ JAKI INTERNET JEST DOSTĘPNY. DOWIEDZ SIĘ O PLAKOWANYCH INWESTYCJACH.

Fot.M.Cachel

9 grudnia 2023 r. odbędzie się akcja honorowego krwiodawstwa pod hasłem Nie bądź obojętny - podziel się kropelką krwi - uratuj czyjeś życie. Rejestracja w dniu akcji w urzędzie gminy (sala konferencyjna) w godz. 08³⁰-11³⁰.

Gmina Różan otrzymała 2 000 000 zł na przebudowę ulicy Polnej wraz z budową kanalizacji deszczowej oraz 6 000 000 zł na remont stadionu sportowego przy ul. Szkolnej w ramach Rządowego Programu Inwestycji Strategicznych.

Zakończono przebudowę stacji uzdatniania wody w Dzbedzu, która kosztowała 1 753 586,90 zł w tym dotacja 735 420 zł.

Zakończono inwestycję pn. Przebudowa dróg gminnych Załęże Eliasze - Szygi, Załuże - Chranowo oraz we wsi Dąbrówka (dotacja w kwocie 4 750 000,00 zł).

W listopadzie Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych przeprowadza na terenie gminy liczenie dzików. Szacowanie wielkości populacji odbywa się przy pomocy zestawów składających się z pojazdów interwencyjnych oznakowanych logo ITWL oraz dronów i polega na identyfikacji i liczeniu dzików za pomocą nowoczesnych technologii w celu zwalczania Afrykańskiego Pomoru Świń (ASF).

Fot.M.Cachel

Internet.gov.pl to usługa, dzięki której każdy może sprawdzić, czy w wybranej lokalizacji jest dostępny szerokopasmowy internet i jacy operatorzy go oferują. Można tam zgłosić potrzebę dostępu do internetu, zgłosić pustostan, czyli budynek, w którym nie jest on potrzebny oraz dowiedzieć się o planowanych rozbudowach tej sieci.

W powiecie makowskim Fundacja Togatatus Pro Bono, udziela nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (ul. Rynek 1, pok. 7a: poniedziałek, środa, piątek 12³⁰-16³⁰ oraz wtorek, czwartek 07³⁰-11³⁰).

Tel. 29 7173 822

Świerszcz Różański

GAZETA LOKALNA
MIASTA I GMINY RÓŻAN

www.swierszcz.gouk.pl
swierszcz@gouk.pl

Redaguje zespół.
Redaktor naczelny: Sebastian Olszewik

Współpracowali:
I. Murzyn, M. Cachel,
J. Załęska, Z. Kozłowski

Adres redakcji, wydawca i druk

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury
w Różanie
im. Marszałka Józefa Piłsudskiego
06-230 Różan ul. Mickiewicza 5
tel. 29 76 69 042 - 512 965 398

Skład i łamanie:
K. Kruszewski
Na okładce
Fot. M. Cachel

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, a także zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów, zmiany ich tytułów oraz obróbki zdjęć. Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść reklam i ogłoszeń. Redakcja nie zawsze zgadza się z poglądami autorów tekstów.

ISSN 1640-1573
Data wydania 20 XI 2023 r.
Cena 2 zł
Ogłoszenia: do 20 słów za darmo
1cm² – 1 zł

11 listopada - geneza

Pierwsze obchody Święta Niepodległości odbyły się 11 listopada 1937 r. czyli 19 lat po zrzućeniu przez Polskę jarzma zaborów. Ustanowiono je ustawą sejmową z 23 kwietnia 1937 r., podpisaną przez prezydenta Ignacego Mościckiego, jako święto państwowe.

O to, które z wydarzeń jesieni 1918 r. należy uznać za symboliczny moment odzyskania przez Polskę niepodległości, toczono w okresie międzywojennym II Rzeczypospolitej ostre spory. Z punktu widzenia obozu piłsudczyków najważniejszym wydarzeniem było przybycie 10 listopada do Warszawy Józefa Piłsudskiego. Z kolei lewica przekonywała o znaczeniu utworzonego w Lublinie rządu Ignacego Daszyńskiego.

W okresie międzywojennym 11 listopada jako nieoficjalne Święto Niepodległości celebrowali zwłaszcza wojskowi. Warto podkreślić, że od 1926 r. był to dzień wolny od pracy, a od 1932 od nauki. Organizowano wtedy defilady wojskowe i rewie. Niemniej idea, by świętecznie obchodzić tę datę wykluwała się bardzo długo...

Sam Piłsudski, uważał, że nie należy wprowadzać dodatkowego święta. Twierdził, że w zupełności wystarczają Święto Narodowe 3 maja i 15 sierpnia - Święto Wojska Polskiego. Argumentował, że łatwiej było wokół tych dwóch świąt osiągnąć porozumienie różnych sił politycznych w kraju, a przecież tego rodzaju okoliczność powinna naród łączyć, a nie dzielić. Jednak w 1937 r. ostatecznie piłsudczycy wybrali datę 11 listopada, chociaż sami również mieli z tym problem. 11 listopada 1918 r. Rada Regencyjna Królestwa Polskiego – instytucja niekochana i niezbyt szanowana przez Polaków – przekazała Piłsudskiemu władzę. Natomiast Piłsudski przybył do Warszawy już dzień wcześniej. I już tutaj pojawił się pierwszy problem – świętować 10 czy 11 listopada? Zastanawiano się bowiem, czy ważniejszy jest przyjazd Piłsudskiego z Magdeburga, czy przekazanie mu władzy.

cd. na str. 4

Ulica Wadawa Lipowskiego, poety-grajka jak siebie przedstawiał, lirnika kurpiowskiego, prawdziwego poety ludowego, jak nazywali go inni. Należał do ginącej grupy artystów wywodzących się z wielowiekowej tradycji anonimowych niepiśmiennych bardów. Posiadał rzadki dar, talent, który pozwalał mu przezwyciężyć brak wykształcenia, książkowej wiedzy i aparatu krytycznego. Umiął w sposób artystyczny, i to w kilku dziedzinach, wypowiadać – co mu w duszy gra. Wspomnienie o Wacławie Lipowskim na stronie 15.

ILUZJON

Burmistrz Gminy Różan Piotr Świdzki, Przewodniczący Rady Miejskiej Zbigniew Janyszko i ksiądz Szymon Kurpiewski składają kwiaty pod pomnikiem Obrońcom Ojczyzny 1939 r. podczas uroczystości Narodowego Święta Niepodległości. Różan 11 listopada br.

Burmistrz Gminy Różan Piotr Świdzki, Jarosław Zygmunt prezes Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Różańskiej i Sebastian Olszewik dyrektor GOUK. Fort nr I - XII Piknik Militaryny, 9 września br.

Marsz miliona serc - Warszawa 1 października br. Pokaz antyrządowych nastrojów przed tegorocznymi wyborami do sejmu i senatu RP.

Fot. e-sesjaTV

Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ

Sesja 16.08.

Sesja zwołana została na wniosek burmistrza. Podczas obrad radni postanowili utworzyć punkt przedszkolny w szkole podstawowej ze względu na brak miejsc w przedszkolu samorządowym. Pozwoli to zrealizować obowiązek zapewniania dostępności do publicznych miejsc wychowania przedszkolnego. Uczęszczać do niego będzie 15 dzieci w wieku 6 lat. Jednocześnie zwolniło to miejsca w publicznym przedszkolu dla dzieci, które w rekrutacji uzyskały liczbę punktów nie pozwalającą na takie przyjęcie.

W związku z tym, że z końcem br. upływa kadencja ławników sądowych rada powołała zespół do zaopiniowania kandydatów na to stanowisko w składzie: Jolanta Kruszewska, Magdalena Bonisławska, Danuta Głazewska, Dominik Podlasin, Ewa Brant.

Z uwagi na nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i wprowadzenie przez ustawodawcę zasadniczych zmian w zakresie działania Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych, rada wprowadziła stosowne zmiany.

Sesja 18.09.

Rada zapoznała się z przygotowaniem szkoły i przedszkola do nowego roku szkolnego. W roku szkolnym 2023/2024 do przedszkola uczęszcza 126 dzieci (w tym czworo z Ukrainy). Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego realizuje 41 dzieci. W szkole natomiast uczy się 307 uczniów (w tym siedmiu z Ukrainy).

Z informacji o zajęciach pozalekcyjnych organizowanych w hali sportowej wynika, że prowadzone są tam treningi karate, piłki siatkowej,

piłki nożnej dla uczniów jak i członków UKS FC 2012 Różan oraz ćwiczenia fitness. Ogółem w zajęciach uczestniczy około 250 osób tygodniowo.

Rada zapoznała się ze sprawozdaniem z wypoczynku letniego. W koloniach letnich organizowanych przez gminę w Jarosławcu wzięło udział 149 dzieci. Wzorem lat ubiegłych zorganizowano wypoczynek dla dzieci niepełnosprawnych i ich opiekunów (28 osób), dla osób pobierających świadczenia emerytalno - rentowe w wieku 65+ (101 osób).

Sesja 30.10.

Zespół opiniujący kandydatów przedstawił informację dotyczącą trybu zgłaszania i wyboru ławników sądowych. Pozytywnie zaopiniowano kandydaturę Joanny Mróz, która w głosowaniu tajnym prawie jednogłośnie (12 za, 1 przeciw) została powołana na ławnika sądowego kadencji 2024-2027.

Rada obniżyła podaną przez prezesa GUS średnią cenę skupu żyta za okres 11 kwartałów będącą podstawą do ustalenia podatku rolnego na rok podatkowy 2024 z 89,63 zł za 1 dt do kwoty 38 zł za 1 dt.

Nagrania audio z posiedzeń Komisji oraz sesji Rady Miejskiej w Różanie udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Różanie pod adresem www.rozan.bigminy.pl, natomiast materiały na poszczególne posiedzenia zamieszczane są pod adresem www.rozan.esesja.pl. Transmisje online udostępniane są na stronie swierszcz.gouk.pl.

M.Cachel

11 listopada - geneza

cd. ze str. 3

Ale był jeszcze problem wizerunkowy: 10 listopada prawie nikt na Piłsudskiego w Warszawie nie czekał, bo jego przyjazd w tym dniu był niespodziewany. Z propagandowego punktu widzenia była to pewna słabość – z przyjazdem nie można było powiązać żadnego zdjęcia rozentuzjanzmowanego tłumy go witającego. Dlatego po przewrocie majowym w 1926 r. w podręcznikach szkolnych i gazetach, dla celów propagandowych posłużono się fałszerstwem historycznym i zaczęto zamieszczać zdjęcie, ale zrobione w grudniu 1916 r. Był to zabieg tak udany, że wspomnianą fotografię - z datą 10 listopada 1918 r. - do dziś można oglądać w szkolnych podręcznikach. 11 listopada był też problematyczny z propagandowego punktu widzenia. Tego dnia przeciec Piłsudski otrzymał władzę z rąk ciała, które czerpało swoją legitymizację od okupanta. Czyli tak naprawdę to władze okupacyjne dały Piłsudskiemu mandat do rządzenia, co było również niewygodne politycznie.

Ostatecznie piłsudscy zdecydowali się na tę datę w 1937 r, kiedy po zbojkotowanych przez opozycję wyborach z września 1935 r. osiągnęli pełnię władzy w Polsce. Dzień ten wybrano też z tego powodu, że było to święto

aliantów. Tego dnia Niemcy podpisały rozejm, który kończył I wojnę światową. Jednak święto wprowadzono dopiero dwa lata po śmierci Piłsudskiego głównie z powodu przekonań politycznych samych piłsudczyków, wśród których byli ludzie o różnych poglądach od konserwatystów po socjalistów. Zabrakło lidera, którym był marszałek, brakowało porozumienia, wspólnego programu politycznego, więc święto nie było wtedy tematem numer jeden.

Natomiast politycy opozycyjni uważali, że jest to święto obozu sanacyjnego i zawłaszczenie idei niepodległości i państwa przez jedną formację polityczną.

Z powodu wojny, która wybuchła dwa lata po ustanowieniu 11 listopada świętem narodowym, był świętowany tylko dwa razy – w 1937 i 1938 r. Były to obchody niezwykle podniosłe i pełne patosu. Fotografie z tego okresu pokazują, że było to bardzo ważne wydarzenie. Podchodzono do niego bardzo poważnie, i to niezależnie od podziałów politycznych. Organizowano marsze ze sztandarami i szkolne akademie. W zakładach pracy przeprowadzano mityngi i wygłaszano uroczyste przemówienia. Lokalnie organizowano spotkania i inne wydarzenia. Piłsudskiego przedstawiano jako świętość narodową, jako kogoś, kto był ponad wszystkimi i ponad wszystkim. Akcentowano jego geniusz polityczny, dzięki któremu doprowadził do odzyskania niepodległości. Kre-

owano tak jego wizerunek, że niepodległość miała być tylko i wyłącznie jego osiągnięciem. Oczywiście nie podobało się to niezależnym historykom i publicystom. Ale ogólnie społeczeństwo powszechnie akceptowało taką retorykę i traktowało go niemal jak boga na ziemi. Trzeba przyznać, że umiejętności promocyjno-propagandowe sanacji były naprawdę wysokiej próby. Jak bardzo wtedy marszałek był obdarzony resentymentem świadczy fakt z różańskiego podwórka. Na wieść o jego śmierci Jan Edward Nowiński z Ołdy (młyn wodny na Różanicy), zmarł na atak serca, o czym wspominał Jan Mieczysław Żytowiecki.

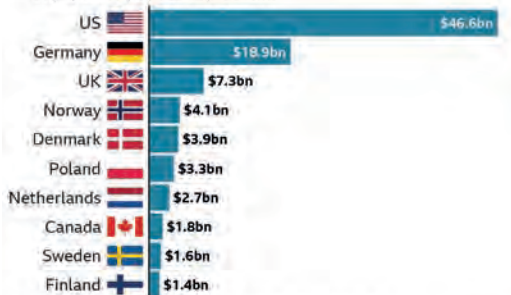
Podczas okupacji II wojny światowej o jakichkolwiek formach zbiorowego świętowania tego dnia, Polacy musieli zapomnieć. Również po wojnie 11 listopada nie miał żadnych szans na to, by stać się świętem w PRL.

Natomiast tym, co łączy obchody z lat 1937-1938 ze współczesnymi jest na pewno to, że tak dziś, jak i wtedy, są one podkreśleniem wagi i znaczenia państwa jako warunku normalnego funkcjonowania narodu. Przekaz jest jasny i czytelny: musimy państwo szanować i o nie dbać, by jego struktury były solidne. Tylko wtedy nasza kondycja – jako Polaków – będzie taka, jakiej byśmy sobie życzyli. Nie będziemy też narażeni na zagrożenia zewnętrzne - mówi prof. Andrzej Chwalba

Na podstawie dzieje.pl K.Kruszewski

Kraje będące głównymi dawcami pomocy wojskowej dla Ukrainy
Dotyczy broni i sprzętu do sierpnia 2023 r.

Uwaga: Dane nie obejmują innych zobowiązań związanych z celami wojskowymi
Źródło: Kiloński Instytut Gospodarki Światowej

defence24.pl

Zelenskiy's Telegram

Wojna

5 października br. około godziny 13:25. Rosyjski atak we wsi Hroza w obwodzie kubińskim na Ukrainie. *Ewidentnie brutalna rosyjska zbrodnia – atak raketowy na zwykły sklep spożywczy, absolutnie celowy atak terrorystyczny. Obecnie wiadomo, że zginęło ponad 48 osób. Moje kondolencje dla wszystkich, którzy stracili krewnych i przyjaciół!* – napisał się państwa ukraińskiego na Telegramie.

Wojna to życie i śmierć. Tutaj można poczuć życie pełnię życia i zobaczyć śmierć tak często jak nigdzie indziej. Kawa o poranku jest bardzo smaczna, powietrze jest bardzo czyste chociaż nie jest. Czarny chleb jest bardzo smaczny. Tylko ci, którzy tu byli, mogą naprawdę docenić życie - wypowiedź ukraińskiego żołnierza spod Adwijiwki, gdzie toczą się mordercze walki z rosyjskim agresorem.

youtube.com/watch?v=5qWm315K8

Po upadku Związku Radzieckiego Ukraina, Rosja, USA i Wielka Brytania uzgodniły memorandum budapeszteńskie z 1994 r. Ukraina przekazała Rosji radziecką broń jądrową pozostawioną na jej terytorium w zamian za zobowiązanie, że jej integralność terytorialna będzie szanowana i bronią przez kraje, które ją podpisały. Dziewięć lat rosyjskiej agresji sprawiło, że porozumienie to wydaje się złamaną obietnicą.

Relacje przywódców mogą być bliskie, uściski dłoni mogły być mocne, ale prezydent Wołodymyr Zełenski musiał zakasać rękawy podczas podróży do USA i Kanady 23 września br. Tak zmagają się z zmęczeniem wojną Zachodu. Premier Kanady Justin Trudeau obiecał wspierać Ukrainę *tak długo, jak to konieczne* przeciwko rosyjskiej inwazji i ma do tego ponadpartyjne poparcie w swym kraju. Z USA jest trochę inaczej, a i możliwości pomocy większe.

Z analizy naukowców współpracujących z brytyjskim dziennikiem The Guardian wynika, że jakość powietrza w Europie przekracza normy dopuszczone przez WHO. Okazuje się też, że Polska jest jednym z bardziej zanieczyszczonych krajów. Szczegółowe zdjęcia satelitarne i pomiary z 1400 stacji monitorujących jakość powietrza nie pozostawiają złudzeń - 98 proc. Europejczyków żyje w miejscach, gdzie normy zanieczyszczenia są wyższe od tych, które WHO uznaje za bezpieczne, a dwie trzecie tam, gdzie przekraczają je dwukrotnie.

Z ekspertyzy naukowców współpracujących z The Guardian wynika, że zaledwie 2 proc. populacji Europy ma dostęp do czystego powietrza. Według nich zanieczyszczenia przyczyniają się do ok. 400 tys. zgonów rocznie na kontynencie.

- *To poważny kryzys zdrowia publicznego* - powiedział Roel Vermeulen, profesor epidemiologii środowiskowej na Uniwersytecie w Utrechcie, który kierował zespołem badaczy.

Najgorsza sytuacja jest w Macedonii Północnej. Ponad połowa obywateli kraju mieszka na obszarach z ponad czterokrotnie przekroczonymi normami pyłu zawieszonego PM 2,5, a więc powyżej 20 mikrogramów na metr sześcienny. Z kolei najlepszy stan powietrza odnotowano w Szwecji i Szkocji. W drugim kraju znajdują się tereny, gdzie zanieczyszczenie jest poniżej granicy przyjętej przez WHO.

Na stworzonej przez badaczy interaktywnej mapie Polska nie prezentuje się najlepiej. Najgorsza sytuacja jest w centralnej części kraju m.in. w Wielkopolsce, na Mazowszu i w Małopolsce - poziom pyłu PM 2,5 ma metr sześcienny w tych regionach jest przekroczony średnio ponad czterokrotnie.

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej poinformował o rekordowej temperaturze dla października w Polsce. Najwyższą temperaturę odnotowano w Legnicy. Termometry pokazały tam ponad 29 stopni Celsjusza. Poprzedni rekord temperatury w Polsce padł 4 października w 1966 r. Termometry na terenie dzisiejszego województwa lubelskiego wskazywały wówczas 28,9 stopni Celsjusza.

Wyniki głosowania w wyborach do Sejmu w 2023 r. w gminie

Prawo i Sprawiedliwość - 1130 głosów
Koalicja Obywatelska - 418 głosów
Trzecia Droga - 371 głosów
Nowa Lewica - 179 głosów
Bezpартyjni Samorządowcy - 175 głosów
Konfederacja - 158 głosów
Polska Jest Jedna - 18 głosów
Ruch Naprawy Polski - 4 głosy
Normalny Kraj - 3 głosy

Wyniki głosowania w wyborach do Senatu w 2023 r. w gminie

Prawo i Sprawiedliwość - 1029 głosów
Trzecia Droga, PSL - 590 głosów
KWW Mirosława Augustyniaka - 568 głosów
Konfederacja - 173 głosy
Zjednoczenie Chrześcijańskich Rodzin - 79 głosów
KW Zjednoczeniu - 50 głosów

Różniacy startujący w wyborach

Dominik Podlasiński startujący z listy Bezpартyjni Samorządowcy. Beata Zygmunta i Olaf Żebrowski z list Lewicy. Gratulujemy wyników.

Imię i Nazwisko	w gminie	w powiecie	w okręgu
Dominik Podlasiński	161	237	494
Beata Zygmunta	99	148	531
Olaf Żebrowski	32	53	582

- Jak myślisz, ile kasy otrzymują prezesi dużych banków w Polsce? Prezes banku wynagrodzenie miesięczne to rząd 100 000 - 400 000 zł mies. w zależności od wielkości i zasięgu. Są też biedaki po 40 000 zł. Prezes Millennium Bank zarabiał 8 lat temu prawie 500 tys mies. Teraz tylko trochę ponad 4 mln rocznie. **(prywaciorz)**
- To manewr rządu PO-PSL sprawił, że w 2016 r. rząd PiS mógł spokojnie wydawać pieniądze na swoje programy społeczne w rodzaju 500 plus. Tylko dlatego nie przekroczyliśmy wówczas progę zadłużenia, że PO zredukowała dług w wyniku reformy OFE. Jeśli premier Morawiecki uznaje, że w ten sposób zostały ludziom zabrane pieniądze, to mógł je oddać. Tak jednak nie zrobił. Oddanie ludziom pieniędzy z OFE wymusiłoby na rządzie PiS oszczędności. **(ekspert)**
- Ja rozumiem i ubolewam....mam teścia z Lubelszczyzny. Zatwardziały beton..., co tu dużo mówić bez wykształcenia i oglądy .....rządzi we wsi proboszcz i on im mówi na kogo postawić ptaszka ...żałosne. **(ZDENEK)**
- Stąd się biorą wojny - do głosu dochodzi gromada popaprańców, którzy lubią się napierniczać. Kiedy opada kurz bitewny ci, z nich, którzy nie zginęli obchodzą święta tych, którzy mieli mniej szczęścia. Normalne? Każdy zastępuje swoją argumentację. **(Tymianek)**
- Polacy chcą żeby urzędy były otwarte w niedziele. Bo Polacy w tygodniu pracują. **(Lukasz)**
- Ciekawe że w referendum nie było pytań o kasę na kościół, czy aborcję. **(GEno332)**
- Aleś Ty głupi, nie możesz zrozumieć, że aby dać komuś trzeba zabrać innym. Kiedyś szedłeś do zakupy, brałeś 10 zł i zrobiłeś zakupy do domu na trzy dni, teraz bierziesz 100 zł i robisz zakupy (skromnie) też na trzy dni, co się stało, zastanowiłeś się nad tym? **(tomnejan)**
- Pan da wiza do Polska! Pan Kacyński dobry ludzki pan on lubic muslim, on nam w promocja dawac wiza do Polska za 5 000 USD juz mu nie przeszkadzac pierwotniaki i syfilis. Dzięki TW Balbina pan. **(MOHAMED)**
- Kobiety można (choć obecnie już się nie powinno) całować w dłoń, ale nie jeśli w towarzystwie jest wiele kobiet. Nie robi się serii całusów w dłoń po prostu. W każdym razie wcale nie świadczy to ani o kulturze, ani szarmanckości. Podobnie jak nie całuje się kobiet w dłoń, jeśli spotkanie ma miejsce na wolnym powietrzu. Ale o tym Polskczbaw raczej nie wie... **(Nick)**
- No, a ja przykleiłem zdjęcie Tuska i Kaczyńskiego na lodówce, znaczy się, że co, że ich lubię!? Nareszcie z lodówki tak szybko nie ubywa, wystarczy raz w tygodniu ją uzupełnić!? **(więcejnasklavemanimfo)**
- KK to nieszczęście polskiego narodu ... Już nasi pradziadkowie próbowali zerwać się z łańcucha w Konstytucji 3 Maja! Ustawa ta zabierała kościółowi szkolnictwo i nałożyła podatki. Watykan poczuł się tak zagrożony, a papież osobiście rozpoczął rozmowy z carycą Katarzyną zakończoną III rozbiorem Polski i przywróceniem kościelnych przywilejów. **(wystarczy)**
- Orban ma Węgry i Węgrów głęboko gdzieś. Chodzi mu jedynie o dobro Orbana. **(Davien3)**

theguardian.com

wp.pl

Raport o stanie gminy

Na podstawie Raportu o stanie Gminy Różan za 2022 r. Całość dostępna jest na stronie BIP - rozan.bipgminy.pl.
Raport opracował burmistrz gminy Piotr Świdorski.

Gmina Różan jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego w powiecie makowskim. Gmina graniczy od północy z gminą Młynarze (wyodrębnioną z gminy Różan w 1992 r.), od południa z gminą Rzewnie, od zachodu z gminą Czerwonka Włociańska, a od wschodu z gminą Goworowo w powiecie ostrołęckim. Zdecydowana większość gminy Różan przedzielonej rzeką Narwią, leży na jej prawym brzegu. Różan przecina skrzyżowanie dróg krajowych 60 i 61, przez co miasto leży na ważnym szlaku tranzytowym, zachowując jednak przy tym swoje walory krajoznawczo - turystyczne.

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Różan (siedziba gminy) i osiemnaście jednostek pomocniczych (sołectw): Chelsty, Chrzczonki, Dąbrówka, Dzbądz, Dyszobaba, Kaszewiec, Miłony, Mroczi-Rębiszewo, Paulinowo (sołectwo obejmuje część wsi oznaczoną numerami 14-tu posesji), Podborze, Prycanowo, Szygi, Załęże-Eliasze, Załęże-Gartki, Załęże-Sędzięta, Załęże Wielkie, Załuzie, Zawady-Ponikiew.

Miasto Różan prawa miejskie posiada od 1378 roku. Ze względu na swoje strategiczne położenie miasto było areną wielu wydarzeń historycznych, od czasów średniowiecznych, poprzez okres Rzeczypospolitej Obojga Narodów, zaborów, aż do wojen w XX wieku. Nowożytna historia gminy Różan to m.in. ulokowanie Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych i pierwsze w Polsce po 1990 r., udane referendum w sprawie odwołania rady miejskiej.

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego działa za pośrednictwem aparatu administracyjnego – Urzędu Gminy w Różaniu i na dzień 31.12.2022 r. zatrudnionych było tam 30 osób.

Gmina działa w oparciu o swoje wyodrębnione jednostki. W zależności od formy organizacyjnej są to:

Jednostki budżetowe:

- Szkoła Podstawowa,
- Przedszkole Samorządowe,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,

Jednostki posiadające osobowość prawną:

- Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury,
- Gminna Biblioteka Publiczna.

Spółka:

- Zakład Gospodarki Komunalnej sp. z o.o.

Gmina zajmuje powierzchnię 8435,68 ha i na dzień 31.12.2022 r. jest zamieszkiwana przez 4358 mieszkańców, których liczba rok do roku zmniejszyła się o 15 osób. Statystyka oparta jest o osoby zameldowane. Tymczasem, sądząc po ilości osób zamieszkujących na stałe, pozostających w rejestrze wyborców, ilości dzieci zgłoszonych do kwalifikacji w rekrutacji w br. faktyczna liczba mieszkańców jest wyższa.

Opierając się na danych meldunkowych w oficjalnej liczbie mieszkańców znajduje się 2248 kobiet i 2110 mężczyzn. W 2022 r. na terenie gminy odnotowano 42 urodzenia (2021 – 35) i 49 zgony (2021 – 52). Oznacza to ujemny przyrost naturalny, ale różnica pomiędzy urodzeniami, a zgonami zmieniła się na korzyść tych pierwszych. Mając powyższe na uwadze podjęto działania zmierzające do budowy nowego przedszkola samorządowego. Jednocześnie występuje konieczność stworzenia profesjonalnego zaplecza do obsługi osób niepełnosprawnych oraz zabezpieczenie pomocy dla coraz większej ilości mieszkańców w wieku senioralnym. W tym celu będą prowadzone działania adaptacji pomieszczeń po obecnym przedszkolu samorządowym w celu stworzenia środowiskowego domu samopomocy oraz gminnego ośrodka zdrowia.

W ciągu lat 2014 – 2022 liczba ludności (osób zameldowanych na stałe), spadła o 167 osoby. Migracja ujemna utrzymuje się od początku lat 90-tych ubiegłego wieku. Jednocześnie należy podkreślić, że nie sposób jednoznacznie zweryfikować faktycznej ilości osób zamieszkujących w gminie, ponieważ jest ona różna w zależności od rodzaju prowadzonych statystyk. Inna liczba osób występuje w deklaracjach opłat za zagospodarowanie odpadami komunalnymi, a inna w rejestrze wyborców. Spadek liczby mieszkańców jest całkowicie nie adekwatny do ilości nowych

Sołectwo	Liczba ludności	
	31.12.2021 r.	31.12.2022 r.
Chelsty	103	97
Chrzczonki	86	82
Dąbrówka	38	39
Dyszobaba	220	216
Dzbądz	228	236
Kaszewiec	67	68
Miłony	61	61
Mroczi-Rębiszewo	41	40
Paulinowo	71	49
Podborze	99	100
Prycanowo	51	49
Szygi	97	100
Załęże-Eliasze	41	38
Załęże-Gartki	47	43
Załęże-Sędzięta	33	33
Załęże Wielkie	120	121
Załuzie	249	251
Zawady-Ponikiew	31	32

domów jednorodzinnych i wpływających do urzędu gminy pozwoleń na budowę.

Gminę cechuje niska gęstość zaludnienia, niezmienna na przestrzeni lat. Waha się wokół 53 osób na 1 km² powierzchni gminy. Średnia krajowa (123 osoby na 1 km²), wojewódzka (150 osób na 1 km²). Średnia w rozproszonym powiecie makowskim to 43 osób na 1 km². W porównaniu z innymi gminami miejsko-wiejskimi Różan cechował się niższą gęstością zaludnienia – średnia gmin miejsko-wiejskich kraju wynosiła 86 osób na 1 km², a województwa mazowieckiego – 127 osób na 1 km².

Bezrobocie i rynek pracy

W dniu 31.12.2022 r. w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy pozostawało 277 mieszkańców gminy. W porównaniu do tego roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o 25 osób. Pomimo narzekania osób najgorzej wykształconych, nieporadnych życiowo i takich, które wychodzą z systemowego założenia, że nie ma dla nich zatrudnienia, na rynku pracy zauważalny był i jest deficyt pracowników. Bezrobocie poza wyjątkami dotyczy osób, które w zasadzie nie są zainteresowane zatrudnieniem, ponieważ wykorzystując różne systemy wsparcia i pomoc społeczną zakładają a priori, że nie opłaca im się pracować. Powoduje to napływ pracowników spoza granic kraju, szczególnie Ukrainy. Jest to zauważalne w miejscowych firmach.

Podobnie, jak w latach ubiegłych gmina i jej jednostki podległe były stałym organizatorem różnego rodzaju wsparcia w zatrudnieniu. W ten sposób wykorzystywane są instrumenty rynku pracy tj. prace interwencyjne, roboty publiczne, staże oraz prace społecznie użyteczne. Liczba osób korzystających z tych form zatrudnienia waha się w zależności od możliwości Powiatowego Urzędu Pracy, od kilku do kilkudziesięciu w ciągu roku. W 2022 r. tylko w ramach prac społecznie użytecznych zatrudnionych było 9 osób, kolejne odbywały odpłatny staż, w ramach prac interwencyjnych zatrudniano kilka osób. Perspektywy dotyczące skali bezrobocia na terenie gminy można ocenić jako dobre. Powstają nowe miejsca pracy w handlu, gastronomii i usługach. Gmina finalizuje zabiegi o ściąganie inwestora, który deklaruje zatrudnienie ponad kilkuset osób.

Informacje finansowe

Budżet gminy w 2022 r. po dokonanych zmianach wynosił:

- dochody – 42.180.856,43 zł,
- wydatki – 47.324.707,91 zł.

Wzrósł on o blisko 5 mln zł po stronie dochodów i o prawie 8,5 mln po stronie wydatków. Ta wzrostowa dynamika pozwala na postawienie śmiałej, ale opartej na faktach tezy, że gmina rozwija się pomimo rosnących kosztów funkcjonowania różnych sfer życia publicznego. Racjonalne wydatki oraz systematyczne, ale niewielkie podwyżki podatków i opłat (poza niezbędną i nieuniknioną podwyżką za odbiór odpadów komunalnych od 01.01.2021 r.), dają asumpt do spokojnego spoglądania w przyszłość. Co niezwykle ważne, 10,5 mln zł dochodów stanowi rekom-

pensata z tytułu lokalizacji KSOP na terenie gminy. Udział rekompensaty w dochodach, z uwagi na jej stały charakter, spada. Duża w tym zasługa Rady Miejskiej, która podchodzi ze zrozumieniem do wprowadzanych i proponowanych przez burmistrza zmian, mających stopniowo uniezależnić gminę od tego ustawowego odszkodowania. Obecnie opłata z tytułu lokalizacji składowiska stanowi już tylko około 25% gminnego budżetu, z blisko 40% w 2015 r.

Gminne finanse (za 2022 r.) zamknęły się nadwyżką w kwocie 1.792.752,99 zł przy planowanym deficycie 5.143.851,48 zł. Dochody podatkowe wzrosły o blisko 30%, a dług gminy na koniec 2022 r. wyniósł okrągłe zero zł.

Udział wydatków majątkowych w wydatkach budżetu utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat i stanowi ponad 18% wydatków. Mogłyby być jeszcze wyższe, gdyby nie dotowanie usług komunalnych dla mieszkańców (woda, ściegi i wywóz śmieci – około 1,5 mln zł w 2022 r.) oraz konieczność współfinansowania rosnących wydatków na oświatę i pomoc społeczną.

W gminie funkcjonuje fundusz sołecki ze środków którego realizowane są wydatki na remonty dróg żwirowych, zakupy sprzętu i wyposażenia do istniejących remiz OSP i świetlic wiejskich, opracowania dokumentacji technicznej na budowę infrastruktury technicznej i budowa tejże. Pełni on de facto rolę budżetu obywatelskiego. Integruje mieszkańców wsi i angażuje do podejmowania decyzji bezpośrednio wpływających na poprawę jakości ich życia.

Mienie komunalne

Gmina posiadała następujące składniki mienia komunalnego:

Grunty przeznaczone pod budownictwo o pow. 20,65 ha, w tym:

- działek będących w użytkowaniu wieczystym o łącznej powierzchni 8,68 ha,
- działek będących w dzierżawie o łącznej powierzchni 0,83 ha,
- gruntów przekazanych w zarząd o łącznej powierzchni 1,85 ha,
- gruntów będących w bezpośrednim zarządzie gminy o łącznej powierzchni 18,05 ha w tym 7 działek budowlanych przeznaczonych do sprzedaży o łącznej powierzchni 0,54 ha.

Grunty rolne o łącznej powierzchni 11,63 ha, w tym:

- grunty rolne będące w bezpośrednim zarządzie gminy o łącznej powierzchni 5,65 ha,
- grunty rolne będące w dzierżawie o łącznej powierzchni 5,98 ha.

Grunty rekreacyjne znajdujące się w zasobie gminy o łącznej powierzchni 6,67 ha.

Pozostałe grunty będące w zasobie gminy o łącznej powierzchni 52,07 ha w tym grunty przeznaczone pod budowę zbiornika wodnego na rzece Różanicy o łącznej powierzchni 26,16 ha.

Gmina jest właścicielem 7 działek przeznaczonych pod zabudowę zagrodową o łącznej powierzchni 0,87 ha i drogi o nawierzchni utwardzonej i ulepszonej o pow. 39,70 ha.

Gmina jest właścicielem 6 budynków wielorodzinnych, budynku dwurodzinnego, 3 obiektów szkolnych tj. budynku szkoły, budynku przedszkola, budynku hali sportowej, 2 budynków użyteczności publicznej (urząd gminy, budynku socjalno-biurowego ZGK sp. z o.o.), budynku po byłym przedszkolu adaptowanego na potrzeby: służby zdrowia, dzienny dom Senior+, dla potrzeb Gminnej Biblioteki Publicznej, 4 budynków świetlic wiejskich, 5 stacji uzdatniania wody, oczyszczalni ścieków, kiosku, PSZOK zlokalizowanego na zrekultywowanym wysypisku odpadów komunalnych, sieci kanalizacji sanitarnej o łącznej długości – 34,84 km, sieci wodociągowej o łącznej długości – 123,08 km, 1 pojazdu - bus szkolny.

Ponadto gmina Różan przejęła z mocy prawa, w wyniku podziałów nieruchomości grunty o łącznej powierzchni 545 m² z przeznaczeniem pod drogi.

Przebudowane zostały drogi Dzbądz – 654,60 m.b. i w mieście przy ul. Ostrowskiej i Kościuszki.

Przystąpiono do opracowania nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy. Z analizy istniejących planów zagospodarowania przestrzennego wynika konieczność ich aktualizacji. Ma to związek z oczekiwaniami mieszkańców, co do możliwości gospodarczego korzystania ze swoich nieruchomości. Niestety spełnienie oczekiwań właścicieli nieruchomości częstokroć rozmija się z obowiązującymi dla danego terenu możliwościami jego zagospodarowania, a w konsekwencji przekłada się na odmowę zmiany planu przez organ nadzoru. W wyniku negatywnej oceny studium przez Wody Polskie i braku jego uzgodnienia, prace nad uchwałą zostały wstrzymane.

Generalnie, obowiązujące przepisy utrudniają zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Procedura ich nowelizacji jest długotrwała i skomplikowana, uzgodnienia trwają miesiącami i latami. Z praktycznego punktu widzenia w lepszej sytuacji planistycznej są właściciele nieruchomości położonych na obszarach nie objętych planem miejscowym.

Granice administracyjne miasta Różan zostały powiększone o powierzchnię 533,29 ha (przyłączono część wsi Paulinowo do miasta Różan). Gmina dokonała zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmującej możliwość budowy stacji zaopatrującej w gaz ziemny oraz budowę centrum logistycznego na terenie miasta obejmującego powierzchnię ok. 20 ha, oraz fragmentów miasta w rejonie ulicy Warszawskiej.

Pomoc społeczna

Organizatorem pomocy społecznej w gminie jest Ośrodek Pomocy Społecznej, którego celem jest rozpoznawanie i zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnym staraniem nie są w stanie pokonać trudności życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obszar gminy jest podzielony na 4 rejony działania pra-

cowników socjalnych. Instytucjami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej są również: Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza (w strukturze OPS), Senior+ (w strukturze OPS), Posterunek Policji (Komenda Powiatowa Policji), placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe.

Zadania gminy w zakresie pomocy społecznej szczegółowo określa strategia rozwiązywania problemów społecznych przyjęta w 2021 r. Opracowanie jej zostało poprzedzone konsultacjami i diagnozą sytuacji społecznej oraz charakterystyką wybranych problemów społecznych jak bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm i narkomania oraz bezradność opiekuńczo-wychowawcza.

Celem głównym realizacji założeń wynikających z dokumentu jest poprawa jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie im możliwości rozwoju, zaspokojenia potrzeb przez aktywną integrację.

W 2022 r. przyznano i wypłacono świadczenia pieniężne dla 131 osób na kwotę 282.786,11 zł. Były to:

- zasiłki stałe 222.358,88 zł,
- zasiłki okresowe 15.957,23 zł,
- zasiłki celowe 16.550,00 zł,
- specjalne zasiłki celowe 27.920,00 zł.

Pracą socjalną objęto 272 osoby. Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacono 32 osobom na kwotę 18.563,00 zł. Opłacono posiłek dla 155 osób w kwocie 124.135,00 zł, a 30 osób objęto usługami opiekuńczymi w miejscu ich zamieszkania.

W domach pomocy społecznej przebywało 9 osób za pobyt których samorząd dopłacił 285.342,10 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacał również: zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych, jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe), zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, zaliczki alimentacyjne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego, składki na ubezpieczenia emerytalno - rentowe, składki na ubezpieczenia zdrowotne, specjalne zasiłki opiekuńcze, świadczenia rodzicielskie, wychowawcze Rodzina 500+, dodatki mieszkaniowe i energetyczne, dodatki osłonowe, dodatki węglowe i dla gospodarstw domowych, świadczenia dla obywateli Ukrainy.

W gminie nie występował w roku raportu problem bezdomności. OPS posiada stosowne porozumienie ze schroniskiem dla osób bezdomnych, gdzie można umieścić osoby bezdomne niezdolne do samodzielnego życia. Główną przyczyną przedmiotowego zagrożenia jest niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne, podeszły wiek, nadużywanie alkoholu, niezaradność życiowa. Jest to grupa najtrudniejszych klientów. Osoby te zostały objęte szczególnym nadzorem przez pracowników OPS i Policję. Systematyczne wizyty w tych rodzinach zapobiegają nieszczęśliwym wypadkom.

Przeciwdziałanie uzależnieniom

Uzależnienia to problem globalny, który trafił również pod małomiasteczkowe strzechy. W gminie występują uzależnienia od alkoholu, narkotyków, palenia tytoniu.

Problemami tymi zajmuje się głównie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W tym zakresie współpracuje ze szkołami, Policją, OPS, Poradnią Rodzinną w Makowie Maz., Poradnią Leczenia Uzależnień.

Każdego roku uchwalany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który jest finansowany ze środków własnych gminy – pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Poprzez imprezy promujące zdrowy styl życia, jak różnego rodzaju programy, spektakle, konkursy, zawody, gry i zabawy, organizowane w przedszkolu, szkole podstawowej i gimnazjum, dociera się do dużej grupy dzieci i młodzieży w celu uświadomienia zagrożeń wynikających z picia alkoholu, zażywania narkotyków czy palenia tytoniu. W gminie funkcjonują 2 grupy AA samopomocowe, w których osoby borykające się z problemem alkoholowym wspierają się nawzajem w utrzymaniu statusu trzeźwego alkoholika, grupa Al-Anon dla współuzależnionych, oraz grupa wsparcia DDA dla dorosłych dzieci alkoholików.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalony w roku 2020, stanowił podstawę do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia używania narkotyków i związanych z tym problemów społecznych.

W Domu Dziennego Pobytu funkcjonuje świetlica opiekuńczo - wychowawcza. Zajęcia pod opieką wychowawcy - terapeuty odbywają się we wszystkie dni robocze w godz. 14 - 18. Wprawdzie jest przeznaczona dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, ale przychodzą do niej również dzieci z tzw. rodzin normalnych. Integracja tych dzieci jest trudna, ale bardzo korzystna dla wszystkich uczestników.

Świetlica zapewnia dzieciom pomoc w nauce, rozwój ich zainteresowań, organizację czasu wolnego poprzez ciekawe i kształcące zabawy oraz zajęcia sportowe. Jej mankamentem jest brak stałej i efektywnej współpracy rodziców dziecka z pracownikiem świetlicy. Zajęcia w świetlicy opiekuńczo-wychowawczej i w GOUK, to wspaniałe alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. W 2021 r. niektóre zajęcia były prowadzone z udziałem uczestników Dziennego Domu Senior +.

Pomoc osobom niepełnosprawnym

W celu podniesienia jakości życia osób niepełnosprawnych, uruchomiono w Różanie 2 gabinety rehabilitacyjne, które świadczą usługi w ramach kontraktu z NFZ. Usługi te są wykonywane również w domu chorego.

W 2022 r. w reżimie sanitarnym funkcjonował Dzienny Dom Senior+ z 16 uczestnikami, dobrze wyposażony w sprzęt do fizjoterapii.

Wydzielono miejsca parkingowe dla inwalidów na Placu Obrońców Różana, obok przychodni lekarskiej, przed halą sportową, przed GOUK. Zainstalowano windę, w budynku urzędu gminy. Są to duże udogodnienia dla

niepełnosprawnych klientów tych instytucji. Osoby niepełnosprawne są nadal postrzegane przez społeczeństwo, jako grupa osób wykluczonych społecznie. Zmiana stereotypów i postaw społecznych wobec ludzi niepełnosprawnych następuje bardzo powoli, ale już jest zauważalna. Rokrocznie organizowane są wakacyjne turnusy rehabilitacyjno-wypoczynkowe nad morzem w Stegnie.

Osoby niepełnosprawne objęte są ponadto opieką terapeutki zatrudnionej w OPS. Poszukuje się możliwości utworzenia placówki zapewniającej opiekę dorosłym osobom niepełnosprawnym w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy.

Opieka zdrowotna mieszkańców

Podstawowa opieka medyczna w gminie opierała się w 2022 r. na pracy dwóch lekarzy rodzinnych. Opinie mieszkańców, co do ich pracy pozostają różne. Samorząd nie ma na to jednak większego wpływu, ponieważ są to gabinety prywatne.

Niestety wciąż występują poważne problemy związane z korzystaniem z porad specjalistycznych na miejscu, w Różanie. Coraz częściej pacjenci informują o trudnościach z otrzymaniem skierowania od lekarza rodzinnego do specjalisty. Burmistrz gminy podejmował działania zmierzające do ściągnięcia innego podmiotu leczniczego, świadczącego podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców. Żaden z trzech różnych podmiotów, z którymi prowadzono negocjacje nie był zainteresowany otwarciem gabinetu. Mając powyższe na uwadze w br. będą czynione zabiegi o stworzenie gminnego ośrodka zdrowia.

Gmina uczestniczy w różnych zdrowotnych programach profilaktycznych dla mieszkańców. Posiada m.in. program szczepień zapobiegających kleszczowemu zapaleniu mózgu.

Ograniczenie skutków bezrobocia

Wszyscy świadczeniobiorcy pomocy społecznej, będący w wieku aktywności zawodowej oraz stosunkowo dobrym stanie zdrowia, pozostający bez pracy, są obejmowani przez OPS aktywizacją społeczno-zawodową w różnych możliwych formach. Kierownik i pracownicy socjalni OPS w każdej rozmowie z klientem oferują kilka wariantów rozwiązania jego trudnej sytuacji życiowej, adekwatnych do możliwości klienta. Są to między innymi: aktualne oferty pracy, oferty szkoleń i kursów umożliwiających podniesienie kwalifikacji lub zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych, ewentualnie pomoc w skompletowaniu dokumentacji niezbędnej do orzeczenia niepełnosprawności. Zorganizowanie pomocy sąsiedzkiej lub objęcie usługami opiekuńczymi osób niepełnosprawnych również umożliwia domownikom podjęcie pracy, nawet poza miejscem zamieszkania. W 2022 r. 4 rodzinom udzielono pomocy w oparciu o kontrakty socjalne, które uwzględniały problematykę bezrobocia.

Oswiata, wychowanie, wypoczynek, baza sportowa i turystyczna

W roku szkolnym 2021/2022 gmina była organem prowadzącym dla przedszkola i szkoły podstawowej. W roku 2021/2022 w stosunku

do roku szkolnego 2020/2021 liczba uczniów w przedszkolu wzrosła o 11 wychowanków (10 z Ukrainy), w szkole podstawowej zwiększyła się o 18 uczniów (11 z Ukrainy). W roku szkolnym 2021/2022 w przedszkolu i szkole podstawowej pracowało 58 nauczycieli oraz 38 pracowników administracji i obsługi. Poziom zatrudnienia nauczycieli wynika przede wszystkim z liczby oddziałów i godzin zajęć obowiązkowych oraz dodatkowych w przedszkolu i szkole. Ze względu na organizację dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego dla uczniów z Ukrainy przydzielono łącznie 18 godzin, które realizowało 3 nauczycieli w ramach godzin ponadwymiarowych.

Baza sportowa

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sportowo-rekreacyjne: hala sportowa, stadion, boisko sportowe i plac zabaw przy ul. Pogodnej, place zabaw przy ulicach: Gdańskiej, Szkolnej, boiska i place zabaw we wsiach: Dyszobaba, Dzbądz, Mroczi - Rębiszewo, Szygi, Chelsty, Podborze, Miłony, Załużu, Załęzu Wielkim, Załęzu-Sędziątach, Załęzu Eliaszach.

Hala sportowa udostępniona jest w dni nauki szkolnej na potrzeby szkół, a od godzin popołudniowych odbywają się zajęcia sportowo - rekreacyjne finansowane przez samorząd, prowadzone przez nauczycieli wychowania fizycznego i trenerów. W okresie letnim zajęcia z młodzieżą odbywają się na stadionie miejskim. Na hali sportowej w sezonie letnim odbywają się zajęcia tylko w dni deszczowe i wietrzne, kiedy nie można prowadzić zajęć na stadionie. Zajęcia odbywają się z podziałem na sekcje: tenisa stołowego, piłki nożnej, piłki siatkowej, Karate Shinkyokushin, fitness.

Realizacja uchwał rady miejskiej

Uchwały są realizowane przez burmistrza z wykonania których składa regularne sprawozdania oraz informacje na każdej sesji rady miejskiej. W 2022 r. składane były ośmiokrotnie.

Do ich realizacji rada miejska nie wnosiła zastrzeżeń tzn., żadne ze sprawozdań burmistrza nie zostało odrzucone.

Jestem Maratończykiem :-)

Wielu z nas odnajduje w bieganiu źródło radości, satysfakcji i wyzwań. Dla jednych to forma relaksu, dla innych - pasja, która stanowi kluczowy element ich życia. Coraz więcej osób biega rekreacyjnie. Stało się to modne i popularne. O przygotowaniu do takiej formy aktywności fizycznej oraz korzyściach z tego płynących rozmawiałam z Januszem Świdorskim, który choć amatorski w swoich biegowych dokonaniach, niezmiennie oddaje się tej pasji.

Marzena Cachel - Jak zaczęła się Twoja przygoda z bieganiem?

Janusz Świdorski - Odkąd pamiętam sport był bardzo ważnym elementem mojego życia. Od najmłodszych lat zawsze aktywnie uczestniczyłem w różnego rodzaju wydarzeniach sportowych w swoim rodzinnym mieście. W szkole podstawowej dominowała lekkoatletyka, biegi przełajowe, skok wzwyż, siatkówka i piłka ręczna. W szkole średniej oprócz piłki nożnej, pod wpływem transmisji zza oceanu najlepszej ligi koszykówki NBA rozpoczęła się moja przygoda z koszykówką. Początki były bardzo trudne. Pierwsze bieganie polnymi ścieżkami nad rzeką Narew to odcinki po 1-1,5 km. Nawet nie myślałem o jakiegokolwiek sportowej rywalizacji. Mniej więcej po roku od pierwszego biegowego treningu postanowiłem wziąć udział w organizowanym od kilku lat w Różanie biegu Piątka Królowej Bony. Sukcesem było ukończenie 5 kilometrowej trasy, która biegła ulicami Różana. Od tamtej pory okazjonalnie zacząłem brać udział w różnego rodzaju biegach organizowanych w okolicznych miejscowościach. Nigdy celem nie było osiągnięcie jakiegoś zaplanowanego czasu, a jedynie ukończenie trasy. Od zawsze biegałem przede wszystkim dla swojego zdrowia i przyjemności. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych w powiecie makowskim powstała Powiatowa Liga Piłki Nożnej. Jako zawodnik Victorii Różan występowałem na pozycji bramkarza. Po gruntownym remoncie stadionu miejskiego postanowiliśmy wspólnie z grupą chłopaków założyć klub piłkarski i spróbować swoich sił na boiskach mazowieckiej B-klasy. W 2012 r. do życia powołaliśmy UKS FC 2012 Różan, który dziś występuje w mazowieckiej A-klasie. Przez kilka sezonów byłem pierwszym bramkarzem drużyny z Różana. Występowałem też na pozycji prawego obrońcy i prawego pomocnika. Swoją przygodę z piłką nożną zakończyłem w wieku 39 lat. Wtedy przyszedł czas na bieganie. Aktywny sposób spędzania czasu był dla mnie czymś naturalnym, choć wtedy do głowy nie przychodziło mi to, że kiedykolwiek wezmę udział w maratonie...

- Kiedy zrozumiałeś, że bieganie staje się Twoją pasją?

- Motywacją do stawiania sobie nowych wyzwań i celów stał się dla mnie organizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie - Goworowski Bieg Dla Zdrowia. Już w pierwszym roku mojej pracy w ośrodku podczas przygotowań do tego wydarzenia poczułem, że bieganie stało się nie tylko sposobem na zabijanie wolnego czasu, ale pasją i sposobem na życie. Twarze biegaczy i emocje jakie towarzyszyły im

podczas przekraczania linii mety zrobiły na mnie ogromne wrażenie. Uwielbiam stawiać przed sobą nowe biegowe wyzwania i tak po trzech latach biegania i kilkunastu wydeptyanych biegach na dystansie 5 i 10 km, postanowiłem spróbować swoich sił w półmaratonie. W 2022 r. wystartowałem w Półmaratonie Warszawskim. Rok później w tym samym wydarzeniu poprawiłem swój czas o 18 minut i wtedy postanowiłem spróbować swoich sił na dystansie królewskim.

- Gdy mówisz, że przebiegnięcie maratonu potrafi zmienić życie, co masz na myśli?

- Ostatnie pół roku to okres, w którym z całych sił starałem się jak najlepiej przygotować do swojego debiutu na dystansie 42,195 km. Coś co jeszcze kilka lat temu wydawało mi się totalną abstrakcją stało się faktem 24 września br. Udział w tym niesamowitym wydarzeniu zapamiętam do końca życia. Tysiące ludzi na starcie pod Pałacem Kultury i Nauki, tysiące kibiców na całej trasie biegu dostarczyły mi niezapomnianych przeżyć. Bieg na królewskim dystansie jest bardzo wymagający. Maraton uczy pokory. Można biec zupełnie swobodnie przez większość trasy i nagle poczuć jak nogi odmawiają posłuszeństwa. W głowie pojawiają się przeróżne myśli, począwszy od totalnej euforii do takich by się poddać i zejść z trasy. Wszystkie te emocje targały mną na trasie maratonu. Prawdziwa fala szczęścia przychodzi gdy tylko na horyzoncie pojawi się meta. Warto stawiać przed sobą wyzwania, warto mieć cel, który determinuje nas do działania. Dziś z dumą mogę powiedzieć - jestem Maratończykiem :-).

- Dziękuję za rozmowę. Życzę wytrwałości, silnej woli i determinacji w dalszym bieganiu.

MARTA ŻERAŃSKA

CHELSTY - HISTORIE ZEBRANE

Chelsty - historie zebrane

Chelsty - wieś szlachecka, gniazdo rodu Chelstowskich, herbu Jastrzębiec, powstanie swoje zawdzięcza nadaniu ziemskiemu. To grunta przez Jaśnie Oświeconych Xsiażąt Mazowieckich wiecznym prawem nadane. Legenda głosi, iż panujący Piast nadał swojemu rycerzowi za waleczność i inne zasługi tyle ziemi nad Narwią, ile zdoła przewędrować od wschodu do zachodu słońca. Brnął przez łęgi, knieje, napotykał bagna i rozlewiska. Osiedlił się tu. Miejsu temu ze względu na bliskość rzeki i jej licznych rozlewisk stale towarzyszył chelst - wszechobecny dźwięk wody i stąd wzięła się nazwa.

Taki początek ma wydana pod koniec października br. książka pt. Chelsty - Historie Zebrane mojego autorstwa. Jest to pierwsza próba opracowania lokalnej historii naszej wsi na podstawie dostępnych materiałów źródłowych oraz relacji mieszkańców. Zawiera skany dokumentów i zdjęć z rodzinnych archiwów po części prezentowane od 6 lat na portalu FB Chelst. Między innymi przedwojenne i okupacyjne wspomnienia najstarszych mieszkańców (w tym poruszający zapis zeznań nieżyjącego już Jana Malinowskiego o okolicznościach zabójstwa jego brata Stanisława przez niemieckiego żandarma Dziurę w 1942 r.), historię szkoły w Chelstach, historię powstania OSP, a także historie rodzin, które tworzyły społeczność wsi na początku XX wieku. Okładkę stanowi rysunek wiejskiego krzyża z 1906 roku autorstwa Jakuba Chelstowskiego. Cały nakład został przeze mnie sfinansowany. Książka dostępna do sprzedaży m.in. w GOUK w cenie 35 zł.

Marta Żerańska

XII Piknik Militarny

oraz chleb ze smalcem i ogórasem, a jakże. Dzieci korzystały z dmuchanych zjeżdżalni, brały udział w animacjach i oglądały teatryk. Można było zakupić różne ciekawe rzeczy, zabawki, a także pojeść w food truckach. Narodowo czytano, tym razem Nad Niemnem Elizy Orzeszkowej. Fragmenty przygotowała Katarzyna

Bojarkiewicz, a czytali Piotr Świdorski, Jolanta Kruszewska, Małgorzata Sawicka i Danuta Szydlik. Odbywały się konkursy, można było obej-

Fot.M.Cachel

Tegoroczny, już dwunasty, Piknik Militarny odbył się 9 września. Można powiedzieć, że to już tradycja, przypominająca nam o historii naszego miasta jak i o ... grochówce z kotła. Trochę tym razem spóźnionej, ale co się nie odwlecze, to jak się okazało nie uciecze. Organizatorzy burmistrz Piotr Świdorski, dyrektor różańskiego GOUK Sebastian Olszewik oraz Jarosław Zygmunt ze Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Różańskiej ogarnęli sobotnie popołudnie jak należy. Pogodę a jakże, również zamówili.

rzyć pokaz niesamowitych umiejętności kawalerskich, prezentowały się: Komenda Powiatowa Policji, Wojskowe Centrum Rekrutacji, Koło Gospodyń Wiejskich Dzbądz i wspomniane wyżej KSOP, a nocą z pochodniami zwiedzanie fortu. Tradycyjnie odbył się konkurs strzelecki z nagrodami. Może przy-

No i działo się. ZUOP zaprosił na dni otwarte Krajowego Składowiska Odpadów Promiennotwórczych, gdzie chętni mogli zapoznać się z procesem utylizacji odpadów i zobaczyć jak to się ma w praktyce. Kuchnia polowa serwowała grochówkę, bigos

szłościowo, bardziej militarnie, warto pokusić się o konkurs z broni palnej z karabinka sportowego kbks na przykład, albo rzut granatem ćwiczebnym do celu. Na pewno pomysłów organizatorom nie zabraknie. Na terenie fortu prezentowały się grupy rekonstrukcyjne. Goście mieli możliwość rozmów z rekonstruktorami. To zapaleńcy, amatorzy, miłośnicy wręcz maniacy w pozytywnym tego słowa znaczeniu, historii, wojskowości, tradycji – określa się ich różnie. Zajmują się wiernym odtwarzaniem wydarzeń z różnych okresów historycznych, a rekonstrukcje to opowieści o bardzo poważnych rzeczach polskiej historii i - *Nie jest to*

a do tego są ponadczasowe, podobnie jak lokalnego Bez Poręczy. Warto przy tym dodać, że na koncertach byli fani zespołów nawet z Jarocina. Zabawa przednia. Uklony dla organizatorów i uczestników, którzy przybyli na piknik i uświetnili go swoją obecnością. Relację fotograficzną z imprezy można obejrzeć na swierszcz.gouk.pl.

J.Załęska, K.Kruszewski

wyłącznie zabawa - jak mówią. Rekonstruktorzy: GRH Krasnosielc, GRH Ułani Grabowo, GRH 14 Pułku Strzelców Syberyjskich z Przasnysza, GRH Cywile Mława, Artyleria PAC oraz 2. Orel Przasnysz dali popis inscenizacyjny bitwy pod Szygami z okresu powstania styczniowego. Finalnie do późna, na scenie rozstawionej na dziedzińcu fortu, koncertowały zespoły: różański Bez Poręczy, Kobranocka i Róże Europy. Dwóch ostatnich nie trzeba chyba przedstawiać. Ich muzyka znana polskiej publiczności, a teksty zna chyba każdy – niezależnie od pokolenia,

Przedmoście Różan – fort III w latach 1887–1961

Cd. z numeru 5-7/2023

Fort III

Charakterystyka taktyczno-techniczna

Projekty wzmocnienia przedmościa nadnarcwiańskich przygotowano przez Komitet Inżynieryjny Głównego Zarządu Inżynieryjnego już w latach 1898–1899. Dotyczyły wykonania pozycji wysuniętych przed istniejące reduty, zawierających forty z budowlami kazamatowymi. Strukturę owych pozycji i konstrukcję fortów należało bezwzględnie podporządkować rygorowi minimalizacji kosztów budowy, wobec chronicznego niedoboru funduszy w budżecie resortu obrony. Projekt odpowiedniego typu fortu, przewidzianego do wzmocnienia między innymi przedmościa Różan, opracował inż. woj. płk Nestor A. Bujnickij¹. Zasadniczym sposobem zmniejszenia kosztów było usunięcie z ówczesnego klasycznego fortu, pozycji dla artylerii walki dalekiej oraz ograniczenie masy betonu w budowlach kazamatowych. Ten drugi postulat wdrażano przez redukcję liczby budowli wkomponowanych w ziemny maszyn fortu oraz przez zmniejszenie wytrzymałości budowli na ostrzał, czyli zmniejszenie grubości stropów i ścian. W tym ostatnim przypadku chodziło o rezygnację z wymaganej wówczas

normy odporności obiektów stałych na trafienie pociskiem kalibru 203 mm, na rzecz odporności na pocisk haubicy kalibru 150 mm. Forty zaprojektowane w myśl tych zasad należały pod względem inżynieryjnym do budowli stałych, natomiast pod względem taktycznym do nowej kategorii obiektów typu półstałego.

Zaledwie trzy lata później, przy pracach nad wzmocnieniem pozycji różańskiej, projektant nie wykorzystał wzorca przygotowanego przez Bujnickiego. Zdecydowały o tym zapewne dwa powody: kształt dzieła nie dawał się dopasować do narysu istniejących redut oraz wzorec miał słabą obronę rowu szyjowego, bez kazamatowych stanowisk ogniowych. Projektant wykorzystał więc projekt inż. woj. płk Konstantina I. Wieliczko, zatwierdzony jako wzorec fortu stałego przez Komitet Inżynieryjny w roku 1897². Zakres redukcji tego wzorca do dzieła półstałego nie był identyczny dla wszystkich fortów przewidzianych dla Różana. Parametrem wspólnym było przyjęcie odporności budowli na jednokrotne trafienie pociskiem burzącym kalibru 150 mm w dany punkt, co przekładało się na grubości ścian zewnętrznej lub stropu wynoszące 120 cm betonu. O sposobie dalszej redukcji zdecydował

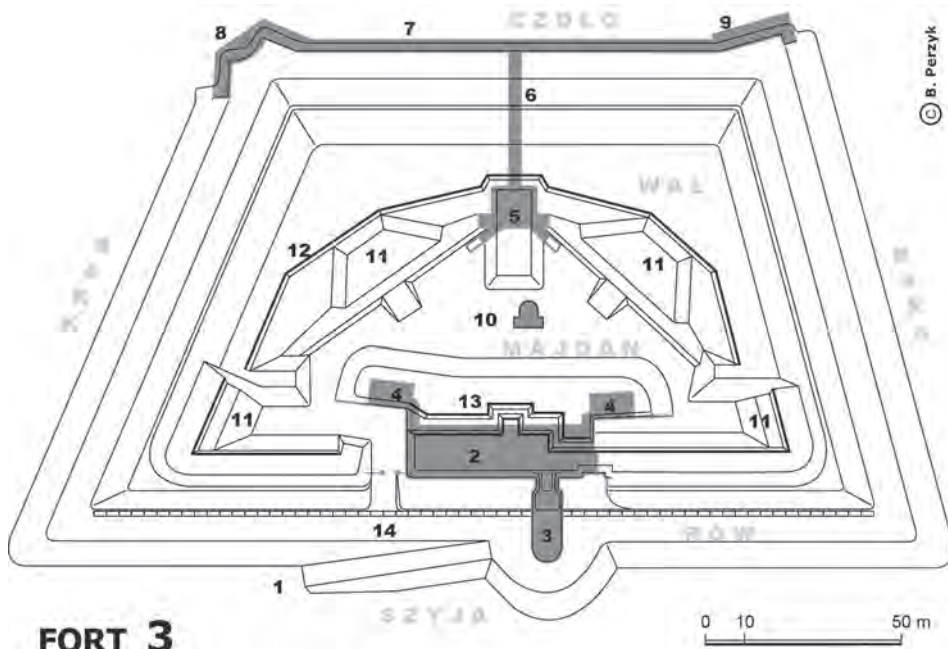
obrys istniejących redut, który zdeterminował kształt mających je zastąpić fortów i tym samym program ich wyposażenia w budowie kazamatowe.

Z wzorca Wieliczki usunięto stanowiska ogniowe działki walki dalekiej oraz przyległy do nich schron pogotowia z dwoma pancernymi stanowiskami obserwacyjnymi na wale głównym. Następnie usunięto tradytory dla armat flankujących międzypola, stanowiące przybudówki do narożników koszar szyjowych. Kaponieri do obrony rowu szyjowego, wkomponowane w dolne kondygnacje tradytorów, zamieniono na jedną centralną kaponierę, detasowaną od koszar szyjowych. Zlikwidowano odcinek poteny wychodzący z koszar szyjowych, pozwalający na dotarcie stamtąd pod ziemią aż do budowli flankujących w rowie czołowym. Usunięto też mur skarpowy w rowie oraz na barkowych odcinkach rowu mur przeciwskarpowy. Poza zabiegami redukcyjnymi projektant wprowadził uzupełnienie. Swobodę dostępu do wody, szczególnie ważną przy walce fortu w izolacji, zapewniła studnia. Nie w koszarach czy na przykoszarowym dziedzińcu, lecz osłonięta schronem, ulokowana w środku obwałowania na majdanie. Należy zwrócić uwagę, że budowane w tym samym czasie forty w nieodległej Łomży, zaprojektowane przez inż. woj. płk Aliksieja P. Szoszina, oparte na tych samych założeniach, znacznie różnią się od różańskich³. Są jednak symptomy wzajemnego kontaktu pomiędzy autorami obu tych założeń obronnych.

Pośród umocnień różańskich tylko kształt i rozmiary reduty nr 3 pozwoliły na wkomponowanie w jej obrys fortu najbardziej zbliżonego do wzorca z 1897 r. Fort III też jest trapezem, choć nieregularnym. Ma długość 250 m oraz szerokość (głębokość) 150 m. Pozostałe dwa forty mają narys wzorca zdeformowany do postaci czworoboku o kształcie trójkąta, z załamanym w połowie bokiem stanowiącym jego podstawę. Poniżej krótka charakterystyka fortu III i jego budowli kazamatowych.

Koszary szyjowe. Przeznaczone na stały pobyt kompanii piechoty, stanowiącej załogę fortu. Baczna uwagę zwrócono na osłonę koszar przed ogniem artylerii skośnym z przedpola i bocznym. Służą temu pogrubione ściany boczne oraz występujące we wzorcu Wieliczki maski. W tym przypadku funkcję masek pełnią skrzydłowe, bojowe wyjścia z koszar na linię ognia. Jednocześnie w każdym są ukrycia dla dwóch armat przeciwstrumowych z izbą pogotowia dla obsługi. Wraz z platformami stanowisk ogniowych w narożnikach szyjowo-barkowych stanowiły substytuty tradytorów. Tak jak we wzorcu, stanowiska osłonięte są trawersami chroniącymi od ostrzału kierowanego w czoło fortu. Przy wyjściu lewoskrzydłowym są strzelnice karabinowe do obrony przejścia na majdan z bramy wjazdowej. W przyczółkach bramy ulokowano strzelnice karabinowe do ostrzału pochylni wjazdowej do fortu.

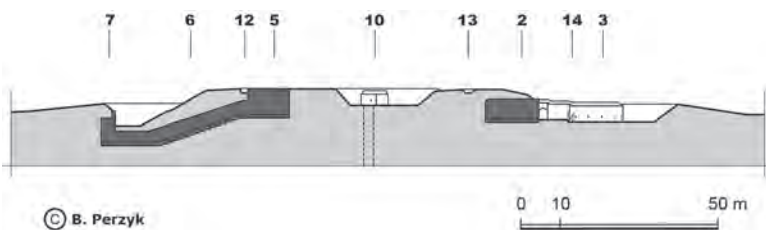
Kaponiera szyjowa. Schron bojowy z wejściem zamykanym drzwiami pancernymi. We-

FORT 3

Plan fortu III przedmościa Różan, stan na rok 1906. W takiej postaci obiekt doczekał wybuchu I wojny światowej.

1 – wjazd, 2 – koszary szyjowe, 3 – kaponiera szyjowa, 4 – ukrycie dla uzbrojenia przeciwstrumowego, 5 – blok wejściowy do poteny, 6 – poterna, 7 – przeciwskarpa z chodnikiem komunikacyjnym, 8 – kojec przeciwskarpowy podwójny, 9 – kojec przeciwskarpowy pojedynczy, 10 – schron ze studnią, 11 – platforma stanowiska ogniowego armat przeciwstrumowych, 12 – obwodowa linia ognia dla piechoty, 13 – reduta na linii ognia, 14 – krata przeciwstrumowa).

© B. Perzyk

Przekrój pionowy przez centralną część fortu III (oznaczenie budowli – patrz plan obiektu)

wnątrz po trzy stanowiska ogniowe armat, skierowane na każdą połowę rowu szyjowego. Martwe pole w rowie przed czołem kaponierzy ostrzeliwane z karabinów przez strzelnice w galerii. W bocznych ścianach osadzone końce odcinków kraty przeciwsiurtmowej (systemu Szoszina). Brak danych, czy kratę ustawiono na pełnej długości obu odcinków zamykających szyję, czy tylko przed koszarami i bramą wjazdową. Schron dla armat przeciwsiurtmowych. Symetryczne ukrycie stanowiące górną kondygnację bloku wejściowego do poterny. Dwa pomieszczenia, każde dla dwóch armat przeciwsiurtmowych. Wyprowadzano je na platformy w narożnikach czołowo-barkowych linii ognia. Ze schronu pobierana była amunicja również dla armat wystawianych w narożnikach szyjowych.

Magazyn amunicji (prochownia). Dwie komory do przechowywania strażów dla armat przeciwsiurtmowych i rakiet oświetlających. Każda wentylowana grawitacyjnie, przy czym wylot powietrza stanowią szyby wind do dostarczania amunicji do ukryć w schronie na górnej kondygnacji. W ścianach nisz dla źródeł światła, osłonięte szkłem.

Poterna. Wejście do niej osłonięte przelotnią i drzwiami pancernymi. Tędy również uzupełniano amunicję w prochowni. Pochylnia poterna doprowadzona do klatki schodowej w galerii komunikacyjnej w przeciwskarpiu, skąd chodniki wiodą do kojców.

Kojec podwójny. W skrzydłach kojca po dwa stanowiska ogniowe armat, skierowane na odcinki rowu: czołowy i lewego barku. Wyjście do rowu zamykane drzwiami pancernymi, ukrytymi w przelotni i bronione karabinami ze strzelnic. Strzelnice karabinowe ponadto w ramieniu skierowanym w rów barkowy.

Kojec pojedynczy. Dwa stanowiska ogniowe armat do obrony rowu prawego barku oraz strzelnice karabinowe skierowane w rów czołowy. Wyjście zamykane drzwiami pancernymi, osłonięte przelotnią i bronione ze strzelnic karabinowych.

Linia ognia. Przedpiersie wzdłuż krawędzi obwałowania do urządzenia stanowisk ogniowych strzelców karabinowych, dające sposobność obrony fortu w okrażeniu. Odcinek pozycji strzeleckiej w nasypie na stopie koszar przeznaczony do obrony okrężnej, na wypadek gdyby przeciwnik wdarł się do wnętrza fortu. Linia góruje około 10 m nad okolicznym terenem. Pełne urządzenie linii ognia nastąpiło dopiero w okresie mobilizacyjnym.

Studnia. Lustro wody na głębokości ponad 20 m. Sposób poboru (kołowrót, pompa itd.) bliżej nieznany. Prawdopodobnie możliwość poboru na zewnątrz rurą przez otwór w stopie schronu. Strzelnice dla ognia karabinowego na majdan.

Uzbrojenie fortu to przede wszystkim karabiny piechoty rozwiniętej na linii ognia. Uzbrojenie artyleryjskie składało się ze środków ogniowych do wsparcia obrony bliskiej oraz stacjonarnej do obrony wewnętrznej. Do ognia na przedpolu służyły lekkie armaty połowe 87 mm wz. 1877. Strzelają pociskami odłamkowymi i szrapnelami. W czasie bombardowania fortu armaty stały w ukryciach, a do odpierania ataku nieprzyjaciela obsłu-

gi przetaczały je na platformy (barbety). Do obrony wewnętrznej służyły szybkostrzelne armaty kazamatowe 57 mm syst. Nordenfelda, pokrywające ogniem wszystkie odcinki rowu obwodowego. W amunicji miały zasadniczo kartacz i pocisk odłamkowy. Ponadto przewidywano przydziałek na fort co najmniej dwóch wyrzutni rakiet oświetlających. Zważywszy, że fort III miał przygotowane ukrycia i stanowiska ogniowe dla 8 armat połowych oraz dla 12 armat kazamatowych, był najsilniej uzbrojonym umocnieniem przedmościa Różan. Trzeba jednak pamiętać, iż była to wielkość tylko teoretyczna, ponieważ w okresie pokoju forty nie weszły do służby i fizycznie nie przydzielono im żadnych środków artyleryjskich.

Przedmoście różańskie w latach 1914 – 1918

30 lipca 1914 r. dowódca Warszawskiego OW na mocy rozkazu imperatora i ministra wojny o mobilizacji sił zbrojnych polecił następnego dnia rozpocząć przygotowania do wojny w podległych mu jednostkach. 1 sierpnia Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji, a dwa dni później Francji. Straż graniczna w wszczęła wzmożony dozór pasa przygranicznego, z kolei garnizony nadnarwiańskie wystawiły posterunki ochronne na mostach oraz wysuniętych posterunkami i patrolami obsadzili przyległe fortyfikacje. Na mocy dyrektywy dowódcy Frontu Północno-Zachodniego z 13 sierpnia dowódca 2. Armii miał skoncentrować 16 sierpnia 15. Korpus (6. i 8. DP) w rejonie Różana, po czym korpus wraz z głównymi siłami armii powinien 19 sierpnia przekroczyć granicę Prus Wschodnich. Zgodnie z planem sztab korpusu stanął w Obozie Zabalkańskim. W dniach 17-18 sierpnia przez Różan przeszły główne siły korpusu ku granicy, które od 20 sierpnia zaczęły marsz w głąb Prus Wschodnich.

Skrzydłowe korpusy 2. Armii zostały pobite, a centralne (w tym 15. Korpus) okrażone i zniszczone w dniach 28-30 sierpnia w bitwie pod Tannenbergiem. 31 sierpnia dowódca Frontu Północno-Zachodniego polecił resztkom 2. Armii obsadzenie linii Narwi. Należało zorganizować uporczywą obronę mostów (między innymi w Różanie) i przygotować je do spalenia na wypadek odwrotu. Po krótkim okresie przegrupowania do natarcia 2. Armia znowu zajęła obronę wzdłuż Narwi. Tymczasem przedmoście Różan od pułku wydzielonego z 2. DP przejęła 1. Brygada Strzelców⁴. Już 17 września jej miejsce zajęła brygada (dwa pułki) z 22. DP wraz z artylerią, która dostała polecenie umocnić się na fortach oraz uzupełnić międzypola okopami. Po wykonaniu tych robót, 21 września na przedmościu pozostał jeden pułk z baterią. Rozkazem Kwatery Głównej z 1 października 2. Armia została przeniesiona bliżej Warszawy i weszła w skład Frontu Południowo-Zachodniego, którego prawa linia rozgraniczenia z Północno-Zachodnim została przeniesiona na oś Chorzelsko-Maków Mazowiecki-Szelków.

Walki toczyły się z dala od Narwi, ale gdy tylko zaczęły wygasać, 14 października cały front nadnarwiański znowu znalazł się pod rozkazami dowódcy Frontu Północno-Zachodniego. W ramach wzmocnienia jego zało-

gi w dniach 21-24 października Różan obsadził 1. Korpus Turkiestański.

Na mocy dyrektywy Kwatery Głównej z 24 października pomiędzy Płockiem a Ostrołęką rozwinęły się wojska 1. Armii, która otrzymała zadanie prowadzenia aktywnych działań w rejonie Mława-Działdowo. Dowódca 1. Armii 26 października rozwiązał tzw. Grupę Narewską, dowodzoną przez komendanta Twierdzy Modlin gen. kaw. Nikołaja P. Bobyra. Mianował go dowódcą tzw. Rejonu Warszawskiego. Były to siły wyznaczone do udoskonalenia i obsadzenia tyłowej operacyjnej linii obrony 1. Armii (i Frontu Północno-Zachodniego) Modlin-Zegrze-Różan⁵. 26 listopada rejon przeformowano w Modliński Rejon Umocniony (RU). Z jego sił na załogę bezpieczeństwa przedmościa Różan wyznaczono pododdziały 252. Chotńskiego pp. Zadaniem rozbudowy znajdujących się tam fortyfikacji zajęli się między innymi szef zaopatrzenia inżynierskiego Frontu Północno-Zachodniego gen. por. N. Bujnickij, znający z autopsji wszystko, co wybudowano do roku 1914. Doskonaleniem przedmości nadnarwiańskich bezpośrednio kierował oficer wydziałowy 23 listopada z Modlińskiego Zarządu Fortecznego inż. woj. płk Jłaszew. Rozbudowę zintensyfikowano po 4 grudnia, gdy Niemcy opanowali Przasnysz i rozpoczęły się walki w tamtym rejonie. Jak wynika z meldunku sztabu Twierdzy Modlin z 10 grudnia, w Różanie trwała rozbudowa zasadniczej pozycji z fortami włącznie, do której zakontraktowano wśród robotników cywilnych wiele kobiet⁶. Ponadto zaczęto uzbrajanie fortów oraz wydzielono artylerię dla załogi bezpieczeństwa przedmościa. W tym względzie odnotować należy przyjazd 10 grudnia do stacji kolejowej Pasiaki niedaleko Różana dwóch batalionów artylerii oblężniczej z odwodu Kwatery Głównej. Kilka dni później wydzielono z nich baterie do wsparcia obrony przedmościa różańskiego.

4 stycznia 1915 r. pododdziały pułku Chotńskiego zostały zamienione przez bataliony pospolitego ruszenia przysłane z Warszawy. Dwa tygodnie potem wzmocniły je cztery konne sotnie straży granicznej⁷. Ważne zmiany organizacyjne rozpoczęły się 25 stycznia, kiedy to Modliński RU przeszedł pod rozkazy nowej 12. Armii, operującej od Wisły po Łomżę. Niebawem jej pas działania rozszerzono aż po Osowiec, ale na początku marca pas działania Wisła-Różan z powrotem objął sztab 1. Armii. W tym czasie na Kurpiach, w odległości zaledwie 35 km od Różana, ustabilizowała się linia niemiecko-rosyjskiego frontu pozycyjnego. W związku z tym nastąpił kolejny etap fortyfikowania przedmościa Różan, za którego stan odpowiedzialni byli Główny Kierujący Robotami Obronnymi Frontu Północno-Zachodniego oraz Główny Kierujący Robotami Umocniania Pozycji 1. Armii. Rola umocnień na tyłach 1. Armii wzrosła wynikiem decyzji podjętej przez Kwaterę Główną po naradzie z dowódcami frontów. Otóż po przełamaniu rosyjskiego frontu pod Gorlicami 2 maja 1915 r. przez połączone siły niemieckie i austro-węgierskie i po szybkim dotarciu ich do rubieży Sanu spodziewano się drugiego uderzenia od strony Prus Wschodnich, w celu

Wał główny fortu III po zajęciu przez Niemców w sierpniu 1915 r. Widoczny jest rów strzelecki z niszami przeciwdziałkowymi wkomponowany w linię ognia, w rejonie narożnika lewy bark—czoło (widok w oś czołowego odcinka wału). Ponadto w głębi po prawej stronie widać blok wejściowy do poterny (wjazd do schronu pogotowia dla uzbrojenia przeciwstrumowego, a niżej – wejście do przelotni przy magazynie amunicji). Poniżej obecny wygląd tego miejsca w roku 2021.

odcienia armii rosyjskiej broniącej terenu Królestwa Polskiego. 22 czerwca zdecydowano opuścić teatr czołowy, ale dopiero po ewakuacji Warszawy oraz masy wojsk i ludności z zachodniej strony Wisły. Do tego niezbędne były czas oraz sprawne linie kolejowe wiadące od Wisły na Grodno i Brześć Litewski. Linia frontu pomiędzy Wisłą a Osowcem nie mogła więc gwałtownie pęknąć, a także musiała ją wzmocnić fortyfikacje pozwalające uporządkować stopniowy odwrót korpusów osłaniających od północy wyżej wymienione szlaki kolejowe. W tych okolicznościach ważnym składnikiem systemu do osłony odwrotu stało się przedmoście różańskie.

Istotą wzmocnienia przedmościa Różan była nowa, czołowa, wysunięta pozycja polowa. Budowano ją od marca do połowy lipca 1915 r. przy użyciu kontraktowanej ludności cywilnej. Została wytyczona na rubieży odległej 1–4 km od fortów, od Narwi przy północnym skraju Dyszobaby, przez Miłony, Podborze, Kolonię Łasiewity, do Narwi przy Paulinowie. Składała się z redut, okopów oraz przeszkód drutowych, miejscami rozwiniętych w kilka pasów. Struktura fortyfikacji różańskich oraz postępy robót były Niemcom doskonale znane dzięki zupełnemu brakowi

maskowania oraz stałemu rozpoznaniu lotniczemu.

Tak jak spodziewali się Rosjanie, 13 lipca w rejonie Przasnysz–Jednorzec uderzyła Grupa Armijna Gallwitza z zadaniem dokonania wyłomu operacyjnego w północnej flance rosyjskiego ugrupowania obsadzającego Królestwo Polskie. Natarcie runęło na 1. Korpus Turkiestański i 1. Korpus Syberyjski. Różan znajdował się w pasie działania tego ostatniego, którym dowodził gen. kaw. Michaił M. Plieszkow. Jego żołnierze stawiali opór dywizjom niemieckiego XIII Korpusu Armijnego, aż wieczorem 17 lipca wycofali się nad Narew. Przedmoście Różan obsadziły pułki 2. Dywizji Strzelców Syberyjskich gen. por. Siergieja M. Pospielowa⁸. 18 lipca sztab grupy Gallwitza wydał rozkaz o wszczęciu przygotowań do szturm Różana, wyznaczono na 22 lipca. Dzień wcześniej gotowość do walki osiągała artyleria, która do burzenia okopów i fortów wystawiła haubice 210 mm oraz specjalnie sprowadzoną haubicę 305 mm.

Lokalny sukces Niemcy odnieśli już 20 lipca, kiedy to natarciem wzdłuż szosy z Pułtusza (trakt Kowieński) opanowali dominujące wzgórze z punktem oporu na północ od Kolonii Łasiewity. Główne uderzenie niemieckie skierowane było w rejon Miłony–Podborze, gdzie rosyjskie pozycje zostały mocno nadszarpnięte przez pociski dział i miotaczy min. Zdobyto je do końca dnia. Wieczorem 23 lipca niemieckie szpice dotarły pod różańskie forty⁹. Artyleryjskim ostrzałem zniszczono kościół, żeby jego wieży nie można było wykorzystać na punkt obserwacyjny. O świcie 24 lipca Niemcy stwierdzili, iż Rosjanie ewakuowali w nocy przedmoście i podpalili most. Bombardowanie artyleryjskie fortów okazało się zbyteczne. Jeszcze tego dnia sforsowano Narew i zajęto koszarę przy Kaszewcu. Zakończył się rosyjski rozdział w historii fortyfikowania Różana i niebawem rozpoczął się niemiecki. Otóż już 24 sierpnia na okupowanych ziemiach polskich w niemieckiej strefie działania powstało Cesarstwo-Niemieckie Generalne Gubernatorstwo Warszawskie (GGW). Generalny gubernator gen. płk Hans v. Beseler 15 września dostał zadanie od cesarza Wilhelma II przedstawienia potrzeb w zakresie bezpieczeństwa państwa po przesunięciu granicy wschodniej. W ocenie Beselera ochronę interesów cesarstwa zapewniały fortyfikacje w centralnej czę-

ści frontu wschodniego, wybudowane wzdłuż Biebrzy, Narwi i Wisły, a dalej wzdłuż Sanu (odcinek austro-węgierski). Do 23 listopada sztab GGW przeprowadził taktyczne rozpoznanie pozycji z detalicznym wytyczeniem jej przebiegu w terenie. Propozycję budowy tej tzw. pozycji rzecznej Beseler przedstawił Wilhelmowi II w raporcie z 20 grudnia.

Plan uzyskał akceptację i roboty budowlane ruszyły na wiosnę 1916 r.¹⁰. Różan znajdował się na terenie Wojskowego Gubernatorstwa Łomża. Tamtejszy sztab odpowiedzialny był za realizację projektów dostarczonych od saperskiej grupy operacyjnej w sztabie GGW. Zgodnie z nimi pozycja Narwi od Chmielewa była poprowadzona wzdłuż szosy z Pułtusza do Różana, a nad rzeką ułożono jedynie wysunięte okopy. W Różanie dochodziła do brzegu rzeki i ciągnęła się nim tylko do Dyszobaby, skąd znowu biegła wzdłuż szosy (do Ostrołęki), bez wglądu w koryto Narwi. Szkielet pozycji stanowił rów strzelecki podzielony na odcinki, osłonięty płotem kolczastym, a także wyposażony w liczne, ciężkie schrony dla piechoty. Forty Różana nie zostały włączone w pozycję¹¹. Pozycja Narew–Wisła straciła znaczenie operacyjne w marcu 1918 r., po zawarciu układu pokojowego pomiędzy Cesarstwem Niemieckim a Rosją radziecką. Przystąpiono do planowania demontaży do odzyskania materiałów na wzmocnienie fortyfikacji frontu zachodniego, lecz w rejonie Różana niewiele ich dokonano przed listopadową kapitulacją Niemiec. (cdn.)

dr Bogusław Perzyk - 60-lecie Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych w Różanie. Wydawca ZUOP 2022 r.

- 1 W.W. Jakowliew, Istorija kriegostiej. Ewolucija dołgowriemiennoj fortifikacji, Moskwa 1931, s. 217–218.
- 2 M.N. Bogatskij, Wojennyj Inżynier K.I. Wieliczko (1856–1927), Moskwa 1957, s. 29.
- 3 W. Kalinin, M. Ajuszin, Generał major inżynier Alieksiej Piotrowicz Szoszin, [w:] Twierdze i działania wojenne..., s. 87.
- 4 5 sientjabrja 1914 g. Ostrow. Genierafu Postowskomu, [w:] Wostoczno-Prusskaja operacija. Sbornik dokumentow mirowoj imperialistycznej wojny na ruskim frontie (1914–1917 gg), Moskwa 1939, s. 433.
- 5 Kratkij strategičeskiej ocierk wojny 1914–1918 gg. Ruskij front. Sobytyja s 1 sientjabrja po 11 nojabrja 1914 g., Moskwa 1919, s. 160–167.
- 6 RGWIA. 13139-1-50. Jelczaninow gien. Oranowskomu. Warszawa (27 nojabrja 1914 g.).
- 7 Tamże. 13139-1-61. Żurnal bojeowych diejstwij Nowogiejorgijewskoj kriegosti. 6 janwarja 1915 g.
- 8 G. Korolkow, Prasnyszskoje srazienije, ijul 1915 goda. Taktičeskoje issledowanije, Moskwa–Leningrad 1928, schemat 12.
- 9 G. Meyer, Der Durchbruch am Narew (Juli-August 1915), „Der Grosse Krieg in Einzeldarstellungen”, H. 27/28, Oldenburg 1919, s. 92–96.
- 10 J.E. Szczepański, Landszturm w Generalnym Gubernatorstwie Warszawskim 1915–1918. Formacja głębokich rezerw, Warszawa 2012, s. 76 i 127–131.
- 11 Centralne Archiwum Wojskowe [dalej: CAW]. I-301-9-72. Załącznik do pisma Dowództwa Okręgu Generalnego Warszawskiego do Oddziału I Sztabu Generalnego WP z 23.03.1919 r., s. 6.

Ulica Wacława Lipowskiego

Są oznakowania nowych ulic w mieście. I jest ulica Wacława Lipowskiego. Warto przybliżyć tę postać zważywszy na fakt, że to znany różaniak, związany z miastem, aktywny kulturalnie, postać nietuzinkowa. Sam miałem okazję poznać Lipowskiego chociaż wtedy nie przywiązywałem do tego jakiejś wagi. Znam za to, relacje na jego temat. Jedną z nich, nie wiem czy to fakt, ale część tej historii pojawia się w jego wspomnieniach o znalezionym na cmentarzu wojskowym orzelku, że we wczesnych miesiącach okupacji grywał polskie melodie i hymn na rynku miasta. Właśnie miał również na czapce ten znaleziony orzełek. Zmarł 1.11.1993 r., pochowany jest na różańskim cmentarzu. (Kruszewski)

Poeta rodzinnego gniazda

Maria Przesmycka

Był rok 1901, gdy w rodzinie Lipowskich przyszedł na świat syn. W maleńkim Różaniu, zagubionym w nadnarwiańskiej puszczy nikt tego wydarzenia nie zauważył; niektórzy najwyżej współczuli biedakom obdarzonym przez Opatrzność trzynastym z kolei potomkiem. - *Ta trzynastka zawsze była dla mnie feralna* - wspomina Wacław Lipowski - *zła dola chodzi za mną przez życie jak wierny cień*. Jasne momenty zdarzają się dzieciom wiejskich biedaków niezwykle rzadko, może dlatego z taką wyrazistością wbiły się w pamięć chłopca. Pierwszą radością było otwieranie przy święcie niewielkiego kufierka, w którym ojciec przechowywał największe skarby rodzinne - skrzypce, parę drobiazków przywiezionych przez dziadków do Różana z rodzinnych stron w Biłgorajskim i dziwny obraz, który najmocniej poruszył wyobraźnię kilkuletniego chłopca. Były tam budzące się wiosną, bezkresne stepy, konie w galopie i jeźdźcy z rozwianymi przez wiatr sztandarami. Radość druga to była muzyka ojca, niezwykła, inna niż wszystkich miejscowych muzykantów. Ojciec spędził w młodości czas jakiś w Warszawie posługując w znanej firmie muzycznych instrumentów Stamirowski i Leonard. To stamtąd wyniósł znajomość motywów Szopena, rosyjskich ro-

mansów, stamtąd przywiózł swoje skrzypce. Dalej radość słuchania matczynych opowieści o Różaniu, o dawnych, najdawniejszych czasach, dziwach dziejących się w pobliskiej puszczy, zawieruchach wojennych, po których różańscy chłopci ciągle od nowa budować musieli swoje gniazdo nad Narwią. W końcu ta historia z panią dziedziczką, która zauważywszy bystrogo i wszystkiego ciekawego chłopca, podarowała mu pewnego dnia elementarz i tabliczkę z rysikiem. Kiedy zafascynowany pierwszą w życiu książką zapomniał o bożym świecie, o krowach powierzonych jego pieczy na pastwisku nie zdawał sobie jeszcze sprawy, że pani dziedziczka niechętny otworzyła przed nim oplotki Różana, zmieniła mu granice czasu i przestrzeni. Dla duszy poetyckiej, wrażliwej, pełnej dziwnych fantazji i ciągle głodnej nowych doznań każda zasłyszana opowieść, zwykle z pozoru przedmioty stają się tworzywem kreującym przedziwne misterium świata wewnętrznego, gdzie przemieszane wzajemnie współlistnieją rzeczywistość i fantazja, dziś i zamierzchłe wczoraj. Ale u Wacława Lipowskiego musiało upłynąć jeszcze wiele lat zanim nawarstwiony w duszy obraz świata przybrał kształt poetyckiej wypowiedzi.

Tymczasem przyszły lata strasznych wojen 1914 i 1920 r. Przez Różan, podobnie jak w czasie nawały szwedzkiej, jak za Napoleona i w Powstaniu Styczniowym przetaczały się fronty niosąc zniszczenie i nieszczęście.

Wacław Lipowski, poeta-grajek jak siebie przedstawiał, lirnik kurpiowski, prawdziwy poeta ludowy, jak nazywali go inni. Ojciec był samorodnym muzykantem. Dziadek również grał i zostawił potomkom w spadku - skrzypce. Wnuk wspominał o nim w wierszu zaczynającym się od słów - najdroższe pamiętki.... Tak, do trzeciego pokolenia możemy prześledzić losy utalentowanego, chłopskiego rodu, kulturyującego tradycyjną sztukę ludową. Urodził się 23 sierpnia 1901 r. w Różaniu jako 13 i najmłodsze dziecko w rodzinie. Jak daleko sięgał pamięcią, zawsze ciężko pracował lub towarzyszył grającemu na zabawach i weselach ojcu. Naśladować go, grał ze słuchu na skrzypkach i harmonii. Urodzony w carskim zaborze czytać i pisać nauczyła go córka bogatego gospodarza. Ona też podarowała mu elementarz, zaś dziedziczka - tabliczkę i rysik. W zyciorysie napisanym dla redakcji miesięcznika Regiony W. Lipowski zawarł kolejne swego życia w siedmiu zaledwie punktach: 1. Służba wojskowa, 2. Wojna, 3. Obozy, 4. Muzykant wiejski, 5. Z rodziny licznej, niezamożnej, 6. Samouk, grajek, poeta kurpiowski, 7. Choroby, dwie operacje, emeryt. Zdumiewająca lakoniczność, zważywszy, że przetrwał 3 wojny (w jednej walczył), wygnanie z domu, niewolę, długą i nieuleczalną przypadłość. Może nie lubił wspominać ciężkich kolei losu, który go nie oszczędzał?

W 1920 r., gdy liczący 19 lat W. Lipowski został powołany do wojska, rozpoczęła się wojna polsko-bolszewicka. Brał w niej udział, kule go ominęły i wrócił do rodzinnego Różana.

Podjeżdżał się różnych zajęć, muzykował - nie tylko na weselach, ale również w szkołach, na akademiach, imprezach regionalnych. Do melodii układał własne słowa, refreny, co zdobywało mu aplauz widzowi.

W 1949 r. zaproszono go do stolicy na Zjazd Korespondentów Terenowych, urządzony przez redakcję gazety Przyjaciółka, gdzie wystąpił z przemówieniem w mowie wiązanej, zaczynającym się od słów: Oj, żebym to ja spotkał tego, co wymyślił wojny.... Tematyka, wówczas aktualna, podobala się zebrany. Wiersz został wydrukowany w piśmie, a fakt ten można uznać za formalny debiut poetycki.

Wiersze W. Lipowskiego publikowano na łamach ówczesnych pism Chlopskiej Drogi, Kamieny, Regionów, Zarzewia, Zielonego Sztandaru. W rok po śmierci utworów Stary cmentarz ukazał się w Świerszczu Różańskim. Przynależność do Stowarzyszenia Twórców Ludowych otworzyła mu drogę do publikacji w Biuletynie Informacyjnym STL, Twórczości Ludowej i antologiach: Wieś tworząca, t. V (Lublin 1970), Ojczyzna (Lublin 1987). Wydano jego indywidualny tomik poetycki: Puszczy granie, wybór i posłowie M. Lesiów (Lublin 1983). Nagrano pieśni i melodie skomponowane przez lirnika kurpiowskiego (jak się sam nazywał chociaż region Kurpi nie obejmuje Różana). Podobne taśmy znajdują się w Polskim Radio i TV, a także w instytucjach organizujących Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu. W jednym z nich autor uczestniczył. O poecie z Różana i jego dorobku ukazało się kilka opracowań:

Lata 60. Wacław Lipowski z młodzieżą przed różańskim domem kultury.

W 1920 roku Wacław Lipowski został zmobilizowany. Przez dziewięć miesięcy oglądał teatr wojny, od strony kulisy - miejsce młodych i nieprzeszkolonych żołnierzy było na tyłach frontu. W końcu i w tej wojnie zamilkły strzały. Nadszedł czas na rozpoczęcie własnego, dorosłego życia. Miał 24 lata, zdrowe ręce, sposobne do każdego zajęcia, no i pięknie grał - ojcowski talent przeszedł na najmłodszego syna. Przyszła małżonka miała prawdziwie polskie szlacheckie nazwisko Baranowska, grube brązowe warkocze i wielką słabość do Wacusiowej muzyki i tańców. Poza tym nie mieli nic. Ale do pracy byli zwyczajni szli więc, gdzie tylko ich potrzebowano - do żniw, do ziemniaków, do bielenia chałup. Najlepszy zarobek był przy remoncie koszar podchorążówki i tylko wtedy wpadał do kieszeni grubszy grosz. Lipowski pamięta dobrze ten pierwszy remont w 1928; za te pieniądze i za spłatę wiana żony kupili połowę maleńkiego domku nad Narwią, na skraju puszczy. Była to najważniejsza chwila w ich życiu - założyli własne, rodzinne gniazdo, do którego zawsze wracali, które chronią i pielęgnują do dziś. Koleje losów wielu polskich rodzin znaczone są pewnym podobieństwem. Oto po kilkunastu latach życia na skraju łąki w końcu lat trzydziestych widać szansę na poprawę losu, może nawet na pewną stabilizację. W domu Lipowskich zmiana na lepsze wiąże się z miejscowymi koszarami. Żona dostaje tam stałą pracę w kuchni, Lipowskiemu proponują miejsce konserwatora budynków. Zaczynają liczyć i planować. Żona przyniesie co miesiąc 60 złotych, on 120 - nareszcie można będzie zacząć normalne życie. Wrzesień 1939 roku spopielili wszystkie plany i nadzieje. - 4 września gdy żona szła do pracy do koszar, jak zwykle o 5 rano, słychać było już od Ostrołęki strzały, ale dopiero koło południa szosa w Różanie zapeł-

niła się uciekinierami. Spieszyli na wschód: wojskowi, starcy, całe rodziny z dziećmi i spakowanym naprędce w kilka węzłków dobytkiem. Naradzaliśmy się krótko. Cały Różan uciekał. Po południu byli już na szosie. Prowadzili dziecienny wózek wyładowany najpilniejszymi rzeczami, rower i pięcioro dzieci. Pierwszą noc spali jeszcze pod dachem, u siostry Lipowskiego. Uciekali jak

wszyscy na wschód, byle dalej od Niemców, gdzie oczy poniosą. Drogę zapchaną do granic wytrzymałości, nękaną nalotami zostawiając już w pierwszych dniach, wędrują miedzami, kniejami, śpią w lasach, czasem u jakichś litociwych gospodarzy. Po wielu dniach wędrowki nieludsko zmęczeni i wygłodzeni docierają pod Białą Podlaską. Ale przed nimi pojawiają się tu zmotoryzowane wojska niemieckie; od wschodu dociera pierwsza fala uchodźców przed frontem sowieckim - ci idą na zachód, też nie wiedzą dokąd, byle dalej od Rosjan. Poczuli zamykający się potrzask. Zostało im tylko jedno, jedyne miejsce na świecie - ich Różan. Bez względu na to, co się tam teraz dzieje tam ich gniazdo, ich dom, tam trzeba wracać. To była cała ich nadzieja, gdy z przerażeniem w sercu, wygłodniali i bosi przemierzali warzoną przymrozkami drogę powrotną. Po miesiącu dotarli do swego domu - stał okaleczony wojną, bez ściany, bez komina, ale był. - *Zaczęliśmy życie w niewoli. Pierwszą zimę przeżyliśmy jedząc kartofle przymarzniałe do ścian kopców w podchorążówce. Nie było opału, ale byliśmy jeszcze wszyscy razem. Niemcy zabrali najpierw najstarszego, 14-letniego syna na roboty do bauera; zaraz potem mnie - do Królewca. Pracowałem przez 9 miesięcy na bagnach i byłbym tam chyba zginął, gdyby nie zmiądzżyło mi prawej ręki. Plakałem jak dziecko, bo pomyślałem, że już nigdy nie będę grał, stracę ostatnie pocieszenie w moim życiu. Pan Bóg nie dopuścił, straciłem tylko jeden palec. Z tą chorą ręką zwolnili mnie na pewien czas do domu, ale już nie wróciłem do Królewca. Kryłem się w Różanie. I wtedy jednego dnia poszedłem na cmentarz. Chodziłem między grobami, dużo nowych przybyło. Na jednym krzyżu powieszony był mały, blaszany wojskowy orzełek. Odruchowo przyczepiłem go do czapki, chyba już moje polskie serce, nie mogło dłużej niewoli wytrzymać. Długo z tym orzełkiem na czapce nie chodziłem, któregoś popołudnia spotkałem na rynku żandarma, zerwał mi orzełka z czapki i zabrał do aresztu. Jakoś i to udało mi się przeżyć. Koniec wojny był blisko, ale Różan czekała jeszcze okrutna i krwawa bitwa, która obróciła osadę w zgłiszczca. Nareszcie wolność i nadzieja. Ale musiało jeszcze upłynąć kilka lat zanim ta nadzieja trafiła pod dach Lipowskich, kilka lat wypełnionych chorobą ojca, wymęczonym wojennymi przeżyciami, podnoszeniem z gruzów ro-*

Wacław Lipowski - poeta i muzyk ludowy Donata Niewiadomskiego, Poeci i pisarze ludowi. Wacław Lipowski Heleny Kozickiej, Lipowskiego puszczy granie Stanisława Weremczuka, Poeta rodzinnego gniazda Marii Przesmyckiej. W artykule Jędrzeja Wiercha pt. Poezja ludowa (Regiony 1979, nr 2) został wyróżniony jako jeden

Dróżka

*Gdy do dróżki dokosiłem
I szedłem ustawić snopy,
W pulchnej ziemi zobaczyłem
Odcisnięte własne stopy.*

*Wtedy sobie przypomniałem,
Że tę dróżkę aż do drogi,
Gdy na pańskim pracowałem
Wydeptały moje nogi.*

*Dziś ją także udeptuję,
Ale się na swoje chodzi.
Już dla pana nie pracuję.
Bo ta ziemia dla mnie rodzi.*

z nestorów wśród twórców samorodnych. W. Lipowski był uważany przez teoretyków literatury za prawdziwego poetę ludowego. Należał jak Ignacy Grabarczuk, Paulina Hołyszowa, Katarzyna Zaborowska do ginącej grupy artystów wywodzących się z wielowiekowej tradycji anonimowych niepiśmiennych bardów. Zaczynał jako wiejski muzykant. Jego poezja w sposób naturalny wynikała

z melodii i pieśni. Zachowała meliczność (poezja wykonywana przy akompaniamencie instrumentów muzycznych), nawet z jej formą artystyczną: refrenami, konkatenacją, frazowaniem intonacyjnym. Wiele wierszy nosi pieśniowe tytuły: Pioseneczka, Wiązanecka. Podobnie jak anonimowi poeci W. Lipowski śmiało sięgał po znane motywy, by je przetwarzać na nowo. Tworzył poezję liryczną, zwróconą bezpośrednio do czytelnika, a także ballady i bajki.

Tematyka jego utworów jest różnorodna. Dotyczy głównie ojczyzny, dużej i małej. Czuł również głęboki związek z przyrodą, ziemią, puszcza, i dawał temu często wyraz. Rozumiał wyższość praw natury nad człowiekiem, obserwował niszczącą siłę przyrody i podziwiał jej moc odradzania się. Kochał ziemię. Uważając, że uprawianie jej jest obowiązkiem rolnika, jednocześnie ubolewał, iż praca obarcza go ponad miarę. Zastanawiał się nad miejscem i rolą poezji ludowej w społeczeństwie, swoim statusem i twórczością. Uważał, że nie jest zawodnym

Rzeczne brody

*Gdy przysiądę przed swą chatą
I zapatrzę się na bory,
I zda mi się, że śród kniei
Słyszę jakieś rozhowy.*

*Tętent koni, głośnie ryki,
Jazgotliwe psów szczekanie,
A w ciszy mi wiatr przynosi
Myśliwskiego rogu granie.*

*A gdy zdrzemnę się strudzony
I przymknę na chwilę oczy,
Wtedy widzę jak od rzeki
Kmicic z czambullikiem kroczy.*

*I nie czyni on mi szkody,
Jeno grzeczniej się zapyta.
Gdzie są poprzez Narew brody
I pomknij do nich z kopyta.*

skrzętnie zbierał i przetwarzał. Tworzył również bajki oparte na legendarnych motywach albo mające swe źródło w rodzinnym krajobrazie. Nie posiadając wykształcenia intuicyjnie wybierał właściwą formę do odpowiedniej treści. Pisał wierszem wolnym lub nieregularnym. Używał ciekawych porównań i metafor. Swoje utwory zapisywał na luźnych kartkach papieru, tekturkach, w zeszytach, ozdabiając je rysunkami. I tak jak poezja wynikała z melodii, tak obrazki poszerzają horyzonty

dziennego domu, walką o byt dla piątki dzieci. Odmienił się los na lepsze dopiero gdzieś pod koniec 1949 roku. Lipowska miała już stałą pracę, w przedszkolu. Za pierwsze zarobione przez żonę pieniądze kupił Lipowski akordeon Aida. Karnawał zimą 1950 r. był udany - zabawy w szkole, wesela, chrzciny. Wszędzie był ze swoim instrumentem. Grał i śpiewał - melodie ludowe, zasłyszane od ojca piosenki i romanse, własne utwory, do których sam układał melodie i słowa. Po raz pierwszy od lat poczuł się szczęśliwy. Na wiosnę oddał żonie dług co do grosza i popelniał pierwsze w swoim życiu zaleźństwo - kupił jej w prezencie pluszowe futro. Wtedy też zaczął pisać pierwsze wiersze. - *Niczego nie wymyślałem. Pisałem o tym, co było we mnie. Nie zapomniałem ani jednej opowieści usłyszanej od matki. Ta puszcza i ta Narew niejedno widziały. I kiedy siadałem nad rzeką, pod drzewami widziałem to wszystko - krwawe bitwy Francuzów, kiedy z Napoleonem uchodzili spod Moskwy i tych biedaków powstańców, z którymi poszedł dziadek, i te ostatnie boje, które sam przeżyłem. Ile tu w Różanie zapomnianych mogił, wojennych kurhanów zarosłych chaszczami. Nikt się tym nie interesuje, ale ja tam chodzę, myślę, wspominam. Nie ma takiego drugiego miejsca na świecie jak nasz Różan.* Pierwsze swoje wiersze wysłał do Przyjaciółki; pamięta nazwisko redaktorki Lanoty, która nie tylko wiersze wydrukowała, dodała otuchy, ale zaprosiła poetę do Warszawy na zjazd korespondentów wiejskich. Pisał dużo, wysyłał do różnych pism,

a jakże, drukowali, układał piosenki i wiersze dla dzieci do szkoły. I to była największa radość jego życia, Można o nim powiedzieć - pisał w posłowie do tomiku wierszy Wacława Lipowskiego Puszczy granie Michał Lesiów - że z zawodu był grajkiem wiejskim. Jego twórczość rymowana i rytmiczna, wiąże się ściśle z melodią, a wiersze przyporządkowane są często poetyce pieśni ludowej; wartości nieliczne tej poezji pochodzą niewątpliwie z doświadczeń wiejskiego muzykanta. Wacław Lipowski związał się całym sercem ze swoim Różaniem i ziemią nadnarwiańską. Opiewa w swej twórczości piękno rodzinnego miasteczka i okolicy, sięga do historii, żeby przedstawić dawną i nowszą przeszłość, podkreśla bohaterskie postawy przodków, którzy umiłowali ponad wszystko wolność i za nią oddawali życie. Stąd wiele w jego dorobku ballad, rymowanych legend, baśni. Dziś jest właściwie spokojny, wielkie troski i nieszczęścia minęły, wiersze zostały wydrukowane i to we własnym tomiku Puszczy granie, nagrania muzyczne spoczywają w archiwach Stowarzyszenia Twórców Ludowych i Telewizji Polskiej. Wie, że pozostanie po nim jakiś ślad, którego nie dostrzegliby różańscy sąsiedzi, bo dla nich jest tylko grajkiem-wierszokletą z pstrokatej jak przepiórka chałupki przycupniętej na skraju Różana.

Twórczość Ludowa – Kwartalnik Stowarzyszenia Twórców Ludowych Nr4 lipiec 1989r.

Dola

*Wyszła z chałup chłopska dola
W gołym polu chodzi
I za pługiem w pulchnej ziemi
Już po kostki brodzi.*

*Szara na niej jest siermięga,
Pasem przepasana,
Matusinymi rękami
Na krosnach udziana.*

*Zaorala oców zagon, ugór zaorala
I bydelko już z obory na wygon zaganała.
A wieczorem utrudzona na przyzbie przysiadła.
W ciepłe, wiosenne wieczory dziwy opowiada,*

*Obsiądą ją starsi, dzieci i się zasluchają
Jak ta nasza chłopska dola baju, baju baje,
Czasem wkoło cisza wielka, czasem znów się śmieją,
A wcześniej się nie rozchodzą, aż kury zapieją.*

utworu poetyckiego. Kreślił ołówkiem, długopisem lub kredkami krajobraz, tchnący melancholią właściwą ziemi nad Narwią; chaty, pola, lasy, uroczyska, rzeki z płynącymi po nich łodziami, zwierzęta, ptaki.

Przyrodę tę przedstawiał niejednokrotnie dramatycznie: drzewa o poskręcanych konarach, niebo z burzowymi chmurami. Człowiek w tym tle - ginie. Posiadał rzadki dar: talent, który pozwalał mu przezwyciężyć brak wykształcenia, książkowej wiedzy i aparatu krytycznego. Umiął w sposób artystyczny, i to w kilku dziedzinach, wypowiadać - co mu w duszy gra.

Helena Niezabitowska-Kozicka

Wystawa plakatów Leszka Żebrowskiego

Jak sam pisze posługując się przy tym językiem tamtych czasów, urodził się w zdeklasowanej rodzinie ziemiańskiej.

Rodzice pochodzili z północnego Mazowsza, z sąsiadujących ze sobą wsi Szelkowa i Orzyca, położonych 10 km od Makowa Mazowieckiego i 16 km od Różana. W twórczości dużą rolę przykładał do swoich korzeni, co odbiło się na całej jego twórczości. Do dziś posiada matkowiznę - zagrodę wiejską z domem i stodołą na skraju kurpiowskich lasów. Co roku w lecie przenosi tam pracownię, chadza ścieżkami zwierząt po krainie zielonego cudu, człapie w kałozach po biebzańskich bagnach, wtapia się w pejzaż dzikiej przyrody, gdzie miejskie problemy wydają się mniej ważne. Klimaty te są bohaterami wielu plakatów, a zaprojektował ich ponad 500, które wędrują po całym świecie, reprezentując współczesny plakat polski i biorą udział w międzynarodowych konkursach będąc wizytówką kultury polskiej. Dzięki wystawom indywidualnym poznał Islandię, Iran, Niemcy, Francję, USA, Belgię i Białoruś. Z wielu nagród, jakie otrzymał, najbardziej ceni medale z Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie i Teheranie oraz Grand Prix z Międzynarodowego Biennale Plakatu Socjalno-Politycznego w Mons. Prowadził Pracownię Plakatu w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej i Akademii Sztuki w Szczecinie. Na stałe mieszka

w Szczecinie. Jak pisze - *To piękne miasto, ale brakuje mi w nim tradycji, z jaką spotykam się w tych stronach. Dziękuję za poznanie moich plakatów. Może niektóre z nich zostaną w waszej pamięci na dłużej.*

Wystawa czynna w GOUK Różan w każdy dzień tygodnia od 8 do 20 z wyjątkiem sobót i niedziel.

Red.

Wystawa obrazów

W okresie od 1 sierpnia do 15 września br. w różańskim ośrodku kultury można było obejrzeć wystawę obrazów Pawła Olejnika, który był właścicielem jednej z warszawskich galerii. Po jej zamknięciu zdecydował się przenieść zgromadzone tam dzieła do swojego domu w gminie Rzewnie. Zgromadził tam ponad 200 obrazów z myślą zaprezentowania ich lokalnej społeczności. W różańskim ośrodku wystawił obrazy wybitnych malarzy mazowieckich jak Beata Anna Topolińska, Wojciech Rutkowski, Jacek Maślankiewicz, Janusz Olszewski, Romuald Smorczewski. Wystawa odbyła się pod honorowym patronatem burmistrza gminy Różan. M. Cachel

Koncerty Filharmonii Narodowej

- 3.12. - Podróż przez cztery żywioły (flet/ akordeon/ gitara/ perkusja)
- 17.01. - W teatrze muzycznym: (mezzosopran, tenor, baryton, fortepian)
- 14.02. - Cztery mile za Warszawą (śpiew/ flet poprzeczny/ skrzypce/ gitara/ baraban/ bassetla)
- 20.03. - Z albumu polskiej piosenki: Andrzej Korzyński (wokalec/ flet/ saksofon/ fortepian)
- 17.04. - W rytmach samby (taniec/ perkusja/ fortepian)
- 22.05. - Gdy poezja spotyka muzykę (aktor/ flety proste/ fortepian)
- 05.06. - Muzyczne metropolie: Praga (mezzosopran/ tenor/ klarnet/ fortepian)

GOUK Różan - Godz. 17 - wstęp wolny

Najcichszy pokój na świecie znajduje się w siedzibie Microsoftu w stanie Waszyngton.

Milczenie jest złotem, jak mówią. I choć dla większości ludzi może nie być wart tyle, co klejnoty i złoto, z pewnością był to główny cel dla tych, którzy zbudowali najcichszy pokój na świecie.

Znajdujący się w siedzibie Microsoftu w Redmond w stanie Waszyngton pokój laboratoryjny mierzy szum tła -20,35 dBA, czyli 20 decybeli poniżej progu ludzkiego słuchu i bije poprzednie rekordy dla przestrzeni, które zostały uznane za najcisze miejsca na planecie. *Gdy tylko wchodzi się do pokoju, natychmiast odczuwa dziwne i unikalne uczucie, które trudno opisać* - powiedział CNN Hundraj Gopal, naukowiec zajmujący się mową i słuchem oraz główny projektant komory bezekowej w Microsoft. *Większość ludzi uważa brak dźwięku za ogłuszający, odczuwa uczucie pełności w uszach lub dzwonienie. Bardzo słabe dźwięki stają się słyszalne, ponieważ hałas otoczenia jest wyjątkowo niski. Kiedy odwrócisz głowę, usłyszysz ten ruch. Słysząc swój oddech i brzmi to dość głośno.*

Pierwszy magnetowid (Video Camera Recorder) powstał w 1956 r. i był wielkości fortepianu. Zbudowany został przez amerykańskie przedsiębiorstwo Ampex (symbol VR-1000). Materiał był rejestrowany na taśmie magnetycznej o szerokości około 5,1 cm. Pierwszym programem, zarejestrowanym do późniejszego odtwarzania, były wiadomości telewizyjne

Ile jest zagranicznych stacji paliw w Polsce?

Według danych Polskiej Organizacji Przemysłu i Handlu Naftowego (POPIHN) na koniec pierwszej połowy 2023 r. na polskim rynku liczbowo dominowali niezależni operatorzy – 3802 stacje spośród 7919 stacji w Polsce.

Drugą co do wielkości grupą były stacje należące do koncernów zagranicznych (2025 stacji). Na trzecim miejscu znalazły się stacje należące do Orlenu. Było ich łącznie 1919.

Pośród 1405 niezależnych operatorów posiadających sieć stacji, 1075 należało do polskich przedsiębiorstw. Orlen z niezależnymi operatorami będącymi jednak polskimi przedsiębiorstwami ma więcej stacji niż podmioty zagraniczne.

W przypadku pozostałych operatorów, którzy nie zostali wymienieni przez POPIHN, można założyć, że są to mniejsi polscy przedsiębiorcy, jak w przypadku większości niezależnych operatorów o liczbie stacji od 10 wwyż. Pośród 1405 podmiotów określonych jako niezależni operatorzy (posiadający sieć stacji o wspólnym logo od 10 obiektów wwyż) 1075 należy do przedsiębiorstw polskich. Pozostałe stacje należą do firmy szwajcarskiej (AVIA – 124 stacje) i słowackiej (SLO-VNAFT PARTNER – 119 stacji).

Drugą najliczniejszą grupę na rynku stacji paliw w Polsce stanowią koncerny zagraniczne. Według POPIHN grupa ta prowadzi na polskim rynku 2025 stacji (25,6 proc. wszystkich stacji).

Największym koncernem na polskim rynku jest Orlen, posiadający 1919 stacji. Liczba ta stanowi 24,2 proc. wszystkich stacji.

Najmniej liczną grupą są sieci sklepowe, które posiadają łącznie 173 stacje. Stanowią one 2,2 proc. wszystkich stacji i są to m.in. Intermarché (73 stacje), Carrefour (40 stacji) czy Auchan (28 stacji).

Zagranicznymi koncernami o największej liczbie stacji paliwowych były BP (578 stacji), Shell (456 stacji), MOL (410 stacji) i CircleK (397 stacji).

Jeszcze w zeszłym roku stacje paliw należące do zagranicznych koncernów miały łącznie około 400 stacji mniej. Sytuacja ta uległa zmianie w wyniku fuzji Orlenu i Lotosu, po której właśnie tych 400 stacji zostało przejętych przez węgierski MOL.

Cyfrowi giganci nie płacą podatków? I tak, i nie

Według polskiego prawa o tym, gdzie płacić podatki, decyduje zasada rezydencji, czyli miejsce zamieszkania dla celów podatkowych. Cyfrowi giganci płacą wyższe podatki w krajach, gdzie mają swoje główne siedziby i zarejestrowaną działalność.

W Polsce podatki płacą spółki córki, które należą do cyfrowych gigantów. Jest on płacony za pośrednictwem m.in. Google Poland Sp. z o.o., Facebook Poland Sp. z o.o., Amazon Eu Sarl Sp. z o.o. czy Apple Poland Sp. z o.o.

Od lat trwają rozmowy o konieczności opodatkowania cyfrowych gigantów (spółek matek), wskazując, że płacą zbyt niskie podatki. UE chciała rozwiązać tę kwestię, wprowadzając podatek cyfrowy.

Prace nad dyrektywą w tej sprawie wciąż jednak trwają, a Polska nie zdecydowała się samodzielnie wprowadzić podatku cyfrowego.

Największe firmy technologiczne (firmy matki) nie płacą bezpośrednio w Polsce podatków (np. w związku ze świadczonymi usługami reklamowymi). Niemniej jest on (CIT) opłacany w Polsce pośrednio przez spółki córki cyfrowych gigantów.

Defetyzm

Brak wiary w zwycięstwo lub powodzenie jakiejś sprawy.

Imponderabilia

Rzeczy nieuchwytnie i niedające się dokładnie zmierzyć lub obliczyć, mogące jednak wywierać wpływ na jakiejś sprawy.

Holistyczny

Całościowy

Impertynent

Zachowujący się wobec kogoś arogancko, obraźliwie.

Fertyczny

Ruchliwy, winny i żrzący.

Dychotomia

Podział jakiejś całości na dwie różniące się zasadniczo części; też: ta różnica.

Erudycja

Oczytanie, wszechstronna wiedza.

Ambiwalentny

Zawierający elementy przeciwstawne, -niejednoznaczne, sprzeczne.

Abnegat

Człowiek, który nie dba o swój wygląd, fletuch.

Dyskurs

Dyskusja, rozmowa, najczęściej na tematy naukowe.

Koryto plus

Systemowe skutki sterowania ręcznego i tradycji są we wszystkich partiach wodzowskich. Z tym że problem jest odleglejszy. A wynika on z tradycji PZPR, czasów istnienia ZSRR, namaszczenia wodza władzy wykonawczej w ramach władzy ustawodawczej, w wyniku czego powstaje władza ustawodawczo-wykonawcza, w której rząd kontroluje Sejm. A nie odwrotnie. Dzięki tej tradycji wódz rządu, a zarazem zwycięskiej partii staje się jednocześnie wodzem większości sejmowej. I to on decyduje o powstających ustawach i ich treści. Wygodnych dla siebie i podległego mu rządu. Do tego potrzebny jest mu skok na Trybunał Konstytucyjny i sędziowie z nadania partii. Jednocześnie dochodzi do blokady służb antykorupcyjnych i bezpieczeństwa państwa, co pozwala wodzowi, jego rodzinie i jego otoczeniu rzucić się na zdobycze w postaci spółek skarbu państwa, mediów i podobnych. I dość je do granic upadłości. Potem tylko skok na władzę sądowniczą, żeby szwindle nie zostały osądzone i nie wyszły na jaw. Również dla pełni władzy wodza. W tym momencie powstaje władza ustawodawczo-wykonawczo-sądownicza zarządzana przez wodza. Jest to błąd systemowy każdej partii wodzowskiej i każdego kolejnego rządu, bo skutkuje przegraną w wyborach władzy za kolejne cztery lata. Ale niekoniecznie jest to błąd ze względu na łupy. Naród w tym przedstawieniu jest tylko dojmą krową. Błąd ten to wobec Państwa i Narodu grzech śmiertelny, bo podział na władzę ustawodawczą odseparowaną od władzy wykonawczej oraz władzy sądowniczej, nie istnieje. Trójpodział równoważących się władz nie istnieje. Istnieje za to struktura mafijna z rodzinnymi powiązaniem kontrolującymi łupy. Bezkarne, pazerna i poza kontrolą, bo służby bezpieczeństwa państwa są zablokowane. Mafia. Tym się staje partia wodzowska, rządząca po opanowaniu spółek skarbu państwa i innych zdobyczy. Bezkarność za czyny kryminalne – temu też służą posiadane immunitety. (1234567890)

POGLĄDY CIEKAWOSTKI WYSZUKANE PRZECZYTANE

K.Kruszewski

To, że jesteśmy w dupie to jasne. Problem w tym, że zaczynamy się w niej urządzać.

Stefan Kisielewski

✱

Tylko kompletni idioci mogą kochać władzę, która wszystkich uważa za idiotów.

Jaroslav Hasek

✱

Zaletą bycia inteligentnym jest to, że zawsze można udawać głupka.

✱

Braki w wykształceniu są jak braki w uzębieniu - są niewidoczne puki gęby nie otworzysz.

✱

Mówcie co chcecie, ale za Tuska Polska była uważana za europejskiego tygrysa, te raz za granicą aż wstyd się przyznać skąd się przyjechało. Mówiło się, że była ciepła woda w kranie, bo i faktycznie, systematycznie rosnące płace i emerytury, inflacja niewiele wyższa od zera, energia, opał, czynsze, tanie jak barszcz, były dotacje unijne na rozwój kraju, Polska była największym placem budowy w Europie. Pomimo ogólnoswiatowej recesji emigracja została zahamowana, demografia na plusie, średnia długość życia rosła w oczach. Za kaczyzmu zatrute rzeki, drożyzna, inflacja pożerająca nasze oszczędności, skłócenie Polski z niemal całym światem, ciemnogród, najwyższa w Europie nadumieralność, najniższe od 30 lat inwestycje w przemyśle, najniższy od czasów wojny przyrost naturalny, zalew migrantów z krajów muzułmańskich. (szczerte)

✱

Ruscy generalowie nie są aż tak głupi i doskonale zdawali sobie sprawę z braków rezerw własnej armii z prostego powodu - musieli wiedzieć co mogą jeszcze ukraść. Tej wiedzy nie miał Kreml i świat karmiony defiladami i zawsze udanymi manewrami ZBiR-u. Zadanie polityków realizowali metodą mogącą dać powodzenie - błyskawicznie opanowanie centrum politycznego Ukrainy, zainstalowanie tam jakiegoś Husaka, uzyskanie połączenia z Krymem. Dlatego musieli zająć Kijów i Zaporozie. Przepuszczalnie centralnej i zachodniej Ukr by nie szturmowali, bo i po co jak mieliby marionetkę w Kijowie. Na próby frontalnego ataku w Donbasie na umocnione pozycje armii kadrowej mieli za mało sił i czasu, a straty byłyby kolosalne. Plan nie był zły, ale pokrzyżował go wbrew oczekiwaniom Brukseli jeden komik, co nie chciał uciekać i został mężem stanu, kilkanaście tys. rosyjskojęzycznych Ukraińców z OT i Joe z USA, który jednak nie śpi. (kk)

✱

No tak pozwy w Rosji? Hahaha. Pozwy są możliwe jedynie jak zarzewoli. Tak jak demonstracje czy inne przejawy wolności obywatelskiej. Amerykanie mają traumę, że spadli na jakiś islamistów w Afganistanie za to Rosjanie są dumni, że mordują, okradają, obcinają nosy i torturują swoich bliskich sąsiadów na Ukrainie. Taki ten świat. (?)

Jak podaje The New York Times, izraelska armia ostrzega palestyńskie rodziny przed bombardowaniem. Najpierw wojskowi dzwonią, żeby powiedzieć o planowanym ataku na Strefę Gazy, a 15 minut później wystrzelują tzw. pukające pociski, które nie zawierają ładunku wybuchowego. Wszystko po to, aby ostrzec palestyńskie rodziny przed prawdziwym atakiem i zmusić je do opuszczenia budynku. Później w budynek uderza prawdziwa bomba.

✱

Kup sobie Biblię i odtóż na półkę bez czytania - zostaniesz KATOLIKIEM. Kup sobie Biblię i czytaj z niej to, co Ci odpowiada - zostaniesz PROTESTANTEM. Kup sobie Biblię i przeczytaj ją w całości, rozważ i przemysł - zostaniesz ATEISTA.

✱

Przyśpieszamy. Radio potrzebowało 38 lat, aby dotrzeć do 50-milionowej widowni. Tymczasem iPod potrzebował tylko 3 lat, aby osiągnąć ten sam kamień milowy!

✱

Ludzie czytają szybciej lub wolniej w zależności od tego, z czego czytają. Nie tylko rzadziej mrugasz, gdy jesteś na komputerze, ale czytanie z ekranu również Cię spowalnia. Średnio ludzie czytają z ekranu o 10% wolniej niż z papieru! Jeśli chodzi o mruganie, czy wiesz, że w życiu codziennym ludzie zwykle mrugają z częstotliwością dwudziestu razy na minutę? Ale przed komputerem liczba ta spadnie do siedmiu razy na minutę!

✱

GPS jest bezpłatny... dla niektórych. Mimo że korzystanie z GPS na całym świecie jest bezpłatne, jego codzienne działanie kosztuje 2 miliony dolarów. Pieniądze te pochodzą z amerykańskich wpływów podatkowych.

✱

Koszt magazynowania energii elektrycznej w akumulatorach jest tani pod warunkiem, że wycyganimy pieniądze od państwa :-). Czyli nazywając rzecz po imieniu - złodziejstwo. Oczywiście można do tego dorobić filozofię - przyszłe pokolenia, bla-bla... ludzie pójda za takim głędzeniem... Ba, znajdując się autorytety doc. dr hab. mgr inż. udowadniające, że... A z autorytetami się nie dyskutuje tylko słucha. I wtedy mamy czystą energię, a Chiny zaszyfowane odpadami z produkcji. Bo wszyscy wiedzą, że ochrona środowiska naturalnego to podstawa chińskiej gospodarki - to taki sarkazm.

Poza tym akumulatory trzeba ładować. Prąd skąd? Z wiatru? Buahaha... Kolejny syf jaki jest pchany do ludzi. Samochody elektryczne... Nie zanieczyszczają środowiska? Oczywiście, że nie. Tylko ładują się przez siłę woli. Multum aut elektrycznych to większe wytwarzanie energii w elektrowniach. Uszkodzone akumulatory to kolejny syf na śmietnikach...oj. poniosło mnie :-/

Porządek społeczny

1. biedak - pracuje i tylko pracuje
2. bogacz - wykorzystuje biednych
3. żołnierz - ochrania obu
4. podatnik - płaci za wszystkich trzech
5. bankier - okrada wszystkich czterech
6. adwokat - wprowadza w błąd wszystkich pięciu
7. lekarz - wystawia rachunki wszystkim sześciu
8. złoczyńca - jest postrachem dla wszystkich siedmiu
9. polityk - żyje szczęśliwie dzięki wszystkim ośmiu

✱

TELEWIZJA to POTWÓR w twoim domu. I jest nazwany programem z jakiegoś powodu. Twój telewizor to nic innego jak elektroniczne urządzenie do zmiany umysłu. Został zaprojektowany, aby psychologicznie zmienić sposób postrzegania rzeczywistości.

✱

Naukowcy odkryli, że ludzie uwierzą we wszystko jeśli tylko napiszesz, że odkryli to naukowcy.

✱

Ludzie nie głosowali na żadną demokratyczną opozycję. Głosowali przeciwko patologii. Wielu zostało skrzywdzonych, od prawników, po przedsiębiorców, czy zwykłych obywateli. Tak nie może być, zwłaszcza że każdy ma prawo do własnego zdania, uczciwego procesu, uczciwego postępowania karnego, czy spokoju w życiu prywatnym. (kk)

Ciekawe zdjęcia historyczne

(Złagie: AFP)

Polski lekkoatleta Władysław Kozakiewicz pokazuje swój słynny gest przed gwizdzącymi radzieckimi kibicami. Moskwa 30 lipca 1980 r.

Pod koniec lat 1970. stało się jasne, że Rosjanie nie są już szczególnie lubiani w Polsce. Prawdopodobnie prawdą było też coś odwrotnego. Władysław Kozakiewicz odczuł to osobiście, gdy podbiegł do skoku na Letnich Igrzyskach Olimpijskich w 1980 r. Były one już pogrążone w kontrowersjach jeszcze przed ich otwarciem. Stany Zjednoczone przewodziły bojkotowi 64 innych krajów w proteście przeciwko sowieckiej inwazji na Afganistan w 1979 r.

Tum kibicujący sowieckiemu skoczkowi Konstantinowi Wołkowowi buczał, syczał, szczydził i gwizdał podczas przygotowań Kozakiewicza do skoku. Po tym, jak pokonał poprzeczkę, ustanawiając nowy rekord świata 5,78 metra, zerwał się z radości na równe nogi, odwrócił się do widzów, położył lewą

rękę na prawym ramieniu i zacisnął pięść, unosząc rękę na znak buntu w kierunku radzieckiego tłumu.

Zdjęcia z tego incydentu obiegły cały świat, z wyjątkiem Związku Radzieckiego i jego satelitów, chociaż wydarzenie było transmitowane na żywo w telewizji w wielu krajach bloku wschodniego.

Po olimpiadzie ambasador ZSRR w Polsce zażądał odebrania Kozakiewiczowi medalu za - obrazę narodu radzieckiego. Oficjalna odpowiedź polskiego rządu brzmiała, że gest ten był mimowolnym skurczem mięśni spowodowanym wysiłkiem.

Po powrocie do kraju czyn Kozakiewicza spotkał się z dużym poparciem w polskim społeczeństwie, które było niechętnie sowieckiej kontroli nad Europą Wschodnią. Trwały strajki robotnicze, które niecałe dwa miesiące później doprowadziły do powstania związku zawodowego Solidarność.

W polskiej kulturze tzw. Gest Kozakiewicza wciąż funkcjonuje jako symbol oporu. Po aferze w Moskwie Władysław Kozakiewicz nie był już mile widzianą postacią dla działaczy sportowych lojalnych wobec partii komunistycznej.

W rezultacie nieustannie padał ofiarą arbitralnych szykan. Kiedy w 1985 r. otrzymał zakaz udziału w zagranicznych imprezach sportowych, z własnej woli pojechał na turniej do Niemiec i nigdy nie wrócił. Otrzymał niemieckie obywatelstwo, a nawet wystąpił w kilku turniejach niemieckiej drużyny lekkoatletycznej. W latach 1986-1988 był mistrzem Niemiec w skoku o tyczce.

Gest, który wykonał Kozakiewicz, jest tożsamy z pokazaniem środowowego palca i nazywa się bras d'honneur obscenicznego w swej wymowie poprzez upodobnienie do fallusa.

Numery telefonów
Urzędu Gminy w Róźnie:
29 numer kierunkowy
gminarozan.pl
rozan.bipgminy.pl

Burmistrz Piotr Świdarski
Burmistrz przyjmuje interesantów w sprawach skarg i wniosków w każdy wtorek w godz. 12.00 – 16.00 w pok. nr 22 – I piętro
76 79 120 sekretariat
76 79 121 faks sekretariat
76 79 122 sekretarz

Referat organizacji i nadzoru
76 79 122 kierownik
76 79 136 obsługa Rady i Komisji
76 79 144 administracja sieci komputerowej

Referat finansów i budżetu
76 79 132 kierownik
76 79 132 księgowość budżetowa
76 79 143 księgowość podatkowa
76 79 133 wymiar podatków i opłat
76 79 142 księgowość budżetowa szkół i przedszkola
76 79 142 płace szkół i przedszkola
76 79 134 kasa

Referat planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska
76 79 126 kierownik
76 79 125 planowanie przestrzenne
76 79 125 stanowisko pracy ds. inwestycji
76 79 126 drogi i zamówienia publiczne
76 79 149 gospodarka mieniem komunalnym i rol.
76 79 149 ochrona środowiska

Referat oświaty, kultury i sportu
76 79 140 kierownik
76 79 140 oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałania patologiom społecznym
76 79 139 działalność gospodarza, archiwum zakładowe, kultura i zdrowie
76 79 294 sport

Urząd stanu cywilnego
76 79 127 kierownik
76 79 127 sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych
76 79 128 promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych
76 79 135 obronność, obrona cywilna i zarządzania kryzysowe
76 69 177 Ośrodek Pomocy Społecznej

76 69 004 Posterunek Energetyczny, ul. Polna 991, 22 3404100 zgłaszanie reklamacji w sprawie przerw w dostawie prądu

**Zakład Gospodarki Komunalnej
Sp. z o.o.**

Tel. 76 69 159 ul. Dolna
e-mail: biuro@zgkrozan.pl
Biuro zakładu pracuje w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰ od poniedziałku do piątku
Tel. 76 69 041 - oczyszczalnia ścieków
Tel. 606280968, 662258790 - zgłaszanie awarii

Adresy e-mail:

Urząd gminy: ugrozan@post.pl

Burmistrz: ugrozan@post.pl

Sprawy organizacyjno-kadrowe:
p.kowalewska@gminarozan.pl

Obsługa Rady i Komisji:
m.bialik@gminarozan.pl

Kierownik nadzoru i informatyki:
m.osiecki@gminarozan.pl

Administracja sieci komputerowej:
p.rzezawa@gminarozan.pl

Skarbnik, kierownik referatu finansów i budżetu: m.powirska@gminarozan.pl

Księgowość budżetowa:
a.grzywacz-brym@gminarozan.pl

Księgowość podatkowa:
m.mosakowska@gminarozan.pl

Podatki i opłaty:
m.brzdziak@gminarozan.pl

Księgowość szkół i przedszkola:
k.sledziwska@gminarozan.pl

Rachuby, plac szkół i przedszkola:
m.skrzecz@gminarozan.pl

Kierownik referatu planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska: c.lodygowski@gminarozan.pl

Planowanie przestrzenne:
j.oltarzewska@gminarozan.pl

Inwestycje: w.wnuk@gminarozan.pl

Drogi i zamówienia publiczne:
c.lodygowski@gminarozan.pl

Gospodarka mieniem komunalnym i rolnictwo: i.dobrosielska@gminarozan.pl

Ochrona środowiska: a.ostrowska@gminarozan.pl

Kierownik referatu oświaty, kultury i sportu: k.ogonowska@gminarozan.pl

Oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałanie patologiom społecznym: k.ogonowska@gminarozan.pl

Sport: sport@gminarozan.pl

Kierownik urzędu stanu cywilnego:
b.kornacka@gminarozan.pl

Sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych: b.kornacka@gminarozan.pl

Promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych: k.zamojska@gminarozan.pl

Archiwum zakładowe, dział. gosp., kultura i zdrowie: e.stryjewska@gminarozan.pl

997 POLICJA

71 77 391 Różan, ul. Lwowska

998, 112 STRAŻ POŻARNA

Różan, ul. Warszawska, 76 69 008

999 POGOTOWIE RATUNKOWE

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI (22) 62 102 51

800 120 226 tel. zaufania o przestępstwach w rodzinie

PRZECIEŻ TO JUŻ BYŁO...

*A przecież to było, i jest hen za nami,
ta szczerść poglądu, perswazja rozsądku,
my ciągle jesteśmy przecież tacy sami,
nas dzisiaj nie trzeba stawiać do porządku.*

*Znamy swoje miejsce, w przebiegu historii,
kiedy trzeba zadbać o ciepłe bambosze,
my już nie musimy stroić piórka w glorii,
tylko, by smakować, wszystkiego po trosze.*

*Po pierwsze, na starość, gdy głowa siwieje,
to dusza by chciała piechotą do rajów,
wtedy jednak serce arytmia szaleje,
a oko bieleje, jak konwalia w maju.*

*Po drugie, coś za coś, oddać nam potrzeba,
Bo zawsze liczymy swój ostatni grosik,
czy nam ktoś uchyli chociaż skrawek nieba,
kiedy przyszło dzisiaj o szacunek prosić?*

*Po trzecie, wystarczy jeden uśmiech szczery,
Który porożajnia najczarniejsze chmury,
on wtedy cenniejszy niż złote orderki,
bo daje nadzieję na zdobycie góry.*

*A przecież empatia nie kosztuje wcale,
i nie ma jej nigdy po stronie wydatków,
lecz jakże skutecznie buduje morale,
gdy nam nie po drodze ze skalą podatków.*

Zenek Kozłowski Ostrołęka 15.10.br.

PRAGNIENIE ŻYCIA

*Ja nie chcę marzyć, i nie chcę śnić,
Ja chcę gołębią wolnością żyć.
I nie być chmur niebieskim ptakiem,
Tylko naziemnym zwykłym Polakiem.*

*Co to nie fruwa z gniazda do gniazda,
Byle ciepłka wyczuć posadkę,
I się nie pytać, ile, co łaska,
Gdy się partyjną nosi podkładkę.*

*Wystarczy rękę podnieść do góry,
By elektorat widział swój efekt,
Inaczej prezes będzie ponury,
Gdy „Nie”, głosować będzie ci grzechem.*

*Wtedy już piszesz sobie testament,
Gdyż tobie listy wszystkie zamknięte,
Możesz się modlić na wieczny Amen,
Lecz twoje imię będzie wycięte.*

*I jak nie wierzyć w ironię losu,
Kiedy brakuje alternatywy,
Tobie odbiorą prawo do głosu,
Sobie do ognia wleją oliwy.*

*I niech się pali, byleby swoja,
Na wieczną chwałę, na Polski ród,
Tylko, co powiesz rodaczko moja,
Gdy Cię dopadnie powszechny głód?*

Zenek Kozłowski Ostrołęka 09.10.br.

OD SERCA DO SERCA BUDŻET GMINY 2024
Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ 10 LAT ŚWIĄTECZNEJ ZBIÓRKI ŻYWNOCİ

ŚWIERSZCZ RÓŻAŃSKI

23 560 656,80 zł

Dotacje pozyskane przez gminę w 2023 r.

25 452,80 zł

Na wymianę lamp oświetlenia ulicznego na lampy LED w miejscowościach Paulinowo, Prycanowo i Zawady-Ponikiew.

126 000 zł

Na renowację zbiornika wodnego w miejscowości Załużcie.

250 000 zł

Na przebudowę drogi gminnej oraz utwardzenie drogi wewnętrznej we wsi Szygi.

8 250 000 zł

Na budowę przedszkola.

297 850 zł

Na modernizację budynku zaplecza sportowego na stadionie.

125 404 zł

Na remont dachu i montaż instalacji fotowoltaicznej na budynku OSP Mroczi-Rębiszewo.

40 000 zł

Na zakup ubrań ochronnych dla OSP.

4 750 000 zł

Na przebudowę dróg gminnych Załęże Eliasze-Szygi, Załużcie-Chrzanowo, i we wsi Dąbrówka.

2 000 000 zł

Na przebudowę ulicy Polnej wraz z budową kanalizacji deszczowej.

6 000 000 zł

Na remont stadionu sportowego.

1 280 950 zł

Na zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z pełnym wyposażeniem dla OSP Różan.

380 000 zł

Na wymianę lamp oświetlenia ulicznego na energooszczędne LED na terenie gminy.

35 000 zł

Na odbiór i utylizację wyrobów zawierających azbest.

735 420 zł

Refundacja kosztów przebudowy stacji uzdatniania wody w miejscowości Dzbądz.

*

Od 01.01.2024 r. punkt kasowy w ZGK Sp. z o.o. zostaje zlikwidowany. Płatności dokonywane powinny być we wskazany na fakturach numer konta bankowego.

ILUZJON

Fot. KZamolska

Od lewej: Zastępca Przewodniczącego Rady i Prezes OSP w Szygach - Andrzej Karaśkiewicz, burmistrz Piotr Świderski, skarbnik gminy Katarzyna Powirska, przewodniczący Rady Miejskiej Zbigniew Janyszko i sołtys Andrzej Rupiński podczas symbolicznego otwarcia drogi we wsi Szygi, kończącego inwestycje drogowe 2023 r. w gminie. 18 listopada 2023 r.

W dniu 18 listopada 2023 r. we wsi Szygi odbyło się otwarcie drogi, przebudowanej z nawierzchni gruntowej na asfaltową. Otwarcia dokonał burmistrz wraz ze skarbnikiem i przewodniczącym rady miejskiej, Andrzejem Karaśkiewiczem - Zastępcą Przewodniczącego Rady i Prezesem OSP w Szygach oraz Andrzejem Rupińskim - sołtysiem, przy udziale strażaków i mieszkańców wsi Szygi. Przebudowa tej drogi kosztowała 483 833, 37 zł, w tym 250 000 zł dotacji z budżetu województwa.

Symboliczne otwarcie przebudowanej drogi gminnej w miejscowości Szygi zakończyło całą sekwencję tegorocznych inwestycji w in-

frastrukturę drogową. Udało nam się oddać do użytku ponad 8 km nowych dróg: - rzeczona droga gminna 210734W odc. I oraz utwardzenie drogi wewnętrznej we wsi Szygi: 306,8 mb (483.833,37 złotych brutto), - droga gminna w miejscowości Dąbrówka: 2129,3 mb (1.793.571,29 złotych brutto), - droga gminna Załęże - Eliasze - Szygi: 3913,3 mb (2.437.899,98 złotych brutto), - droga gminna Załużcie - Chrzanowo: 1731 mb (1.891.297,14 złotych brutto), razem daje to 8080,4 mb za 6.606.601,78 złotych brutto. Udział środków zewnętrznych, które pozyskaliśmy na przywołane inwestycje wyniósł równie 5 mln zł! - podsumował burmistrz Piotr Świderski.

Fot. gminiarozan.pl

Od lewej: Radny Sejmiku Województwa Mazowieckiego - Mirosław Augustyniak, p.o. Dyrektora Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych - Ilona Soja-Kozłowska, Członek Zarządu Województwa Mazowieckiego - Elżbieta Lanc, burmistrz Piotr Świderski, Członek Zarządu Województwa Mazowieckiego - Janina Orzełowska, skarbnik gminy Katarzyna Powirska, Komendant Gminny OSP - Piotr Krawczyk i Z-ca Naczelnika OSP Różan - Robert Chelstowski podczas podpisania dofinansowania na zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Różan. Różański wniosek uplasował się na wysokim 8 miejscu na 153 złożonych wniosków, które spełniły kryteria formalne. Wartość przyznanej dotacji wynosi 1 280 950,00 zł. Ostrołęka 11 lutego 2024 r.

Sesja 15.12. 2023 r.

Radni uchwalili budżet na 2024 r. Uchwała prognozuje dochody w kwocie 47 269 805 zł i wydatki 47 269 805 zł. Projekt uprzednio uzyskał pozytywną opinię Regionalnej Izby Obrachunkowej. Na inwestycje gmina planuje przeznaczyć 40% budżetu. *Takiego wyniku jeszcze nie mieliśmy* - podkreślił burmistrz. *Wydatki inwestycyjne oscylują na kwotę blisko 19 mln zł. Warto zauważyć, że pomimo wzrostu planu podatku od nieruchomości i nie znacznego wzrostu planu podatku rolnego, nie zmieniają się stawki podatkowe na terenie gminy na przyszły rok. Zostajemy na tych samych stawkach podatkowych pomimo tego, że prezes Rady Ministrów podniósł maksymalne stawki w podatku od nieruchomości o ponad 15% na przyszły rok. Podobnie ze stawką podatku rolnego, która pozostaje na nie zmienionym poziomie* - zaznaczył burmistrz.

Rada ustaliła kwoty dopłat na rok 2024 do taryf zbiorowego zaopatrzenia w wodę w gminie w wysokości do 1m³ wody:

- gospodarstwa domowe 2,54 zł,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe 3,33 zł
- organizacje użyteczności publicznej 3,10 zł.

Dopłaty do 1 m³ odprowadzonych ścieków:

- dla gospodarstw domowych 6,34 zł,
- spółdzielni i wspólnoty mieszkaniowej 7,07 zł,
- organizacji użyteczności publicznej 6,89 zł.

W dniu 28 grudnia odbyła się ostatnia sesja 2023 r. Był to czas podsumowań i planów na kolejny rok. Podczas obrad radni ustalili plan pracy rady, stałych komisji oraz komisji rewizyjnej na rok 2024.

Nagrania audio z posiedzeń Komisji oraz sesji Rady Miejskiej w Róźnie udostępniane są w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy w Róźnie pod adresem www.rozan.bigmminy.pl, natomiast materiały na poszczególne posiedzenia zamieszczane są pod adresem www.rozan.esesja.pl. Transmisje online udostępniane są na stronie swierszcz.gouk.pl.

M.Cachel

Z OBRAD RADY MIEJSKIEJ

Sesja 27.11. 2023 r.

Gmina Różan po raz trzeci przystąpiła do programu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej pn. Opieka wytechnieniowa. Obecna na posiedzeniu kierownik OPS Monika Dzierżogowska omówiła zmiany w stosunku do roku ubiegłego. Jak wynika z przedstawionej informacji koszt realizacji jednej godziny opieki nie może przekroczyć 50 zł. Program realizowany jest w całości ze środków przekazanych przez wojewodę. *Planuje się objąć wsparciem 8 osób jako opiekunów osób z niepełnosprawnością, w tym 6 opiekunów osób dorosłych i dwóch opiekunów dzieci do 16 roku życia*, przekazała kierownik.

Radni podjęli uchwałę w sprawie podwyższenia o 200% kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy w zakresie dożywiania oraz zasad zwrotu wydatków za świadczenia w ramach programu Posiłki w szkole i w domu na lata 2024-2028. W związku z tym większa liczba osób zostanie objęta pomocą w formie zasiłku celowego na zakup posiłku, bądź żywności czy w formie świadczenia rzeczowego. Jeśli dziecko nie spełnia wymagań, o których mowa powyżej, a wyraża chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola informuje o takiej sytuacji ośrodek pomocy społecznej. Przyznanie

pomocy odbywa się wtedy bez wydania decyzji administracyjnej oraz bez przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego. Przy czym liczba dzieci i uczniów, którym ma być udzielona pomoc w taki sposób, nie może przekroczyć 20% liczby i uczniów dożywianych w szkołach i przedszkolach w gminie.

Rada głosowała również nad przyjęciem programu współpracy gminy w roku 2024 z organizacjami pozarządowymi. Program uprzednio został skonsultowany z organizacjami i nie zgłoszono żadnych uwag i zastrzeżeń.

Na zakończenie w sprawach różnych głos zabrał burmistrz Piotr Świdzki informując, że - w związku z pojawiającymi się informacjami w przestrzeni publicznej sugerujące jakoby kwestia budowy centrum logistycznego sieci Dino umarła, to chciałbym to zdemontować. Nastąpiła finalizacja umów sprzedaży nieruchomości 20 ha gruntów przy ulicy Warszawskiej, zostało ostatecznie przez sieć Dino zakupionych. Firma wystąpiła do GDDKiA z uzgodnieniami co do lokalizacji zjazdu (...) co do przebiegu drogi gminnej. Trwają prace projektowe zmierzające do budowy sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej dla tego centrum logistycznego.

Od stycznia 2024 r. można ubiegać się o wypłatę dodatku osłonowego w Ośrodku Pomocy Społecznej

Wnioski można składać osobiście w ośrodku w pokoju nr 31 lub przez Internet.

Dodatek osłonowy przysługuje:

1. osobie w gospodarstwie domowym jednoosobowym, w którym wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 2100 zł,
2. osobie w gospodarstwie domowym wieloosobowym, w którym wysokość przeciętnego miesięcznego dochodu nie przekracza kwoty 1500 zł na osobę.

Do obliczenia dochodu nie uwzględnia się trzynastej i czternastej emerytury. W sytuacji gdy dochód przekracza wskazane powyżej kryteria, dodatek będzie przyznany w mniejszej wysokości zgodnie z zasadą złotówka za złotówkę, z dolnym limitem wypłaty dodatku

w wysokości 20 zł. Dodatek podwyższony przysługuje osobom opalającym domy węglem – zgłoszone do CEEB.

Dodatek osłonowy przysługuje za okres od dnia 1 stycznia do 30 czerwca 2024 r.

Dodatek osłonowy w 2024 r.

- 228,80 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego,
- 343,20 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób,
- 486,20 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób,
- 657,80 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

Będzie wypłacany jednorazowo w terminie do dnia 30 czerwca 2024 r. Wnioski o wypłatę dodatku osłonowego składa się do 30 kwietnia, a wnioski złożone po tym dniu pozostaną bez rozpoznania.

Podwyższony dodatek osłonowy

- 286,00 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego
- 429,00 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób
- 607,75 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób
- 822,25 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób

Ogromne dziury w ziemi na Syberii

Od kilku lat w syberyjskiej tundrze tworzą się tajemnicze gigantyczne krater. Do tej pory znaleziono ich siedemnaście z pomocą mapowania trójwymiarowego za pomocą dronów. Naukowcy zaczęli ustalać,

w jaki sposób powstają. Zazwyczaj zaczynają się od nagromadzenia metanu w wiecznej zmarzlinie. Gdy ciśnienie tego gazu przekroczy punkt krytyczny, określony przez gęstość górnej warstwy gruntu, eksplozja wyrzuca szczątki na setki metrów. Krater może mieć trzydzieści do czterdziestu metrów głębokości i ponad czterdzieści metrów szerokości. Metan jest silnym gazem cieplarnianym. W atmosferze zatrzymuje ciepło Ziemi, ocieplając ją. W miarę jak cieplejszy klimat pogłębia aktywną warstwę syberyjskiej wiecznej zmarzliny, podnosząc jej temperaturę topnieją jej górne warstwy i coraz więcej metanu ucieka w postaci eksplodujących kraterów. To wysła więcej metanu do atmosfery, ogrzewając planetę jeszcze bardziej. Jak na razie eksplodujące krater pojawiły się głównie na dwóch półwyspach syberyjskich. Na tych obszarach panują wyjątkowe warunki: bardzo gruba wieczna zmarzlina, która jest silnie nasycona metanem i zawiera także duże ilości wody. Rosyjscy naukowcy twierdzą, że wskazuje to na gwałtowne ocieplenie i topnienie Arktyki. Może to mieć poważne konsekwencje dla jej mieszkańców jak i całego świata. Wieczna zmarzlina to grunt, który pozostaje poniżej 0°C przez co najmniej dwa kolejne lata.

Pierwszy na świecie reaktor jądrowy czwartej generacji

Chiny rozpoczęły komercyjną eksploatację reaktora jądrowego nowej generacji, który jest pierwszym tego rodzaju na świecie. W porównaniu z poprzednimi reaktorami, elektrownia Shidaowan czwartej generacji w północnej chińskiej prowincji Shandong została zaprojektowana tak, aby efektywniej wykorzystywać paliwo i poprawiać ekonomię, bezpieczeństwo i wpływ na środowisko. Agencja informacyjna Xinhua podała również, że 200-megawatowa (MW) wysokotemperaturowa elektrownia chłodzona gazem (HTGR), wykorzystuje konstrukcję modułową. Elektrownie modułowe odnoszą się do elektrowni o mocy mniejszej niż 300 MW. Mogą one działać w odległych lokalizacjach i zasilać tradycyjnie trudne do zredukowania sektory przemysłu ciężkiego, ale krytycy twierdzą, że są one zbyt drogie. NuScale Power, wcześniej uważana za pierwszą amerykańską firmę posiadającą licencję na budowę małego reaktora modułowego, poinformowała, że kończy planowany projekt o mocy 462 MW w Utah z powodu rosnących kosztów. Chiny mają na celu produkcję 10% energii elektrycznej z energii jądrowej do 2035 r. i 18% do 2060 r., ale do września tego roku nie osiągnęły celu na 2020 r., jakim jest zainstalowanie 58 gigawatów mocy jądrowej.

Chiny nie podpisały też zobowiązania 20 państw na konferencji klimatycznej COP28 odbywającej się w Dubaju do potrojenia mocy w energetyce jądrowej do 2050 r.

Sadzonki jęczmienia rosną średnio o 50% szybciej, gdy ich system korzeniowy jest stymulowany elektrycznie przez nowe podłoże uprawowe. W badaniu opublikowanym w czasopiśmie PNAS naukowcy z Uniwersytetu w Linköping opracowali przewodzącą prąd elektryczny glebę do uprawy bezglebowej, znaną jako hydroponika.

COVID nie odpuszcza

W Polsce, jak wskazują dane GIS, błyskawicznie rozprzestrzeniają się podwariant JN.1 odpowiadający już za 40 proc. zakażeń. Najczęstsze objawy COVID, jakie obecnie zgłaszają pacjenci to: ból gardła, katar, kaszel, bóle mięśniowo-stawowe, gorączka i dolegliwości żołądkowo-jelitowe - sygnał, że trzeba stawić się do szpitala.

To nie jest wojna, którą chcielibyśmy toczyć Ale jest to wojna, którą musimy toczyć

Bo nie mamy innego wyjścia..

– Putin nie może się wycofać z wojny. Nie może ogłosić zwycięstwa z tą częścią terytorium, które do tej chwili podbił, i po prostu zaprzestać walk. Gdyby to zrobił, Ukraina dość szybko weszłaby do NATO i UE. A to byłoby nie do przyjęcia nie tylko dla Kremla. To byłoby również nie do przyjęcia dla zwykłych Rosjan. Tak więc Putin wpełchnął się w wojnę, z której nie może się wycofać. Putin postrzega tę wojnę jako popularną w swoim kraju i to niestety jest prawda. Rosjanie czują, że muszą wygrać tę wojnę, nawet jeśli za nią nie głosowali i tak naprawdę nie wiedzą, dlaczego ona się toczy. Ale uważają, że jest to wojna, którą Rosja powinna wygrać.

Michael Kimmage - profesor historii i szef wydziału Catholic University of America. Członek German Marshall Fund. Od 2014 do 2017 r. w Departamencie Stanu USA.

Polska nie jest przygotowana na zagrożenia – informuje Najwyższa Izba Kontroli

W Polsce obrona cywilna – choć w iluzorycznej formie – przestała istnieć nawet na papierze. Wszystko przez wejście w życie przepisów o obronie ojczyzny i zniesieniu ustawy o powszechnym obowiązku obrony. Jak zauważa NIK, - stało się to w czasie, gdy trwała już wojna w Ukrainie, a konsekwencją uchylecia przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP była też likwidacja funkcjonujących struktur i organów obrony cywilnej na wszystkich jej szczeblach, w tym podstawowych jednostek organizacyjnych przeznaczonych do wykonywania zadań OC, tj. formacji obrony cywilnej.

Przewidział atak Rosji na Ukrainę Wtedy nikt go nie słuchał

- Każdy, kto tolerował reżim Putina i rosyjski imperializm, musi liczyć się z tym, że ten błąd kosztował setki tysięcy istnień ludzkich. To nie chcieli zachodni bankierzy i zadowoleni z siebie zachodni dyplomaci płacąc dziś cenę tolerowania Putina i rosyjskiego imperializmu. Przelewając krew i łzy, to Ukraińcy płacąc olbrzymi koszt, który wynika z naszych błędów. I to my powinniśmy czuć się winni z tego powodu.

Edward Lucas brytyjski dziennikarz, był redaktorem The Economist. Jako korespondent zagraniczny tygodnika przez 30 lat zajmował się sprawami Rosji i Europy Wschodniej. Jest członkiem Centrum ds. Analizy Polityki Europejskiej. Oprócz Nowej zimnej wojny napisał Operację Snowden oraz Podstęp. O szpiegach, kłamstwach i o tym, jak Rosja kiwa Zachód. Studiował w London School of Economics i na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 2008-2010 pisał felietony do tygodnika Wprost.

Mimo sankcji Rosja importuje podzespoły do broni

Według danych zbadanych śledzenia globalnych sankcji Castellum od końca lutego 2022 r. na Federację Rosyjską nałożono prawie 15 200 ograniczeń. Licząc od 2014 r., czyli od momentu rozpoczęcia przez Moskwę okupacji Krymu i części terytorium Donbasu, jest ich prawie 17 900. Rosja stała się najbardziej dotkniętym sankcjami krajem na świecie, wyprzedzając Iran, Syrię i Koreę Północną.

Pomimo tego do końca 2023 r. Rosjanie niemal całkowicie wznowili import towarów przeznaczonych dla przemysłu zbrojeniowego. Tak wynika z opublikowanego 11 stycznia badania Instytutu Kijowskiej Szkoły Ekonomicznej (KSE) w Kijowie wraz z Międzynarodową Grupą Roboczą Jermaka-McFaula ds. Sankcji wobec Rosji (międzynarodowa grupa niezależnych ekspertów zajmujących się wdrażaniem sankcji wobec Rosji i Białorusi w odpowiedzi na rosyjską inwazję na Ukrainę). Przewodniczy jej Michael McFaul, były ambasador USA w Moskwie, a obecnie profesor na Uniwersytecie Stanforda.

Jak się okazuje sankcje miały minimalny wpływ na zdolność Moskwy do importu broni i sprzętu wojskowego. Rosja w ten sposób ma zdolności na prowadzenie wojny na wyniszczenie, w której Ukraina uzależniona od zewnętrznej pomocy ma coraz mniejsze szanse.

- Cieszy się wschód, cieszy się zachód, że się tak pięknie, za fby prowadzamy. **(nieogolony)**
- Trzymały ich koryta oraz władza. Teraz już nie mają się czym dzielić, a jedynie będą się kłócić kto jest winny przegranej. **(JD)**
- A pogoda panie, jak kobieta....**(ubawiony)**
- Oddam głos tylko na tego, kto pośle zorganizowaną grupę przestępczą za kratki, odzyska z Unii miliardy na rozwój kraju i inwestycje, oraz przywróci dobre imię naszemu narodowi, nobliście za to, że wyprowadził z Polski wojska sowieckie i teraz mamy Unię, NATO i POKÓJ, reszta mnie nie interesuje. **(wyborca)**
- Teraz każdy 18-latek musi mieć prawo, auto i szpan we wsi, PKS-em już nikt nie chce jeździć! **(Paweł)**
- Jeżeli będę zajmował się tym, co myślą głupcy, nie będę miał czasu na to, o czym myślą ludzie inteligentni. **(Gośćw72)**
- Nie darmo mówią ludzie, że to młotek w ręku młotka, to pewny wypadek..... **(elo)**
- Ależ pięknie jest wysłuchać ten PiSk z powodu nagłego odcięcia od koryta! 0000 jak pięknie !!!!!!! **(KORYTO minus)**
- Polacy chcą żeby urzędy były otwarte w niedziele. Bo Polacy w tygodniu pracują. **(Lukasz)**
- Ciekawe że w referendum nie było pytań o kasę na kościół, czy aborcję. **(GEno332)**
- Płacić za kogoś składkę aby wypłacać mu później emeryturę!!! Czemu sam sobie nie opłaca z dochodu, jak wszyscy? Poza tym czy ktoś słyszał aby np: gdzieś jakiś kapłan ewangelicki czy prawosławny popełnił przestępstwo pedofilii, ukradł kasę z parafii?? Czemu tylko KK? Przypadek? **(niech mi ktoś)**
- Jeżeli Tusk zlikwiduje fundusz kościelny i wykopie religię ze szkół, to będę na niego głosił od końca życia **(asdf)**
- Jak chcesz błysnąć, to posyp się brokatem. **(Dobra rada)**
- Proszę sobie policzyć ile rocznie wynosi podatek zabierany z emerytury i porównać z tymi pseudo 13 i 14 ochłapami ...coś jeszcze? Tyle, że trzeba znać podstawy arytmetyki, a prościej mówiąc - umieć liczyć!. **(Pradziadek)**
- Komisje są ważne zwłaszcza ta o Pegasusie, bo ciekaw jestem jakie zarzuty miała prokuratura i sąd wobec osób podsłuchiowanych. To musi ujrzeć światło dzienne, bo już w przeszłości od Sowcy dowiedzieliśmy się jakie lody kręcili politycy PO. **(Herkules)**
- Nie pompuj na siłę afery bo żadna ustawa jeszcze nie wyszła. Lepiej powiedz wale co z aferami: gruntową, Solvere, stępki, Getback, dwóch wień, respiratorową, Lotusu, maseczkową, Ostrołęki i wielu, wielu innych! **(sztydzie Moradziecki!)**
- Może pan prezes wytłumaczy Polakom i Polkom po co minister spraw zagranicznych Polski pojechał na Węgry spotkać się z członkiem, ministrem węgierskim, którego odznaczali w Rosji. **(POL)**
- Pytałeś naszych sąsiadów co my im ukradliśmy, czy tylko jako jedyny sprawiedliwy naród byliśmy okradani i grabieni? **(Adams2)**

Budżet Gminy Różan na rok 2024

(na podstawie uchwały nr LXII.404.2023 Rady Miejskiej z dn. 15.12.2023 r.)

DOCHODY: 47 269 805 zł

WYDATKI: 47 269 805 zł

Dochody własne

- 20 000 zł - wpływy z dzierżaw za obwoły łowieckie
- 175 000 zł - z dzierżaw i najmu
- 4 000 zł - z odsetek
- 50 000 zł - za wieczyste użytkowanie gruntów
- 30 000 zł - ze sprzedaży składników majątkowych
- 4 500 000 zł - z podatku od nieruchomości
- 180 000 zł - z podatku rolnego
- 155 000 zł - z podatku leśnego
- 174 000 zł - z podatku od środków transportowych
- 16 250 zł - z podatku od spadków i darowizn
- 15 000 zł - z podatku od działalności gospodarczej
- 90 000 zł - z opłaty targowej
- 25 000 zł - z opłaty skarbowej
- 26 000 zł - z opłat lokalnych
- 179 000 zł - z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych
- 220 000 zł - z podatku od czynności cywilnoprawnych
- 10 000 zł - odsetki od nieterminowych wpłat

Dochody z budżetu państwa

- 41 400 555 zł

Rezerwa ogólna

- 160 000 zł w tym 80 000 zł na zarządzanie kryzysowe

WYDATKI

- 3 600 zł - na rzecz Izby Rolniczych
- 472 346 zł - na dopłatę do cen dostarczanej wody
- 100 000 zł - na utrzymanie oraz naprawy dróg, chodników i ulic
- 3 000 zł - na zakup i montaż znaków drogowych
- 2 100 000 zł - na przebudowę ulicy Polnej
- 81 000 zł - na szerokopasmowy dostęp do internetu
- 20 000 zł - na wypłaty odszkodowań za grunty przechodzące na własność gminy
- 11 000 zł - na gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi gminy
- 189 000 zł - na sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- 25 000 zł - na szacunki nieruchomości, wyrys, wypisy, podziały nieruchomości, ogłoszenia, wskazania granic
- 10 000 zł - na sporządzenie projektów o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
- 5 000 zł - na Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną
- 7 000 zł - na utrzymanie miejsc pamięci narodowej
- 10 000 zł - na wykonanie tablic pamiątkowych
- 260 260 zł - na Radę Miejską

OSP

- 40 000 zł - za udział w akcjach gaśniczych
- 53 025 zł - na wynagrodzenia i pochodne kierowców OSP
- 15 000 zł - na remonty i naprawy sprzętu
- 28 000 zł - na zakup paliwa, olejów i smarów
- 50 000 zł - na przeglądy techniczne pojazdów i atesty
- 5 000 zł - na badania okresowe strażaków

- 2 000 zł - na nagrody - Ogólnopolski Turniej Wiedzy Pożarniczej
- 10 000 zł - na ubezpieczenia pojazdów i strażaków
- 40 000 zł - na energię elektryczną i wodę
- 20 000 zł - na ogrzewanie OSP Różan
- 1 000 zł - na zakup wyposażenia (obrona cywilna)
- 200 000 zł - na modernizację samochodu strażackiego dla OSP Różan

URZĄD GMINY

- 2 833 740 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 56 277 zł - na wynagrodzenie za umowę zlecenie
- 68 700 zł - na wpłaty na PFRON
- 10 000 zł - na prowizje dla sołtysów
- 50 000 zł - na zakup oleju opałowego do hali sportowej
- 40 000 zł - na zakup oleju opałowego
- 12 000 zł - na budynek w Załuziu
- 25 000 zł - na zakup materiałów biurowych
- 2 500 zł - na zakup wyposażenia na halę sportową
- 10 000 zł - na eksploatację kopiarek oraz wyposażenie
- 15 500 zł - na środki czystości i artykuły gospodarcze
- 1 000 zł - na prasę i literaturę fachową
- 27 916 zł - na opłaty pocztowe
- 15 000 zł - na telefonię komórkową i stacjonarną
- 30 800 zł - na serwis oprogramowania komputerowego
- 3 000 zł - na prenumeratę czasopism
- 9 000 zł - na usługi kominiarskie, przeglądy okresowe
- 4 576 zł - na dostęp do BIP
- 800 zł - na monitoring hali sportowej
- 25 000 zł - na opłaty bankowe
- 20 000 zł - na szkolenia pracowników
- 6 000 zł - na odzież i badania lekarskie pracowników
- 50 088 zł - na obsługę prawną
- 51 652 zł - na opłaty za zajęcie pasa drogowego
- 50 000 zł - na energię, wodę, gaz
- 11 070 zł - na opłaty RODO
- 9 000 zł - na opłaty i licencje
- 2 000 zł - na bieżące naprawy
- 5 904 zł - na przegląd i konserwację dźwigu osobowego
- 7 096 zł - na przegląd i konserwację klimatyzacji
- 20 000 zł - na ryczałty samochodowe i zwroty kosztów podróży służbowych
- 1 336 zł - na podatek leśny
- 54 648 zł - na opłaty za odpady komunalne
- 5 000 zł - na podatek VAT
- 5 000 zł - na przegląd UPS-u
- 35 000 zł - na ubezpieczenie budynków i sprzętu komp.
- 69 874 zł - na odpisy na fundusz świadczeń społecznych
- 80 000 zł - na promocje gminy
- 86 400 zł - na diety sołtysów
- 9 000 zł - na składki na związku, których gmina jest członkiem
- 63 083 zł - na zadania zlecone z zakresu adm. rządowej
- 50 000 zł - na przebudowę budynku po przedszkolu na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy i Gminnego Ośrodka Zdrowia
- 984 zł - na aktualizację stałego rejestru wyborców

OBRONA NARODOWA

- 900 zł - na wydatki związane z kwalifikacją wojskową

SZKOŁA PODSTAWOWA

- 4 263 792 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 234 722 zł - na dodatek wiejski i pomoc zdrowotną
- 50 400 zł - na wynagrodzenia za umowę zlecenie
- 4 000 zł - na stypendia dla uczniów
- 59 000 zł - na zakup gazu płynnego do celów grzewczych
- 28 000 zł - na środki czystości
- 25 000 zł - na materiały biurowe, odzież ochronną, mydło, ręczniki i herbatę dla pracowników
- 3 500 zł - na badania lekarskie pracowników
- 12 000 zł - na nagrody dla uczniów
- 20 500 zł - na artykuły gospodarcze
- 20 000 zł - na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych
- 15 500 zł - na zakup wyposażenia
- 16 200 zł - na opłaty bankowe, pocztowe
- 4 000 zł - na dostęp do internetu i usługi telekomunikacyjne
- 16 800 zł - na licencje i inne opłaty
- 4 000 zł - na prenumeratę czasopism
- 18 500 zł - na imprezy, wyjazdy i koncerty edukacyjne
- 20 500 zł - na usługi kominiarskie i przeglądy
- 4 000 zł - za wywóz nieczystości
- 45 000 zł - na energię, wodę i gaz
- 15 000 zł - na bieżące naprawy
- 2 000 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 10 000 zł - na ubezpieczenie budynku oraz sprzętu
- 205 814 zł - na zakładowy fundusz świadczeń społecznych
- 4 000 zł - na szkolenia pracowników

PUNKT PRZEDSZKOLNY

- 252 534 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 11 962 zł - na dodatek wiejski i pomoc zdrowotną
- 10 000 zł - na zakup materiałów i wyposażenia
- 10 000 zł - na zakup pomocy dydaktycznych i książek
- 1 000 zł - na badania lekarskie pracowników
- 8 000 zł - na przeglądy techniczne
- 300 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 9 878 zł - na zakładowy fundusz świadczeń społecznych

ŚWIETLICE SZKOLNE

- 817 854 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 17 846 zł - na dodatki społeczne
- 8 000 zł - na czasopisma, odzież ochronną i wyposażenie
- 10 000 zł - za energię
- 2 000 zł - na naprawy sprzętu oraz opłaty bankowe
- 500 zł - na badania lekarskie pracowników
- 21 247 zł - na zakładowy fundusz świadczeń społecznych

STOŁÓWKI SZKOLNE I PRZEDSZKOLNE

- 345 000 zł - na zakup artykułów żywnościowych
- 359 676 zł - na niepubliczne przedszkole
- 7 450 000 zł - na budowę przedszkola
- 38 646 zł - na dokształcanie nauczycieli
- 86 639 zł - na fundusz świadczeń społecznych
- 271 153 zł - na specjalną organizację nauki

DOWÓZ UCZNIÓW

- 371 249 zł - na wynagrodzenie kierowcy i opiekunów
- 18 000 zł - na wynagrodzenie za umowę zlecenie
- 20 000 zł - na olej napędowy, części zamienne itp.
- 200 zł - na badania lekarskie pracowników
- 2 000 zł - na drobne naprawy pojazdów
- 445 000 zł - na zakup biletów miesięcznych dla uczniów, koszt przejazdu uczniów do placówek specjalistycznych oraz przeglądy
- 200 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 3 000 zł - na ubezpieczenie autobusów
- 13 401 zł - na zakładowy fundusz świadczeń społecznych

PRZEDSZKOLE

- 1 936 126 zł - na wynagrodzenia i pochodne
- 67 036 zł - na dodatki socjalne
- 85 000 zł - na zakup oleju opałowego
- 24 500 zł - na narzędzia gospodarcze oraz gaz
- 3 500 zł - na materiały biurowe, druki
- 21 500 zł - na odzież ochronną, mydło, ręczniki, herbatę dla pracowników oraz środki czystości
- 2 500 zł - na zakup dywanu do sali
- 6 000 zł - na zakup odkurzacza
- 7 000 zł - na zakup drukarki
- 2 000 zł - na badania lekarskie pracowników
- 265 608 zł - na zakup żywności
- 20 000 zł - na zakup pomocy dydaktycznych i książek
- 40 000 zł - za energię i wodę
- 5 000 zł - na konserwację, przeglądy i usługi kominarskie
- 2 000 zł - na zwrot kosztów podróży służbowych
- 4 200 zł - na ubezpieczenia budynku i sprzętu
- 1 200 zł - na prenumeratę czasopism
- 50 000 zł - na opłaty za dzieci uczęszczające do przedszkoli na terenie innych gmin
- 5 300 zł - na teatryki i koncerty
- 4 700 zł - na usługi pocztowe, bankowe i RTV
- 700 zł - na opłatę za ochronę budynku
- 4 000 zł - na abonament Stoperak
- 7 600 zł - za obsługę w zakresie RODO
- 1 800 zł - na wywóz nieczystości
- 2 500 zł - na usługi komunalne
- 2 220 zł - na usługi informatyczne
- 1 500 zł - na dostęp do internetu i usługi telekomunikacyjne
- 70 947 zł - na zakładowy fundusz socjalny
- 2 000 zł - na bieżące naprawy
- 2 000 zł - na szkolenia

Dotacja dla niepublicznego przedszkola - 359 676 zł

PRZECIWDZIAŁANIE ALKOHOLIZMOWI

- 12 000 zł - na świetlicę opiekuńczo-wychowawczą
- 10 500 zł - na programy profilaktyczne
- 12 000 zł - na wynagrodzenie członków komisji
- 10 000 zł - na finansowanie imprez bezalkoholowych
- 50 000 zł - na zajęcia sportowe promujące zdrowy styl życia i rozwijające zainteresowania
- 10 000 zł - na kursy, szkolenia i warsztaty
- 2 000 zł - na wynagrodzenie biegłego
- 20 000 zł - na wyjazd na kolonie osób korzystających ze świetlicy
- 2 000 zł - na przejazdy osób korzystających z terapii
- 5 000 zł - na zakup materiałów informacyjnych
- 12 000 zł - na zajęcia rozwijające zainteresowania
- 15 000 zł - na finansowanie Punktu Konsultacyjnego
- 5 000 zł - na przeciwdziałanie przemocy
- 3 000 zł - na prowadzenie punktu konsultacyjnego
- 1 500 zł - na zakup wyposażenia do Ośrodka Leczenia Uzależnień w Przasnyszu

PRZECIWDZIAŁANIE NARKOMANII

- 2 000 zł - na materiały informacyjno-educacyjne
- 2 000 zł - na szkolenia i kursy
- 3 000 zł - na programy profilaktyczne
- 2 000 zł - na zajęcia rozwijające zainteresowania

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

- 60 000 zł - na utrzymanie budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, zakup oleju opałowego
- 10 000 zł - na badania profilaktyczne i szczepienia ochr.
- 1 000 zł - za monitoring
- 4 000 zł - za serwis instalacji CO i przeglądy
- 1 500 zł - na bieżące remonty
- 180 000 zł - na wyjazd integracyjny dla seniorów

POMOC SPOŁECZNA

- 350 000 zł - na umieszczenie osób w domu pomocy społecznej
- 2 000 zł - na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- 852 252 zł - na usługi opiekuńcze
- 191 000 zł - na zasiłki celowe i okresowe
- 258 000 zł - na zasiłki stałe
- 1 158 724 zł - na utrzymanie ośrodka pomocy społecznej
- 24 000 zł - na ubezpieczenie zdrowotne
- 233 584 zł - na dodatkowe dożywianie uczniów
- 144 000 zł - na dodatki mieszkaniowe
- 464 070 zł - na utrzymanie dziennego domu Senior+
- 2 499 zł - na oprogramowanie do obsługi świadczeń
- 13 000 zł - na wypłatę świadczeń

RODZINA

- 1 727 000 zł - na świadczenia rodzinne, fundusze alimentacyjne oraz składki na ubezpiecz. emerytalne i rentowe
- 344 zł - na Kartę Dużej Rodziny
- 112 648 zł - na wspieranie rodziny
- 100 000 zł - na rodziny zastępcze
- 9 000 zł - na składki ubezpieczenia zdrowotnego
- 20 000 zł - na opracowanie programu funkcjonalno użytkowego budowy żłobka

EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA

- 320 000 zł - na wypoczynek letni dzieci i młodzieży oraz organizacja ferii zimowych, stypendia

GOSPODARKA KOMUNALNA

I OCHRONA ŚRODOWISKA

- 200 000 zł - na wymianę źródeł ciepła i fotowoltaikę
- 606 432 zł - na dopłaty do cen odprowadzenia ścieków
- 1 756 000 zł - na wydatki związane z odpadami komunalnymi
- 150 500 zł - na oczyszczanie miasta
- 147 000 zł - na utrzymanie zieleni
- 7 090 zł - na abonament za system monitorowania powietrza wraz z serwisem
- 503 000 zł - na oświetlenie ulic
- 2 000 zł - na opłaty za udostępnianie słupów linii napowietrzanej
- 18 000 zł - na odbiór i utylizację wyrobów zawierających azbest
- 15 000 zł - na usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z tej działalności
- 70 850 zł - na konserwację oświetlenia ulicznego
- 25 000 zł - na prowizję od opłaty targowej
- 800 zł - na obsługę składowiska odpadów
- 11 800 zł - na ubezpieczenia
- 600 zł - na środki czystości i artykuły gospodarcze na targowisko i składowisko odpadów
- 8 500 zł - na wykonanie badań ze składowiska odpadów
- 600 zł - na tablice informacyjne z zakresu ochrony środowiska
- 6 000 zł - na bieżące utrzymanie targowiska i składowiska odpadów
- 5 000 zł - opłaty za odprowadzenie wód opadowych i roztopowych
- 20 000 zł - na akcję wyłapywania i opieka nad zwierzętami bezdomnymi
- 1 400 zł - na zakup karmy dla bezpańskich psów i wolno żyjących kotów
- 40 000 zł - za energię i wodę na targowisko i składowisko odpadów

KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

- 1 200 000 zł - na Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury
- 430 000 zł - na Gminną Bibliotekę Publiczną
- 20 000 zł - na działalność związaną z kulturą i dziedzictwem narodowym

- 40 000 zł - za energię elektryczną świetlic wiejskich: Dzbądz, Załęże-Eliasze, Gartki i Załęże-Wielkie
- 10 000 zł - za przeglądy okresowe budynków i placów świetlic wiejskich
- 1 000 000 zł - na rewitalizację Fortu nr 1 wraz z pracami konserwatorskimi i restauratorskimi

KULTURA FIZYCZNA

- 6 300 000 zł - na remont stadionu sportowego
- 1 268 000 zł - na zagospodarowanie rekreacyjno-kulturalne terenu Fortu nr IV
- 53 000 zł - na utrzymanie stadionu
- 18 000 zł - na stypendia sportowe
- 2 000 zł - na nagrody i wyróżnienia
- 3 500 zł - na nagrody konkursowe
- 14 000 zł - na organizację imprez sportowych
- 54 300 zł - na prowadzenie zajęć sportowych
- 5 000 zł - na zakup sprzętu sportowego
- 3 000 zł - za materiały do bieżących napraw i konserwacji sprzętu sportowego
- 6 000 zł - za przeglądy i konserwację placów zabaw
- 500 zł - za wodę i energię elektr. na placach wiejskich
- 80 000 zł - na wspieranie szkolenia sportowego i uczestnictwa w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych imprezach sportowych

W RAMACH FUNDUSZU SOŁECKIEGO

- 41 944 zł - na budowę kanalizacji sanitarnej we wsi Załużnie
- 26 000 zł - na utwardzenie drogi we wsi Chełsty
- 14 220 zł - na utwardzenie drogi we wsi Miłony
- 27 561 zł - na utwardzenie drogi we wsi Szygi
- 21 529 zł - na utwardzenie drogi we wsi Zawady-Ponikiew
- 23 000 zł - na rozgraniczenie dróg we wsi Prycanowo
- 1 004 zł - na zakup odkurzacza, mopa, i środków czystości dla sołectwa Chełsty
- 22 364 zł - na zakup mebli kuchennych oraz wyposażenia dla sołectwa Mroczi-Kębiszewo
- 22 071 zł - na budowę oświetlenia ulicznego we wsi Dąbrówka w ulicach: Sosnowa, Leśna, Piaskowa, Świerkowa
- 22 550 zł - na remont ogrodzenia wokół świetlicy we wsi Załęże-Gartki
- 38 697 zł - na opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego świetlicy we wsi Dyszobaba
- 40 000 zł - na modernizację budynku świetlicy we wsi Dzbądz
- 30 150 zł - na remont i doposażenie kuchni, zakup krzewów do nasadzeń oraz materiałów eksploatacyjnych we wsi Załęże-Wielkie
- 21 714 zł - na zakup urządzeń na plac zabaw, kosiarzki, kosza, lamp solarnych, wykonanie przyłącza wody, bieżące utrzymanie oraz zakup materiałów eksploatacyjnych dla sołectwa Załęże-Sędziąta
- 16 000 zł - na zakup traktora ogrodowego dla sołectwa-Załęże-Eliasze
- 6 086 zł - na zakup garażu blaszanego, paliwa oraz wydatki na naprawy bieżące dla sołectwa Załęże-Eliasze
- 24 313 zł - na budowę wiaty we wsi Kaszewiec
- 200 zł - na utrzymanie zieleni na placu zabaw we wsi Dąbrówka
- 27 839 zł - na zakup ławek, krzewów do nasadzeń, skrzyni na narzędzia, tabliczek z adresami, kosy spalinowej oraz utwardzenie terenu i wydatki na utrzymanie placu zabaw we wsi Podborze
- 10 000 zł - na zakup i montaż lamp solarnych na plac zabaw dla sołectwa Miłony
- 26 354 zł - na ogrodzenie, zagospodarowanie oraz zakup urządzeń na plac zabaw we wsi Chrzczonki

Od do

nasz dzień to walka o to, by zaczerpnąć powietrze! Dzisiaj Oliunia ma 9 lat - wciąż jest dzieckiem, a ja wiem, jakiego spustoszenia choroba narobiła w jej organizmie. W wyniku wielu powikłań i komplikacji moja córeczka już nigdy nie będzie oddychała pełną piersią, ale może oddychać znacznie lepiej i żyć tak, jak na to zasługuje, bez ciągłego duszenia się! - opisuje mama Oli.

Do pomocy ruszyła cała społeczność szkolna, gminna, powiatowa. Organizowano zbiorki podczas sportowych

Od Serca do Serca - pod taką nazwą Rada Rodziców Szkoły Podstawowej w Różaniu zorganizowała w niedzielę 19.11.2023 r. imprezę charytatywną by wspomóc leczenie dziewięcioletniej Oli Załęskiej chorującej na mukowiscydozę. Zebrane pieniądze przekazane zostały rodzicom dziewczynki na leki przyczynowe, które są refundowane dopiero od 12 roku życia i są bardzo drogie. - *Każdy*

imprez, koncertów czy pikników. Odbywały się kiermasze i koncerty. Organizatorzy zadbali o atrakcje dla młodszych jak i starszych.

Ludzi o dobrym sercu nie brakowało. Osoby prywatnie czy też organizacje chętnie włączały się w działanie.

W Różaniu przed publicznością wystąpił Kabaret Rozumisz?. Gośćmi specjalnymi był aktor Piotr Mróz, z którym można było zrobić zdjęcie, otrzymać autograf oraz mistrz armwrestlingu Dariusz Popiołek, z którym można było siłować się na rękę. Chętnych, nie brakowało.

Odbył się turniej siatkówki, w którym wystąpiło 8 drużyn: Grill-Impex Sieluń, Getmor - zakład przetwórstwa mięsnego z Chrzanowa, PSB Mrówka Różan, pracownicy gminy, radni z burmistrzem, nauczyciele szkoły podstawowej w Różaniu, OSP Różan, Rada Rodziców SP w Różaniu, Rada Rodziców SP w Młynarzach. Obecna była również Ola Załęska, która kibicowała i wręczyła puchary.

W sumie podczas imprezy udało się zebrać 21 300,93 zł na jej leczenie.

Dzisiejszy Turniej Charzytatywny nie tylko dostarczył emocji sportowych, ale także połączył nasze społeczeństwo w duchu pomocy i wsparcia. Jesteśmy dumni, że mogliśmy razem stworzyć coś wyjątkowego dla dobra innych - podsumowała Przewodnicząca Rady Rodziców Joanna Śledziwska.

Z inicjatywy burmistrza różański ośrodek kultury zorganizował koncert rockowy łącząc moc muzyki i siłę dobra. 10 grudnia w sali różańskiego ośrodka zapanała niesamowita atmosfera solidarności. Wystąpiły dwa zespoły - Ad Hoc i Bez Poręczy. W trakcie koncertów odbył się kiermasz ciast przygotowanych przez zaprzyjaźnione panie z Grupy Wsparcia Krokus, a w przerwie licytacja gadżetów. Wspólnie zebrano 4 717 zł, które również przekazano na leczenie Oli.

M. Cachel

GOUK w Różaniu serdecznie dziękuje wszystkim za zaangażowanie, przekazane gadżety, obecność i dobrą zabawę. Do pomocy przyłączyli się: Urząd Gminy w Różaniu, Bank Spółdzielczy w Różaniu, Gminna Biblioteka Publiczna w Różaniu, Lokalna Grupa Działania - Zielony Szlak Niziny Mazowieckiej, Sklep Stara Szafa, Sklep z pamiątkami - Folk, Sklep Dekome, Ubezpieczenia - Paweł i Marlena Mrozek-Koczara, Onegaj Terapie Naturalne, Aero Ink Studio Tattoo, Grupa Wsparcia Krokus, UKS FC 2012 Różan i inni.

Rada Rodziców Szkoły Podstawowej im. I Dywizji Tadeusza Kościuszki w Różaniu dziękuje wszystkim współorganizatorom o wielkich sercach, którzy wsparli Turniej sportowy od Serca do serca - gramy dla Oli. Dziękujemy za wsparcie: Panu Burmistrzowi Gminy Różan Piotrowi Świderskiemu, Pani Dyrektor Szkoły

Podstawowej Jolancie Drwęckiej, Zastępcy Pani Monice Mosakowskiej, pracownikom szkoły i hali Sportowej, przewodniczącym klas, przewodniczącej klasy O, rodzicom oraz wspianiałym drużynom, które bawiły się razem z nami biorąc udział w rozgrywkach siatkówki. Z taką ekipą to sama przyjemność współpracować.

Fot. FB Robert Wilczewski

Odkąd pamiętam zawsze chciałem mieć swojego konia

W miłości do koni znalazł sposób na życie. Robert Wilczewski - wieloletni reprezentant Kadry Narodowej Polski w dyscyplinie skoków przez przeszkody. Uczestnik Mistrzostw Europy Juniorów 2006 w Atenach, wicemistrz Polski Młodych Jeźdźców z 2009, zwycięzca Ssang Young Kuźnia Cup. Jako trener prowadzi konsultacje oraz treningi, wprowadzając jeźdźców i konie w świat sportu od podstaw do klasy Grand Prix. W 2023 r. zdobył brązowy medal na Halowych Mistrzostwach Polski Seniorów. Powołany do kadry Mazowsza.

Marzena Cachel - Kiedy w twoim życiu pojawiły się konie? Jak wyglądał początek?

Robert Wilczewski - Od dzieciństwa mi towarzyszyły. Oglądałem westerny - tam są zawsze, miałem zabawkowe konie. Chyba ważną rolę odegrał sąsiad, który miał konia pociągowego. Kiedy nadarzała się tylko okazja wypatrywałem kiedy jechał i wtedy mogłem się z nim przejechać - na wozie.

Kiedy i jak zaczęła się przygoda ze sportem jeździeckim? Co skłoniło cię do wybrania tego sportu?

Tak naprawdę to chyba przypadek... Zaczęło się od kucyków na które, mając 8 lat, tata zabierał mnie pojeździć. Wtedy były stajnie państwowe, a do prywatnych nie bardzo było wstępu. Zdarzało nam się dość często, że nie mogłem zobaczyć koni. Dla mnie jako dziecka było to bardzo przykre. Mój wujek z Ząbek miał kilka kucyków. Z tatą prowadzili interesy i się tymi kucykami rozliczyli. Byłem wtedy bardzo szczęśliwy. Odkąd pamiętam zawsze chciałem mieć swojego konia. Kiedyś jadąc nad morze zajechaliśmy do państwowej stajni koło Ostródy. Tam było z 300 koni. Zobaczyć je na raz było ogromnym przeżyciem.

A to, że tata na tamte czasy był dość majątny kupił dwa. Utrzymanie ich kosztowało, więc pojawił się pomysł budowy stajni w Różanie, na ojcowiznie, na ziemi dziadka. Tak się zaczęło, od koni rekreacyjnych tylko do nauki dla mnie i moich braci. Sport przyszedł dopiero w 1998 r., kiedy pojawił się pan Mieczysław Zagor - wtedy mistrz Polski w skokach seniorów. Stąd przyszła dyscyplina skoki.

Od ilu lat profesjonalnie zajmujesz się końmi?

Konie towarzyszą mi już od 23 lat. Na pierwsze zawody pojechałem mając 12 lat, w 2000 r.

Jaka jest twoja obecna organizacja pracy?

Wiem, że jesteś nie tylko zawodnikiem, ale też trenerem.

Zgadza się. Z racji koniunktury zdecydowałem się kształcić jeźdźców jako trener. Dawniej zawody, nawet regionalne były bardziej dotowane z fajnymi nagrodami. Było to opłacalne i można było się z tego utrzymywać. Ludzie nastawieni są na zarobek. Samo utrzymanie koni, cała infrastruktura, zakup i ich hodowla nie jest adekwatna do nagród. Stąd też decyzja o trenowaniu, która przyszła z czasem. Na

początku myślałem, że mam za małą wiedzę. Jednak życie pokazało inaczej. Jest to duży atut, a dodatkowo opłacalny finansowo. Jak mawia mój kolega: *pamiętaj my tej wiedzy nikomu nie ukradliśmy*. To jest też tak, że mój tata inwestował we mnie ściągał trenerów.

Czym kierujesz się w treningu podopiecznych - co chcesz im przekazać?

Obserwując zauważyłem, że zatracają się zasady szacunku między ludźmi i ma to bezpośrednie przełożenie również w stosunku do zwierząt. Zwierzęta - konie - to nie przedmioty. To nie motor w garażu, że go odpalasz i jedziesz, a jak się zepsuje możesz porzucić. Bez urazy dla motocyklistów - oni też zapewne czują do motoru to co ja do koni. To jest partner, żywy organizm. Traktować przedmiotowo swojego partnera? Tak się nie da. Wiem... mówią, że to nie najsmaczniejsze zwierzęta, bo pozwalają się dosiadać. Ja traktuję konie po partnersku. Dla mnie to partner, z którym mamy wykonać wspólnie zadanie pokonać przeszkody. Musimy mieć do siebie zaufanie. Działania te kierowane muszą być sercem, by się w tym czasie nie zatracić. Konie, jak ludzie są różnego temperamentu o różnych możliwościach. Do każdego trzeba innego podejścia i dużo cierpliwości. Podobnie jak dzieci, które z reguły jak mają coś dostępnego od razu, więc myślą, że za każdym razem można to mieć. Brakuje im cierpliwości. To może nie jest coś złego czy brak wychowania. Czasami wybierają drogę na skróty, a tu się tak nie da, trzeba dużo, dużo pracy.

Wiem, że uczestniczysz w zawodach. W jakich konkretnie dyscyplinach jeździeckich?

Dyscyplina jeździecka, w której się odnajduję to skoki przez przeszkody. Nie da się ukryć, że ma najwięcej zwolenników. Tam są emocje, adrenalina. Pewnego razu tata zabrał mnie na zawody w ujeżdżaniu. Jest to jazda w czworoboku, podczas której jeździec i koń wykonują pewne ściśle określone ruchy, figury. Często występują przy akompaniamencie muzycznym. Pokaz umiejętności oceniany jest przez sędziów. Pomimo poziomu międzynarodowego i fajnych koni, po kilku przejazdach chciałem wracać. Jak pojechalśmy na zawody w skokach pomimo, że był to poziom regionalny, to tam już się dzieje, jest ciekawie również dla publiczności, przyciąga kibiców.

Najtrudniejsze w tej dyscyplinie?

Posiadanie dobrego konia. Jeśli posiadasz same umiejętności to jesteś jak Kubica bez bolidu. Skoki przez przeszkody są oparte o partnerstwo i wzajemne zaufanie jeźdźcy i konia. Jeśli masz bardzo dobrego konia, który ma bardzo dobre możliwości, to już połowa sukcesu. Każdy skok jest inny, i często trzeba podjąć decyzję w ułamkach sekundy, aby uniknąć błędów. Ponadto, musisz być w doskonałej harmonii z partnerem, aby osiągnąć najlepsze wyniki. To wymaga ciężkiej pracy i wielu godzin treningu, ale nagroda w postaci niezapomnianych momentów na parkurze jest bezcenna. (Parkur - ogrodzony plac na świeżym powietrzu lub w hali, na którym ustawia się kilka lub kilkanaście przeszkód, które koń i jeździec muszą pokonać w określonej kolejności i czasie, z jak najmniejszą liczbą zrzutek i przy-

padków nieposłuszeństwa konia red.). Kariera jeźdźcy konnego jest fascynująca, ale też wymagająca ścieżką, która może prowadzić do wielu osiągnięć i sukcesów. Czasem dużych, czasem niewielkich. Warto w tym miejscu podkreślić relacje z koniem, gdzie zrozumienie i zaufanie między nim, a jeźdźcą są kluczowe. Czasami wygląda to słabo np. w konkursie startuje ponad 100 koni i wjeżdża się troszeczkę z takim przekonaniem, że jednak nie dam rady. Potem jednak wykonujemy plan, który gdzieś tam założyłem sobie wcześniej i okazuje się, że o parę setnych, ale wygrywam konkurs. To bardzo cieszy zwłaszcza na takiej cavaliadzie (to emocjonujące zawody jeździeckie rozgrywane na najwyższym poziomie. W ramach których zawodnicy skoków przez przeszkody mają szansę powalczyć o cenne punkty do światowego rankingu red.). To bardzo trudne dla koni szczególnie optycznie. Przejścia reklam, światła to nie są ich naturalne warunki. Zwierzęta mają tam chwile grozy i psychicznie dużo bodźców, których na co dzień nie doświadczają. Natomiast podczas zawodów halowych np. gdy byłem w Lesznie optyka jest dla koni o wiele przyjemniejsza. Są konie, które na to nie reagują. Mają taki stoicki charakter. Klacz z którą zdobyłem medal na mistrzostwach Polski jest bardzo wrażliwa i nerwowa. Wystarczy coś zmienić na hali i już jest wystraszona. Wykazać trzeba wtedy dużo cierpliwości, żeby się nie irytować niepotrzebnie i zająć się pracą. Podsumowując, kariera jeźdźcy konnego jest różnorodna i oferuje wiele możliwości. Osiągnięcia zależą od zaangażowania, determinacji, umiejętności i pasji jeźdźcy. To wymagający, ale równocześnie przynoszący wiele satysfakcji sport.

Jak wygląda typowy dzień przygotowań przed zawodami? Jakie ćwiczenia i przygotowania są niezbędne?

To jest cała logistyka. Do zawodów przygotowujemy się non stop. Wymaga to ciężkiej pracy, zaangażowania i profesjonalizmu zarówno od koni, jak i od jeźdźców. To ważne, aby odpowiednio zrozumieć i szanować potrzeby i zdolności koni, a także dbać o swoje umiejętności. Dobry koń to rutyniarz, który robił to wiele razy. Wiadomo pracujemy nad różnymi elementami, odpowiednimi ćwiczeniami, techniką, siłą czy kondycją. Wymaga to od nas pełnego zaangażowania. Im więcej zapewnimy koniom ruchu na zewnątrz tym lepiej, lecz z drugiej strony to bardzo ryzykowne. Konie wychowane w naturze powinny biegać po padoku (ogrodzony, piaszczysty albo trawiasty plac przeznaczony do wychowu młodych koni oraz do ich rekonwalescencji po przebytych chorobach i urazach red.). Myślę, że nie ma czegoś takiego jak tzw. końskie zdrowie. Odpowiednie przygotowanie psychiczne jest również kluczowe, ponieważ emocje i pewność siebie odgrywają ważną rolę w osiągnięciu sukcesu w jeździectwie.

Czy wszystkie konie biorą udział w zawodach?

Nie. Udział w zawodach zależy od wielu czynników, takich jak umiejętności konia, stan zdrowia, poziom treningu, dyscyplina jeździecka i decyzja właściciela lub jeźdźcy. Odpowiedni poziom wykształcenia dobieramy do zawodów określonych przepisami i każdy taki koń w zależności od wieku bierze w nich

udział. Decyzja o udziale w zawodach zawsze jest podejmowana indywidualnie i z uwzględnieniem najlepszego dobrodziejstwa konia. Wiek konia przypisywany jest do odpowiedniej wysokości przeszkody. I tak konie 5 letnie 125 cm, 130 cm finał, konie 6 letnie 130 cm, 135 finał, konie 7 letnie 140 cm, 145 finał, a najwyżej mamy 160.

Twoje największe wyzwania, cele z jakimi musisz się zmagać jako zawodnik jeździectwa konnego?

Moim największym marzeniem, jak chyba każdego sportowca, jest medal olimpijski. Reprezentowanie swojego kraju na międzynarodowych zawodach, takich jak igrzyska olimpijskie lub mistrzostwa świata, to ogromne osiągnięcie i zaszczyt w karierze jeźdźcy. Jeździectwo konne to wymagająca dyscyplina, ale również pasjonująca i satysfakcjonująca. Osiąganie celów i pokonywanie wyzwań w tej dziedzinie wymaga wytrwałości, poświęcenia i miłości do koni.

Twoje największe sukcesy? Najważniejsze osiągnięcia, wydarzenia w karierze jeździeckiej?

W latach 2004-2009 reprezentowałem Kadre Polski juniorów i młodych jeźdźców. Powołano mnie do reprezentacji kraju na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej. Na początku tego roku (2023) podczas halowych Mistrzostw Polski Seniorów, które odbyły się w Lesznie wywalczyliśmy wraz z Graefin Grey T 3 (siwa klacz rasy Hanowerska) brązowy medal.

Startowałem m.in. w Niemczech, Austrii. Pojechaliśmy tam autem zatankowanym w jedną stronę, nie było łatwo finansowo, ale wygrałem. Otrzymywałem tylko zwrot kosztów za paliwo. W tym wszystkim ważny jest dobry zespół i to czy twój udział jest tego wart, żeby nie był to tylko duży wysiłek dla konia. Udział w kadrze narodowej w jeździectwie to zaszczyt i dowód na to, że jeździec osiągnął bardzo wysoki poziom. W moim przekonaniu ma też i złe aspekty. W tym roku trochę żałowałem, że mocniej nie aspirowałem, ale też miałem pewne inne zobowiązania.

Rozumiem, że bierzesz udział w zawodach tylko na swoich czy innych koniach?

Teraz przede wszystkim przyjmuję konie do treningu. Właściciele tych koni płacą za zawody więc nie muszę aż tak inwestować. W ten sposób dalej mogę się rozwijać i dzięki temu istnieję jako sportowiec. Jednak aby zachować niezależność sportową hodujemy również swoje konie. Czasami zdarza się, że właściciel konia zmienia zdanie co do uczestnictwa w zawodach. Przez wiele lat przewijałem się po całej Polsce, gdzie była jakaś propozycja sponsorska i możliwość zarobienia pieniędzy. Dało to dużo doświadczenia współpracy z ludźmi.

Czy lokalnie, przedsiębiorcy albo osoby prywatnie włączają się w sponsoring tego typu sportu?

Zawsze miałem wsparcie w swojej rodzinie i mogłem liczyć na ich pomoc. Mój chrzestny dużo mi pomagał. Uczestniczył razem ze mną w zawodach. Kupił mi nawet parę koni. Jest

to sport dla ludzi mających, jednak o dużym współczynniku ryzyka. Jeździectwo zaliczane jest do sportów elitarnych podobnie jak golf czy tenis. Współpracowałem kiedyś z panem Szczepankiem z firmy Jeronimo, który wybudował stajnię w Kamiance. Przez jakiś czas tam pracowałem. Życie nauczyło mnie, aby daleko w przyszłość nie patrzeć. Wszystko może nagle się zmienić. Wczoraj na przykład przyjechał właściciel konia, który był zgłoszony na międzynarodowe zawody do Wrocławia i stwierdził, że nie jedziemy. Jego koń jego decyzja.

Wydaje się, że jest to dość niebezpieczny sport. Przypuszczam, że jak jesteś zestresowany lub niedostatecznie skoncentrowany, to coś może pójść nie tak?

Masz absolutnie rację, jeździectwo konne jest sportem, który niesie ze sobą pewne ryzyko i wymaga pełnego zaangażowania. Stan emocjonalny i poziom koncentracji jeźdźcy podczas jazdy mają kluczowe znaczenie i mogą wpłynąć na jego przebieg. Szczególnie w wyższych skokach trzeba wiedzieć jak pracować z koniem i nie można tylko na nim polegać. Jeżeli zdarzają się jakieś błędy lub upadki, to w większości przypadków jest to wina jeźdźcy. Przeszkody do wysokości 90 cm większość koni potrafi przeskoczyć sama. To nie jest żaden problem. Wyższe skoki to już inny poziom. Również innym aspektem jest życie prywatne poza zawodami. Szczególnie młody jeździec powinien uważać na pokusy, które mogą negatywnie wpływać na jego karierę zawodową. Jeden mały błąd może skutkować złymi wynikami na zawodach albo nieszczyśliwym upadkiem lub kontuzją. To się zdarza.

Obecnie wiele mówi się o psychicznym nastawieniu, o tzw. głowie do sportu o tym, że wygrywa zawodnik z najlepszym mental power. Jak radzisz sobie ze stresem? Pracujesz być może z psychologiem?

Zawsze uważałem, że jestem na tyle odporny, że nie potrzebuję wsparcia psychologicznego. Może z racji tego, że tata mi to wpoił. Robert jest spokojny, a Łukasz (brat) nerwus. I tak czułem, że zawsze sobie dam radę. Budujące emocje mnie nie paraliżują

Na zawodach trzeba dowiedzieć wynik do końca. Mamy tam 4 parkury i trzeba je przejechać bezbłędnie. Popełnisz błąd wypadasz z klasyfikacji jest to duże obciążenie. Koń może również popełnić błąd. Po każdej porażce wiadomo trzeba się podnieść i dalej działać. To wyróżnia sportowców i nie każdy chce to robić. Znałem wielu którzy zaczynali, fajnie się zapowiadali, mieli ku temu warunki również finansowe, a kiedy przyszły trudniejsze momenty rezygnowali. Predyspozycje psychiczne zawodnika są równie ważne jak manualne. Wiadomo wsparcie bliskich, rodziny, znajomych jest bardzo budujące. Jak już startujesz w zawodach jesteś ty, koń i parkur. Musisz się skoncentrować, panować nad stresem i ma to sprawiać przyjemność, a jeżeli tak nie jest to tego nie rób.

Czy stajnia, którą prowadzicie z żoną jest ogólnodostępna dla odwiedzających?

Przez pewien okres prowadziliśmy jazdy rekreacyjne. Z racji znikomego zapotrzebowania musieliśmy z tego zrezygnować głównie dlatego, że największe zainteresowanie było w weekendy, kiedy z reguły organizowane są zawody i musieliśmy wybierać. Nasza działalność nie jest nastawiona stricte na wyzysk finansowy koni, których trening sportowy wygląda zupełnie inaczej niż rekreacja. Do pierwszego kontaktu trzeba też mieć odpowiednie konie. To też odpowiedzialność np. za dzieci uczestniczące w jeździe rekreacyjnej. Dlatego nie ukrywam tę działalność ograniczyliśmy. Wiele za tą decyzją przemawiało. Czasami dla znajomych udostępniamy jeszcze konie, ale jako szkółkę jeździecką to już nie. Jeszcze żona czasem prowadzi naukę, ale wyłącznie dla osób zaawansowanych. Naszą pracę przekształciliśmy w pensjonat dla koni. Przyjmuję konia w trening z utrzymaniem. Ludzie korzystają z takiej formy.

Twoje dzieci, najbliższa rodzina także podzieliły miłość do koni?

Najbliższa rodzina tak. Mój tata zaszczylił we mnie miłość i pasję do jeździectwa. Mama nie była za końmi. Gdy pojawiły się problemy z połączeniem zainteresowań z prowadzeniem firmy musiał wybierać, z czegoś zrezygnować. Wiesz, musisz mieć głowę skoncentrowaną na jednym. Mi się udało, gdzieś po wielu latach wojaży, wyjazdów robię teraz to co kocham, to

co bardzo lubię i jeszcze z tego żyję. To jest spełnienie marzeń. Każdy chyba by tak chciał. Żonę poznałem na zawodach, na które nawet będąc w ciąży ze mną jeździła. Syn od małego nam towarzyszy. Może to źle zabrzmiało, ale nasze dzieci wychowane są wśród koni w stajni i trochę zastanawiam się na ile one chcą jeździć. Obserwując starszego syna, który ma 11 lat widzę, że chyba zaczyna mu to sprawić przyjemność. Bierze również udział w zawodach. Młodsza córka, Julka ma 6 lat i dopiero zaczyna przygodę z końmi. Ma swojego kucyka. Przypomina mi się historia z mojego dzieciństwa. Kiedyś w szkole narozrabiałem i trafiłem do psychologa. Pani psycholog się zapytała - czy mam jakiś przyjaciół? Odpowiedziałem jej, że tak. A jak ma na imię twój przyjaciel? Kuba - kucyk. Cała nasza rodzina bardzo kocha zwierzęta. W stajni poza końmi mamy 13 kotów i 4 psy. Są momenty, kiedy właściciel decyduje sprzedać konia, bo oferta jest bardzo dobra. Nie ma sentymentów, jak wchodzi w grę duże pieniądze z czegoś trzeba żyć. Nie chciałbym się angażować za bardzo

jakos mocno uczuciowo, ale jest to bardzo trudne, bo kocham konie. Jednak mamy kilka swoich koni, które zostaną z nami do końca.

Jeździectwo to bardzo drogi, elitarny sport. Profesjonalne siodło to ok. 20-25 tys. zł. Ile na tego rodzaju hobby trzeba poświęcić czasu i pieniędzy?

Dawniej zakup konia wahał się w granicach 30-40 tysięcy, a dziś to są już kwoty powyżej 100 tysięcy euro, a czasu to ile tylko się ma. Mamu o tyle komfortowo, że mieszkamy przy stajni i jestem tam cały czas. Może to niedobre rozwiązanie, bo brakuje jakiejś odskoczni, czasu dla rodziny, znajomych. W weekendy kiedy z reguły jest czas wolny my wyjeżdżamy na zawody. Przez wakacje udało nam się tylko raz wyjść i spotkać ze znajomymi. Oczywiście były i chwile zwątpienia. Zastanawiałem się po co to wszystko przecież mogę sobie normalnie żyć. Mam to już za sobą. Koni miałem zawsze. Zawodowo zniknąłem

Co trzeba zrobić, by koń przeskoczył przeszkodę?

Konie z natury potrafią same to robić. Etap przygotowania polega na tym, że najpierw puszczamy konie luzem w tzw. korytarzu ustawiamy im pojedyncze przeszkody i one same je pokonują, a potem pod jeźdźcem żeby łapały równowagę najpierw najjeżdżamy na małe przeszkody. Aby koń przeskoczył przez przeszkodę, zarówno jeździec, jak i koń muszą współpracować i wykonać kilka kluczowych kroków m.in. dosiad, podparcie łydką, cofnięcie ramion, ręka, i jak to wszystko zgramy wtedy dopiero to zaczyna funkcjonować.

Czy konie zapamiętują ludzi? Na przykład, czy pamiętają, że ty to ty?

Oj, nie wiem. Mam nadzieję, że tak. Pamiętają szczególnie rano, gdy wchodzę do stajni i jak usłyszą drzwi już wiedzą, że zaraz będzie je karmił (śmiej). Pomiędzy tobą, a koniem powstaje prawdziwa więź. Koń zna twój zapach. Myślę, że mają dobrą pamięć.

Czy w świecie sportu ciężko być sobą?

Wydaje mi się, że nie. Nie wolno dać się zatracić. Im jesteś większy tym bądź skromniejszy. To zyskuje sympatię ludzi. Ja zawsze jestem wesoły i lubię pożartować. Wielu takiego mnie kojarzy. W sytuacjach nerwowych, gdy nie ma relacji i więzi jest eksploatacja. Są takie opinie. Trochę tak jest. Często na cavaliadach organizowane są demonstracje, pikietki walczących o godne traktowanie koni. Nie zawsze tak się dzieje. Uważam, że to może

z rynku tylko na chwilę i gdy pojawiła się pierwsza dobra finansowo propozycja wróciłem w siodło. Wtedy jednego dnia zapakowaliśmy się i pojechaliśmy z żoną do Białego Boru (Stado Ogierów red.). Tam spędziłem rok, bardzo miło to wspominamy.

Czego uczą konie i jazda konna?

Jazda konna uczy pracowitości i odpowiedzialności. To nie tylko sport, ale także forma terapii, relaksu i bliskości z naturą. Uczy pokory pomaga w radzeniu sobie ze stresem i kontrolowaniu emocji. Sport konny wymaga cierpliwości i spokoju, co przekłada się na lepszą kontrolę nad własnymi emocjami. Praca z koniem wymaga nawiązywania z nim relacji i komunikacji. To może pomóc w rozwijaniu umiejętności interpersonalnych i empatii. Osiąganie postępów w nauce jazdy konnej i radzenie sobie z tak potężnym zwierzęciem może zwiększyć pewność siebie i poczucie własnej wartości.

tak na pokaz i z boku to tak wygląda. Warunkiem jest by ludzie o zwierzęta dbali wtedy jest to w porządku. Mając na uwadze pojawiające się niepoprawne zdarzenia usunięto z pięcioboju konkurencję - jazdę konną - właśnie z podejrzeniem nieodpowiedniego traktowania konia, co miało przyczynić się do zdobycia złotego medalu. (Pięciobój nowoczesny to jedna z najbardziej tradycyjnych dyscyplin olimpijskich. Należą do niego dyscypliny szermierki, pływania w stylu klasycznym, skoki jeździeckie i konkurencja łącząca strzelectwo z biegiem przełajowym red.).

Jakie rady lub wskazówki polecisz dla młodszych adeptów jeździectwa, którzy chcieliby startować w zawodach konnych?

Dużo cierpliwości, skromności i bardzo, bardzo dużo pracy. A jeśli posiadasz wsparcie sponsorów, którzy w tym ci pomogą to klucz do sukcesu.

Życzę sukcesów. Dziękuję za rozmowę.

10 lat Świątecznej Zbiórki Żywności w Różanie

Wchodząc do Biedronki w Różanie w ostatni listopadowy weekend, klienci mogli zobaczyć wolontariuszy biorących udział w Świątecznej Zbiórce Żywności. Tradycyjnie przed zrobieniem zakupów otrzymywali od nich ulotkę informującą o tym, co można zakupić i przekazać do wolontariackich koszy, by pomóc najbardziej potrzebującym osobom w gminie Różan. Okres przed Świętami Bożego Narodzenia jest doskonały do tego rodzaju pomocy, gdyż nie wszyscy mogą spędzić ten wyjątkowy czas w dostatku.

Fot. FB Dominik Podlasin

Dzięki ostatniej akcji pomoc otrzymały 34 rodziny z gminy Różan

Tegoroczna Świąteczna Zbiórka Żywności odbywała się w dniach 24-25 listopada 2023 r. w markecie Biedronka. Stanowiska z oznakowanymi koszami, przy których dyżurowali wolontariusze, znajdowały się tuż za kasami. Po ich zapełnieniu w magazynie marketu dokonywano pierwszej segregacji i liczenia żywności.

Akcja w Różanie organizowana jest od 2013 r., a schemat działań, co roku jest podobny. Zbierane są produkty długoterminowe, takie jak: olej, ryż, czekolada, konserwy, cukier itp. Po dyżurach wolontariusze opuszczają swoje stanowiska w sklepach i zajmują się transportem zebranych produktów do magazynu w Dziennym

Domu Senior+ w Różanie. Następnie wspólnie liczona jest zebrana żywność. W 2023 r. zebrano niespełna 700 kg artykułów spożywczych. W ciągu trzech tygodni następuje segregacja i pakowanie, by jeszcze przed świętami paczki trafiły do rodzin.

Chciałbym podziękować grupie osób, bez której cała akcja nie mogłaby dojść do skutku. Drodzy Wolontariusze dziękuję Wam za coroczną bezinteresowną pomoc, dzięki której możemy pomóc najbardziej potrzebującym w naszej małej ojczyźnie. Na wyróżnienie zasługują Uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Różanie na czele z Panią Dyrektorką Jolantą Drwęcką oraz Harcerze z 12. Różańskiej Drużyny Harcerskiej Niezłomni pod opieką Pani Marzyny Chelchowskiej.

nictwu wraz z Personalem marketu Biedronka, w którym przeprowadzana była zbiórka, za możliwość zorganizowania akcji na terenie sklepu i za życzliwość w chwilach, gdy potrzebowaliśmy ich pomocy.

Dziękuję Pani Monice Dzierzgowskiej, Kierowniczce Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie wraz z Pracownikami Socjalnymi, za udostępnienie pomieszczenia w celu utworzenia magazynu na

Dziękuję Klientom Biedronki, którzy z uśmiechem na twarzach nie byli obojętni na los potrzebujących i hojnie wypełniali żywnością koszyki znajdujące się przy dyżurujących wolontariuszach. Kierow-

żywność oraz pomoc w zorganizowaniu dystrybucji paczek żywnościowych.

Podziękowania kieruję również do Krzysztofa Wojdny, Prezesa Stowarzyszenia Mazowieckich Inicjatyw Społecznych za pomoc w organizacji zbiórki oraz do wszystkich, którzy mieli jakkolwiek udział w tej akcji.

Warto w tym miejscu wspomnieć, iż na początku grudnia miałem ogromny zaszczyt odebrać Dyplom Uznania Marszałka Województwa z rąk Dyrektora Delegatury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Ostrołęce Mariusza Popielarza za wieloletnią pracę oraz zaangażowanie w Świą-

teczną Zbiórkę Żywności i niesienie pomocy osobom ubogim i potrzebującym. Wyróżnienie to docenienie nie tylko mojej pracy, ale wszystkich Wolontariuszy i Instytucji, bez których organizacja Świątecznej Zbiórki Żywności w Różanie nie byłaby możliwa. Przez ostatnie 10 lat wspólnymi siłami udało nam się stworzyć akcję, która przynosi pomoc wielu osobom z terenu gminy Różan. Od 2013 roku zebraliśmy ponad 10 ton żywności od hojnych darczyńców, co miało istotny wpływ na poprawę świątecznego czasu samotnym, schorowanym, niepełnosprawnym i potrzebującym.

Dziękuję serdecznie wszystkim, którzy co roku włączają się w nasze działania. Wspólne zaangażowanie sprawia, że nasza społeczność może doświadczyć magii Świąt Bożego Narodzenia poprzez współdzielenie i pomaganie.

Dominik Podlasin

Przedmoście Różan – fort III w latach 1887–1961

Cd. z numeru 8-11/2023

Przedmoście różańskie w okresie międzywojennym 1918 – 1939

Sytuacja geopolityczna Polski po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 r. była skomplikowana, a wyjaśnienie zasięgu terytorialnego państwa wymagało stałej gotowości i aktywności sił zbrojnych. Od lutego 1919 r. na wschodzie narastał konflikt z Rosją radziecką, który do wiosny rozwinął się w regularne działania wojenne. Jakby kłopotów było mało, 3 maja minister spraw wojskowych otrzymał informację o zagrożeniu wojną z Niemcami, które czuły się pokrzywdzone decyzjami państw zwycięzców I wojny światowej (Ententa), między innymi odnośnie do strat terytorialnych na rzecz Polski¹. Według oceny Oddziału I Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego (NDWP) należało podjąć przygotowania na wypadek otwartego konfliktu. Wśród nich pierwszoplanowa była likwidacja niemieckich fortyfikacji z 1916 r. na pozycji Narwi i wykorzystanie pozyskanych materiałów do budowy pozycji odwróconych w przeciwnym kierunku, tj. frontem do Prus

Wschodnich. Należało takowe przygotować od Włocławka po Osowiec (Wisła–Bug–Narew–Biebrza).

Szczegółowe wytyczne do zorganizowania obrony opartej na linii Narwi wydało Dowództwo Okręgu Generalnego Warszawskiego 17 maja. Między Pułtuskim o Osowcem należało zabezpieczyć sześć przedmości. W Różanie przewidziano linię obrony wysuniętą przed rosyjskie forty, żeby most znalazł się poza zasięgiem rażenia broni strzeleckiej². Należało zbudować ciąg punktów oporu osłonięty przeszkodą drutową. Załoga bezpieczeństwa miała być złożona z batalionu piechoty oraz 2–4 dział pozycyjnych (tzn. bez zdolności do przemieszczania się).

Wykonanie umocnień i wystawienie na nich piechoty ochronnej powierzono pułkowi z 6. Dywizji Armii gen. Hallera, który stacjonował w Różaniu. Na początku czerwca do Różana przybyły dwie stare austriackie haubice 150 mm, które ustawiono na polu na wschód od

miasta. Ze względu na mały zasięg nie mogły wspierać obrony pozycji czołowej, a jedynie osłonić forty i most.

Atak ze strony Niemiec nie nastąpił, natomiast wybitnie niekorzystna sytuacja zaczęła tworzyć się na froncie przeciwbolszewickim w czerwcu 1920 r. W lipcu Sowietci przeszli do generalnej ofensywy, która metodycznie spychała Polaków na zachód. 21 lipca Komitet Fortyfikacyjny przy ministrze spraw wojskowych zaproponował budowę głębokiego systemu fortyfikacji szczebla operacyjnego, do wsparcia obrony pomiędzy granicą Prus Wschodnich a Karpatami. Wśród nich była tzw. Pozycja II, wytyczona wzdłuż Omulewu, dalej Narwi, a następnie Bugu i Złotej Lipy. Kilka dni później lewe skrzydło postanowiono wysunąć na rubież rzeki Szkwy. Ostatecznie, gdy 29 lipca na pozycję ściągnięto siły do kierowania budową, wybrano rubież rzeki Orzyc do Krasnosielca. Dalej pozycja przebiegała na wschód wprost do Różana i wzdłuż Narwi do

Koszary szyjowe fortu III z pokazanym pierwotnym przeznaczeniem pomieszczeń: a – kazamata mieszkalna dla szeregowych, b – kazamata mieszkalna dla oficerów, c – kuchnia, d – umywalnia, e – latryna, f – galeria strzelecka, g – wejście główne i przejście do kaponierzy szyjowej, h – przelotnia z wyjściem bojowym na linię ognia, i – ukrycie dla uzbrojenia przeciwstrumowego, j – brama wjazdowa na wewnętrzną dziedziniec fortu.

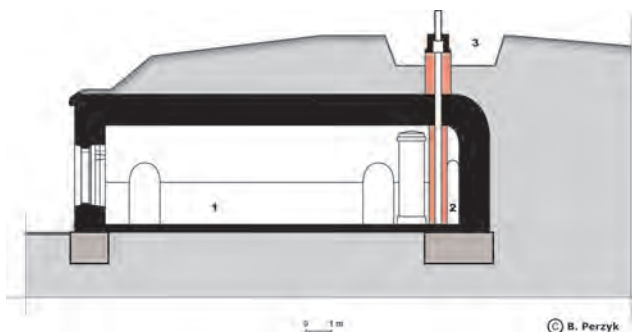

Widok ogólny frontowej ściany koszar szyjowych fortu III w roku 2021. Od strony prawego barku widoczne jest nie zamurowane okno w latrynie. Na skraju obu fotografii znajdują się ściany kaponierzy szyjowej (fot. Z. Gołaszewski)

rejonu Łach. Wówczas cenna byłaby obecność niemieckich fortyfikacji z wojny światowej. Jednak, jak wynika z dokumentów, do 1 lipca, tj. daty przerwania demontaży (!), odcinek praktycznie już nie istniał³.

Polska pozycja musiała być skierowana frontem na rzekę, tak więc forty mogą pełnić funkcję tylko ukryć dla rezerw i artylerii oraz wspierających punktów oporu. Choć prace na całej pozycji rozpoczęto 31 lipca, a w rejonie Różana jednostki przeciwnika pojawiły

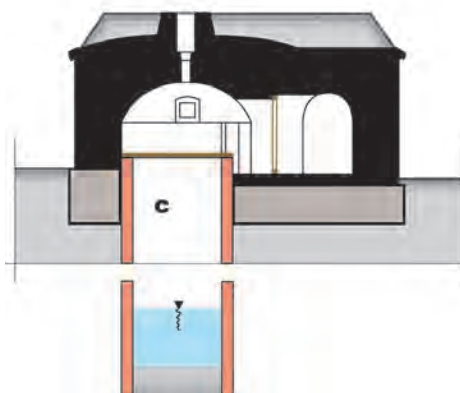
Przekrój pionowy koszar szyjowych:
1 – kazamata mieszkalna,
2 – korytarz wentylacyjno-grzewczy,
3 – reducja na linii ognia

0 1 m

© B. Perzyk

Schron na majdanie fortu III osłaniający studnię (fot. Z. Golażewski)

Plan i przekrój pionowy schronu ze studnią w forcie III:
a – przelotna wejściowa,
b – kazamata poboru wody z galerii strzelecką,
c – studnia

szeregów i dysponowanego majątku. Zdłone poczucie bezpieczeństwa wobec ewentualnego zagrożenia niemieckiego zapewnił sojusz wojskowy z Francją, zawarty w roku 1921. Jednym z pierwszych kroków w kierunku przygotowań – choćby na razie teoretycznych – na wypadek konfliktu zbrojnego z Niemcami było studium nad osłoną kraju od strony Prus Wschodnich i Litwy, sporządzone w lipcu 1927 r. przez gen. bryg. Juliusza Rómmla. Polska była wówczas w podobnej sytuacji jak carska Rosja. Nawis operacyjny Prus Wschodnich szachował Warszawę – tym razem o statusie stolicy – oraz główne szlaki komunikacyjne wiodące przez Brześć do wschodniej części kraju. Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych dostrzegł to niebezpieczeństwo i w lutym 1929 r. przygotował koncepcję reklasyfikacji fortyfikacji osłaniających Warszawę. Opinię do niej gen. Rómmel podsumował następującym zdaniem: Obecnie dzieła fortyfikacyjne na linii Narwi są tak minimalnej wartości, że szkoda każdego grosza na ich konserwację. Pieniądże te lepiej zużyć na rozbudowę Modlina i Zegrza. Niemniej Rómmel nie negował potrzeby istnienia fortyfikacji na rubieży Narwi i zaproponował przygotowanie projektów polowych pozycji do wzmocnienia

się dopiero 6 sierpnia, dla tego odcinka brak informacji o zaawansowaniu robót fortyfikacyjnych. Ponadto Sowieci podeszli najpierw od północy i północnego-zachodu, a stara pozycja przedmościa z fortami nie była przygotowana do stawienia oporu. Tak więc kilkuset ludzi należących do pododdziałów z pułków piechoty 77. i 157., pozbawionych wsparcia artylerii, stawiało tylko krótkotrwały opór. W obawie przed okrążeniem 7 sierpnia załoga Różana po południu podpaliła most i wycofała się szosą pułtuską do Szekłowa.

Po zakończeniu w marcu 1921 r. wojny polsko-rosyjskiej przez kilka lat Wojsko Polskie (WP) zajęte było porządkowaniem swych

przedmości od Pułtusza po Wiznę, które zostałyby zrealizowane dopiero wobec realnego zagrożenia wybuchem wojny⁴.

Ograniczone prace fortyfikacyjne rozwinęto w roku 1930 tylko w Modlinie i Osowcu. W tym czasie Różan nie stał się garnizonem wojskowym na taką miarę jak za czasów carskich. W prorosyjskich koszarach od 1926 r. działał Ośrodek Wyszczepienia Rezerw Piechoty, powiązany ze Szkołą Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej. Prawdopodobnie w tym okresie wykorzystano fort III na magazyn (amunicji?) wobec korzystnego oddalenia od miasta. W rowie prawego barku postawiono dwa baraki. Stąd przyjęła się nazwa – używana jeszcze po roku 1945 – fort magazyn.

O rubieży Narwi przypomniano sobie dopiero w marcu 1939 r., gdy wszczęto przygotowania organizacyjne na wypadek ataku ze strony III Rzeszy. W planie Zachód określono rolę północnego Mazowsza jako regionu osłaniającego stolicę oraz mogącego służyć za podstawę do zwrotów zaczepnych. Należało tam ufortyfikować pozycję głównego oporu Lidzbark–Mława–Krzynowłoga Mała. Tyłową linią obrony była rubież Modlin–Łomża i tam należało wzmocnić fortyfikacje porosyjskie. Różan jednocześnie zamykał prawe skrzydło pozycji głównej. Zarządzenia wykonawcze wydawano od czerwca, lecz w przypadku przedmościa różańskiego budowę schronów bojowych zainicjowano dopiero w sierpniu, skutkiem braku w tym rejonie fachowych sił wykonawczych. Plan zakładał postawienie 7 żelbetowych schronów bojowych typu polowego, według innych źródeł tylko 6. Kompanię saperów 115. rezerwowej pp zbyt późno wzmocniła 12. Grupa Fortyfikacyjna i w momencie wybuchu wojny, tj. 1 września 1939 r., gotowy był tylko jeden obiekt (na forcie I), a dwa znajdowały się w budowie (jeden na forcie I). Można domniemywać, że istotą planu wzmocnienia było przede wszystkim ulokowanie po dwa obiekty (każdy na jeden karabin maszynowy) na barkach wszystkich fortów, do ryglowania ogniem przejść przez przylegające do nich luki. Planowo zakończono tylko rów strzelecki wzdłuż pozycji oraz przeszkody drutowe na czole i w rowach fortów. Ponadto gotowe były przeszkody przeciwczołgowe na głównych drogach. (cdn)

dr Bogusław Perzyk - 60-lecie Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych w Różanie. Wydawca ZUOP 2022 r.

Widok Na Fort III - 2021 r. Obecnie Krajowe Składowisko Odpadów Promieniotwórczych

- 1 Tamże. I-301-7-2. Naczelne Dowództwo WP Oddział I (3.05.1919 r.).
- 2 Tamże. Pismo Dowództwa O.Gen. Warszawskiego do MSWojsk Dep I z 17.05.1919 r.
- 3 Tamże. I-301-14-43. Pismo Szefa Inżynierii i Saperów O.G.W. do Polowego Szefa Inżynierii i Saperów z 19.01.1921 r.
- 4 Tamże. I-302-4-2086. Opinia Generała do prac GISZ J. Rómmela o referacie odnośnie reklasyfikacji umocnień (4.02.1929 r.).

1. Elżbieta Jakóbowska, 71 lat
2. Janusz Urbanek, 88 lat
3. Mateusz Osoliński, 18 lat
4. Hanna Mazuruk, 57 lat
5. Dariusz Kurlanda, 61 lat
6. Dariusz Zimnowłodzki, 58 lat
7. Roman Jerzy Akier, 76 lat
8. Mirosław Pochmawski, 69 lat
9. Jerzy Antoni Chrzczonowski, 67 lat
10. Zofia Kluczek, 87 lat
11. Władysław Kołodziejcki, 92 lata
12. Stanisław Knapik, 94 lata
13. Kazimierz Banasiak, 61 lat
14. Lech Olżyński, 70 lat
15. Józef Edmund Chojnowski, 89 lat
16. Stanisław Wojdyna, 83 lata
17. Sławomir Kamiński, 64 lata
18. Wojciech Ostrowski, 64 lata
19. Witold Gerwatowski, 85 lat
20. Hanna Irena Zaręba, 80 lat
21. Jan Jankowski, 32 lata
22. Cecylia Janina Gołębiewska, 83 lata
23. Stanisław Wiewiórkowski, 87 lat
24. Grzegorz Stanisław Tarczyński, 86 lat
25. Kazimierz Brzuzy, 64 lata
26. Henryk Janusz Godziebiewski, 91 lat
27. Józef Mrozek, 83 lata
28. Czesław Żelaziński, 92 lata
29. Bogusław Solnicki, 82 lata
30. Pelagia Teresa Napiórkowska, 84 lata
31. Stanisław Witold Siepiola, 75 lat
32. Karolina Kowalska, 83 lata
33. Halina Teresa Złotkowska, 69 lat
34. Barbara Napiórkowska, 65 lat
35. Waldemar Stancel, 57 lat
36. Szymon Wiesław Trojecki, 87 lat
37. Bożenna Barbara Ośliżło, 86 lat
38. Krystyna Chrzanowska, 73 lata
39. Krystyna Kluczek, 66 lat
40. Jadwiga Pawelczyk, 70 lat
41. Barbara Łaskarzewska, 58 lat
42. Jan Świtalski, 86 lat
43. Stanisław Złotkowski, 70 lat
44. Eugeniusz Fijał, 56 lat
45. Zygmunt Wasilewski, 92 lata
46. Lech Manowski, 60 lat
47. Damian Daszewski, 34 lata
48. Honorata Elżbieta Cachel, 97 lat
49. Władysław Andrzej Złotkowski, 71 lat
50. Lucyna Załęska, 86 lat
51. Lech Jan Rogulski, 77 lat
52. Danuta Parcińska, 76 lat
53. Krystyna Henryka Wasielewska, 69 lat

POKÓJ ICH DUSZY PAMIĘĆ

*Pamięć o potomnych,
Zawsze bywa święta,
Zostawiłeś pomnik,
Ktoś Cię zapamięta.*

*Pokłoni się nisko
Przed Twoim imieniem,
Bo sercem jest blisko,
I wierzy w istnienie.*

*Czy możesz odgadnąć,
Kto Cię zapamiętał?
Gdy świeczkę Ci paląc,
Chce wiarą pamiętać?*

*Tylko za żywota,
W rachunku sumienia,
Nikt, jako niecnota,
Ciebie nie wymienia.*

*Dzisiaj jesteś pewny,
Warto było żyć,
Bo obcy, czy krewny,
Jest, jak Boża nić....*

*Która Ci na drogę,
Oplącze Twe imię,
By połączyć z Bogiem,
Na wieczny spoczynek.*

Zenon Kozłowski

Zmarli pochowani na cmentarzu różańskim
XI/2022 - X/2023
Info. Parafia Różan ks. Stanisław Siemion.

Fot. M.Cachel

emocje. Tego dnia GOUK odwiedził teatrzyk z przedstawieniem pn. Pierwsza gwiazdka. Dzieci obejrzały przedstawienie o historii Pączusi i Gwiazdki. Teatrzyk z elementami interaktywnymi zaangażował najmłodszych

uczestników, sprawiając, że poczuli się częścią magicznego spektaklu, a na zakończenie spotkali się z Mikołajem, który obdarował je upominkiem w postaci klockowego kubka.

M.Cachel

Fot. S.Olszewik

Mikołajki w GOUK

Miesiąc grudzień kojarzony z magiczną aurą, przynosi ze sobą wiele niezapomnianych chwil i tradycji, które sprawiają, że jest jednym z najbardziej wyjątkowych okresów w roku.

Mikołajki, obchodzone 6 grudnia, przynoszą ze sobą radość niespodzianek i tradycję obdarowywania się małymi upominkami. Mikołaj, z czerwonym płaszczem i workiem prezentów, wzbudza u dzieci szczególnie

Ale cyrk

W piątkowy wieczór 24 listopada 2023 r. w GOUK zimowy cyrk zaprezentował świąteczne widowisko pełne magii, iluzji, śmiechu, akrobacji i żonglerki.

W programie znalazła się m.in. ekwilibrystyka na krzesłach, gimnastyka na kole, kobieta guma, widowiskowe lasery, żonglerka sześcianem oraz lewitujące przedmioty. Bawił do łez klaun Sancho. Nie zabrakło także najbardziej oczekiwanego gościa wieczoru, czyli Mikołaja oraz kultowej postaci Wednesday Adams, z którymi można było zrobić pamiątkowe zdjęcie. M.Cachel

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury
środa godz. 17.00

Koncerty Filharmonii Narodowej

Koncerty mają charakter kameralny, odbywają się raz w miesiącu od września do czerwca i trwają do 45 minut. Obok artystów, współpracujących z Filharmonią, występuje prelegent, który jest gospodarzem spotkań i przewodnikiem po świecie muzyki. Każdy temat realizowany jest w różnych wersjach, dostosowanych do wieku słuchaczy.

20.03. - Z albumu polskiej piosenki: Andrzej Korzyński

Marta Słociak-Wiszniewska, Katarzyna Andruszko – wokal,
Piotr Gawarecki – wokal,
Łukasz Jankowski – flet,
Michał Borowski – saksofon,
Mateusz Gramburg, Adam Sychowski – fortepian.

17.04. - W rytmach samby

Małgorzata Nowak – taniec,
Bartłomiej Kamiński – taniec,
Gabriel Jasiorowski, Michał Bator – perkusja,
Stanisław Łopuszyński – fortepian.

22.05. - Gdy poezja spotyka muzykę

Cezary Nowak – aktor,
Agnieszka Mazur – flety proste,
Vlasta Traczyk, Agnieszka Dajcz – fortepian.

05.06. - Muzyczne metropolie: Praga

Katarzyna Pawłowska, Agata Rumińska-Sulenta – mezzosopran,
Krzysztof Ciupiński-Świątek, Tomasz Piluchowski – tenor,
Piotr Ptak, Krzysztof Krzyżanowski – klarnet,
Tomasz Pawłowski, Marta Guzik – fortepian.

KONCERTY
FILHARMONII
NARODOWEJ

Marta Słociak-Wiszniewska / Katarzyna Andruszko – wokal
Piotr Gawarecki – wokal
Łukasz Jankowski – flet / Michał Borowski – saksofon
Mateusz Gramburg / Adam Sychowski – fortepian

Z albumu polskiej piosenki

Andrzej Korzyński

20.03.2024
(środa) godz.17.00

TECHNOLOGIE NOWOŚCI DEMENTI POJĘCIA

K.Kruszewski

Baterie piaskowe

Nie każda technologia poprawiająca naszą przyszłość musi być skomplikowana, niektóre są proste, ale niezwykle skuteczne. Jedną z tego rodzaju technologii pochodzi od fińskich inżynierów, którzy znaleźli

sposób na przekształcenie piasku w gigantyczną baterię. Inżynierowie umieścili 100 ton piasku w stalowym kontenerze o wymiarach 4x7 metrów. Cały ten piasek został następnie podgrzany przy użyciu energii wiatrowej i słonecznej. Ciepło w ten sposób skumulowane może być następnie dystrybuowane przez firmę energetyczną w celu zapewnienia ciepła w pobliskich budynkach. Energia może być przechowywana w ten sposób przez długi czas. Wszystko to odbywa się dzięki koncepcji znanej jako ogrzewanie rezystancyjne. Jest to miejsce, w którym materiał jest podgrzewany przez tarcie prądów elektrycznych. Piasek i wszelkie inne nie-nadprzewodniki są ogrzewane przez przechodzącą przez nie energię elektryczną, wytwarzaną przez ciepło, które można wykorzystać do produkcji energii.

Akumulatory samochodowe, które ładują się w 10 minut

Szybkie ładowanie pojazdów elektrycznych jest postrzegane jako klucz do ich upowszechnienia, dzięki czemu kierowcy mogą zatrzymać się na

stacji benzynowej i w pełni naładować samochód w czasie potrzebnym na wypicie kawy i skorzystanie z toalety – nie dłużej niż tradycyjna przerwa. Ale szybkie ładowanie akumulatorów litowo-jonowych może spowodować ich degradację, twierdzą naukowcy z Penn State University w USA. Dzieje się tak, ponieważ przepływ cząstek litu zwanych jonami z jednej elektrody do drugiej w celu naładowania urządzenia i utrzymania energii gotowej do użycia, nie odbywa się płynnie przy szybkim ładowaniu w niższych temperaturach. Jednak teraz odkryli, że gdyby akumulatory mogły nagrzać się do 60°C przez zaledwie 10 minut, a następnie szybko schłodzić się ponownie do temperatury otoczenia, nie utworzyłyby się skoki litu i uniknięto by uszkodzeń cieplnych.

Konstrukcja baterii, którą wymyślili, jest samonagrzewająca się, przy użyciu cienkiej folii niklowej, która tworzy obwód elektryczny, który nagrzewa się w mniej niż 30 sekund, aby ogrzać wnętrze baterii. Szybkie chłodzenie, które byłoby potrzebne po naładowaniu akumulatora, odbywałoby się za pomocą układu chłodzenia zaprojektowanego w samochodzie. Ich badanie, opublikowane w czasopiśmie Joule, wykazało, że mogą w pełni naładować pojazd elektryczny w 10 minut.

Opodatkowanie energii elektrycznej w Polsce jest najwyższe w UE

W Polsce jest najwyższe opodatkowana energia na tle całej Unii Europejskiej. Rząd PiS mógł obniżyć stawkę VAT do 5 proc., jednak tego nie zrobił.

Na obniżenie stawki VAT zezwala państwu członkowskim m.in. dyrektywa Rady Unii Europejskiej w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (art. 102 dyrektywy).

Senat chciał obniżenia stawki VAT na energię do 5 proc.

Na początku 2023 r. procedowano rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

8 lutego br. Senat wyszedł z inicjatywą zmiany stawki VAT dla energii elektrycznej, gazu i energii cieplnej na 5 proc. W przyjętej wersji ustawy jednak nie zdecydowano się na powrót do stawki podatku 5 proc., odrzucając tym samym propozycję Senatu.

Obniżona stawka VAT (5 proc.) obowiązywała od 1 lutego do 31 grudnia 2022 r. (art. 146db). Od 1 stycznia 2023 r. stawka za energię elektryczną wynosi już 23 proc.

Polska ma najwyższe opodatkowaną energię wśród państw UE

Według danych Eurostatu względny udział podatków i opłat w ogólnej cenie detalicznej energii elektrycznej dla gospodarstw domowych w pierwszej połowie 2023 r. w krajach UE był najwyższy w Polsce. Stanowił 48,6 proc. całkowitej ceny. Średni udział całkowitych podatków i opłat na poziomie UE wyniósł 19,2 proc., co oznacza wzrost o 3,7 punktu proc. w porównaniu z drugą połową 2022 r. Podatek VAT w UE stanowił 14 proc. ceny całkowitej i wahał się od 4,8 proc. na Malcie do 21,3 proc. na Węgrzech.

Opodatkowanie energii w UE. Gdzie jest najniższe?

Najniższy udział podatków w cenie energii w pierwszej połowie 2023 r. był w Irlandii, gdzie wartości były w rzeczywistości ujemne (-90,4 proc.). Irlandia przyznała ulgi i obniżki podatku VAT konsumentom będącym gospodarstwami domowymi. Ujemne podatki zaobserwowano również w Luksemburgu, w Portugalii, w Austrii, w Holandii, w Norwegii i w Litwie.

UE zakazuje spożycia mięsa?

Przyjęta w październiku rezolucja UE to nie pierwszy dokument dotyczący żywności, który wzbudził w tym roku kontrowersje.

Fałszywe informacje na temat zmuszenia obywateli UE do jedzenia owadów bez informowania o tym konsumentów pojawiały się już na początku br. po tym, jak 3 stycznia Komisja Europejska wydała rozporządzenie wykonawcze zezwalające na wprowadzenie na rynek częściowo odtłuszczonego proszku ze świerzcza domowego.

Dezinformujące komentarze pojawiały się również w kontekście dyskusji nad raportem C40 Cities, w którym rekomendowano m.in. ograniczenie ilości spożywanego mięsa i nabiálu.

W mediach społecznościowych polityków prawicy pojawiła się narracja zakładająca, że UE zakazuje jedzenia mięsa. W kwietniu politycy Suwerennej Polski zapowiadali nawet powstanie ustawy antyrobakowej, co promowała m.in. Beata Kempa. Oprócz tego na Twitterze pojawiały się wpisy sugerujące, że opozycja chce zakazać Polakom kotleta schabowego :-).

Przekręt z kredytem 2%?

Głapiński podwyższa stopy procentowe (inflacja), a Morawiecki zorganizował z budżetu państwa (z naszych podatków) przelewy do banków... Efekt: Rekordowe zyski banków i jednocześnie zubożenie społeczeństwa.

Biedny i bogaty zginął w tym samym czasie...

Biedny nic nie zostawił, bogaty nic nie zabrał.

Tego wielu nie rozumie.

OFE?

Rząd PO/PSL dokonał bezkosztowo przeniesienia części środków z OFE na indywidualne konta, z których środki podlegają dziedziczeniu i są waloryzowane. Można to sprawdzić w dowolnym oddziale ZUS. Rząd PiS przeniósł resztę tych środków z OFE na te same konta, ale już pobrał od tej operacji 15 % !! Czyli to dopiero rząd PiS okradł każdego z uczestników OFE z 15 procent ich pieniędzy !! (blabla)

Fake News - fałszywe wiadomości

W dzisiejszym świecie jest wiele fałszywych wiadomości. Jak weryfikować informacje, zanim w nie uwierzyć, zwłaszcza jeśli wydają się obrażające lub kontrowersyjne. Fałszywe wiadomości to poważny problem, który może mieć ogromny wpływ na życie. Jeśli się nie wie, jak to dostrzec, można w końcu uwierzyć w coś, co nie jest prawdą - a to może mieć dość poważne konsekwencje.

Blisko 30% Amerykanów podzieliło się fałszywymi wiadomościami. Ale ilu ludzi wie, że to, co udostępniają, jest fałszywe? Kilka lat temu termin fałszywe wiadomości nie był powszechny. Teraz jest postrzegany jako jedno z najnowszych zagrożeń dla demokracji, wolnej debaty i ogólnie dla porządku publicznego.

Niezależnie od poglądów w tej sprawie trudno jest zaprzeczyć bliskiemu związkowi między fałszywymi wiadomościami, a mediami społecznościowymi. Kiedyś nagłówek sprzed dwóch dekad zostały zapomniane w ciągu kilku dni, a teraz można go udostępnić i lubić dziesiątkom platform w każdym zakątku świata. Identyfikacja fałszywych informacji jest trudna.

Fałszywe wiadomości to te, w których część lub wszystkie informacje wprowadzają w błąd, są nadmiernie sensacyjne lub po prostu sfałszywane. Większość ludzi nawet nie zadaje sobie trudu, aby przeczytać cały artykuł przed udostępnieniem, czytają tylko nagłówki więc są one znaczącym składnikiem fałszywych wiadomości.

Pośród 30% osób, które podzieliły się fałszywymi wiadomościami, aż 14% Amerykanów wiedziało, że to nieprawda. Ludzkie zachowanie wpływa na to, co jest udostępniane. Media społecznościowe znalazły się w centrum uwagi.

Nie czytaj tylko nagłówków

Jednym z pierwszych miejsc, w których można szukać fałszywych wiadomości, jest nagłówek. Nagłówki mają na celu przyciągnięcie uwagi do artykułu, ale nie zawsze przedstawiają dokładny obraz tego, co jest w środku. Może to być zamierzone lub niezamierzone - ale tak czy inaczej, dobrze jest przeczytać artykuł poza nagłówkiem przed sformułowaniem jakichkolwiek opinii. Nagłówki są często pisane przez kogoś innego niż autor i mogą zawierać treść bez większego zrozumienia tego, o czym informują. Jeśli wydaje się, że to może być fałszywa wiadomość, trzeba sprawdzić, kto to napisał i upewnić się czy jest wiarygodnym źródłem informacji, nim wyciągniemy wnioski oparte wyłącznie na nagłówkach.

Ludzie nie głosowali na żadną demokratyczną opozycję. Głosowali przeciwko patologii. Wielu zostało skrzywdzonych, od prawników, po przedsiębiorców, czy zwykłych obywateli. Tak nie może być, zwłaszcza że każdy ma prawo do własnego zdania, uczciwego procesu, uczciwego postępowania karnego, czy spokoju w życiu prywatnym. (kk)

*

Orban robi to co powinni robić polscy politycy, czyli dbać o interes jedynie swojego kraju i jego obywateli. Bo tylko taki mają obowiązek. (Rozczochrany74)

Dokładnie taką narrację sprzedaje FSB (Rosja red.). Im bardziej Zachód podzielony, im bardziej poszczególne kraje skupione na własnych interesach, tym łatwiej każdego po kolei kupić albo pokonać, a inni mają się temu tylko przyglądać. Ten sam błąd popełniono w 1938. Mam nadzieję że dziś wszyscy są mądrzejsi. (CdM)

*

Ty jesteś synek ograniczony, impertynent, bo Ciebie odchodzi tylko to co myślą Twoi niedouczeni koledzy. Nawet pochodząc z najbiedniejszej rodziny można awansować społecznie, ale to trzeba chcieć i mieć trochę intelektu oraz dobre przygotowanie w mądrej szkole. Ale Ty uważasz, że musi Cię ktoś ustawić. Nie ma się co dziwić, bo nasi rządzący tego uczą. Współczuję młodym pokoleniom mającym taki przykład. (rosządny)

*

Polska i Stany Zjednoczone współpracują bardzo blisko od początku wojny w Ukrainie. Niezależnie od tego, która partia jest u władzy, stosunki amerykańsko-polskie będą silne. Ale dla administracji USA wynik wyborów w Polsce to dobra wiadomość. Oczywiście nie rozwiązują one w żaden sposób problemu wojny, ale są symbolem tego, o co w szerszym sensie toczy się wojna na Ukrainie. To dramat demokracji, próbującej bronić się przed autorytaryzmem, co symbolizuje Ukraina pragnąca dołączyć do Europy. I gdyby obok coraz większego autorytaryzmu na Węgrzech również w Polsce zaczęły dominować tendencje autorytarne, byłby to zły sygnał dla Ukrainy odnośnie jej przyszłości. I byłoby to sprzeczne z tym, na co USA liczą w Europie. To pesymistyczny scenariusz, ale dzięki Polsce zauważyć można nutę optymizmu. (kk)

*

Trolle z Pis, straszą Tuskiem. Pamiętam Jego rząd. Za Tuska wzięłam kredyt na mieszkanie bez wkładu własnego. Rata 500 zł. Za czasów PiS rata kredytu wynosiła 1100 zł. Za czasów Tuska czynsz wynosił 380 zł, a teraz 980 zł. Choćby dlatego bardzo dobrze wspominam jego rządy. Nie mówię już o fakcie, że mogłam za jego czasów włączyć TVP i nie słyszałam tepej propagandy. Wręcz przeciwnie można było usłyszeć krytykę wobec Tuska. Kobiety w ciąży nie umierały w szpitalach przez fakt, że ktoś zasłaniał się kodeksem moralnym i nie były pałowane na prostach... (Anna)

Tolerancja

Już niedługo dojdzie do takiego momentu, w którym mądrym ludziom zabronią myśleć, aby nie urazić uczuć głupich.

*

Kiedys łotrów wieszano na krzyżach. Dziś krzyże wiszą na łotrach.

*

Inteligentni ludzie są często zmuszani do picia, by bezkonfliktowo spędzać czas z idiotami.

Ernest Hemingway

*

Nie ma nic gorszego niż człowiek wykształcony ponad własną inteligencję. Jerzy Dobrowolski

*

Co sądził Albert Einstein o kobiecym bólu głowy? - *Wszystko jest względne. W jednym łóżku boli w innym już nie.*

*

Wolność jest tylko wówczas gdy Naród tworzy jedność, a lud w nim żyjący czuje się włodarzem, a nie zaś niewolnikiem garstki opętanych.

Jan Paweł II

*

Donald Tusk, według rankingu Politico, był przewodniczącym Rady Europejskiej, zajmuje pierwsze miejsce po tym, jak poprowadził polską opozycję do odzyskania władzy w wyborach.

Pozostałe 27 miejsc podzielono na trzy kategorie: działacze, zakłóccze i marzyciele. Politycy zajmują 21 miejsc na liście, na której znajdują się osoby z różnych środowisk, w tym z branży klimatycznej, gospodarczej, sportowej i dyplomatycznej.

Wśród niepolityków są Thomas Bach, przewodniczący Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, i Jovita Neliupšenė, przyszła ambasador UE w USA.

*

Ja wiem tylko tyle, że za poprzedniego Tuska Kabaret Moralnego Niepokoju co tydzień dawał w państwowej TVP2 koncerty, a także naśmiewał się z Tuska i ministrów w TVP1 inscenizując posiedzenie rządu. A teraz było tak, że ten sam kabaret musiał zejść do Youtube, bo mu TVP zabrała Latający Klub 2, a Polsat zakazał pokazywania innych występów. Taka to była równość w telewizjach. (Tomasz)

*

Zaburzenia sowieckiej świadomości 3 pokoleń poborowych już są tak głębokie, że wydaje im się że bronią skarbów swoich i Rosji. Tymczasem realnie biedni i bezrobotni idą walczyć za majątki i władzę tabunów oligarchów i starego kgbowca wzmacniają niewolniczo swoich panów. Wydaje się, że to pasuje im wszystkim, jedni giną marnie niepotrzebni Rosji, a inni ci w służbie systemu się na tym bogacąc umacniają swoją władzę nad pospółstwem. (rosyjskaRuletkaTrwa)

Ciekawe zdjęcia historyczne Racje żywnościowe w Polsce

To, co widać na stole, to miesięczna racja żywnościowa na obywatela Polski od początku do połowy lat 80.

Na początku lat osiemdziesiątych komunistyczna Polska znalazła się w pułapce kryzysu gospodarczego. Centralny system planowania, choć miał na celu zapewnić sprawiedliwej dystrybucji, był pełen nieefektywności i złego zarządzania. Spirala zadłużenia zagranicznego, przestarzała infrastruktura przemysłowa i szalejąca niewłaściwa alokacja zasobów doprowadziły do dramatycznego niedoboru podstawowych dóbr konsumpcyjnych. Rząd wprowadził mechanizm racjonowania w celu uregulowania dystrybucji podstawowych towarów. Symbolem tego systemu stały się kartki żywnościowe, rządową próbę utrzymania porządku w chaosie.

Obywatelom przydzielono kontyngenty na podstawowe produkty, takie jak chleb, mięso, cukier i olej, a kartka żywnościowa była kołem ratunkowym jak i przypomnieniem o niedostatku.

Chleb, kwintesencja podstaw, stał się symbolem wyzwania po zakup którego ludzie stali w kolejkach, często ciągnących się godzinami i były wszechobecnym widokiem. Mięso, które dla wielu było luksusem, racjonowane oszczędnie, zmuszało konsumentów do przystosowania się do jego rodzajów, które do tej pory były im nieznanne. W połowie 1981 r. tysiące Polaków wzięło udział w kilku demonstracjach głodowych, zorganizowanych w miastach i miasteczkach w całym kraju. Większość uczestników stanowiły kobiety i ich dzieci, a mężczyźni próbowali chronić demonstrantów. Protesty miały charakter pokojowy, bez zamieszek, a największy z nich miał miejsce 30 lipca 1981 r. w Łodzi. Ten skomplikowany system racjonowania uwzględniał nie tylko miejsce pracy osoby uprawnionej, ale także jej wiek, miejsce zamieszkania, a niekiedy stan zdrowia czy wyznanie. Wprowadzenie racjonowania mięsa spowodowało, że zaczęła

krążyć plotka, że kartki zostaną wprowadzone na inne towary. W związku z tym ludzie zaczęli szturmować sklepy w celu ich zakupu. Skłoniło to rząd do wprowadzenia sprzedaży regulowanej na wiele towarów, m.in. masło, mąkę pszenną, kasze, płatki śniadaniowe, ryż, proszek do prania, podstawowe artykuły dla niemowląt, cukierki, czekoladę, alkohol, papierosy, mydło, płatki kosmetyczne, mleko o zawartości tłuszczu 3,2% i smalec. Uchwalono również regionalnie lub czasowo regulowaną sprzedaż olejów, butów, dywanów, owoców cytrusowych i przyborów szkolnych (zeszyty, bloki rysunkowe itd.). Na początku 1982 r. prawie 60 proc. towarów w sklepach spożywczych sprzedawano na kartach reglamentacyjnych. Zaczęto stosować specjalny formularz, na którym zapisywano wydane karty. Była to próba kontrolowania ich spontanicznej dystrybucji przez oszustów. W czerwcu 1982 r. wprowadzono kartki na paliwo.

Przepisy dotyczące kartek reglamentacyjnych były w PRL stopniowo wycofywane już od lutego 1983 r. Od stycznia 1989 r. zniknęły kartki na benzynę i pozostały tylko karty mięsne. Racjonowanie miało przetrwać do czerwca 1989 r., co powszechnie uważane jest za symboliczny koniec PRL-u. Solidarność wygrała wybory parlamentarne i komunizm upadł. Na początku lat dziewięćdziesiątych, Polska zaczęła całkowicie odchodzić od systemu racjonowania żywności. Kartki żywnościowe zostały wycofane, a dystrybucja towarów powróciła do bardziej konwencjonalnego podejścia rynkowego.

Kartki reglamentacyjne to obraz minionej epoki, kiedy racjonowanie było czymś więcej niż biurokratyczną praktyką – stało się symbolem definiującym codzienną egzystencję, kształtującą doświadczenia i aspiracje całego narodu.

Numery telefonów
Urzędu Gminy w Róźnie:
29 numer kierunkowy
gminarozan.pl
rozan.bipgminy.pl

Burmistrz Piotr Świdarski
Burmistrz przyjmuje interesantów w sprawach skarg i wniosków w każdy wtorek w godz. 12.00 – 16.00 w pok. nr 22 – I piętro
76 79 120 sekretariat
76 79 121 faks sekretariat
76 79 122 sekretarz

Referat organizacji i nadzoru
76 79 122 kierownik
76 79 136 obsługa Rady i Komisji
76 79 144 administracja sieci komputerowej

Referat finansów i budżetu
76 79 132 kierownik
76 79 132 księgowość budżetowa
76 79 143 księgowość podatkowa
76 79 133 wymiar podatków i opłat
76 79 142 księgowość budżetowa szkół i przedszkola
76 79 142 płace szkół i przedszkola
76 79 134 kasa

Referat planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska
76 79 126 kierownik
76 79 125 planowanie przestrzenne
76 79 125 stanowisko pracy ds. inwestycji
76 79 126 drogi i zamówienia publiczne
76 79 149 gospodarka mieniem komunalnym i rol.
76 79 149 ochrona środowiska

Referat oświaty, kultury i sportu
76 79 140 kierownik
76 79 140 oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałania patologiom społecznym
76 79 139 działalność gospodarza, archiwum zakładowe, kultura i zdrowie
76 79 294 sport

Urząd stanu cywilnego
76 79 127 kierownik
76 79 127 sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych
76 79 128 promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych
76 79 135 obronność, obrona cywilna i zarządzania kryzysowe
76 69 177 Ośrodek Pomocy Społecznej

76 69 004 Posterunek Energetyczny, ul. Polna 991, 22 3404100 zgłaszanie reklamacji w sprawie przerw w dostawie prądu

**Zakład Gospodarki Komunalnej
Sp. z o.o.**

Tel. 76 69 159 ul. Dolna
e-mail: biuro@zgkrozan.pl
Biuro zakładu pracuje w godz. 7⁰⁰-15⁰⁰ od poniedziałku do piątku
Tel. 76 69 041 - oczyszczalnia ścieków
Tel. 606280968, 662258790 - zgłaszanie awarii

Adresy e-mail:

Urząd gminy: ugrozan@post.pl

Burmistrz: ugrozan@post.pl

Sprawy organizacyjno-kadrowe:
p.kowalewska@gminarozan.pl

Obsługa Rady i Komisji:
m.bialik@gminarozan.pl

Kierownik nadzoru i informatyki:
m.osiecki@gminarozan.pl

Administracja sieci komputerowej:
p.rzezawa@gminarozan.pl

Skarbnik, kierownik referatu finansów i budżetu: m.powirska@gminarozan.pl

Księgowość budżetowa:
a.grzywacz-brym@gminarozan.pl

Księgowość podatkowa:
m.mosakowska@gminarozan.pl

Podatki i opłaty:
m.brzdziak@gminarozan.pl

Księgowość szkół i przedszkola:
k.sledziwska@gminarozan.pl

Rachuby, plac szkół i przedszkola:
m.skrzecz@gminarozan.pl

Kierownik referatu planowania przestrzennego, inwestycji, dróg i ochrony środowiska: c.lodygowski@gminarozan.pl

Planowanie przestrzenne:
j.oltarzewska@gminarozan.pl

Inwestycje: w.wnuk@gminarozan.pl

Drogi i zamówienia publiczne:
c.lodygowski@gminarozan.pl

Gospodarka mieniem komunalnym i rolnictwo: i.dobrosielska@gminarozan.pl

Ochrona środowiska: a.ostrowska@gminarozan.pl

Kierownik referatu oświaty, kultury i sportu: k.ogonowska@gminarozan.pl

Oświata oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałanie patologiom społecznym: k.ogonowska@gminarozan.pl

Sport: sport@gminarozan.pl

Kierownik urzędu stanu cywilnego:
b.kornacka@gminarozan.pl

Sprawy obywatelskie, wydawanie dowodów osobistych: b.kornacka@gminarozan.pl

Promocja i pozyskiwanie środków zewnętrznych: k.zamojska@gminarozan.pl

Archiwum zakładowe, dział. gosp. kultura i zdrowie: e.stryjewska@gminarozan.pl

997 POLICJA

71 77 391 Różan, ul. Lwowska

998, 112 STRAŻ POŻARNA

Różan, ul. Warszawska, 76 69 008

999 POGOTOWIE RATUNKOWE

KOMENDA GŁÓWNA POLICJI (22) 62 102 51

800 120 226 tel. zaufania o przestępstwach w rodzinie

PRZECIEŻ TO JUŻ BYŁO...

*A przecież to było, i jest hen za nami,
ta szcerość poglądu, perswazja rozsądku,
my ciągle jesteśmy przecież tacy sami,
nas dzisiaj nie trzeba stawiać do porządku.*

*Znamy swoje miejsce, w przebiegu historii,
kiedy trzeba zadbać o ciepłe bambosze,
my już nie musimy stroić piórka w glorii,
tylko, by smakować, wszystkiego po trosze.*

*Po pierwsze, na starość, gdy głowa siwieje,
to dusza by chciała piechotą do rajów,
wtedy jednak serce arytmia szaleje,
a oko bieleje, jak konwalia w maju.*

*Po drugie, coś za coś, oddać nam potrzeba,
Bo zawsze liczymy swój ostatni grosik,
czy nam ktoś uchyli chociaż skrawek nieba,
kiedy przyszło dzisiaj o szacunek prosić?*

*Po trzecie, wystarczy jeden uśmiech szczery,
Który porożnia najczarniejsze chmury,
on wtedy cenniejszy niż złote orderki,
bo daje nadzieję na zdobycie góry.*

*A przecież empatia nie kosztuje wcale,
i nie ma jej nigdy po stronie wydatków,
lecz jakże skutecznie buduje morale,
gdy nam nie po drodze ze skalą podatków.*

Zenek Kozłowski Ostrołęka 15.10.2023 r.

PRAGNIENIE ŻYCIA

*Ja nie chcę marzyć, i nie chcę śnić,
Ja chcę gołębią wolnością żyć.
I nie być chmur niebieskim ptakiem,
Tylko naziemnym zwykłym Polakiem.*

*Co to nie fruwa z gniazda do gniazda,
Byle ciepłką wyczuć posadkę,
I się nie pytać, ile, co laska,
Gdy się partyjną nosi podkładkę.*

*Wystarczy rękę podnieść do góry,
By elektorat widział swój efekt,
Inaczej prezes będzie ponury,
Gdy „Nie”, głosować będzie ci grzechem.*

*Wtedy już piszesz sobie testament,
Gdyż tobie listy wszystkie zamknięte,
Możesz się modlić na wieczny Amen,
Lecz twoje imię będzie wycięte.*

*I jak nie wierzyć w ironię losu,
Kiedy brakuje alternatywy,
Tobie odbiorą prawo do głosu,
Sobie do ognia wleją oliwy.*

*I niech się pali, byleby swoja,
Na wieczną chwałę, na Polski ród,
Tylko, co powiesz rodaczko moja,
Gdy Cię dopadnie powszechny głód?*

Zenek Kozłowski Ostrołęka 09.10.2023 r.